UCHWAŁA Nr III/16/2002

RADY GMINY KRYNICE

z dnia 30 grudnia 2002 r.

w sprawie uchwalenia „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Krynice".

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym / Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591, z późn. zm./ art. 6 ust. 6 i 7 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym / Dz. U. z 1999 r. Nr 15 , poz. 139, z późn. zm./ oraz § 1 uchwały Nr XXX/152/02 Rady Gminy w Krynicach z dnia 28 marca 2002 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Krynice – Rada Gminy uchwala , co następuje :

§ 1

Przyjmuje „ Uwarunkowania rozwoju gminy", stanowiące I część „ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Krynice", składające się z tekstu i mapy w skali 1 : 10 000.

§ 2

Uchwala „Kierunki i zasady rozwoju gminy" , stanowiące II część „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Krynice" składające się z tekstu i map :

- Kierunki i zasady rozwoju w skali 1 : 10 000
- Infrastruktura techniczna w skali 1 : 10 000

§ 3

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy.

§ 4

Uchwała wchodzi w życie z dniem jej podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY RADY GMINY
Wacław MATWIEJ

ZARZĄD GMINY KRYNICE

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY KRYNICE

CZĘŚĆ I

UWARUNKOWANIA ROZWOJU

ZESPÓŁ AUTORSKI :	
PROJEKTANT WIODĄCY	**mgr Iliana Zawadzka-Górska** **nr upr. 363/88**
SFERA KULTUROWA	**mgr Barbara Buszewicz**
SFERA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA	**mgr Jadwiga Ćwik**
SFERA PRZYRODNICZA	**mgr Zofia Kurek**
KOMUNIKACJA, INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	**Lucjan Michalczyk**
ROLNICTWO, LEŚNICTWO, MIESZKALNICTWO	**mgr inż. Barbara Strzemecka-Gromek**

KRYNICE 2002

SPIS TREŚCI

I. WSTĘP	**1**
1. Podstawa prawna	1
2. Cele studium, zakres i metoda opracowania	1
3. Materiały wyjściowe	2
3.1. Obowiązujące opracowania planistyczne	2
3.2. Materiały mapowe i inne opracowania	2
3.2.1. Materiały mapowe	2
3.2.2. Inne opracowania	2
II. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE. POZYCJA GMINY W REGIONIE - powiązania	**3**
2.1. Położenie administracyjne	3
2.2. Powiązania funkcjonalne z regionem i sąsiednimi gminami	3
– Diagnoza	4
III. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE	**7**
3.1. Strefa funkcjonalno - przestrzenna	**5**
3.1.1. Układ przestrzenny i funkcje gminy	5
3.1.2. Charakterystyka miejscowości	5
– Diagnoza	7
3.2. Sfera ekologiczna	**8**
3.2.1. Położenie gminy	8
3.2.2. Elementy i cechy środowiska	10
3.2.3. Obszary chronione	22
3.2.4. Stan środowiska w świetle wyników Państwowego Monitoringu Środowiska	25
3.2.5. Funkcjonowanie środowiska przyrodniczego	26
3.2.6. Zagrożenie środowiska	28
3.2.7. Przyrodnicze uwarunkowania rozwoju gminy	30
– Uwarunkowania wynikające z ochrony środowiska	31
– Uwarunkowania wynikające z ilości i jakości zasobów i walorów środowiska oraz warunków fizjograficznych	34
– Uwarunkowania wynikające z istniejących przeobrażeń i procesów degradacji środowiska	37
3.3. Sfera kulturowa	**38**
3.3.1. Zasoby środowiska kulturowego i krajobraz	38
– Układy przestrzenne i zabudowa wsi	51
– Rozpoznanie stanu krajobrazu	54
– Ocena stanu krajobrazu	54
– Wykaz zabytków prawnie chronionych oraz znajdujących się w ewidencji konserwatorskiej	56
– Archeologia	56
– Wykaz obiektów objętych ewidencją konserwatorską	64
3.3.2. Niematerialne wartości kulturowe	66
– Uwarunkowania środowiska kulturowego	67
– Uwarunkowania wynikające z zasobów kultury i krajobrazu oraz jego ochrony	67

3.4. Sfera społeczno - gospodarcza 71
3.4.1. Stosunki ludnościowe, rynek pracy, aktywność społeczna 71
- Zasoby ludzkie 71
- Rynek pracy 74
- Struktura zatrudnienia 74
- Diagnoza stanu zasobów ludzkich 75
3.4.2. Mieszkalnictwo 76
- Zasoby mieszkaniowe 76
- Gospodarka gruntami i rynek nieruchomości 77
3.4.3. Obsługa mieszkańców 77
- Usługi publicznego znaczenia lokalnego 77
3.4.4. Usługi o charakterze komercyjnym 79
- Diagnoza wyposażenia gminy w usługi 80
3.4.5. Funkcje stanowiące podstawy gospodarcze gminy 81
- Struktura i rozwój podmiotów gospodarczych 81
- Potencjał przemysłowy 82
- Diagnoza atrakcyjności gospodarczej gminy 83
3.4.6. Rolnictwo i jego obsługa 83
- Czynniki sprzyjające rozwoju rolnictwa 88
- Problemy rozwojowe rolnictwa 89
3.4.7. Leśnictwo 89
3.4.8. Turystyka 90
3.5. System komunikacji 91
3.5.1. Podstawa prawna 91
3.5.2. Układ drogowy 91
3.5.3. Uwarunkowania rozwoju komunikacji drogowej 93
3.6. System infrastruktury technicznej 94
3.6.1. Zaopatrzenie w wodę 94
3.6.2. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków 96
3.6.3. Gospodarka odpadami stałymi 96
3.6.4. Elektroenergetyka 96
3.6.5. Ciepłownictwo 96
3.6.6. Gazyfikacja 97
3.6.7. Telekomunikacja 97
3.6.8. Uwarunkowania rozwoju infrastruktury technicznej 97
3.7. Finanse publiczne 98
3.7.1. Struktura budżetu gminy 98
3.7.2. Infrastruktura obsługi biznesu i ludności 100
3.8. Ochrona ludności i bezpieczeństwo państwa **101**
3.8.1. Ochrona przeciwpożarowa 101
3.8.2. Obrona cywilna 101

I. WSTĘP

1. Podstawa prawna

Podstawą prawną jest uchwała nr XXX/152/2002 Rady Gminy Krynice z dnia 28 marca 2002r. w sprawie opracowania „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Krynice".

Obowiązek sporządzenia wynika z obowiązującej ustawy z dnia 7 lipca 1994r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 15 poz. 139/99, Nr 41, poz. 412 i Nr 111, poz. 1279, z 2000 r. Nr 12, poz. 136, nr 109, Nr 109, poz. 1157 i Nr 120, poz. 1268 oraz z 2001r. Nr 5, poz. 42, Nr 14, poz. 124, Nr 100, poz. 1085, Nr 115, poz. 1229 i Nr 154, poz. 1804).

2. Cele studium, zakres i metoda opracowania

Ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym w art. 6 ust. 1 i 2 określa cel opracowania „Studium" - jest to polityka przestrzenna gminy.

W opracowaniu tym zawarte muszą być „ustalenia strategii rozwoju województwa zawarte w planie zagospodarowania przestrzennego województwa", w którym to „uwzględnia się zadania rządowe, służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych" (art.54b ust. 3).

„Strategia rozwoju województwa lubelskiego" została uchwalona przez Sejmik Województwa Lubelskiego uchwałą nr XXII/265/2000 z dnia 14 lipca 2000r.

Plan zagospodarowania przestrzennego woj. lubelskiego uchwalony jest uchwałą nr XLV/597/2002 z 29 lipca 2002 Sejmiku Województwa Lubelskiego .

Brak jest określonych zadań rządowych, w związku z powyższym w „Studium" zostaną wykorzystane informacje zawarte w piśmie Biura Planowania Przestrzennego w Lublinie - Odział Terenowy w Zamościu .

„Studium" obejmuje gminę Krynice w jej granicach administracyjnych .

Zawarte w nim zostaną cele uwarunkowań rozwoju wyartykułowane w „Strategii" rozwoju, kierunki zagospodarowania przestrzennego obszaru oraz wskazania ich realizacji .

„Studium" stanowi dokument dla samorządu gminnego potrzeby do realizacji zarówno długo- jak i krótkoterminowych oraz ich rozmieszczenia w przestrzeni.

Opracowanie składa się z :

- uwarunkowań rozwoju zawierających zestaw informacji o środowisku przyrodniczym, kulturowym, strukturze funkcjonalno-przestrzennej, stosunkach ludnościowych, rynku pracy, infrastrukturze społecznej, gospodarczej, technicznej, komunikacji itp. Dane te pozwolą na opracowanie diagnozy stanu istniejącego, z którego wynikać będą możliwości i bariery rozwojowe terenu oraz ważniejsze występujące problemy.
- kierunków zagospodarowania przestrzennego, w których zawarte zostaną określone strategią cele społeczno-gospodarczego rozwoju oraz kierunki i sposoby prawidłowego rozwoju gminy przy zachowaniu ładu przestrzennego oraz nienaruszaniu w sposób istotny i nieodwracalny środowiska naturalnego.

„Studium" w świetle obowiązujących przepisów nie jest aktem prawnym o charakterze regulacyjnym. Wskazuje rozwiązania przestrzenne powiązane z rozwojem społeczno-gospodarczym gminy.

3. Materiały wyjściowe

3.1. Obowiązujące opracowania planistyczne

- *miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Krynice* w skali 1:10 000 zatwierdzony uchwałą nr XIX/80/92 Rady Gminy Krynice z dnia 28 lutego 1992r. opracowany przez zespół pod kierunkiem Andrzeja Rabiegi
- *zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Krynice* uchwalona przez Radę Gminy Krynice z dnia 24 września 1996 r. uchwałami : XXI/92/96 droga w Antoniówce, XXI/91/96 - kaplica w Dąbrowie, XXI/92/96- droga w Hucie Dzierążyńskiej oraz uchwała nr XIII/61/99 z dn. 18. 12. 1999 r. – usługi motoryzacyjne - Krynice

3.2. Materiały mapowe i inne opracowania

3.2.1. Materiały mapowe

- *mapa w skali 1:10 000 topograficzna i zastępcza* obejmująca obszar gminy w granicach administracyjnych opracowane przez Państwowe Przedsiębiorstwo Geodezyjno-Kartograficzne;
- *mapa w skali 1:25 000* obejmująca obszar gminy w granicach administracyjnych opracowania przez PPGK;
- *mapy w skali 1:10 000* stanowiące dokumentację miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Krynice;
- *mapa topograficzno-turystyczna „Region Zamojski" w skali 1:200 000* opracowana przez Wojskowe Zakłady Kartograficzne;
- *mapa w skali 1:100 000 topograficzno-administracyjna województwa* opracowana przez Przedsiębiorstwo Geodezyjno-Kartograficzne Katowice sp. z o.o.;
- *mapa w skali 1:250 000 administracyjno-turystyczna województwo lubelskie* opracowana przez BiK-Piła;

3.2.2. Inne opracowania

- dokumentacja opisowa miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Krynice wraz ze zmianami do planu;
- materiały informacyjne i statystyczne w tym roczniki statystyczne i materiały uzyskane w Urzędzie Gminy Krynice;
- informacje i wnioski instytucji, do których wysłano pisma w sprawie przystąpienia do opracowania „Studium";
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego - Dz. Urzędowy Woj. Lub. Nr 107 z 09.09.2002r.

II. UWARUNKOWANIA ZEWNETRZNE - POZYCJA GMINY W REGIONIE

2.1. Położenie administracyjne

Gmina Krynice położona jest w południowej części woj. lubelskiego, w północnej części powiatu Tomaszowskiego .

Graniczy od
północy z gm. Łabunie osada pow. Zamojski
zachodu z gm. Adamów i Krasnobród pow. Zamość
wschodu z gm. Rachanie
południa z gm. Tarnawatka

Siedzibą samorządu gminnego są Krynice . Gmina posiada bardzo dobre połączenia drogowe z miastem powiatowym Tomaszów Lubelski, a także wojewódzkim - Lublin. Przez teren gminy przebiega droga o znaczeniu międzynarodowym (Via Intermare) S-17 /E-372/ Warszawa- Hrebenne-Granica Państwa.

Ośrodek gminy oddalony jest od:
Lublina - 108 km
Tomaszowa Lub. - 14 km
Zamościa - 22 km
Hrebennego- międzynarodowe przejście graniczne - 43 km

2.2. Powiązania funkcjonalne z regionem i sąsiednimi gminami

- **Przyrodnicze**

Powiązania przyrodnicze gminy z sąsiednimi obszarami wynikające z:

- położenia gminy w dwóch prowincjach /podział wg j. Kondrackiego/;
  - Wyżyny Polskie - podprowincja Wyżyna Lubelsko- Lwowska, makroregion Roztocze, mezoregion Roztocze Środkowe
  - Wyżyny Ukraińskie - podprowincja Wyżyna Wołyńsko- Podolska, makroregion Wyżyna Wołyńska, mezoregion Wyżyna Sokalska.
- położenia w granicach zbiornika Wód Podziemnych /GZWP- nr 407 chełmsko- zamojski/- przebieg granicy ONO zachodnia część gminy i OWO wschodnia część gminy po dziale wodnym Wieprza i Huczwy
- przebiegu lokalnych korytarzy ekologicznych :
  - doliny Kryniczki wraz z lasami „Zarzecze" k/Zaboreczna /połączenie z korytarzem ekologicznym „Dolina Wieprza"/ oraz roztoczańskim korytarzem leśno- torfowiskowym
  - doliny Wożuczynki /Dzierążanka/ wraz z lasami „Grabina" i „Sielec" /połączenie z korytarzem ekologicznym Huczwy/ i dalej „Dolina Bugu"
- położenia zachodniej części gminy /granica wzdłuż drogi nr 17/ w otulinie Krasnobrodzkiego Parku Krajobrazowego.

- **Kulturowe**

Gmina położona jest pomiędzy dwoma miastami będącymi ośrodkami kultury

- Zamość - 22km- miasto o znaczeniu ponadregionalnym
- Tomaszów Lubelski - 16km - miasto o znaczeniu regionalnym

Ludność ma możliwości korzystania z rozrywek kulturalnych w obu miastach .

W gminie odbywają się jedynie imprezy okazjonalne, ew. wspólnie z gm. Łabunie - np. zawody strażackie, festyny itp. Na terenie brak jest gminnego klubu sportowego. Działają jedynie szkolne zespoły sportowe.

W zakresie kultury sakralnej powiązania wynikające z przynależności gminy do diecezji zamojsko-lubaczowskiej. Gmina położona jest w dekanacie Tomaszów Lubelski, do którego należą dwie parafie działające w zasadzie w granicach gminy Krynice oraz Dzierążnia .

Część mieszkańców Polany-Namule uczęszcza do kaplicy położonej w Majdanie Ruszowskim .

- **Powiązania z zakresu infrastruktury społecznej i gospodarczej**

Mieszkańcy gminy korzystają z usług ponadlokalnych zlokalizowanych w Tomaszowie Lubelskim oraz Zamościu.

Na terenie gminy zlokalizowane są usługi o znaczeniu lokalnym obsługujące ludność w zakresie elementarnym.

Istniejący zbiornik wodny jest dość słabo wykorzystany turystycznie - przyciąga wędkarzy z gminy i obszarów okolicznych .

Na terenie gminy znajdują się dwa obiekty gospodarcze o znaczeniu ponadlokalnym są to Klinkiernia i Cegielnia w Budach . Pozostałe zakłady mają znaczenie jedynie lokalne.

- **Powiązania z zakresu infrastruktury technicznej i komunikacji**

Powiązania z zakresu komunikacji oraz niektórych elementów infrastruktury technicznej to najsilniejsze powiązania gminy z regionem i sąsiednimi gminami.

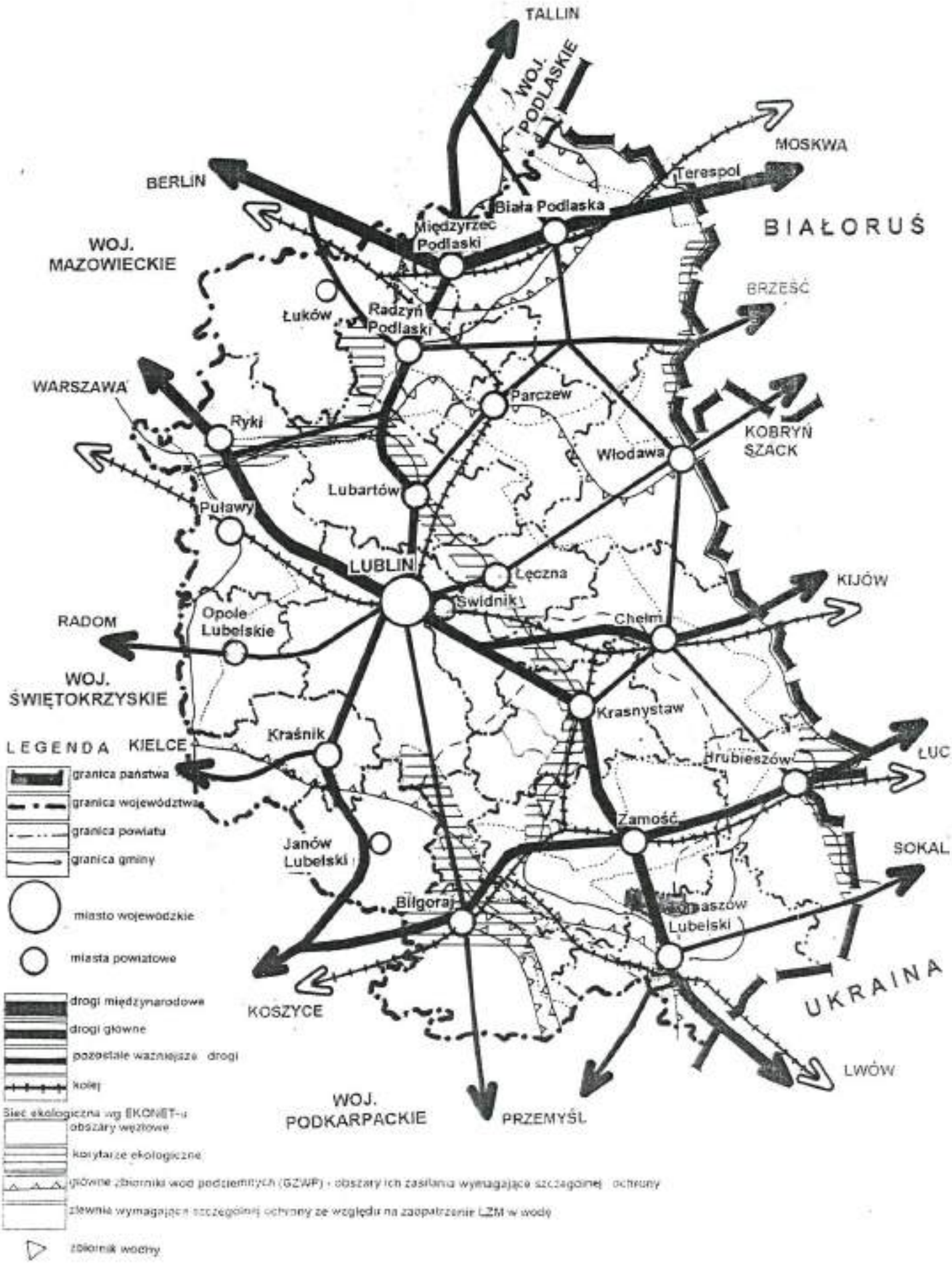
- w zakresie komunikacji drogowej to :
  - gminę przecina droga krajowa nr 17 o znaczeniu międzynarodowym (E-327) w przyszłości Via Intermare (M. bałtyckie - M. Czarne),
  - pozostałe drogi mają znaczenie między gminne
  - szlak turystyczny pieszy tzw. Partyzancki - Czerwony, Krynice- Szperówka (53km)
- w zakresie energetyki
  - przebieg linii 110 kV Tomaszów Lubelski - Zamość,
  - przebieg gazociągu wysokoprężnego Lubaczów - Krasnystaw
- w zakresie telekomunikacji
  - przebieg linii telekomunikacyjnej TDK Jarosławiec-Zamość
  - przebieg pasa transmisji TV (stacja w Tarnawatce)
- w zakresie zaopatrzenia w wodę
  - kupno - z ujęcia wody w Majdanie Ruszowskim gm. Łabunie korzysta wieś Polany a z ujęcia w Tarnawatce wieś Zaboreczno
  - sprzedaż - z ujęcia wody w Polanówce korzysta Huta Komarów

- **Diagnoza**

Gmina Krynice jest gminą małą, wyposażona w usługi o znaczeniu lokalnym. Jej główne powiązania z regionem to powiązania przyrodnicze oraz powiązania infrastrukturalne, zarówno o znaczeniu krajowym - droga nr 17 oraz regionalnym - linia wysokiego napięcia, gazociąg wysokoprężny .

POWIĄZANIA REGIONALNE

schemat funkcjonalny

WOJEWÓDZTWO LUBELSKIE

III. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE

3.1 Strefa funkcjonalno - przestrzenna

3.1.1. Układ przestrzenny i funkcje gminy

Układ przestrzenny gminy zdeterminowany jest głównie warunkami przyrodniczymi, historycznym rozwojem osadnictwa oraz polityki społeczno-gospodarczej państwa - głównie dotyczącej polityki rolnej po 1944r.

Większość jednostek ukształtowana została w okresie od XV do XIX w. wzdłuż szlaków komunikacyjnych, dolin rzecznych oraz szczytach wzniesień i dolin Roztocza. Są to wsie o zwartej ew. skupionej zabudowie.

Zabudowa kolonijna wytworzyła się głównie po reformie rolnej z 1944r. oraz wtórnych podziałów.

Większość jednostek osadniczych to wsie średnie w przedziale od 201-500 mieszkańców.

Największą wsią jest ośrodek Gminy Krynice. Wsie bardzo małe do 100 osób to: Kol. Partyzantów, Zaboreczno i Romanówka.

Wsie małe 101-200 mieszkańców to Zadnoga -1, wsie średnie: Polany, Antoniówka, Majdan Kryniczki, Dąbrowa, Majdan Sielecki, Budy, Huta Dzierążyńska, Dzierążnia, Zwiartów, Zwiartów-1. Kol.

Wieś duża pow. 501 osób - Krynice.

Główne funkcje gminy to produkcja żywności :

- obsługa ludności,
- obsługa rolnictwa i gospodarki rybackiej,
- mały i średni przemysł - gł. materiałów budowlanych,
- rzemiosło usługowe i wytwórcze,
- obsługa komunikacji.

Pod względem funkcjonalno-przestrzennym gminy można podzielić na trzy obszary:

A. aktywności gospodarczej - Krynice i część wsi Budy (przy drodze nr 17)
B. produkcji rolnej - wsie położone na wschód od drogi nr 17
C. produkcji rolnej w obszarze prawnie chronionym - na zachód od drogi nr 17

3.1.2. Charakterystyka wsi

Gmina dzieli się na 16 sołectw, które obejmują 16 wsi. Układ przestrzenny wsi w ich charakterystyce określono na podstawie M. Chilczuka.

1. Krynice - ośrodek gminny skupiający większość funkcji występujących w gminie o znaczeniu lokalnym. Wieś duża około 565 mieszkańców. Układ przestrzenny - zwarta, wieloosiowa. Przestrzenne ograniczenia rozwoju to dolina Kryniczanki ze sztucznym zalewem oraz wzgórza Roztocza. W miejscowości zlokalizowane są: Urząd Gminy, Policja, Bank Spółdzielczy, gimnazjum, szkoła podstawowa, ośrodek zdrowia, kościół, cmentarz, boisko sportowe, gastronomia, poczta, handel, obsługa rolnictwa, zakłady małego biznesu, obsługa motoryzacji itp., mieszkalnictwo - przewaga zabudowy wiejskiej - jednorodzinna i zagrodowa. Ośrodek położony jest przy drodze nr 17 i drogach powiatowych. Zwodociągowany, częściowo skanalizowany (gł. obiekty użyteczności publicznej) - oczyszczalnia ścieków, gazyfikacja, telefon, elektryczność, punkt gromadzenia nieczystości. Główne zabytki to: zespół dworski (ruiny dworu i

kościół drewniany z 1920 r. z cmentarzem i nagrobki na czynnym cmentarzu (m.in. Kaplica Lipczyńskich i groby), resztówka (Kryniczki), młyn drewniany.

2.Antoniówka - produkcja rolna z elementarną obsługą ludności. Wieś średniej wielkości z 330 osób. Zabudowa zwarta - osiowa, występuje zabudowa wielorodzinna. Ograniczenia rozwoju-urozmaicona rzeźba terenu. We wsi zlokalizowane są: kaplica, remizo-świetlica(dom-kultury), sklep. Wieś położona przy drodze powiatowej. Wodociąg, ujęcie wody, rozdzielnia gazu, gazyfikacja, telefon, elektryfikacja. Obiekty zabytkowe wpisane do ewidencji: cmentarz wojenny z 1939r. - nieczynny.

3.Budy - produkcja żywności z elementami obsługi ludności, przemysł materiałów budowlanych. Wieś średniej wielkości ~ 210 osób. Zabudowa zwarta przy drodze powiatowej oraz skupiona przy drodze krajowej- wieloosiowa, występuje zabudowa wielorodzinna. We wsi znajduje się sklep oraz cegielnia i sprzedaż opon oraz Klinkiernia . Położona jest przy drodze krajowej nr 17 oraz drodze powiatowej (do Rachań), stacja paliw, wodociąg, gaz, telefon, elektryfikacja. Nie ma obiektów zabytkowych, wpisanych do rejestru, do ewidencji wpisano Klinkiernię.

4.Dąbrowa - produkcja rolna z elementami usługowymi. Wieś zwarta wieloosiowa, średniej wielkości ~ 260 osób. We wsi znajduje się kaplica, sklep, remizoświetlica oraz obiekty nieczynne - po szkole oraz sklepie. Wieś położona przy drogach powiatowych, ujęcie wody, wodociąg, punkt składu nieczystości, elektryfikacja, gazyfikacja, telefon. Brak zabytków.

5.Dzierążnia - produkcja rolna z elementami obsługi ludności i rolnictwa. Wieś zwarta, wieloosiowa. Występuje zabudowa wielorodzinna. Ograniczenie rozwoju wynikające z przebiegu doliny rzeki Dzierążanka oraz urozmaiconej rzeźby terenu. We wsi znajduje się: ośrodek gospodarki wielkoobszarowej (POZH), obiekty obsługi rolnictwa - zlewnia mleka, baza SKR; punkt inseminacji oraz obsługi ludności : szkoła i filia biblioteki gminnej, kościół, cmentarz, 4 sklepy, remiza OSP. Wieś położona przy drodze powiatowej. Ujecie wody, wodociąg, punkt gromadzenia odpadów, gazyfikacja, telefon, elektryfikacja stacja paliw (firma FADPOL). Obiekty zabytkowe wpisane do rejestru :

- zespół pałacowy (pałac, oficyna, park)
- zespół kościelny (kościół dzwonnica, kapliczka murowana, pomnik nagrobny, cmentarz przykościelny)oraz wpisane do rejestru: kaplica grobowa Wolamaskich (d.cerkiew, cmentarz grzebalny - czynny, figura M.B.

6.Huta Dzierążyńska - produkcja rolna, usługi elementarne. Wieś średniej wielkości ~ 300 osób, zwarta - osiowa. Ograniczenie rozwoju- dolina rzeki Dzierążanki, urozmaicona rzeźba terenu. We wsi znajdują się: szkoła, remiza, sklepy (3), skup jabłek - sezonowy. Droga powiatowa, ujęcie wody, wodociąg, gaz, telefon, elektryfikacja. Brak obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru.

7.Majdan Krynicki - produkcja rolna - usługi elementarne Wieś skupiona, wieloosiowa ok. 240 osób. Urozmaicona rzeźba terenu. Sklep, remizoświetlica, b/szkoła - pustostan, wodociąg, gaz, elektryfikacja, telefon.

8.Majdan Sielec - produkcja rolna - wieś średniej wielkości ok. 270 osób. W większości zwarta, w części skupiona - osiowa. Urozmaicona rzeźba terenu (położona w dolinie). Remiza, sklep - pustostan, b/szkoła - obiekt nieukończony. Położenie przy drodze powiatowej, wodociąg, telefon, elektryfikacja.

9.Polanówka - produkcja rolna z elementami usługowymi. Wieś średniej wielkości ~ 250 osób. Skupiona, miejscami zwarta - osiowa. Bardzo urozmaicona rzeźba terenu.

We wsi znajduje się: sklepy, remiza OSP, lecznica weterynaryjna (prywatna), skup owoców - sezonowy, zakład rzemieślniczy - nagrobki. Droga powiatowa, ujęcie wody, wodociąg, gaz, telefon, elektryfikacja, wieża telekomunikacji komórkowej.

10.Polany - produkcja rolna z elementami usługowymi. Wieś średniej wielkości - ok. 245 osób. Przysiółkowa z członem głównym. Bardzo urozmaicona rzeźba terenu. We wsi znajduje się dom ludowy (remizoświetlica), sklep oraz kaplica. Drogi powiatowe, wodociąg, telefony, elektryfikacja. W ewidencji figura kamienna.

11.Partyzantów Kol. - produkcja rolna, wieś bardzo mała - 47 mieszkańców, rozproszona - regularnie. Silnie urzeźbiony teren. Droga powiatowa, wodociąg, elektryfikacja.

12.Romanówka - Produkcja rolna. Wieś bardzo mała - 85 mieszkańców- zwarta- osiowa. Ograniczenia rozwojowe- dolina rzeki orza bardzo silne urzeźbienie terenu. Sklep i świetlica, wodociąg, elektryfikacja, telefon. W ewidencji - figura kamienna.

13.Zaboreczno - produkcja rolna. Wieś mała ok. 100 mieszkańców - zwarta - osiowa. Ograniczenie rozwojowe - dolina Kryniczanki, lasy. Sklep, mała betoniarnia. Wodociąg, gminne wysypisko, telefon, elektryfikacja. W lasach pomnik poświęcony poległym w bitwie pod Zaborecznem w 1943r.

14.Zadnoga - produkcja rolna. Wieś mała ok. 155 osób. Wieś zwarta - osiowa. Ograniczeniem rozwojowym jest dolina rzeki. Sklep, wodociąg, gaz, telefon, elektryfikacja .

15.Zwiartów - produkcja rolna z elementami obsługi ludności oraz gospodarka rybacka. Wieś średnia - ok. 270 osób. Wieś w części zwarta, w części skupiona wieloosiowa. Ograniczenia - dolina rzeki oraz urozmaicony wąwóz We wsi znajduje się szkoła, sklepy, remiza OSP, boisko, pijalnia piwa, młyn, stawy rybackie. Wodociąg, telefon, elektryczność.
W rejestrze zabytków znajduje się zespół dworski (ruiny dworu, spichlerz, park). W ewidencji ważniejsze to: młyn oraz budynek poszkolny drewniany.

16.Zwiartów Kol. - produkcja rolna. Wieś średnia ok. 240 mieszkańców. Stanowi zespół przysiółków bez wyróżniającego się członu głównego. Brak jest usług. Wodociąg, punkt gromadzenia odpadów, telefon, elektryfikacja ujęcie wody.

- **Diagnoza**

Gmina Krynice położona jest na Roztoczu Środkowym o dość urozmaiconej rzeźbie, co miało wpływ na kształtowanie się sieci osadniczej. Większość wsi ma charakter wsi zwartych lub skupionych jedno lub wieloosiowych. Zabudowa rozproszona to wynik, głównie reformy rolnej z 1944r. Większość jednostek osadniczych to wsie o średniej wielkości. Główna funkcja gminy jest produkcja rolna . Funkcje uzupełniające skupione są głównie w ośrodku gminnym i przy drodze nr 17 (Budy). Większość wsi posiada elementarne usługi (sklep, remiza itp.). Większość usług wyższego rzędu znajduje się w Krynicach, są to jednak usługi o znaczeniu lokalnym.

3.2. Sfera ekologiczna

3.2.1. Położenie gminy

- **położenie fizycznogeograficzne**

Według podziału fizyczno-geograficznego Lubelszczyzny */wg J.Kondrackiego/* gmina Krynice leży w na pograniczu dwóch prowincji:

- Wyżyny Polskie, podprowincja Wyżyna Lubelsko-Lwowsk, makroregion Roztocze, mezoregion Roztocze Środkowe,
- Wyżyny Ukraińskie, podprowincja Wyżyna Wołyńsko-Podolska, makroregion Wyżyna Wołyńska, mezoregion Grzęda Sokalska.

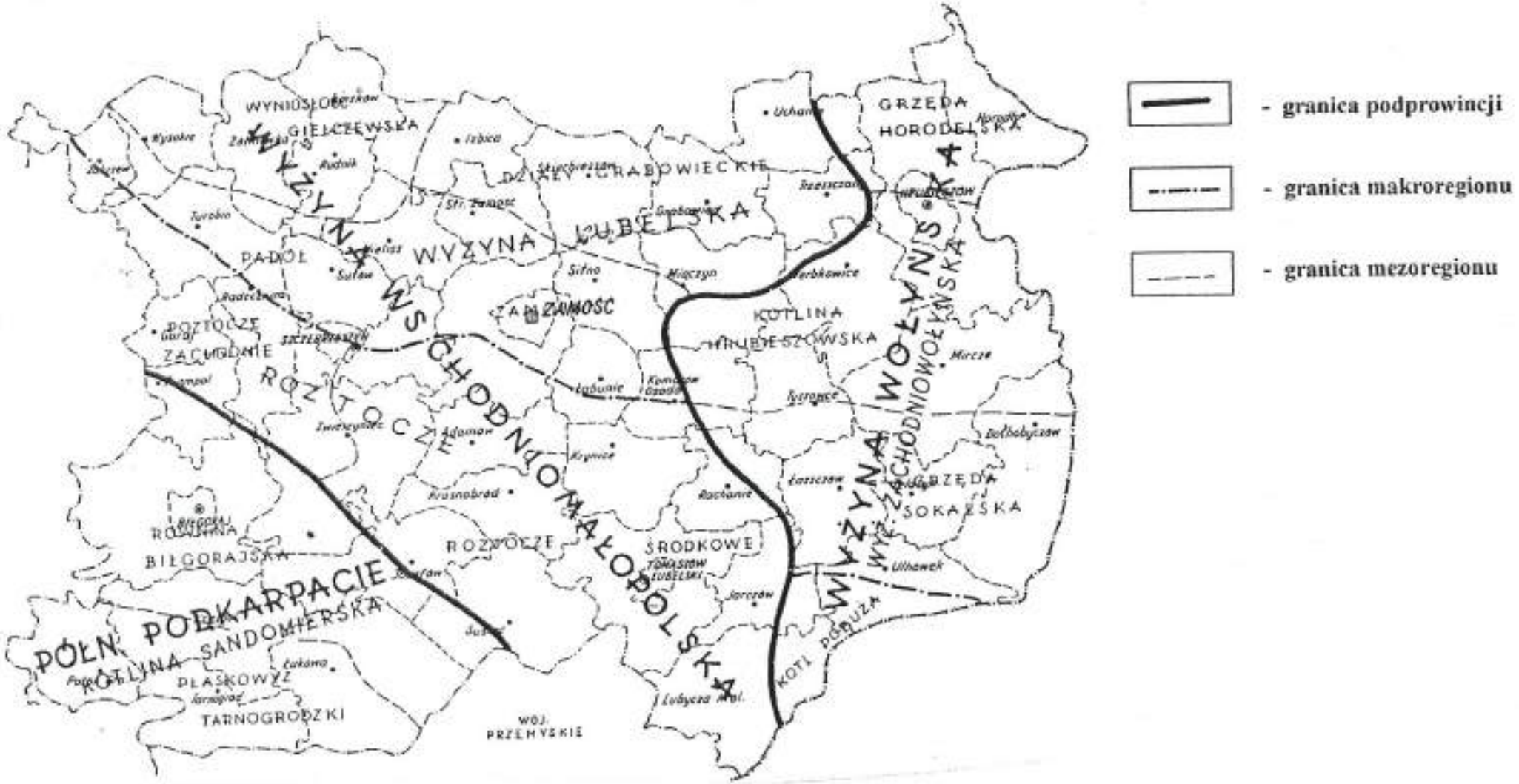
Zasadnicze rysy rzeźby zarówno Wyżyny Wołyńskiej jak i Wyżyny Lubelskiej oraz Roztocza ukształtowały się podczas trzeciorzędu w wyniku intensywnych procesów denudacyjnych w skałach osadowych o różnej odporności /do najtwardszych zaliczane są opoki, do najmniej odpornych margle i serie kredy piszącej/, powodowanych ruchami wypiętrzającymi i zmiennymi warunkami klimatycznymi. Na wychodniach mało odpornych margli zostały wyżłobione kotliny. Zasadniczym rysem rzeźby są trzy poziomy zrównań.

Pierwszy /najwyższy/ poziom wierzchowinowy, ścinający utwory kredowe i trzeciorzędowe ma wysokość od 280 do 300 m npm/na Roztoczu powyżej 300 m npm/. Drugi poziom, średni zaznacza się na wysokości od 220 do 250 m npm/na Roztoczu 280-290 m npm./. Powstał on na wskutek wywołanego procesami denudacyjnymi cofania się i kurczenia poziomu najwyższego, na co wskazuje bezpośrednie sąsiedztwo obu tych poziomów, jak i szereg izolowanych wzgórz, pozostałości poziomu wyższego. Trzeci poziom, niski, występuje na peryferiach poziomu średniego. Jego wysokość nie przekracza 200 m npm. Ponad nim wznoszą się również wzgórza ostańcowe. Przejścia pomiędzy poszczególnymi poziomami są silnie złagodzone przez denudację. W czwartorzędzie ponownie nastąpił etap denudacji w wyniku rozwoju sieci rzecznej i rozcięcia dolinami. Utwory górnokredowe w końcowym okresie zlodowacenia północnopolskiego zostały na znacznej powierzchni przykryte lessem lub zasypane piaskami. Rozwinęło się wówczas szereg drobniejszych, drugorzędnych cech rzeźby /terasy dolinne, sieć wąwozów lessowych, suche doliny itp/. Obszar Wyżyny Wołyńskiej podobnie jak Lubelskiej jest lekko pochylony ku północy, co decyduje o kierunku odpływu głównych rzek.

Zasadnicza różnica pomiędzy Wyżyną Lubelską i Wyżyną Wołyńską jest widoczna w stylu rzeźby i orientacji form wyrażających się w układzie drugorzędnych dolin, a także w przebiegu garbów i ważniejszych krawędzi. Na wschód od Wieprza zaznacza się kierunek równoleżnikowy, który staje się kierunkiem dominującym na wschód od Bugu i dlatego nazwano go kierunkiem wołyńskim. Kierunek ten powtarzają również doliny dopływów Huczwy i niektórych prawo-stronnych dopływów Wieprza jak i garbów. Na zachód od Wieprza równoleżnikowa orientacja form ulega odchyleniu, pojawia się tu kierunek zwany lubelskim, reprezentowany przez formy przebiegające z zachodnio-północnego zachodu na wschodnio-południowy wschód /doliny prawobrzeżnych dopływów Wisły/. Przyczyny podporządkowania form rzeźby wymienionym kierunkom są dwojakie. Z jednej strony ważną rolę odegrały tutaj procesy związane z alpejskimi ruchami górotwórczymi. Ruchy te nie obejmowały wprawdzie centralnej części Wyżyny Lubelskiej i Wyżyny Wołyńskiej, lecz zaznaczyły się tutaj licznymi uskokami i spękaniami, wśród których odnaleźć można nawiązania do kierunków fałdowań paleozoicznych i mezozoicznych, odnawianych podczas orogenezy alpejskiej. Rzeki dostosowujące się do linii spękań podłoża doprowadziły stopniowo do rozczłonkowania całego obszaru na szereg płaskich garbów powtarzających te same kierunki. Z drugiej strony, w miarę postępującego rozwoju rzeźby stopniowo coraz większego znaczenia zaczęły nabierać różnice odporności materiału. Na obszarach gdzie rozprzestrzeniają

REGION ZAMOJSKI

PODZIAŁ FIZJOGRAFICZNY REGIONU ZAMOJSKIEGO WG. J. KONDRACKIEGO

się skały mało odporne /margle, kreda pisząca/ powstały obniżenia, tam zaś gdzie występują skały odporniejsze /gezy/ -wyniosłości.

Wyżyna Wołyńska w obrębie województwa lubelskiego dzieli się na trzy mezoregiony: Grzędę Horodelską, Kotlinę Hrubieszowską i Grzędę Sokalską. W obszarze Grzędy Sokalskiej położona jest północno-wschodnia część gminy Krynice.

Grzęda Sokalska stanowi ciąg wzniesień po obu stronach górnego Bugu o wysokości bezwzględnej 240-260 m npm. Oprócz Bugu przecina ją rzeka Huczwa, biorąca początek na jej południowych zboczach. Zachodnia część Grzędy wyróżnia się regularnym układem orograficznym, wiążącym się wyraźnie z ułożeniem warstw opok i margli górnokredowych. Ponieważ jest to osiowa część niecki kredowej, warstwy mają bieg zbliżony do równoleżnikowego. Przełomowe odcinki dolin Bugu i Huczwy dzielą Grzędę na człony, które są porozcinane dolinami subsekwentnymi na szereg drugorzędnych grzęd. Cała Grzęda pokryta jest lessami, których powierzchnię urozmaicają głównie suche doliny erozyjno-denudacyjne. Południowa granica Grzędy Sokalskiej biegnie w przybliżeniu krawędzią doliny Rzeczycy. Północna granica przebiega krawędzią na linii Komarów- Tyszowce - Wereszyn. Granica między Grzędą Sokalską i Roztoczem jest mało czytelna i ma charakter niezbyt wyraźnego skłonu wytworzonego w strefie, w której równoleżnikowe warstwy kredowe skręcają dość gwałtownie i przybierają "roztocki" kierunek /SE-NW, typowy dla lewego skrzydła niecki lubelskiej. W strefie tego skrętu następuje ściśnięcie i jakby spiętrzenie warstw budujących skłon wyżej wzniesionego Roztocza. U stóp tego skłonu wierzchowina Grzędy Sokalskiej wznosi się do 280 -290 m n.p.m. i obniża się w stronę doliny Huczwy do 240 m n.p.m.

W obszarze gminy należącym do w/w jednostki pod względem geomorfologicznym wyróżnia się dolinę Wożuczynki oraz drugorzędne grzędy po jej północnej i południowej stronie, silnie rozcięte niewielkimi suchymi dolinami i wąwozami.

Przeważająca część gminy Krynice położona jest w obszarze Roztocza Środkowego. Według podziału geomorfologicznego Roztocza /J.Buraczyński 1993 r./ w obszarze gminy Krynice wyróżnia się Kotlinę Kryniczanki i płaskowyż Krynic.

Roztocze jest wąskim wałem, którego granice wyznaczają wyraźne krawędzie denudacyjne o założeniach tektonicznych. W budowie geologicznej i orografii wału Roztocza zaznacza się wyraźny podział na odrębne bloki. Doliny przełomowe Wieprza oraz rów Tanwi z doliną Bełżec - Narol wyznaczają granice Roztocza Środkowego /Tomaszowskiego/. Obszar ten obejmuje płaskowyże i garby rozcięte siecią dolin. Granicę północną-wschodnią stanowi krawędź poziomu erozyjnego 270 m npm. W obszarze gminy Krynice granica pomiędzy Roztoczem Środkowym i Grzędą Sokolską przebiega wschodnim zboczem płaskowyżu Krynic. Roztocze Środkowe budują skały górnokredowe /opoki, opoki margliste i margle/. W osi garbu stwierdzono struktury fałdowe. W strefie południowo-zachodniej krawędzi na utworach kredowych miejscami zalegają trzeciorzędowe wapienie detretyczne i rafowe oraz piaski i piaskowce. Wychodnie skał kredowych tworzą rozległe zrównania wierzchowinowe /310-320m npm oraz 340-350 m npm./, na pograniczu z Padołem Zamojskim pokryte warstwą lessów. Ponad zrównania wierzchowinowe wznoszą się wzgórza ostańcowe pokryte czapami utworów trzeciorzędowych. Doliny wypełniają piaski czwartorzędowe.

Rzędne terenu w roztoczańskiej części gminy Krynice przekraczają 320 m npm. 332,4m n.p.m.-wzniesienie na południe od wsi Budy Klinkiemia przy południowej granicy gminy, 322,3 m np.m. wzniesienie na północ od wsi Staropole, 321,1 m n.p.m. - wzniesienie na zachód od wsi Dąbrowa. Występują tu wszystkie poziomy zrównań wierzchowinowych charakterystyczne dla Roztocza: najwyższe zrównania przekraczające 300 m. n.p.m., średnie zrównania wierzchowinowe: 280-260 m. n.p.m. oraz niskie na peryferiach średniego poziomu. W dolinie Kryniczanki, przy południowo-zachodniej granicy gminy rzędne terenu obniżają się do 264,3 m. n.p.m. We wschodniej części gminy przynależnej do Grzędy Sokolskiej rzędne

terenu obniżają się od 280 do 250m n.p.m. w obszarze wierzchowinowym i do 215 m n.p.m. w dolinie Wożuczynki przy wschodniej granicy gminy.

Ponieważ zarówno Roztocze Środkowe /w obszarze gminy Krynice/ jak i Grzęda Sokalska zbudowane są z odpornych skał górnokredowych, przykrytych grubą warstwa lessu rzeźba terenu jest podobna. Jest to typowy krajobraz lessowy z pagórkowatą rzeźbą. Strukturę krajobrazu można określić jako mozaikę lasów, użytków zielonych i agrocenoz drobnoprzestrzennych.

W morfologii terenu dominują zrównania wierzchowinowe rozcięte dolinami rzek: Kryniczanka i Wożuczynka oraz licznymi suchymi dolinami. Spotyka się tu również wąwozy w fazie juwenilnej, zwłaszcza w części należącej do Grzędy Sokalskiej. W rejonie miejscowości Dąbrowa i Budy Dzierążyńskie licznie występują miseczkowate zagłębienia bezodpływowe typu wymoków w strefie spłaszczeń wierzchowinowych. Gęstość sieci dolinnej w obszarze Grzędy Sokolskiej jest znaczna, przekracza 2,0km/km^2. Zbocza dolin są stosunkowo krótkie i strome, o nachyleniach stoków do 15 stopni i więcej. Różnice wysokości pomiędzy dolinami i wierzchowinami przekraczają 60 m, natomiast pomiędzy najwyższym i najniższym punktem gminy różnica wysokości wynosi 105 m.

Intensywna rzeźba terenu jest wynikiem erozji wodnej oraz współczesnych ruchów pionowych skorupy ziemskiej na Roztoczu. Największe wartości ruchów podnoszących wynoszą na Roztoczu Lwowskim i Rawskim 1,5-2,0 mm/rok i maleją ku północnemu zachodowi do około 0,5 mm/rok na Roztoczu Gorajskim.

Teren Roztocza w obszarze gminy Krynice podnosi się średnio 1mm/rok.

3.2.2. Elementy i cechy środowiska

- **Budowa geologiczna**

Paleozoiczne podłoże Wyżyny Lubelskiej, Roztocza i Wyżyny Wołyńskiej stanowi platforma prekambryjska o strukturze zapadliskowo-zrębowej, rów lubelsko-lwowski /A.M. Żelichowski/, będący brzeżnym zapadliskiem platformy prekambryjskiej, wypełniony osadami karbonu produktywnego oraz podniesienie radomsko-kraśnickie w obrębie platformy epikalednońskiej. W obrębie rowu lubelsko-lwowskiego koncentrują się uskoki podłoża paleozoicznego o dominującym kierunku NW-SE /uskoki: Terebin, Ulhówek, Machnówek, Komarów, Rachanie, Zamość/ krzyżujące się z nielicznymi uskokami E-W. Na taki obraz paleozoiku nałożona jest mezozoiczna niecka brzeżna, której odcinek leżący w obrębie Wyżyny Lubelsko-Lwowskiej nazywany jest niecką lubelską.

Utwory mezozoiczne w obrębie niecki brzeżnej /lubelskiej/ zalegają prawie poziomo. Są to piaskowce, margle, wapienie i dolomity środkowej i górnej jury oraz wapienie, margle opoki, gezy i kreda pisząca środkowej i górnej kredy. Wypełniają one nieckę brzeżną i wkraczają na powierzchnię przyległej płyty krystalicznej niwelując w ten sposób ostatecznie nierówności głębszego podłoża i nadając całemu obszarowi Wyżyny Lubelskiej i Wyżyny Wołyńskiej charakter płyty. Pokrywa mezozoiczna pocięta jest wieloma uskokami o amplitudzie na ogół nie przekraczającej 100 m.

Utwory górnokredowe stanowią zasadnicze rysy obu Wyżyn. Ich miąższość wynosi od około 350 m wzdłuż Bugu do 1000 m w osi niecki lubelskiej /nad Chodelką i na wschód od Tomaszowa Lubelskiego/. Przykryte są jedynie niewielkiej miąższości płatami utworów trzeciorzędu i czwartorzędu. Znaczniejsza grubość pokrywy młodszych osadów trzeciorzędowych pojawia się na Roztoczu /wapienie mioceńskie/. Grubość pokrywy osadów czwartorzędowych jest bardzo zróżnicowana. Wzgórza ostańcowe są jej całkowicie pozbawione. Znaczna część zarówno Wyżyny Lubelskiej jak i Wyżyny Wołyńskiej pokryta

jest czwartorzędowymi lessami o miąższości od kilku do kilkudziesięciu metrów. W dolinach rzecznych czwartorzędowe osady rzeczne dochodzą do kilkudziesięciu metrów.

Gmina Krynice położona jest w zachodnim skrzydle niecki brzeżnej. Utwory podłoża kredowego mają miąższość kilkuset metrów i są zawodnione w uszczelinionej części spągowej /strefa około 100 m-150 m/. Podłoże kredowe odsłania się jedynie w rozcięciach erozyjnych na północny zachód od Dzierążni /opoki margliste i opoki/ oraz na południe od Zwiartowa. Utwory kredowe w poziomie wierzchowinowym przykryte są pokrywą lessową o zmiennej miąższości od 8-11 m w okolicach Antoniówki, Bud Dzierążyńskich i Bud Klinkierni, do 12 m w rejonie Polanówki, 15-20m w rejonie Krynic, Polan, Dzierążni i Dąbrowy i ponad 20 w rejonie Zwiartowa /23-25m/. Dolina Wożuczynki wypełniona jest torfami, natomiast dolina Kryniczki od źródeł w pobliżu Krynic do Romanówki wypełniona jest madami i mułkami rzecznymi nadbudowującymi torfowiska, niżej zaś torfami. Tylko w południowo-zachodniej części gminy, na wschód i południe od Zaboreczna występuje niewielki płat piasków rzecznych, będący ostańcem rzecznego tarasu akumulacyjnego.

- **Surowce mineralne.**

Na terenie gminy Krynice udokumentowano trzy obszary złożowe:

- Złoże lessu „BUDY KLINKIERNIA" w miejscowości Budy Klinkiernia usytuowane około 300 m od zachodniej zabudowy wsi Budy Dzierążyńskie, po wschodniej stronie drogi Tomaszów Lubelski- Krynice- Zamość. Obszar złożowy rozpoznano na powierzchni około 16 ha. Seria złożowa jest zmienna. Stanowi ją less i less zgliniony o miąższości od 2,0 do 7,6 m, średnio 5,0 m oraz mułki lessopodobne o miąższości średnio 2,65 m, maksymalnie 6,1 m. Ogólna miąższość serii złożowej waha się od od 2,6 -11,6 m, średnio 7,7m. Surowiec spełnia kryteria jakościowo-technologiczne stawiane surowcom ilastym do produkcji porowatych wyrobów ceramiki budowlanej klasy 75,100 i wyrobom spieczonym-klinkieru drogowego klasy I i II. Złoże zostało udokumentowane w 1966 r i jest eksploatowane przez Lubelskie Przedsiębiorstwo Ceramiki Budowlanej wyrobiskiem zboczowo - wgłębnym. Zasoby złoża wg stanu na dzień 31grudnia 2000 r. wynosiły 741 tys.m^3.
- Złoże lessu i lessu zglinionego „KRYNICE" usytuowane około 900m od południowej zabudowy miejscowości Krynice po wschodniej stronie drogi Tomaszów Lubelski- Krynice- Zamość obejmuje obszar około 9,0 ha. Seria złożowa jest bardzo zmienna. Tworzą ją less i less ogliniony oraz mułki lessopodobne. Miąższość serii złożowej wynosi 10,5 m. Surowiec spełnia kryteria jakościowo-technologiczne stawiane surowcom ilastym do produkcji porowatych wyrobów ceramiki budowlanej klasy 75 i 100. Złoże zostało udokumentowane w 1959r i jest eksploatowane przez Lubelskie Przedsiębiorstwo Ceramiki Budowlanej wyrobiskiem stokowo-wgłębnym. Zasoby wg stanu na dzień 31 grudnia 2000 r. wynosiły 604 tys.m^3.
- Złoże lessu i mułków lessopodobnych „ANTONIÓWKA" położone na południe od wsi Antoniówka, pomiędzy zabudową wiejską i lasem. Miąższość kopaliny wynosi 3-4,5 m. W obszarze złoża znajduje się wyrobisko stokowo-wgłębne po eksploatacji w latach ubiegłych. Obecnie nie prowadzi się eksploatacji. Surowiec spełnia kryteria jakościowo-technologiczne stawiane surowcom ilastym do produkcji porowatych wyrobów ceramiki budowlanej klasy 75 i 100. Zasoby pozabilansowe wynoszą 300 tys.m^3.

Złoże piasku „ZABORECZNO" usytuowane około 600 m na południe od zachodniej zabudowy wsi Zaboreczno / taras akumulacji rzecznej maskujący lokalne zboczowe obniżenie zbudowane z utworów lessowych/ zostało już wyeksploatowane.

Ponadto na terenie gminy znajduje się złoże torfu „HUTKÓW–ZABORECZNO". Jest to złoże niskie, mechowiskowo-turzycowiskowe w dolinie Kryniczki, o pow. 115ha i zasobach torfu 1910 tys.m3. Średnia miąższość wynosi 1,66 m, max 3,00m. Zasoby gytii węglanowej wynoszą 2444 tys.m3. Dotychczas złoże nie było eksploatowane i jest wyłączone z bazy zasobowej kraju ze względów przyrodniczych.

- **Gleby**

Tworzenie się gleb rozpoczęło się prawdopodobnie już w końcu późnego glacjału, a na pewno w holocenie. Decydujący wpływ na typologię gleb miały: skały macierzyste, szata roślinna, warunki klimatyczne, warunki wodne, przebiegające na przemian dwa lub trzy procesy glebotwórcze: proces torfotwórczy /bagienny/ i proces aluwialny lub deluwialny. Gleby z przewagą masy torfowej od powierzchni są glebami torfowo-mułowymi, natomiast z przewagą namułów aluwialnych -glebami mułowo-torfowymi.W profilach gleb mułowo-torfowych występują bogate przewarstwienia węglanu wapnia wymytego z osadów lessowych i osadzonego w dolinie. Gleby mułowo-torfowe i torfowo-mułowe użytkowane są głównie jako trwałe użytki zielone - łąki. Przeważnie są one okresowo lub trwale nadmiernie uwilgotnione. W górnych poziomach wykazują odczyn obojętny lub alkaliczny, sporadycznie słabo kwaśny lub kwaśny. Są to gleby żyzne i urodzajne, z uregulowanymi stosunkami wodnymi /zmeliorowane doliny rzek/.

Na podłożu piaszczystym rzecznego terasu akumulacyjnego w rejonie Zaboreczna oraz na podłożu lessowym w rejonie Antoniówki wykształciły się gleby bielicowe i pseudobielicowe. W wyniku procesu bielicowania nastąpił rozkład minerałów ilastych, a następnie wymycie z górnych poziomów związków żelaza, manganu i wapnia oraz powstanie charakterystycznego dla tych gleb poziomu eluwialnego. Na obszarach poleśnych proces bielicowania został zahamowany w wyniku uprawy, a gleby bielicowe i pseudobielicowe przekształcają się w gleby brunatne wyługowane. Są to przeważnie gleby kwaśne i ubogie w przyswajalny fosfor i potas, z wadliwymi stosunkami wodnymi / za mokre na wiosnę i w okresie obfitych opadów, a w okresach niedoboru opadów -za suche/. Pokryte są lasami.

W obszarach wierzchowinowych na podłożu lessowym wytworzyły się gleby brunatne wyługowane. Proces brunatnienia ma często sztuczny przebieg. W wyniku erozji wodnej zostaje zmyta górna warstwa gleby aż do iluwium. Gleby brunatne wyługowane najczęściej pozbawione są węglanu wapnia do około 150 cm. Są mniej lub bardziej zakwaszone. Zawartość próchnicy waha się w granicach 2%.W terenach silnie urzeźbionych cechuje je niedostatek wilgoci. Silne nachylenie zboczy jest powodem wzmożonego odpływu wód opadowych i roztopowych. Szczególne niedobory wilgoci występują na zboczach południowych i południowo-zachodnich. Gleby brunatne wyługowane i kwaśne pod względem budowy profilu zbliżone są do gleb brunatnych właściwych. Różnią się od nich właściwościami chemicznymi. Są głębiej odwapnione /węglan wapnia poniżej 100 cm/ i zakwaszone w poziomie próchnicznym. Wykazują odczyn kwaśny albo słabo kwaśny, rzadziej zbliżony do obojętnego. Są przeważnie ubogie w przyswajalny fosfor i potas natomiast średnio zasobne lub zasobne w magnez. Miąższość poziomu próchnicznego wynosi 25-30 cm. Są to gleby dobrych klas. W terenie płaskim i słabo urzeźbionym zaliczane są najczęściej do klasy II i III, w obszarach podlegających erozji wodnej – do klasy IIIb i IVa, rzadziej niższych.

Czarnoziemy występują sporadycznie w rejonie Zwiartowa /Grzęda Sokalska/. Wytworzone z lessów w strefie lasostepu powstały w miejscach, gdzie las wcześniej został wycięty. Wykształciły się pod wpływem długoletniej kultury rolnej. Miąższość poziomu próchnicznego waha się od 40-60cm, czasami powyżej 1m /czarnoziemy namyte/. W wyniku procesów erozyjnych oraz podatności na procesy odwęglanowienia, zakwaszanie i przesuszania

przekształcają się w poczarnoziemne gleby brunatne. Zaliczane są do najwyższych klas bonitacyjnych.

Gleby gminy Krynice zaliczane są do wysokich klas bonitacyjnych. Gleby klas chronionych /I-IV /bez organicznych klas V,VI/ obejmują prawie 81 % użytków rolnych /grunty rolne + użytki zielone/ gminy. Wśród gruntów ornych dominują grunty III klasy bonitacyjnej /76,2%/ i IV klasy /10,5%/, natomiast wśród użytków zielonych grunty IV klasy bonitacyjnej /52,3%/ i III klasy bonitacyjnej /35,7 %/.

Odpowiednio do typów gleb oraz ich bonitacyjnych klas wykształciły się kompleksy rolniczej przydatności gleb, tworzące typy siedliskowe rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Wśród gruntów ornych dominują kompleksy pszenne zajmując 97,4 % ich powierzchni, w tym pszenny dobry 55,9%, pszenny wadliwy 29,0% oraz pszenny bardzo dobry 12,5%. Wśród użytków zielonych dominuje kompleks użytków zielonych dobrych i średnich zajmując 92,2% ich powierzchni.

Według waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej dawnego woj. zamojskiego wykonanej w 1990 r przez IUNiG w Puławach gm. Krynice osiągnęła 91,1 punktu i plasuje się na 15 miejscu w grupie gmin dawnego województwa zamojskiego. Najwyższy wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej /m.Hrubieszow 105,1 pkt, gm.Hrubieszów 104,5 pkt, gm.Trzeszczany i gm.Telatyn 103,8 pkt, gm.Dołhobyczów 102 pkt, gm.Ulhówek 100 pkt, gm.Miączyn 98,7 pkt. gm.Zamość 98,6 pkt./. Dla porównania gminy o najniższych wskaźnikach waloryzacji uzyskały : Biłgoraj -54,3 pkt, Tereszpol- 52,9 pkt.

Gmina Krynice posiada dobre warunki przyrodnicze do produkcji rolniczej. Grunty niskich klas bonitacyjnych i narażone na erozję, w szczególności na stokach o nachyleniu przekraczającym 15 % mogą i powinny być zalesiane.

- **Wody powierzchniowe i podziemne**

– Wody podziemne

Gmina Krynice leży na pograniczu dwóch regionów hydrograficznych /Wilgat 1975/: regionu Wyżyna Lubelska i Roztocze, subregion Roztocze oraz regionu Wyżyna Wołyńska .

Dla Lubelszczyzny wybrano pięć cech przewodnich charakteryzujących dość wszechstronnie stosunki wodne: sumę rocznych opadów, wskaźnik odpływu wyrażający zasobność wodną terenu, wskaźnik odpływu podziemnego jako miernik odnawialnych zasobów podziemnych, odległości od wody, stanowiące miarę gęstości sieci powierzchniowych i w sposób syntetyczny wskazujące na charakter obiegu wody oraz gęstość występowania źródeł najjaskrawiej różnicująca tereny wyżynne i niżowe międzyrzecza. Wg powyższych kryteriów region hydrograficzny Wyżyna Wołyńska obejmujący Grzędę Horodelską, Kotlinę Hrubieszowską, Grzędę Sokalską i Pobuże wyraźnie kontrastuje z innymi regionami hydrograficznymi Wyżyny Lubelskiej i Roztocza. Cechami hydrograficznymi tego regionu są małe opady, mały odpływ całkowity i podziemny, duża gęstość sieci wodnej oraz mała liczba źródeł i niewielka ich wydajność. Występują tu stosunki wodne charakterystyczne dla Wyżyny Wołyńskiej, co potwierdza zasadność zaliczania tych terenów w regionalizacji fizycznogeograficznej do prowincji Wyżyn Ukraińskich /mezoregiony: Wyżyna Wołyńska i Pobuże/.

Subregion hydrograficzny Roztocze wyróżnia się ze wszystkich subregionów regionu Wyżyna Lubelska i Roztocze największą zasobnością wód, największymi opadami oraz największym odpływem całkowitym i podziemnym. Wody podziemne występują głęboko, a ich obfitość wpływa wyrównująco na odpływ rzeczny. Dużym pustkom wodnym na wierzchowinach przeciwstawiają się silnie uwodnione doliny rzeczne z licznymi źródłami,

wśród których wiele ma dużą wydajność. Na obszarze Roztocza zasilanie źródlane wynosi średnio 43%, w zachodniej części Wyżyny Lubelskiej 34%, łącznie z bezpośrednim drenażem korytowym udział zasilania podziemnego w średnim wieloletnim odpływie wynosi około 75%. W okresach bezopadowych z zasobów podziemnych pochodzi 100 % wody rzecznej, w tym źródła dostarczają od 40 % prawie do 100 % wody. We wschodniej części Wyżyny Lubelskiej i zachodniej części Wyżyny Wołyńskiej zasilanie źródlane rzek jest zdecydowanie mniejsze. Również mniejszy jest udział odpływu podziemnego w odpływie całkowitym. W okresie przed wykonaniem prac melioracyjnych dno rozległej doliny Kryniczki było silnie podmokłe. Zasilane było wodami podziemnymi, które poprzez wysięki i niewielkie źródła wydobywały się na powierzchnię. Po zmeliorowaniu terenu nastąpiło obniżenie zwierciadła wód podziemnych, a tym samym osuszenie dolin, Jednocześnie z podmokłościami zanikły niewielkie źródełka, znajdujące się na skraju rozległej doliny, co negatywnie wpłynęło na reżim hydrologiczny rzeki oraz dużą zmienność przepływów uzależnioną większym stopniu niż pierwotnie od zasilania atmosferycznego.

Wody podziemne w obu regionach występują w podobnych warunkach tj. w utworach kredowych oraz utworach czwartorzędowych. W dolinach rzek często oba poziomy wodonośne tworzą kredowo-czwartorzędowy zbiornik. Wody podziemne w utworach górnej kredy mają charakter szczelinowy. Występują one w spękanych marglach, wapieniach i opokach. Przepływ wody odbywa się szczelinami, których wielkość i drożność jest różna w zależności od litologicznego typu skał i genezy szczelin. Maksymalna strefa zawodnienia, ta która ma znaczenie dla eksploatacji wód podziemnych posiada miąższość od 100 do 150 m. Dolna granica krążenia wód w skałach kredowych oceniana jest na 200-300 m. a w strefach dyslokacji nieciągłych rozcinających do różnych głębokości skały węglanowe możliwy jest zasięg krążenia na 200-300 m. Na dużych głębokościach na wskutek ciśnienia górotworu szczeliny ulegają zaciśnieniu i utwory górnokredowe można traktować jako bezwodne. Największe dopływy są obserwowane w przedziale 30,0-70,0m i takie głębokości mają w większości studnie wiercone tego rejonu. Wody kredowe posiadają swobodne lustro wody. Lokalne napięcie może być wywołane przez ilastą zwietrzelinę występującą na litej skale, nadkład nieprzepuszczalnych osadów czwartorzędowych lub lite, niespękane bloki masywu skalnego. Statyczne lustro wód kredowych występuje na bardzo zróżnicowanych wysokościach. W dolinach rzecznych stwierdza się je już na głębokości kilku m p.p.t., natomiast na wysoczyznach nawet na głębokości prawie 100 m. Głównym źródłem alimentacji tego poziomu jest infiltracja opadów atmosferycznych przez cienką warstwę utworów czwartorzędowych lub bezpośrednio w utwory kredowe. Rejon Roztocza, z racji dobrych warunków infiltracyjnych i najwyższej sumy opadów stanowi główny obszar alimentacji dla całej Niecki Lubelskiej. Przepływ wód kredowych odbywa się generalnie z południa /Roztocze/ ku północy. Na obszarze Roztocza lustro wody występuje na rzędnej 300,0-320 m n.p.m., w rejonie Zamościa na rzędnej 200,0-210,0 m n.p.m., a w północnej części Wyżyny Lubelskiej na około 180 ,0 m n.p.m..

Zawodnione utwory czwartorzędowe występują w dolinach rzecznych lub lokalnie, niewielkimi płatami na wysoczyznach. Wody tego poziomu występują na niewielkich głębokościach -od kilku m p.p.t. Pierwsza czwartorzędowa warstwa wodonośna ma zwierciadło swobodne, a głębsze położone pod przykryciem mułków lub iłów rzecznych lekko napięte. Zasilanie poziomu czwartorzędowego na wierzchowinach odbywa się przez infiltrację wód opadowych natomiast w dolinach rzecznych przez infiltrację wód opadowych oraz dopływ wody z przyległych obszarów wierzchowinowych. Dzięki temu zasobność wodna jest lokalnie znacząca. W dolinach rzecznych praktycznie istnieje jeden kredowo-czwartorzędowy zbiornik wód podziemnych.

Wody kredowe stanowią podstawowy poziom wodonośny i ujmowane są studniami wierconymi. Na terenie gminy Krynice udokumentowano 12 ujęć wód kredowych, z tego 6 dla potrzeb wodociągów wiejskich. Ujęcia mają wydajność od 2,4 m3/godz. /Budy Klinkiernia/ do 54,0m3/godz /Krynice osiedle domków jednorodzinnych/. Studnie mają głębokość od 40,0 m do ponad 100 m /Dąbrowa 118,0m, Polanówka 122,5m, Antoniówka 105,0m, Budy Dzierążyńskie 100,0m/. Woda nawiercana jest na głębokościach od 18-25 m w Krynicach i Dzierążni, 25-32 w Zwiartowie, około 80 m w Polanówce i Dąbrowie w północnej części gminy oraz od 60 do 70 m i więcej w południowej części gminy /Antoniówka, Budy Klinkiernia i Budy Dzierążyńskie/ tj. na rzędnych od 225 do 268 m n.p.m. Zwierciadło ma charakter swobodny /Zwiartów, Dzierążnia, Budy Klinkiernia, Budy Dzierążyńskie Antoniówka, Polany/ lub lekko napięty Krynice, Polanówka, Dąbrowa/ i jest lekko współkształtne z rzeźbą terenu. Nawiercone wody kredowe stabilizują się w Krynicach na głębokości od 14 do 23 m / 258 do 285 m n.p.m/, w Dzierążni na głębokości około 26 m /242m n.p.m./, w Zwiartowie na głębokości 14-32 m /217 -225 m n.p.m./, w Polanówce i Dąbrowie na głębokości 75-86 m /246 m n.p.m./, w Antoniówce, Budach Dzierążyńskich i Budach Klinkierni na głębokości 59-72 m /251-259 m n.p.m./.

Wody czwartorzędowe występują w dolinach rzek. Warstwą wodonośną są mułki czwartorzędowe. Nawiercane są na głębokości kilku metrów i ujmowane w studniach kopanych.

– Wody powierzchniowe

Wody powierzchniowe gminy Krynice stanowią naturalne cieki wodne, źródła i rowy melioracyjne.

Wschodni obszar gminy odwadnia górna Wożuczynka, lewostronny dopływ Huczwy. Rzeka ma źródlisko podzboczowe przy wschodnich krańcach wsi Huta Dzierążyńska na pograniczu Roztocza Środkowego i Grzędy Sokalskiej i płynie, wąską, głęboko wciętą doliną o założeniach tektonicznych. Górny odcinek wykorzystuje równoleżnikową dolinę o stromych zboczach i stopniowo rozszerzającym się, płaskim i podmokłym dnie. Płaskie dno zajmują zmeliorowane łąki. Z terenu gminy Krynica Wożuczynka otrzymuje niewielki dopływ spod Zastawek.

Zachodni obszar gminy odwadnia Kryniczka –dopływ Wieprza, którą w obszarze gminy zasila prawostronny potok wypływający przy wschodnich krańcach Namula oraz lewostronny potok spod Kol. Partyzantów. Kryniczka płynie szeroką, zmeliorowaną doliną, użytkowaną jako łąki. Wody Kryniczki zostały podpiętrzone, w wyniku czego powstał zbiornik retencyjny o powierzchni kilku hektarów użytkowany rybacko oraz w ograniczonym zakresie rekreacyjnie. Rzeka została uregulowana, a cała dolina zmeliorowana na początku lat siedem-dziesiątych.
W r.b. prowadzone są prace konserwacyjne obszarze celu uzyskania pierwotnych parametrów regulacyjnych rzeki.
Na terenie gminy Krynice w miejscowości Romanówka funkcjonowało
źródło podzboczowe, które zanikło po zmeliorowaniu doliny Kryniczki na początku lat osiemdziesiątych.

Ponadto w Krynicach znajduje się zbiornik retencyjny powstały przez spiętrzenie wód Kryniczki o pow 5 0 ha i pojemności 800 000 m3.

Na zbiorniku prowadzona jest gospodarka rybacka przez Polski Związek Wędkarski. Wykorzystywany jest też do celów rekreacyjnych.

- **Warunki klimatyczne.**

Gmina Krynice położona jest */wg W.i A.Zinkiewiczów/* w Tomaszowskiej dziedzinie klimatycznej , wg numeracji ogólnopolskiej w XXXVIII regionie Zamojsko-Przemyskim. Obecny klimat zaliczany jest do przejściowych i jest kształtowany poprzez zmienny w swym zasięgu napływ mas powietrza o charakterze oceanicznym lub kontynentalnym. Cechą charakterystyczną warunków klimatycznych tego obszaru jest zmienność elementów pogody z dnia nadzień wynikająca z cyrkulacji atmosferycznej. Cyrkulacja ta nad Wyżyną Lubelską i Roztoczem oraz Wyżyną Zachodniowołyńską podobnie jak nad całą Polską wykazuje przebieg roczny. W listopadzie i grudniu dominuje cyrkulacja zachodnia, głównie cyklonalna. W styczniu, lutym i marcu zaznacza się wyraźnie udział sytuacji wyżowych ze spływem południowym i południowo-wschodnim mas powietrza, choć w lutym i marcu ogólna częstość sytuacji cyklonalnych jest większa niż antycyklonalnych. W okresie od kwietnia do sierpnia słabnie udział cyrkulacji z sektora zachodniego /z wyjątkiem lipca/, a wzrasta częstość spływu mas powietrza z północy. Jednocześnie w tych miesiącach wzrasta stopniowo częstość pogody wyżowej. We wrześniu i październiku przeważa kierunek zachodni głównie w układzie antycyklonalnym.

Nad analizowany obszar najczęściej spływają masy powietrza polarno-morskiego, ze średnią częstością w roku 66%, maksimum częstości mas polarno-morskich występuje w lecie /70-78% dni/. Latem przynoszą one w większości ochłodzenie, wzrost zachmurzenia i opady, natomiast w zimie przynoszą przeważnie ocieplenie oraz opady śniegu lub deszczu. Częstość mas powietrza polarno-kontynentalnego jest znacznie mniejsza i wynosi około 20% ogólnej sumy wszystkich rodzajów mas. Masy te najczęściej napływają w styczniu, marcu i lutym, dając pogodę mroźną o małym zachmurzeniu. Latem masy kontynentalne napływają jako ciepłe, o małej wilgotności względnej. Powietrze arktyczne /około 12% częstości w roku/ napływa najczęściej w okresie wiosny, powodując wystąpienie przymrozków, a nawet kilkudniowych mrozów, stanowiących zagrożenie dla upraw. Powietrze zwrotnikowe napływa stosunkowo rzadko /3% dni w roku/, z największą częstością w maju.

Na zmienność warunków pogodowych największy wpływ mają fronty atmosferyczne rozdzielające masy powietrzne. Średnio w roku nad Wyżyną Lubelską, Zachodniowołyńską i Roztoczem notuje się 134 fronty, czyli średnio co trzeci dzień jest dniem z frontem atmosferycznym. W przebiegu rocznym najwięcej dni z tzw. pogodą frontową występuje w grudniu i listopadzie /odpowiednio 14 i 12 dni /, a najmniej w sierpniu i czerwcu /średnio po 10 dni/. Ponad połowę obserwowanych frontów stanowią fronty chłodne, które najczęściej występują we wrześniu, a najrzadziej w lutym. Fronty ciepłe najczęściej występują w grudniu a najrzadziej w czerwcu. Zmienność warunków pogodowych w dużym stopniu determinuje warunki termiczne oraz wpływa na rodzaj, charakter i wielkość opadów atmosferycznych.

Klimat w obszarze Wyżyny Lubelskiej, Wyżyny Zachodniowołyńskiej i Roztocza wykazuje dużą zmienność przestrzenną, głównie powodowaną różnicami hipsometrycznymi i nasilającymi się wpływami kontynentalizmu w kierunku wschodnim. Wpływ ten wyraźnie zaznacza się w rozkładzie poszczególnych parametrów. Średnie roczne wartości temperatury wynoszą: na Roztoczu 7,0 °C, w rejonie Grzędy Sokalskiej 7,3°C, dla porównania - w rejonie środkowej Wisły 7,8°C/, średnie temperatury lipca wynoszą na Roztoczu 17,4 °C, w obszarze Grzędy Sokolskiej 17,8 °C, nad Wisłą 18,2 °C/, natomiast stycznia - na Roztoczu -4,9 °C, w obszarze Grzędy Sokalskiej -4,2 °C i nad Wisłą -3,4°C/. Trwanie zimy określane liczbą dni z ujemną temperaturą średnią określa się na 85 dni /w okolicach Zamościa 80 dni, nad Wisłą 74 dni/. Duża różnica między średnią temperaturą stycznia i lipca wskazuje na kontynentalizm klimatu, zwiększający się w kierunku wschodnim /niższe temperatury Roztocza wynikają z większych wysokości bezwzględnych terenu/. Największe nasłonecznienie wykazują miesiące

w kolejności: sierpień, lipiec, czerwiec, wrzesień natomiast z miesięcy zimowych luty. Pokrywa śnieżna średnio zalega około 100 dni. Średnia roczna wartość opadów atmosferycznych w wieloleciu /1951-2000/ wynosi 680 mm dla Roztocza i należy do najwyższych w obszarze województwa lubelskiego i 550-600 mm dla pozostałego obszaru wyżynnego. W przebiegu rocznym przeważają opady letnie nad zimowymi. Maximum opadów przypada zazwyczaj na lipiec /ok.85mm/, minimum na grudzień i styczeń /ok.30 mm/, jednakże występują tak duże nieregularności, że najbardziej deszczowy miesiąc -lipiec, bywa w niektórych latach bardzo suchy, a najuboższy w opady styczeń, może ich otrzymać więcej niż średnio lipiec. Częste są deszcze o dużej intensywności, opady gradowe oraz wiatry huraganowe. Gmina Krynice położona jest jednak poza pasami burzowo-gradowymi obejmującymi południowo-zachodnie i wschodnie gminy Zamojszczyzny. Częściej niż w innych miesiącach zdarzają się ulewne deszcze i opady gradu w czerwcu i lipcu. Zdarzają się też nadmierne opady śniegu w listopadzie i grudniu. Przeważają wiatry z kierunków zachodnich i północno-zachodnich, które stanowią około 50 % wszystkich wiatrów. Najmniejszy udział mają wiatry z kierunku północnego. Dominują wiatry o prędkości 2,1 m/s. Klimat jest modyfikowany lokalnie przez rzeźbę, głębokość zalegania wód podziemnych oraz obecność wód powierzchniowych, szatę roślinną oraz antropogenną emisję gazów i pyłów do atmosfery. W obszarze gminy Krynice silniej modyfikowany jest w dolinach rzek, ze względu na płytkie zaleganie wód gruntowych, obecność wód powierzchniowych, obniżenie terenu oraz emisję gazów i pyłów z lokalnych kotłowni i palenisk domowych /szczególnie zimą/. Występuje tu niekorzystne zjawisko inwersji termicznej. Korzystniejszy klimat jest na wyniosłościach, jednakże ze względu na niewielkie powierzchnie lasów, które są regulatorem stosunków wodnych, termicznych, wiatrów, wahania termiczne, wilgotności powietrza są większe niż w dolinie. Silniejsze są również wiatry.

Obszar gminy Krynice położony jest w strefie **bioklimatu** leśnego łagodnie bodźcowego korzystnego dla mieszkańców gminy oraz turystów, umożliwiającego realizację funkcji klimatoterapii. Pogody oszczędzające występują latem i jesienią, natomiast obciążające zimą. Pogody korzystne dla klimatoterapii występują w okresie lipiec-październik. Długo zalegająca pokrywa śnieżna, w tym o grubości powyżej 20 cm - 40 dni jest korzystna dla rozwoju sportów zimowych.

Agroklimat gminy Krynice charakteryzują następujące wskaźniki:

- okres gospodarczy z temperaturami wyższymi od 2,5°C -232 dni /Zamość-237 dni, Nisko-246 dni/,
- okres wegetacyjny z temperaturami wyższymi od 5°C-207 dni /Zamość-213, Nisko-217 dni/
- średnia temperatura okresu wegetacyjnego /IV-X/ -14,6°C /Zamość-14,8°C, Leżajsk - 15,3°C, 14,3°C-Lubaczów/.
- średnia liczba dni z przymrozkami w okresie wegetacyjnym /IV-X/ - 21,4 dni /Nisko - 13,7 dni, Horyniec Zdrój-23,1 dni/.
- średnie opady roczne -628 mm //Narol-763 mm,Biszcza-597 mm/,
- średnie opady okresu wegetacyjnego- 409 mm /Narol-480mm,Biszcza-382 mm/
- deszcze nawalne z huraganami i gradem w czerwcu i lipcu,
- średnia liczba dni z burzą - 20 dni,
- dodatni roczny bilans wodny / średnio 46 mm/ oraz ujemny w miesiącach kwiecień-wrzesień /średnio -53 mm/,
- średnia liczba dni z pokrywą śnieżną -100 , w tym z pokrywą o grubości powyżej 10 cm - 60 dni i z pokrywą o grubości powyżej 20 cm -40 dni,
- średnia liczba dni z wiatrem powyżej 8m/s -60 dni

Gmina Krynice należy do grupy gmin o niskich walorach agroklimatu. W skali 15 punktowej opracowanej przez IUNG Puławy, waloryzującej wartości plonotwórcze agroklimatu otrzymała 11,0 punktów, tak jak gminy; Susiec, Krasnobród, Rachanie, Jarczów, Ulhówek, Lubycza Królewska i Uchanie. Niższą ocenę otrzymała jedynie przylegająca od południa gmina Tarnawatka /10,4 pkt./ oraz gmina Tomaszów Lubelski /10,6 pkt./. Występują tu ponadto przymrozki w pierwszej dekadzie czerwca oraz w drugiej i trzeciej dekadzie września, nie notowane na terenach otaczających Roztocze. Większa jest również średnia liczba dni z przymrozkami w kwietniu, maju i wrześniu.

- **Biocenozy.**

Gmina Krynice położona jest w krainie geobotanicznej Roztocze w okręgu Zamojskim, podokręgu Wożuczyńskim, jedynie mały fragment południowo-zachodni zaliczany jest do okręgu Roztocze Środkowe i Południowe, podokręg Zwierzyniecki. Pod względem zoogeograficznym w okręgu subpontyjskim, natomiast pod względem przyrodniczo-leśnym gmina położona jest w krainie małopolskiej, dzielnicy Roztocza, na pograniczu dwóch mezoregionów: Roztocza Środkowego i Roztocza Wschodniego. Położenie obszaru gminy na pograniczu różnych jednostek regionalnych geobotanicznych i przyrodniczo-leśnych jest potwierdzeniem dużej bioróżnorodności terenu i zróżnicowania przestrzennego walorów przyrodniczych. Zróżnicowanie biocenotyczne terenu, przyjmując w dużym uproszczeniu, jest pochodną warunków geomorfologicznych, hydrologicznych, glebowych, klimatycznych w przeszłości i obecnie oraz antropoopresji. Znaczna część flory, a szczególnie gatunki rzadkie wywodzi się z różnych okresów kształtowania się flory po ustąpieniu lodowca /około 10 000 lat temu/. Dziś występują one w postaci reliktów powiązanych z obszarami o klimatach dawniej u nas dominujących. Stąd wywodzi się określenie odpowiednich elementów geograficznych lub genetycznych /arktyczny, borealny, środkowo-europejski, śródziemnomorski, atlantycki, pontyjski, południowosyberyjski i śródziemnomorski/. Analiza geograficzna aktualnej flory Lubelszczyzny i obszaru objętego niniejszym opracowaniem pozwala na określenie stopnia jej podobieństwa do otaczających regionów Polski i Europy.

Gatunki arktyczne na Lubelszczyźnie reprezentuje tylko charnedafne północna występująca w Woli Tulnickiej koło Parczewa, natomiast gatunki alpejskie tylko zawilec narcyzowy występujący na Roztoczu.

Gatunki borealne stanowią poważny składnik flory województwa lubelskiego. Ogółem stwierdzono 158 gatunków /10% flory/. Skupiają się na Lubelszczyźnie na Pojezierzu Łęczyńsko-Włodawskim /150 gatunków/ i na Równinie Puszczańskiej /141 gatunków/. Najmniej jest ich na Grzędzie Hrubieszowskiej /71 gatunków / i Pobużu /85 gatunków/. Wkroczyły za ustępującym lodowcem z południa, południowego-wschodu i południowego-zachodu.

Gatunki środkowo-europejskie są głównym składnikiem flory Lubelszczyzny. Reprezentuje je 208 gatunków /16% flory/. Najbogatsze obszarach obszarach/obszarach gatunki SA Wzniesienia Urzędowskie /172/, Płaskowyż Nałęczowski /171/ i Wyniosłość Giełczewska /170/, najuboższe Płaskowyż Tarnogrodzki /114/ i Równina Puszczańska /118/. Regiony położone w okręgu Subwołyńskim mają po około 160 gatunków środkowoeuropejskich. Weszły one w późnych okresach postglacjału obszarach południowego wschodu wzdłuż łuku karpackiego oraz obszarach południa obszarach południowego-zachodu przez wyżynę Krakowsko-Częstochowską. Rośliny bardziej ciepłolubne wchodziły obszarach podobnych kierunków lecz po podłożu bardziej zasobnym obszarach wapń obszarach przy słabo zwartej pokrywie leśnej, głównie poprzez Podole, Wołyń oraz Wyżyny Miechowsko- Sandomierskie.

Gatunki górskie przybyły na Lubelszczyznę obszarach ostoi południowych we wczesnym obszarach późnym postglacjale. Są to gatunki charakterystyczne dla Karpat Wschodnich /wschodniokarpackie/, Karpat Zachodnich /zachodnio-karpackie/ oraz północnoalpejskie. W całym województwie stwierdzono 82 gatunki górskie /6% całej flory/. Najwięcej występuje ich w obszarach i rejonach najwyżej wzniesionych. Na Roztoczu Zwierzynieckim występuje 46 gatunków, Roztoczu Józefowskim 33 gatunki i Roztoczu Szczebrzeszyńskim 31 gatunków oraz Wyniosłości Giełczewskiej -33 gatunki, Padole Zamojskim -32 gatunki. Najmniej gatunków górskich występuje w obszarze Płaskowyżu Tarnogrodzkiego i Kotliny Chodelskiej /6/ oraz Równiny Lubartowskiej i obszarach Płaskowyżu Świdnickiego /po 7/.

Gatunki atlantyckie przywędrowały w okresie atlantyckim z obszarów północnego i południowego zachodu. Utrzymały się dotąd jako relikty przede wszystkim na wydmach piaszczystych, suchych borach sosnowych, na torfowiskach przejściowych oraz w jeziorach oligotroficznych i ich otoczeniu. Na łączną liczbę 28 gatunków, na Pojezierzu Łęczyńsko-Włodawskim występuje 25, na Równinie Puszczańskiej -15 i na Roztoczu Zwierzynieckim -13, najmniej jest ich na obszarach wschodnich, na podłożu lessowym obszarach kredowym - Pobużu -2 gatunki, Grzędzie Sokalskiej, Padole Zamojskim, Grzędzie Hrubieszowskiej – po 4 gatunki.

Gatunki pontyjskie związane są przede wszystkim z prowincją pontyjską obszaru eurosyberyjskiego. Wnikanie ich na Lubelszczyznę miało miejsce u schyłku glacjału oraz we wczesnym postglacjale. Wędrówki odbywały się głównie dolinami rzek- Wisły, Wieprza i Bugu głównie z ostoi Bałkańsko-Czarnomorskiej i Wierzchowiny Czesko-Morawskiej oraz nielicznie z Jury Szwabskiej i Jury Frankońskiej. Najwięcej stanowisk roślinności pontyjskiej obserwuje się na słonecznych zboczach kredowych bogatych w wapń oraz na silnie nasłonecznionych zboczach lessowych i tylko pojedynczo na wydmach piaszczystych. Ze 119 roślin pontyjskich 80 gatunków rośnie wśród muraw kserotermicznych. Najwięcej gatunków pontyjskich występuje na Wyżynie Lubelskiej na Wyniosłości Giełczewskiej -101 gatunków, Płaskowyżu Nałęczowskim-98, Działach Grabowieckich-96, Pagórach Chełmskich i Padole Zamojskim-94. Najuboższe w gatunki pontyjskie są: Płaskowyż Tarnogrodzki /16/ i Równina Puszczańska /23/.

Gatunki śródziemnomorskie przywędrowały podobnie jak gatunki pontyjskie z ostoi Bałkańsko-Czarnomorskiej i Wierzchowiny Czesko-Morawskiej we wczesnych okresach postglacjału. Na ogólną liczę 30 gatunków śródziemnomorskich najwięcej występuje ich na Wyżynie Lubelskiej: na Płaskowyżu Nałęczowskim-22 gatunki, Wzniesieniach Urzędowskich-20, na Grzędzie Hrubieszowskiej i w Padole Zamojskim –po 18 gatunków. Najuboższe w te rośliny są obszary niżowe pokryte glebami bielicowymi –Płaskowyż Tarnogrodzki, Równina Puszczańska, Zaklęsłość Łomaska, Równina Lubartowska.

Gatunki południowosyberyjskie posiadają centrum swojego występowania na obszarach prowincji południowosyberyjskiej, obszaru eurosyberyjskiego. Dawniej uważane były za element pontyjski. Przybyły one ze wschodu obszarach południowego wschodu obszarach okresie wczesnego postglacjału. Na Lubelszczyźnie stwierdzono dotychczas 47 gatunków południowosyberyjskich. Najwięcej występuje ich w zbiorowiskach kserotermicznych i leśnych. Na Wyżynie Lubelskiej ich liczebność waha się od 31-38 w zależności od podokresu, obszarach Roztocza od 21 do 28 i na terenach niżowych od 16 do 21 gatunków.

W pasie Grzędy Sokalskiej /podokręg Wożuczyński/ wśród roślin naczyniowych dominują gatunki środkowoeuropejskie/ około 160 gatunków z 208 notowanych na Lubelszczyźnie/, gatunki borealne /około 90 ze 158 notowanych na Lubelszczyźnie/ oraz gatunki pontyjskie /około 90 ze 119 notowanych na Lubelszczyźnie/. Znacznie mniej liczne są gatunki śródziemnomorskie /18/, górskie /25/, południowo-syberyjskie/36/ i atlantyckie/4/. Nie występują gatunki arktyczne i alpejskie. Łącznie w pasie Grzędy Sokalskiej występują

422 gatunki. Większe bogactwo gatunkowe notowane jest jedynie w podokręgu Płaskowyżu Nałęczowskiego/463/, Pagórów Chełmskich /456 /, Wzniesień Urzędowskich /447/, Działów Grabowieckich /446/, Padołu Zamojskiego /439/. Przylegający od zachodu podokręg Tomaszowski posiada mniejsze bogactwo gatunkowe / 334 gatunki/, natomiast najuboższy florystycznie Płaskowyż Tarnogrodzki jedynie 260 gatunków.

W pasie Roztocza /podokręg Zwierzyniecki/ również dominują gatunki środkowoeuropejskie /155/ i borealne /129/. Znacznie mniejszy udział niż w podokręgu Wożuczyńskim mają gatunki pontyjskie /33/, południowo-syberyjskie /25/, śródziemnomorskie /11/. Liczniejsze są jednak gatunki górskie /46/ i atlantyckie /13/. Łącznie flora naczyniowa podokręgu Zwierzynieckiego liczy 412 gatunków i jest nieco uboższa pod względem liczebności od flory Podokręgu Wożuczyńskiego.

Wyróżnikiem Grzędy Sokolskiej jest znaczny udział gatunków pontyjskich, natomiast Roztocza- najliczniejszy na Lubelszczyźnie udział gatunków górskich.

Podstawowym siedliskiem reliktowej flory borealnej, pontyjskiej, południowosyberyjskiej i śródziemnomorskiej są lasy liściaste. Skupiają się w nich też gatunki środkowoeuropejskie i górskie. Drugim podstawowym siedliskiem są ciepłolubne i widne zarośla oraz murawy kserotermiczne. Skupiają one głównie florę pontyjską i środkowoeuropejską. Dużo roślin borealnych występuje też w naturalnych zbiorowiskach łąkowych, w zbiorowiskach ruderalnych i segetalnych oraz na torfowiskach przejściowych .

Gmina Krynice ma charakter wybitnie rolniczy. Użytki rolne stanowią 82,9% powierzchni gminy, w tym grunty rolne stanowią 72,0% powierzchni gminy i użytki zielone 10,9%. Lasy zajmują zaledwie 12,1 % powierzchni gminy, zaś wody 0,3%. Nieużytki zajmują jedynie 0,3% powierzchni gminy. Zarówno wśród gruntów rolnych jak i użytków zielonych dominują grunty wysokich klas bonitacyjnych, podlegających ochronie przed przeznaczaniem na inne cele. Do klas I-IV należy aż 81% użytków rolnych.

Struktura użytkowania powierzchni ziemi determinuje strukturę biocenotyczną obszaru. Odpowiednio do struktury użytkowania ziemi w obszarach wierzchowinowych dominują biocenozy rolnicze jednoroczne pól uprawnych, natomiast w dolinach rzek biocenozy rolnicze łąkowe i wodno-torfowiskowe. Najcenniejsze biocenozy leśne występują małymi płatami wśród biocenoz agrarnych.

- Zbiorowiska leśne zgrupowane w kilkunastu różnej wielkości kompleksach śródpolnych. Do największych należą kompleksy: „Grabina" i „Sielec" na południe od doliny Wożuczynki, przy granicy z gminą Tarnawatka oraz „Zarzeczne" na południe od Zaboreczna. Drugorzędne znaczenie mają dwa kompleksy śródpolne pomiędzy Romanówką i Kol. Partyzantów, dwa kompleksy na południe i na północ od Antoniówki, kompleks na stoku wierzchowiny w Kryniczkach i kompleks pomiędzy Budami Dzierążyńskimi i Suminem po wschodniej stronie drogi krajowej Zamość- Krynice-Tomaszów Lubelski kompleks otaczający z trzech stron Kuzmówkę. Trzeciorzędne znaczenie mają niewielkie zalesienia śródpolnych wąwozów lessowych we wschodniej części gminy, na południe i północ od doliny Wożuczynki.

Dominują tu siedliska lasu świeżego z dębem i bukiem jako gatunkami dominującymi oraz modrzewiem i jesionem jako gatunkami współtworzącymi oraz lasu mieszanego świeżego i boru mieszanego świeżego z sosną i dębem jako gatunkami dominującymi oraz modrzewiem, jesionem i jaworem w domieszce.

Mniejsze powierzchnie zajmuje las mieszany wilgotny z sosną i dębem jako gatunkami panującymi oraz jesionem w domieszce oraz bór mieszany wilgotny z sosną jako gatunkiem dominującym oraz świerkiem i jesionem w domieszce oraz bór świeży z sosną jako gatunkiem dominującym i brzozą w domieszce.

Sporadycznie Kol. Partyzantów występuje siedlisko olsowe z olchą jako gatunkiem dominującym i jesionem w domieszce.

Drzewostany lasów państwowych są w średnich i starszych klasach wieku 50-100 lat, natomiast drzewostany w lasach nie stanowiących własności Państwa są drzewostanami młodszymi. Dominują drzewostany w klasach I -IV.

Najmłodsze drzewostany występują w lasach prywatnych wsi Dąbrowa Krynica /klasa Ib-IIa/ i Antoniówka /klasa Ia-IIIa/ oraz Krynice /IIa-IIIa/.

Lasy są ostoją fauny leśnej. Występuje tu jeleń, sarna, lis, kuna leśna, dzik, borsuk, zając, bażant kuropatwa. Widywany jest też wilk. Na przestrzeni lat 1990-1999 na terenie Nadleśnictwa Tomaszów wzrosła liczebność lisa, wilka, jelenia, borsuka i dzika, spadła liczebność sarny, zająca ,bażanta i kuropatwy. Awifaunę reprezentują; zięba, świstuszka, rudzik oraz ptaki drapieżne takie jak jastrząb, kania, myszołów -żerujące na polach uprawnych /nornice/. Lasy pomimo powtarzających się klęsk żywiołowych /huragany-1992,1994, 1997, okiść-1997/, posiadają dużą naturalną odporność na choroby grzybowe i gradacje szkodników owadzich, wynikającą ze składu gatunkowego, występującego podrostu i podszytu i są w dobrym stanie sanitarnym.

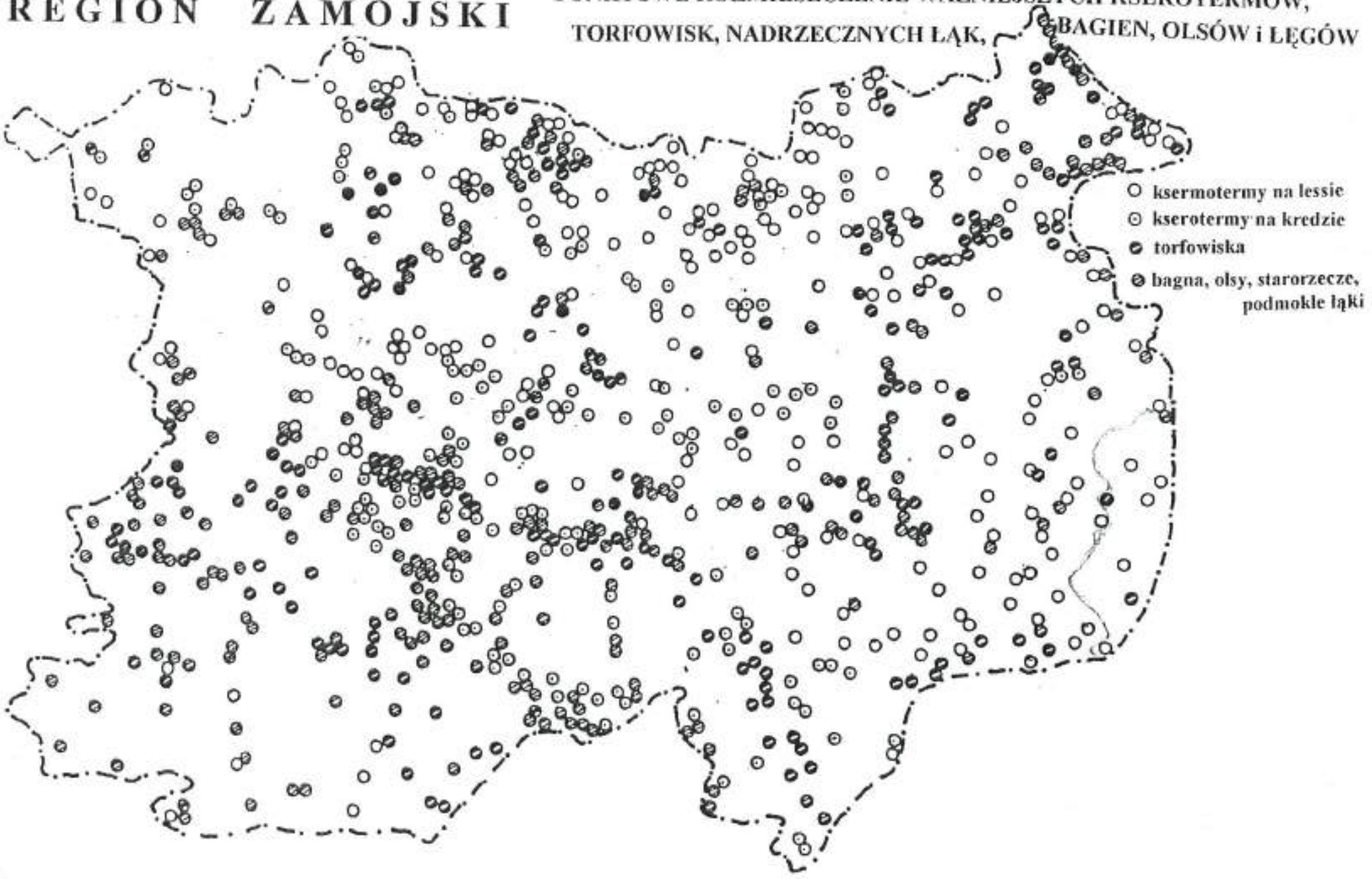
Istnieje duża możliwość zwiększenia lesistości gminy poprzez zalesienie gruntów ornych wsi; Zadnoga, Zaboreczno, Majdan Krynicki, Romanówka, Zwiartów, Dzierążnia, Huta Dzierażyńska, Dąbrowa Krynicka, Budy Dzierążyńskie, Majdan Sielec, Polany. Łącznie do zalesienia na podstawie przepisów ustawy o lasach zakwalifikowano do zalesienia 110 ha, co daje możliwość zwiększenia powierzchni lasów o 13 %. Rozmiar zalesień może być znacznie większy w przypadku zakwalifikowania do zalesień gruntów na stokach o nachyleniu powyżej 15% , zagrożonych erozją.

- Zbiorowiska łąkowe występują w dolinach rzek. Dominują łąki rajgrasowe o charakterze antropogenicznym /łąki kośne/, rzadziej naturalnym z rajgrasem wyniosłym, wiechliną łąkową i kupkówką pospolitą jako gatunkami dominującymi i wyczyńcem łąkowym, kostrzewą czerwoną, mietlicą białawą, koniczyną białą, rzeżuchą łąkową, babką lancetowatą i bodziszkiem łąkowym w domieszce. Powstanie tych zbiorowisk wiąże się z podsiewami mieszanek traw, mniej lub bardziej intensywnym nawożeniem, a także zabiegami pielęgnacyjnymi. Nad rzekami występują głównie łąki wyczyńcowe z wyczyńcem łąkowym, kostrzewą czerwoną, wiechliną łąkową jako gatunkami dominującymi z jaskrem ostrym i firletką poszarpaną w domieszce. Łąki kośne występują na osuszonych zbiorowiskach torfowiskowych oraz trzęślicowych. Najbliżej koryta Huczwy spotyka się siedliska łęgowe zastoiskowe rzadziej łęgi właściwe. W składzie florystycznym użytków zielonych na tych siedliskach dominują trzciny, oczerety, trzęślica modra, turzyce niskie, wyczyniec łąkowy, wiechlina błotna, manna jadalna, turzyca błotna, śmiałek darniowy. Ze zbiorowiskami łąkowymi związana jest fauna z takimi gatunkami jak: brzęczek, remiz, potrzos, derkacz, bocian biały. Na terenie gminy bytuje około 10 par bociana białego. Gniazda znajdują się głównie na słupach energetycznych. Tereny dolin rzecznych są obszarami lęgowymi tego gatunku.

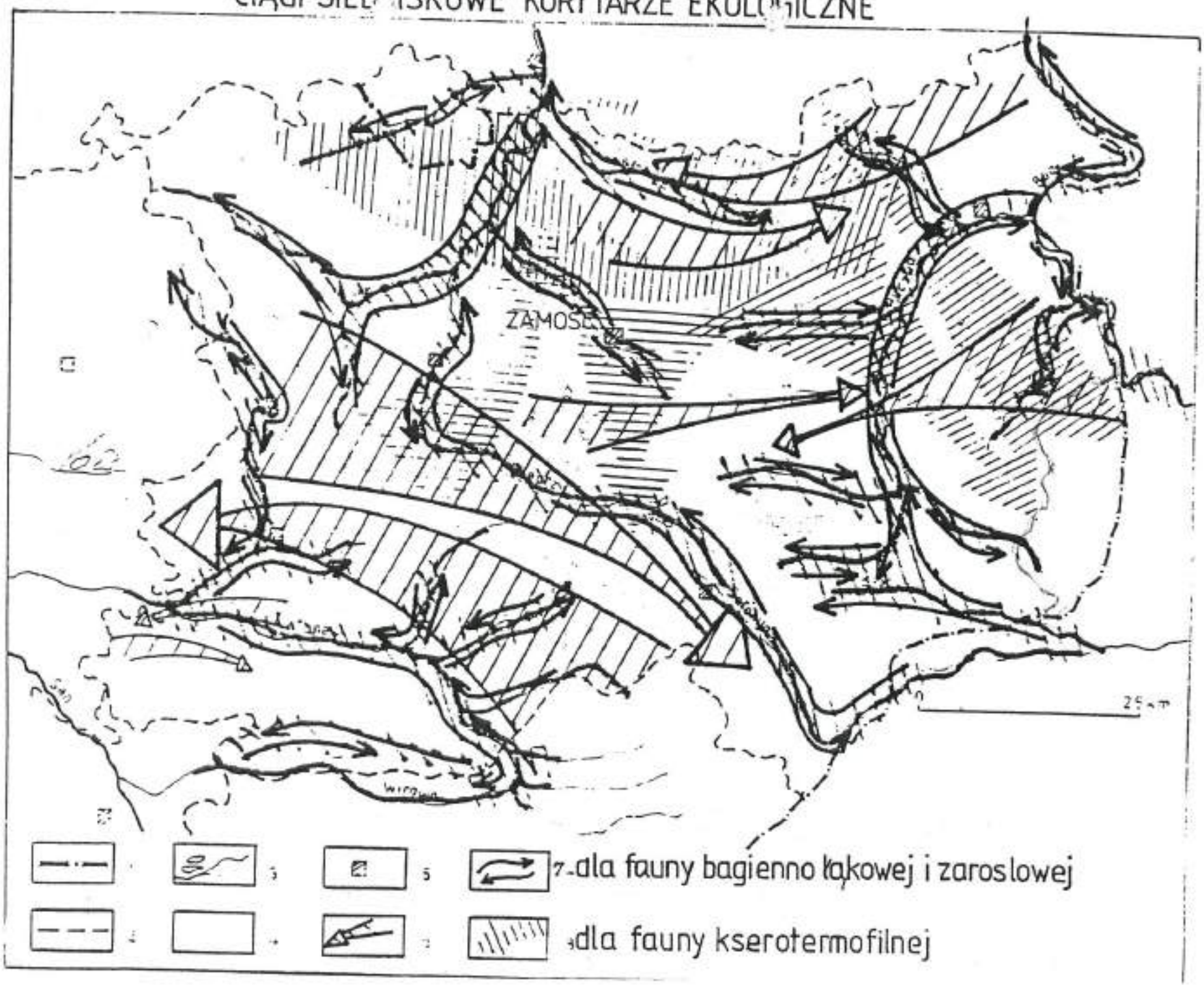
- Zbiorowiska torfowiskowe niskie występujące w płaskim i szerokim dnie doliny Kryniczki zostały na początku lat osiemdziesiątych osuszone zabiegami melioracyjnymi w strefie przypowierzchniowej i zamienione na łąki kośne. Jest to złoże niskie, mechowiskowo-turzycowiskowe o pow.115 ha i zasobach torfu 1910 tys.m3. Średnia miąższość wynosi 1,66m, max 3,00m. Zasoby gytii węglanowej wynoszą 2444 tys.m3. Dotychczas złoże nie było eksploatowane i jest wyłączone z bazy zasobowej kraju ze względów przyrodniczych

REGION ZAMOJSKI

PUNKTOWE ROZMIESZCZENIE WAŻNIEJSZYCH KSEROTERMÓW, TORFOWISK, NADRZECZNYCH ŁĄK, BAGIEN, OLSÓW i ŁĘGÓW

CIĄGI SIEDLISKOWE KORYTARZE EKOLOGICZNE

i podlega ochronie. Naturalnych zbiorowisk torfowiskowych praktycznie nie ma. Dolina Kryniczki ze zbiornikiem retencyjnym jest ostoją fauny wodno-błotnej.

- Do zarośli i muraw kserotermicznych zaliczane są **zbiorowiska siedlisk wapieniolubnych** o zróżnicowanym uwilgotnieniu podłoża i ocienieniu zbiorowiska o charakterze zaroślowym cechuje występowanie wisienki karłowatej, derenia świdwy, leszczyny, szakłaka pospolitego i ligustru pospolitego. Powstają one w wyniku wycinania dąbrów świetlistych oraz zarastania nie wypasanych muraw stepowych. Murawy kserotermiczne na podłożu lessowym wyróżniają się skupieniami z ostnicą włosowatą, strzęplicą nadobną i kostrzewą bruzdkowaną oraz rutewką i szałwią łąkową. Związana z siedliskami muraw i zarośli kserotermicznych oraz stepopodobnych fauna kserotermiczna reprezentowana jest przez takie gatunki jak: trzmiel stepowy, pokrzewka ciernista, jaszczurka zielona, ryjkowce, owady pszczołowate. Spotykane są też rzadkie gatunki motyli.

- Zbiorowiska synantropijne rozwinęły się na terenach zagospodarowanych przez człowieka i różnicują się na dwie grupy; ruderalną -towarzyszącą zwłaszcza przydrożom, przychaciom, zrębom leśnym oraz segetalną -występującą wśród upraw rolnych /roślin zbożowych i okopowych/.

Istotne znaczenie ekologiczne mają również skupiska starodrzewu w parkach pałacowych i podworskich /Krynice -skupisko około 700 drzew, Zwiartów -około 50 drzew, Dzierążnia-ponad 200 drzew, Kryniczki-ponad 30 drzew/ oraz na starych cmentarzach kościelnych i grzebalnych /Dzierążnia cmentarz przykościelny i grzebalny, Krynice -cmentarz grzebalny/.

3.2.3. Obszary chronione

Ochronie prawnej na mocy obowiązujących przepisów ustawowych oraz przepisów prawa podlegają cenne obszary i obiekty przyrodnicze, zbiorniki wód podziemnych, lasy, grunty rolne klas I -IV i leśne, złoża surowców naturalnych, złoża torfu, starodrzew zabytkowych parków podworskich, cmentarzy grzebalnych i kościelnych.

- **Obszary chronione na podstawie przepisów ustawy o ochronie przyrody**

Na terenie gminy Krynice nie ma obszarów chronionych w formie parków narodowych, rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu, stanowisk dokumentacyjnych, użytków ekologicznych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych. Teren gminy położony jest peryferyjnie w stosunku do najcenniejszych obszarów przyrodniczych. Jedynie zachodnia część gminy znajduje się w otulinie Krasnobrodzkiego Parku Krajobrazowego. Otulina nie jest jednak obszarem chronionym w rozumieniu przepisów ustawy o ochronie przyrody./ W otulinie nie mogą być jednak podejmowane przedsięwzięcia, które mogą negatywnie oddziaływać na chronione ekosystemy parku krajobrazowego. Ponadto gmina znajduje się w peryferyjnej strefie projektowanego międzynarodowego rezerwatu biosfery "Roztocze i Puszcza Solska".

Obecnie na terenie gminy ochronie prawnej na podstawie przepisów ustawy o ochronie przyrody podlegają pojedyncze drzewa, grupy lub zespoły drzew uznanych za pomniki przyrody.

Pomnikami przyrody są:

- 3 dęby szypułkowe /Quercus robur/ o obw.340cm,375 cm i 515 cm oraz wysokości 20-30 m oraz dąb czerwony /Quercus rubra/ o obw.270cm i wys.30 m. rosnące w parku podworskim

w Krynicach /orzeczenie Nr 29 z up. Wojewody Wojewódzki Konserwator Przyrody z dnia 30 sierpnia 1977r. opublikowane w Dzienniku Urzędowym WRN w Zamościu z 1977 r., Nr 7 poz.31/.

- 6 lip drobnolistnych /Tilia cordata/ o obwodach od 240cm do 470cm i wys.20m oraz 2 buki /Fagus silvatica/ o obwodach 290 cm i 300cm oraz wys.25 m rosnące w Antoniówce: lipy na terenie parku podworskiego, buki na terenie cmentarza wojennego z 1939 r./ orzeczenie Nr 30 z up. Wojewody Wojewódzki Konserwator Przyrody z dnia 30 sierpnia 1977r. opublikowane w Dzienniku Urzędowym WRN w Zamościu z 1977 r. Nr 7 poz.31/,

- aleja lipowa obejmująca 23 lipy drobnolistne /Tilia cordata/ o obw. od 150cm do 470cm i wys.25m oraz dwa jesiony wyniosłe /Fraxinus excelsior/ o obw. 486 cm i 541 cm oraz wys.23 m rosnące w Dzierążni w parku podworskim /orzeczenie Nr 31 z up. Wojewody Wojewódzki Konserwator Przyrody z dnia 30 sierpnia 1977r. opublikowane w Dzienniku Urzędowym WRN w Zamościu z 1977 r. Nr 7 poz.31/.

- 6 lip drobnolistnych /Tilia cordata/ o obw. od 250cm do 320cm i wys.18-25m, 3 buki pospolite / Fagus silvatica/ o obw. 215cm, 236cm, 270cm i wys.30m oraz sosna wejmutka /Pinus strobus/ o obw.330cm i wys.30m rosnących w Zwiartowie w parku podworskim /orzeczenie Nr 33 z up. Wojewody Wojewódzki Konserwator Przyrody z dnia 30 sierpnia 1977 r opublikowane w Dzienniku Urzędowym WRN w Zamościu z 1977 r. Nr 7 poz.31/.

- wiąz szypułkowy /Ulmus laevis/ o obw.280cm i wys.25m rosnący w Dzierążni na terenie parku podworskiego /orzeczenie Nr 1Wojewody Zamojskiego z dnia 2 grudnia 1988r. opublikowane w Dzienniku Urzędowym Województwa Zamojskiego z 1988r. Nr 16 poz.152/.

- lipa drobnolistna /Tilia cordata/ o obw.300cm i wys.22 m rosnąca w Dzierążni na terenieparku podworskiego /orzeczenie Nr 1Wojewody Zamojskiego z dnia 2 grudnia 1988 r opublikowane w Dzienniku Urzędowym Województwa Zamojskiego z 1988r. Nr 16 poz.152/.

- 8 dębów szypułkowych /Quercus robur/ o obw. od 190cm do 398 cm, 8 grabów pospolitych /Carpinus betulus/ o obw. od 120cm do 210cm, 7 buków pospolitych /Fagus silvatica/ o obw. od 220cm do 435 cm, 5 klonów pospolitych /Acer platanoides/ o obw. od 208cm do 334 cm, 9 jaworów /Acer pseudoplatanus/ o obw. od 170cm- 445 cm, sosna pospolita /Pinus silvestris/ o obw. 313cm, modrzew europejski /Larix europea / o obw.187 cm oraz kasztanowiec biały /Aesculus hippocastanum/ o obw. 284 cm rosnących w Krynicach w parku podworskim /uchwała Nr IX/52/95 Rady Gminy Krynice z dnia 30 czerwca 1995 r/.

Ochrona drzew polega na zakazie wycinania, niszczenia drzew oraz lokalizowania obiektów budowlanych w odległości mniejszej niż 15 m od drzew.

- **Obszary chronione na podstawie przepisów ustawy Prawo wodne oraz ustawy Prawo geologiczne i górnicze**

Gmina Krynice położona jest w obszarze **Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Nr 407 - Niecka Lubelska,** zachodnia, roztoczańska część gminy w obszarze najwyższej

ochrony /ONO /, natomiast wschodnia w obszarze wysokiej ochrony /OWO/. Granica w przybliżeniu przebiega działem wodnym Wieprza i Huczwy.

Ochronie strefowej /teren ochrony bezpośredniej i pośredniej/ podlegają ponadto wszystkie **ujęcia wód podziemnych** W pierwszej kolejności ujęcia służące do zbiorowego zaopatrzenia w wodę :

- Dąbrowa -ujęcie dla wodociągu wiejskiego /2 otwory/, 1964 r.
- Dzierążnia -ujęcie POHZ w Tarnawatce /1 otwór/, 1965 r.
- Antoniówka -ujęcie dla wodociągu wiejskiego /2 otwory/, 1986 r.
- Krynice -ujęcie dla Szkoły Podstawowej /1 otwór/,1967 r.
- Polanówka -ujęcie dla wodociągu wiejskiego /1 otwór/,1971 r.
- Budy -ujęcie Klinkierni /2 otwory/,1968 r.
- Budy Dzierążyńskie -ujęcie zlewni mleka /1 otwór/, 1970 r.
- Zwiartów -ujęcie dla Szkoły Podstawowej /1 otwór/,1973r.
- Polany -ujęcie dla wodociągu wiejskiego /1 otwór/,1985 r.
- Krynice -ujęcie PSM i Piekarnia GS „SCH" /1 otwór/,1987 r.
- Krynice -ujęcie na osiedlu domków /.....otwór/,1988 r.
- Zwiartów -ujęcie dla wodociągu wiejskiego /1 otwór/,1995 r.

Zasięg stref ochrony bezpośredniej został ustalony w pozwoleniach wodnoprawnych wydawanych do 1998 r. włącznie przez Wojewodę, natomiast w latach 1999-2002 przez Starostów powiatów / obecnie strefy ustala dyrektor właściwego Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej/ i nie przekracza 10m /mieści się w granicach ogrodzenia ujęcia/. Strefy ochrony pośredniej nie były wyznaczane.

Na terenie gminy Krynica ochronie podlegają udokumentowane **złoża surowców naturalnych**;

- złoże lessu „BUDY KLINKIERNIA" w miejscowości Budy Klinkiernia usytuowane około 300 m od zachodniej zabudowy wsi Budy Dzierążyńskie, po wschodniej stronie drogi Tomaszów Lubelski- Krynice- Zamość. Obszar złożowy rozpoznano na powierzchni około 16 ha.
- złoże lessu i lessu zglinionego „KRYNICE" usytuowane około 900m od południowej zabudowy miejscowości Krynice po wschodniej stronie drogi Tomaszów Lubelski- Krynice- Zamość. Obejmuje obszar około 9,0 ha.
- złoże lessu i mułków lessopodobnych „ANTONIÓWKA" położone na południe od wsi Antoniówka, pomiędzy zabudową wiejską i lasem.

Złoża podlegają ochronie przed zagospodarowaniem uniemożliwiającym wyeksploatowanie istniejących zasobów surowca. Złoże torfu w dolinie Kryniczki zostało wyłączone z bazy zasobowej kraju i podlegają ochronie ze względu na zainwestowanie /systemy rowów melioracyjnych, drogi/ i użytkowanie rolnicze /łąki kośne/.

- **Obszary chronione na podstawie przepisów ustawy o lasach**

Na terenie gminy Krynice znajduje się 284,81 ha **lasów ochronnych** stanowiących własność Państwa w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów:, z tego 244,89 ha - lasy glebochronne, 15,14ha - lasy wodochronne oraz 56,40 ha- lasy glebochronne, stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody oraz 168 ha lasów ochronnych nie stanowiących własności Państwa, w tym 10 ha lasów wodochronnych i 158 ha lasów glebochronnych .

- **Obszary chronione na podstawie ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych**

Ochronie podlegają **użytki rolne klas I-IV oraz klas V-VI wytworzone z gleb pochodzenia organicznego oraz torfowisk i oczek wodnych oraz wszystkie lasy**. Ochrona polega na ograniczeniu i uzależnieniu od zgody właściwego organu / Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Wojewoda/ przeznaczania gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne. Wg powyższych kryteriów ochronie na terenie gminy Krynicy podlega 81% użytków rolnych oraz 100% lasów.

- **Obszary przyrodniczo-kulturowe chronione na podstawie przepisów o ochronie dóbr kultury oraz na podstawie przepisów ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych**

Na terenie gminy Krynice zachowały się następujące obiekty kulturowe ze starodrzewiem:

- park podworski w Krynicach o pow. około 4 ha ze starodrzewiem /około 700 drzew/ różnogatunkowym, w tym pomnikowym,
- park podworski w Zwiartowie o pow. około 3 ha ze starodrzewiem /około 50 drzew/ różnogatunkowym, w tym pomnikowym ,
- zespół parkowo-pałacowy w Dzierążni o pow. około 3 ha ze starodrzewiem /około 170 drzew/ różnogatunkowym, w tym pomnikowym,
- pozostałości dawnego ośrodka dworskiego w Kryniczkach o pow. około 1 ha ze starodrzewiem /około 40 drzew/ różnogatunkowym.
- cmentarz przykościelny w Dzierążni ze starodrzewiem /lipy, jesiony, robinie/ liczącym ponad 30 drzew,
- cmentarz rzymskokatolicki w Dzierążni z drzewostanem na obrzeżu obiektu liczącym około 30 drzew /brzozy, lipy, świerki/ oraz zadrzewieniami typu leśnego w północnej części /brzozy, sosny, dęby, lipy/.,
- cmentarz rzymskokatolicki w Krynicach ze starodrzewiem liczącym około 80 drzew /klony, brzozy, kasztanowce, dęby, buki, sosna, jesion/ oraz zadrzewieniami typu leśnego w południowo-wschodniej części cmentarza.

3.2.4. Stan środowiska w świetle wyników Państwowego Monitoringu Środowiska

Według danych stacji pomiarowej regionalnej WSSE w Tomaszowie Lubelskim średnioroczne stężenie dwutlenku siarki w powietrzu w 2000 r. wynosiło 8,7µg/m3 tj. 21,8 % dopuszczalnej normy /1999 r. wynosiło 10,9 µg/m3 tj. **27 %** d.n./. Dopuszczalne stężenie wynosi 40µg/m3 /dla parków narodowych 15µ g/m3, natomiast dla leśnych kompleksów promocyjnych 20µ g/m3/.

Stężenia średnioroczne dwutlenku azotu mierzone w 2000 r. na stacji w Tomaszowie Lubelskim wynosiły 17,3 µg/m3 tj. 43,3 % dopuszczalnej normy/ w 1999r -19,0 µg/m3 tj. 47,5 % d.n/, przy dopuszczalnej normie średniorocznej 40µg/m3.

Stężenia pyłu zawieszonego średniorocznie w 2000r. wynosiły w Tomaszowie Lubelskim 20,7 µg/m3 tj.27,8.% d.n / dopuszczalna norma wynosi 75µg/m3 /.

Zarówno średnie jak i maksymalne stężenia dwutlenku siarki i dwutlenku azotu oraz pyłu zawieszonego najwyższe są w sezonie zimowym, co związane jest z funkcjonowaniem kotłowni w sezonie grzewczym. W/w wskaźniki zmniejszają się w latach 1996-2000.

co oznacza znaczną poprawę czystości powietrza na wskutek zastępowania węgla kamiennego paliwami o mniejszej lub bardzo małej ilości zanieczyszczeń /olej opałowy i gaz ziemny/.

Pomiary średnich stężeń chwilowych /30-minutowych/ zanieczyszczeń powietrza mobilnym laboratorium WIOŚ najbliżej prowadzone były w Krasnobrodzie w 1999r. i wynosiły dla dwutlenku siarki -2µg/m3 , tj. 0,4 % dopuszczalnej normy 30-minutowej /500µg/m3/ w sezonie letnim i 3 µg/m3, w sezonie zimowym tj. /0,6% d.n./, dwutlenku azotu - 40µg/m3 ,tj. 8,0 % d.n.30 min /500µg/m3/w sezonie letnim i 13 µg/m3 w sezonie zimowym /2,6% d.n./, tlenku węgla 473 µg/m3 tj 2,4 % d.n. stężeń 30 -minutowych - 20000µg/m3/ w sezonie letnim i 425 µg/m3 w sezonie zimowym /2,1% d.n./, ozonu 37µg/m3 tj 24,7% d.n. stężeń 30-minutowych /150µg/m3/ w sezonie letnim i 18µg/m3, w sezonie zimowym /12,0%d.n./.

Za najbardziej bliskie rzeczywistemu stanowi czystości powietrza atmosferycznego w Krynicach należy uznać wyniki pomiarów 30-minutowych mobilnym labolatorium WIOŚ przeprowadzone w 1999 r. w Krasnobrodzie. Stężenia gazów i pyłów w Krynicach są minimalne i korzystniejsze niż w terenach bardziej zurbanizowanych.

Przy obecnej infrastrukturze i dostępności paliw /węgiel kamienny, olej opałowy/ czystość powietrza poprawiać się będzie w miarę zastępowania węgla olejem i gazem ziemnym. Radykalne zmniejszenie zanieczyszczeń w powietrzu atmosferycznym nastąpi z chwilą przejścia na gaz ziemny, który zawiera 67 razy mniej zanieczyszczeń niż węgiel kamienny.

Wody Kryniczki i Wożuczynki nie były badane. Należy przypuszczać, że w związku z intensywnym rolniczym użytkowaniem terenów dorzeczy obu rzek wiąże się dopływ znacznych ilości zanieczyszczeń ze źródeł obszarowych /również z obszaru licznych osiedli wiejskich/. Może mieć miejsce znaczne obciążenie organicznymi związkami fosforowymi oraz wysokie miano coli. Przyczyną podwyższonego miana coli są spływy ścieków socjalnych z gospodarstw domowych - brak kanalizacji, pomimo zwodociągowania znacznego obszaru gminy. Zagrożeniem zarówno dla wód powierzchniowych jak i wód podziemnych są rozszczelnione i przelewające się szamba lub zwykłe doły chłonne zamiast szamb.

Na terenie gminy Krynice nie ma punktu badawczego krajowej sieci monitoringu wód podziemnych. Wg badań w najbliższym punkcie badawczym w Wożuczynie /2000r./ wody kredowe zaliczane są do klasy Ib czyli wód wysokiej jakości, nieznacznie zanieczyszczonych, o naturalnym chemiźmie, odpowiadających jakościowo wodom do celów pitnych i gospodarczych.

Poziomu hałasu oraz poziomu zanieczyszczenia gleb nie badano na terenie gminy Krynicy. Najbardziej uciążliwa jest droga krajowa Nr 17 Zamość - Tomaszów - granica Państwa. Natężenie hałasu w centrum Krynic może być podobne jak w Bełżcu lub Hrebennem tj.65-67 dB w porze dziennej przy krawędzi jezdni /poziom dźwięku A/. Dopuszczalny poziom hałasu drogowego w środowisku w porze dnia dla obszarów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z usługami wynosi 60dB. Hałas w porze dziennej w przedziale 60-70dB oznacza przeciętne zagrożenie hałasem.

Stan zasobów przyrody żywej /flora, fauna/, nieożywionej oraz zasobów krajobrazu należy ocenić jako bardzo dobry. Nie następują negatywne przekształcenia ekosystemów w wyniku działań antropogenicznych, szczególnie emisji zanieczyszczeń do środowiska.

3.2.5. Funkcjonowanie środowiska przyrodniczego

Funkcjonowanie środowiska w obszarze gminy Krynice jest wypadkową bioróżnorodności terenu, zasobności przyrodniczej, powiązań z obszarami przyrodniczymi znajdującymi się w otoczeniu gminy oraz antropopresji.

- **Struktura układu przyrodniczego**

W obszarze gminy Krynice mamy do czynienia z mozaiką drobno-przestrzennych ekosystemów antropogenicznych pól uprawnych ze zbiorowiskami synantropijnymi segetalnymi wśród roślin okopowych i zbóż, ekosystemów antropogenicznych łąk kośnych, torfowiskowych i wodnych w dolinach rzek, ekosystemów kserotermicznych na zboczach południowych i południowo-zachodnich oraz ekosystemów leśnych.

Podstawę ekologicznego systemu gminy Krynice tworzą ekosystemy wodne, wodno-torfowiskowe i łąkowe w dolinach Kryniczki i Wożuczynki oraz dolinach ich dopływów oraz ekosystemy leśne śródpolnych kompleksów leśnych i fragmentaryczne ekosystemy kserotermiczne na zboczach o wystawie zachodniej i południowo-zachodniej.

Do najcenniejszych ekosystemy leśne kompleksów „Grabina" i „Sielec" na południe od doliny Wożuczynki, przy granicy z gminą Tarnawatka oraz „Zarzeczne" na południe od Zaboreczna. Drugorzędne znaczenie mają dwa kompleksy śródpolne pomiędzy Romanówką i Kol. Partyzantów, dwa kompleksy na południe i na północ od Antoniówki, kompleks na stoku wierzchowiny w Kryniczkach i kompleks pomiędzy Budami Dzierążyńskimi i Suminem po wschodniej stronie drogi krajowej Zamość- Krynice-Tomaszów Lubelski, kompleks otaczający z trzech stron Kuźmówkę. Trzeciorzędne znaczenie mają niewielkie zalesienia śródpolnych wąwozów lessowych we wschodniej części gminy, na południe i północ od doliny Wożuczynki.

Wśród ekosystemów wodno-torfowiskowych i łąkowych najcenniejsze są ekosystemy doliny Kryniczki ze zbiornikiem wodnym w Krynicach, pomimo zmeliorowania dnia doliny i regulacji rzeki.

W/w obszary dolinne i leśne są najważniejszymi ostojami flory i fauny.

- **Powiązania funkcjonalno-przestrzenne z cennymi obszarami przyrolniczymi systemu europejskiego, krajowego i regionalnego**

Gmina Krynice leży poza projektowanymi obszarami ochrony siedliskowo-gatunkowej NATURA 2000 oraz obszarami funkcjonalnymi systemu ECONET PL, siecią ostoi CORINE biotopes oraz poza krajowym systemem obszarów chronionych /parki narodowe, rezerwaty przyrody, parki krajobrazowe i obszary chronionego krajobrazu/. Najbliższa ostoja NATURA 2000-Stawy w Tarnawatce, znajduje się w obszarze sąsiedniej gminy i przylega do południowych granic gminy Krynice. Jest to jednocześnie ostoja wyodrębniona w systemie CORINE biotopes. Obszar funkcjonalny sieci ECONET PL obejmują obszary na południowy zachód od gminy Krynice .W granicach obszaru węzłowego o znaczeniu krajowym 21 K - Obszar Południoworoztoczański znajduje się jedynie południowo-zachodni skraj gminy z kompleksem leśnym koło Zaboreczna. Zachodnia część gminy stanowi ponadto otulinę Krasnobrodzkiego Parku Krajobrazowego. Otulina nie jest jednak obszarem chronionym w rozumieniu przepisów ustawy o ochronie przyrody. Najbliżej gminy Krynice , na terenie sąsiedniej gminy Tarnawatka znajduje się rezerwat leśny "Skrzypny Ostrów" oraz w gminie Krasnobród przylegającej od zachodu rezerwat leśny "Swięty Roch". Oba rezerwaty oraz Krasnobrodzki Park Krajobrazowy są elementami krajowego systemu obszarów chronionych /parki narodowe, rezerwaty przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu/. W obszarze gminy znajdują się jedynie pomniki przyrody, które są elementami składowymi regionalnego systemu obszarów chronionych .

Pomimo, że obszar gminy Krynice charakteryzuje się średnimi walorami przyrodniczymi jego zachodnia część z doliną Kryniczki, zbiornikiem wodnym oraz niewielkimi kompleksami

leśnymi został włączony do projektowanego międzynarodowego rezerwatu biosfery "Roztocze i Puszcza Solska" /plan zagospodarowania przestrzennego województwa lubelskiego 2002r./.

Funkcjonalnie teren gminy jest powiązany poprzez dolinę Kryniczki z krajowymi korytarzami ekologicznymi: "Dolina Wieprza" i roztoczańskim korytarzem leśno-torfowiskowym oraz z międzynarodowym korytarzem ekologicznym "Dolina Bugu " poprzez dolinę Wożuczynki i dolinę Huczwy.

Pasmo polno-leśne obejmujące południowe obszary gminy znajduje się w obrębie regionalnego korytarza polno-leśnego /Wożuczyn- Zaboreczno- Hutków/ łączącego dolinę Wożuczynki z doliną Kryniczki w ujściowym odcinku i doliną Wieprza.

3.2.6. Zagrożenia środowiska

Zagrożenia środowiska mają charakter naturalny, wynikający z funkcjonowania środowiska lub antropogeniczny. Do podstawowych zagrożeń wynikających z funkcjonowania środowiska należą: erozja wodna, nawalne ulewy, huragany, susza, znaczne wahania stanów wód w rzekach oraz wód gruntowych w dolinach rzek, zwłaszcza na torfowiskach /przesuszenie torfowisk/, gradacje szkodników itp. Mogą one powodować zmiany ilościowe i jakościowe w biocenozach /huragany we wrześniu 1992, 1994,w czerwcu 1997 i nadmierne opady śniegu w grudniu 1997 r spowodowały znaczne szkody w lasach/, a w skrajnych przypadkach zagrażać ich istnieniu. Zagrożenia antropogeniczne związane są z zajmowaniem powierzchni ziemi pod inwestycje i budownictwo mieszkaniowe, eksploatacją surowców naturalnych, intensywną gospodarką rolną /chemizacja/, odprowadzaniem ścieków do wód i gleby, składowaniem odpadów, emisją zanieczyszczeń gazowych, pyłów, hałasu i promieniowania elektromagnetycznego do powietrza oraz gospodarczym wykorzystywaniem zasobów przyrody. Działania antropogeniczne powodują zmiany ilościowe i jakościowe zasobów środowiska oraz tworzą bariery utrudniające lub uniemożliwiające funkcjonowanie przyrody, zwłaszcza w obrębie korytarzy ekologicznych / np. drogi przecinające poprzecznie doliny rzeczne /.

- **Powierzchnia ziemi**

Do podstawowych zagrożeń powierzchni ziemi w obszarze gminy Krynice należą:

- erozja wodna w obszarach z pokrywą lessową, powodująca przeobrażenia w rzeźbie terenu oraz degradację urodzajnych gleb lessowych,
- degradacja powierzchni ziemi w obszarach wydobywania surowców naturalnych z pominięciem systemu koncesyjnego /wyrobiska nie są rekultywowane/,
- przeznaczanie obszarów z glebami chronionymi pod inwestycje i budownictwo mieszkaniowe ze względu na brak innych możliwości,
- zanieczyszczenie gleb związkami chemicznymi, w tym metalami ciężkimi w terenach zabudowanych, wzdłuż dróg oraz w obszarach intensywnie użytkowanych rolniczo /chemizacja/,
- składowanie odpadów w miejscach do tego nie wyznaczonych i nie przygotowanych /"dzikie" składowiska odpadów./
- zanieczyszczanie gleb ściekami bytowymi odprowadzanymi do ziemi w obszarach osadnictwa wiejskiego nie posiadających systemów kanalizacyjnych,
- zanieczyszczenie gleb odciekami z obornika składowanego na nieuszczelnionym podłożu.

- **Wody**

Na terenie gminy nie występują zagrożenia ilościowe wód podziemnych i powierzchniowych, istnieją jednak i mogą się pojawiać kolejne źródła obszarowe i punktowe, zanieczyszczające zarówno wody powierzchniowe jak i wody podziemne piętra kredowego i czwartorzędowe. Należą do nich :

- całkowity brak bezodpływowych zbiorników na ścieki lub ich rozszczelnienie w miejscowościach wyposażonych w sieć wodociągową, a nie posiadających kanalizacji,
- zamiana studni kopanych po zwodociągowaniu na szamba lub śmietniki,
- niewłaściwe rolnicze użytkowanie ścieków, w szczególności gnojowicy,
- odprowadzanie ścieków nieoczyszczonych do ziemi lub do wód powierzchniowych zwłaszcza w obszarach wiejskich i infiltracja zanieczyszczeń do wód podziemnych /doły chłonne lub odprowadzanie powierzchniowe/,
- składowanie odpadów w miejscach do tego nie wyznaczonych i nie urządzonych "dzikie wysypiska" /infiltrcja odcieków/.
- spływ ścieków nieoczyszczonych zawierających ropopochodne i metale ciężkie /z dróg do rowów przydrożnych i infiltracja w głąb lub odprowadzenie do rowów melioracyjnych.,
- infiltracja w głąb i spływ do wód powierzchniowych soli używanej przez zarządy dróg do zwalczania zimowej śliskości jezdni,

Obszarem najbardziej wrażliwym na infiltrację zanieczyszczeń antropogenicznych do wód piętra kredowego jest wychodnia margli kredowych w obszarze Majdan Sielecki - Dzierążnia oraz na południe od Zwiartowa, gdzie wodonosiec przykryty jest tylko cienką warstwą gleby oraz obszary wodno-torfowiskowe doliny Kryniczki i doliny Wożuczynki gdzie wody czwartorzędowe pozostają w więzi hydraulicznej z wodami piętra kredowego. Obszary wychodni nie są zabudowane i poza infiltracja nadmiaru nawozów i środków chemicznej ochrony roślin nie ma innego niebezpieczeństwa, natomiast wzdłuż dolin rzecznych ciągną się strefy osadnicze. Ścieki bytowe z terenów wiejskich przenikają do podłoża i do dolin /spływ grawitacyjny/ na wskutek nieszczelności szamb lub powierzchniowego odprowadzania ścieków nieoczyszczonych oraz na wskutek składowania w niewłaściwych warunkach obornika oraz kiszonek.

- **Powietrze**

W obszarze gminy zanieczyszczenia do powietrza emitują głównie paleniska domowe oraz kotłownie zakładowe i obiektów użyteczności publicznej. Wg danych z monitoringu prowadzonego przez WIOŚ stan czystości powietrza jest dobry /średnioroczne stężenie dwutlenku siarki 21,8 dopuszczalnej normy /w 1999 - 27%/, dwutlenku siarki 43,3% dopuszczalnej normy w 2000 r./ 1999 -47,5%/ i ulega poprawie w stosunku do lat poprzednich. O znaczącym oddziaływaniu na środowisko i na zdrowie ludzi można mówić dopiero w przypadku przekroczenia dopuszczalnych norm emisyjnych gazów do powietrza. Nie ma jednak obaw pogorszenia standardu czystości powietrza, ponieważ coraz powszechniej, w gminach Zamojszczyzny, w tym i w gminie Krynice węgiel kamienny jest zastępowany paliwami niskoemisyjnymi ,zwłaszcza olejem opałowym i gazem ziemnym. Radykalna poprawa nastąpi po realizacji sieci gazowej średnioprężnej / gaz ziemny zawiera 67 razy mniej zanieczyszczeń niż węgiel kamienny/. Już od kilku lat monitoring wskazuje na zmniejszanie się zawartości dwutlenku siarki i dwutlenku azotu w powietrzu. Istnieją również możliwości produkcji na terenie gminy biogazu i przetwarzania na tanią energię elektryczną oraz gaz

odpowiadający parametrom gazu ziemnego. Istnieje również warunki do odzyskiwania energii wiatru / elektrownie wiatrowe, farmy wiatrowe/.

Zanieczyszczenia do powietrza emitują również pojazdy poruszające się drogami, ze względu na klasę dróg oraz mały ruch nie mają one większego wpływu na standard jakościowy powietrza w obszarze gminy. Nie dotyczy to drogi krajowej, która jest drogą uciążliwą, w szczególności dla miejscowości gminnej Krynice / hałas, spalin, spływ zanieczyszczonych wód opadowych z korony drogi /.

- **Klimat akustyczny**

Klimat akustyczny kształtowany jest głównie przez hałas komunikacyjny wzdłuż dróg oraz hałas przemysłowy. Najmniej korzystny klimat akustyczny istnieje w bezpośrednim sąsiedztwie drogi krajowej Nr 17 Zamość-Tomaszów -Granica Państwa, gdzie mogą mieć miejsca przekroczenia przy jezdni dopuszczalnych norm hałasu. Uciążliwość akustyczna będzie się zwiększać proporcjonalnie do wzrostu natężenia ruchu drogowego.

Ze względu na brak większych zakładów oraz lokalny charakter pozostałych dróg i mały ruch komunikacyjny na ich trasach emisja hałasu do powietrza jest niewielka ,co potwierdzają wyniki pomiarów dokonywanych przez WIOŚ w podobnych terenach. Należy przyjąć, że gmina poza strefą drogi krajowej ma dobry klimat akustyczny i jego jakość nie jest zagrożona.

- **Biocenozy**

Zagrożeniem dla trwałości biocenoz mogą być :

- zmiany stosunków wodnych na obszarach cennych przyrodniczo,
- przeeksploatowanie w latach dziewięćdziesiątych lasów nie stanowiących własności Państwa, naruszające stosunki ekologiczne w ekosystemach leśnych,
- niewłaściwa organizacja prac gospodarczych w lasach /zakłócenia w sezonie lęgowym, zniszczenia cennych stanowisk roślin/,
- nadmierne wycinanie zadrzewień i zakrzaczeń nadrzecznych w ramach konserwacji rzek,
- nadmierne opady w okresie lęgowym fauny oraz wiatry huraganowe i nadmierne opady śniegu /okiść/ powodujące zniszczenia w drzewostanach,
- powstawanie kolejnych barier antropogenicznych w obszarze korytarzy ekologicznych /drogi, linie kolejowe itp./,
- zanieczyszczenie wód powierzchniowych / spływy środków chemicznych i nawozów z pól, odprowadzanie ścieków nieoczyszczonych bezpośrednio do gruntu na większości obszarów wiejskich,
- duże wahania stanów wód w rzekach Kryniczka i Wożuczynka ze względu na mniejszy niż w innych rejonach udział wód podziemnych w zasilaniu / brak źródeł dolinnych/,
- przeznaczanie terenów leśnych na cele nieleśne.

3.2.7. Przyrodnicze uwarunkowania rozwoju gminy

Przyrodnicze czynniki kształtujące możliwości rozwoju gminy stanowią:

- zakres prawnej ochrony środowiska ,
- zasoby i walory środowiska oraz warunki fizjograficzne ,
- istniejące przeobrażenia i procesy degradacji środowiska.

- **Uwarunkowania wynikające z ochrony środowiska**

Władze publiczne, w tym władze samorządowe gminy, mają konstytucyjny obowiązek prowadzenia polityki zapewniającej bezpieczeństwo ekologiczne współczesnemu i przyszłym pokoleniom ,ochrony środowiska i wspierania działań obywateli na rzecz ochrony i poprawy stanu środowiska.

Rozwój społeczno-gospodarczy gminy zgodnie z przepisami ustawy Prawo ochrony środowiska powinien uwzględniać zasady ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju oraz cele i priorytety ekologiczne, działania proekologiczne, mechanizmy prawno-ekonomiczne określone w polityce ekologicznej państwa oraz wojewódzkich i powiatowych programach ochrony środowiska. Przez rozwój zrównoważony rozumie się taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno współczesnego pokolenia jak i przyszłych pokoleń. Szczegółowe uwarunkowania zawarte są w ustawach ekologicznych i mają one charakter obowiązków wynikających wprost z przepisów prawa, zakazów, nakazów lub ograniczeń. Do najistotniejszych dla planowania rozwoju społeczno-gospordaczego i zagospodarowania przestrzennego gminy należą:

- Obowiązek ochrony zasobów przyrody /dziko występujących roślin i zwierząt, siedlisk przyrodniczych, przyrody nieożywionej i krajobrazu/, utrzymania procesów ekologicznych i stabilności ekosystemów, ciągłości istnienia gatunków roślin lub zwierząt wraz z siedliskami, różnorodności biologicznej oraz cennych obszarów i obiektów przyrodniczych poddanych ochronie szczególnej rubra/ o obw.270cm i wys.30 m. rosnące w parku podworskim w Krynicach /orzeczenie Nr 29 z up. Wojewody Wojewódzki Konserwator Przyrody z dnia 30 sierpnia 1977 r opublikowane w Dzienniku Urzędowym WRN w Zamościu z 1977 r. Nr 7 poz.31/.

* lip drobnolistnych /Tilia cordata/ o obwodach od 240cm do 470cm i wys.20m oraz 2 buki /Fagus silvatica/o obwodach 290 cm i 300cm oraz wys.25 m rosnące w Antoniówce: lipy na terenie parku podworskiego, buki na terenie cmentarza wojennego z 1939 r./ orzeczenie Nr 30 z up. Wojewody Wojewódzki Konserwator Przyrody z dnia 30 sierpnia 1977r opublikowane w Dzienniku Urzędowym WRN w Zamościu z 1977 r. Nr 7 poz.31/,
* aleja lipowa obejmująca 23 lipy drobnolistne /Tilia cordata/ o obw. od 150cm do 470cm i wys.25m oraz dwa jesiony wyniosłe /Fraxinus excelsior/ o obw. 486 cm i 541 cm oraz wys.23 m rosnące w Dzierążni w parku podworskim /orzeczenie Nr 31 z up. Wojewody Wojewódzki Konserwator Przyrody z dnia 30 sierpnia 1977 r opublikowane w Dzienniku Urzędowym WRN w Zamościu z 1977 r. Nr 7 poz.31/.
* lip drobnolistnych /Tilia cordata/ o obw. od 250cm do 320cm i wys.18-25m, 3 buki pospolite / Fagus silvatica/ o obw. 215cm, 236cm,270cm i wys.30m oraz sosna wejmutka /Pinus strobus/ o obw.330cm i wys.30m rosnących w Zwiartowie w parku podworskim /orzeczenie Nr 33 z up. Wojewody Wojewódzki Konserwator Przyrody z dnia 30 sierpnia 1977r opublikowane w Dzienniku Urzędowym WRN w Zamościu z 1977 r. Nr 7 poz.31/.
* wiąz szypułkowy /Ulmus laevis/ o obw.280cm i wys.25m rosnący w Dzierążni na terenie parku podworskiego /orzeczenie Nr 1Wojewody Zamojskiego z dnia 2 grudnia 1988r opublikowane w Dzienniku Urzędowym Województwa Zamojskiego z 1988 r. Nr 16 poz.152/.
* lipa drobnolistna /Tilia cordata/ o obw.300cm i wys.22 m rosnąca w Dzierążni na terenie parku podworskiego /orzeczenie Nr 1Wojewody Zamojskiego z dnia 2 grudnia 1988r

opublikowane w Dzienniku Urzędowym Województwa Zamojskiego z 1988 r. Nr 16 poz.152/.

* dębów szypułkowych /Quercus robur/ o obw. od 190cm do 398 cm, 8 grabów pospolitych /Carpinus betulus/ o obw. od 120cm do 210cm, 7 buków pospolitych /Fagus silvatica/ o obw. od 220cm do 435 cm, 5 klonów pospolitych /Acer platanoides/ o obw. od 208cm do 334 cm, 9 jaworów /Acer pseudoplatanus/ o obw. od 170cm- 445 cm, sosna pospolita /Pinus silvestris/ o obw.313cm, modrzew europejski /Larix europea / o obw.187 cm oraz kasztanowiec biały /Aesculus hippocastanum/ o obw. 284 cm rosnących w Krynicach w parku podworskim /uchwała Nr IX/52/95 Rady Gminy Krynice z dnia 30 czerwca 1995 r/.

Ochrona drzew polega na zakazie wycinania, niszczenia drzew oraz lokalizowania obiektów budowlanych w odległości mniejszej niż 15 m od drzew .

* Projektowany międzynarodowy rezerwat biosfery "Roztocze i Puszcza Solska" obejmujący obszar gminy Krynice położony na zachód od drogi krajowej Zamość-Tomaszów Lubelski. Ochrona polega na utrzymaniu istniejących walorów przyrodniczo-krajobrazowych i ewentualnym ich wzbogaceniu.

- Obowiązek ochrony lokalnych korytarzy ekologicznych zapewniających możliwość przemieszczania się dziko żyjących zwierząt i roślin i stanowiących powiązania funkcjonalno-przestrzenne z obszarami przyrodniczymi rangi regionalnej, krajowej i europejskiej znajdującymi się w bezpośrednim lub dalszym otoczeniu gminy oraz miejsc rozrodu i regularnego przebywania fauny oraz ostoje flory i fauny leśnej /ustawa o ochronie przyrody/ .

W obszarze gminy Krynice istnieje obowiązek ochrony :

- dolin rzek: Kryniczka i Wożuczynka jako lokalnych korytarzy ekologicznych łączących funkcjonalnie obszar gminy z krajowymi korytarzami ekologicznymi doliną Wieprz oraz roztoczańskim korytarzem leśno-torfowiskowym oraz z międzynarodowym korytarzem ekologicznym dolina Bugu poprzez dolinę Wożuczynki i Huczwy oraz jako ostoi flory i fauny łąkowej oraz wodno-torfowiskowej.
- strefy polno-leśnej wzdłuż południowej granicy gminy pełniącej funkcję lokalnego korytarza łączącego systemy ekologiczne Bugu i Wieprza i pełniącego rolę pomostu umożliwiającego przemieszczanie się flory i fauny pomiędzy Grzędą Sokalską i Roztoczem Środkowym.
- obowiązek ochrony kompleksów leśnych jako ostoi flory i fauny, pełniących jednocześnie funkcję lokalnych węzłów ekologicznych.

- Obowiązek ochrony, utrzymania i racjonalnego zagospodarowania naturalnych zbiorowisk roślinnych, a przede wszystkim lasów, torfowisk, bagien i muraw oraz ochrony naturalnych zbiorników wodnych i źródeł / ustawa o ochronie przyrody, ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych/. W przypadku gminy Krynice obowiązek dotyczy ochrony zbiorowisk leśnych, zbiorowisk wodno- torfowiskowych oraz łąkowo-torfowiskowych w dolinach rzek oraz zbiorowisk leśnych.

- Obowiązek ochrony wód , a w szczególności Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Nr 407. Szczegółowe warunki i sposoby ochrony będą określone w warunkach korzystania z wód regionu wodnego oraz w warunkach korzystania z wód zlewni ustalanych w drodze rozporządzenia przez dyrektora regionalnego zarządu gospodarki wodnej. Do czasu wydania rozporządzenia nie powinny być lokalizowane i podejmowane działania

negatywnie oddziałujące na ilość i jakość wód podziemnych piętra kredowego /Prawo wodne, Prawo geologiczne i górnicze, ustawa o zasobach strategicznych kraju/.

- Obowiązek ochrony ujęć wód podziemnych w granicach stref ochrony bezpośredniej i pośredniej /ustawa Prawo wodne, ustawa Prawo geologiczne i górnicze, decyzje wojewody, decyzje starosty/. Ochronie strefowej / teren ochrony bezpośredniej i pośredniej /podlegają wszystkie ujęcia wód podziemnych. Zasięg stref ochrony bezpośredniej został ustalony w pozwoleniach wodnoprawnych wydawanych do 1998 r .włącznie przez Wojewodę, natomiast w latach 199-2002 przez starostów powiatów na pobór wód ze studni i nie przekracza 10m /mieści się w granicach ogrodzenia ujęcia/ . Strefy ochrony pośredniej nie były wyznaczane.

- Obowiązek ochrony złóż kopalin polegający na racjonalnym gospodarowaniu ich zasobami oraz z uwzględnieniem obecnych i przyszłych potrzeb eksploatacji. Na terenie gminy Krynica ochronie podlegają udokumentowane **złoża surowców naturalnych**;

* złoże lessu „BUDY KLINKIERNIA" w miejscowości Budy Klinkiernia usytuowane około 300 m od zachodniej zabudowy wsi Budy Dzierążyńskie, po wschodniej stronie drogi Tomaszów Lubelski- Krynice- Zamość. Obszar złożowy rozpoznano na powierzchni około 16 ha.
* złoże lessu i lessu zglinionego „KRYNICE" usytuowane około 900m od południowej zabudowy miejscowości Krynice po wschodniej stronie drogi Tomaszów Lubelski- Krynice- Zamość. Obejmuje obszar około 9,0 ha.
* złoże lessu i mułków lessopodobnych „ANTONIÓWKA" położone na południe od wsi Antoniówka, pomiędzy zabudową wiejską i lasem .

Złoża podlegają ochronie przed zagospodarowaniem uniemożliwiającym wyeksploatowanie istniejących zasobów surowca. Złoże torfu w dolinie Kryniczki zostało wyłączone z bazy zasobowej kraju i podlegają ochronie ze względu na zainwestowanie /systemy rowów melioracyjnych, drogi/ i użytkowanie rolnicze /łąki kośne/.

- Obowiązek ochrony gruntów rolnych klas I-IV i V-VI pochodzenia organicznego oraz gruntów leśnych polegający na ograniczeniu przeznaczania ich na cele nierolnicze i nieleśne, zapobieganiu procesom degradacji i dewastacji, przywracaniu wartości użytkowej /ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych/. Ochronie prawnej na terenie gminy Krynicy podlega 81% użytków rolnych oraz 100 % lasów.

- Obowiązek ochrony lasów polegający na trwałym utrzymywaniu lasów i zapewnieniu ciągłości ich użytkowania /ustawa o lasach, ustawa o zasobach strategicznych kraju/. Na terenie gminy Krynice znajduje się 890 ha lasów /12,1% pow. gminy/ w tym 284,81 ha **lasów ochronnych** stanowiących własność Państwa w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów: z tego 244,89 ha - lasy glebochronne, 15,14 ha -lasy wodochronne oraz 56,40 ha- lasy glebochronne, stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody oraz 168 ha lasów ochronnych nie stanowiących własności Państwa, w tym 10 ha lasów wodochronnych i 158 ha lasów glebochronnych .

- Obowiązek organizacji gospodarki odpadami komunalnymi na terenie gminy-wyznaczenie miejsc składowania odpadów /ustawa o utrzymaniu porządku i czystości w gminie/. Na terenie gminy funkcjonuje składowisko w Zaborecznem pow.0,7 ha. Rocznie

umieszczane jest średnio 75 Mg odpadów Ilość nagromadzonych odpadów w 2000r. wynosiła 1245Mg. Pojemność wysypiska wynosi 15000 m3.

- Obowiązek zabezpieczenia zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków -ustalenie kierunków rozwoju sieci wodno- kanalizacyjnej /ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków, Prawo ochrony środowiska/. Obecnie gmina posiada 5 wodociągów grupowych ,brak jednak kanalizacji. Ścieki gromadzone są w szambach i dowożone do oczyszczalni ścieków.

- Zakaz wprowadzania ścieków do poziomów wodonośnych wód podziemnych, do wód stojących i do ziemi, jeżeli miąższość warstwy gruntu nad zwierciadłem wód podziemnych nie stanowi zabezpieczenia tych wód przed zanieczyszczeniem / Prawo wodne/. W obszarze gminy Krynice oznacza to wykluczenie zbiornika wodnego w Krynicach jako odbiornika ścieków. Rolnicze użytkowanie ścieków wymaga uzyskania pozwolenia wodnoprawnego.

- Zakaz lokalizowania na obszarach bezpośredniego zagrożenia powodzią inwestycji zaliczanych do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, gromadzenia ścieków i składowania odpadów /Prawo wodne/. Do obszarów zagrożonych powodzią należą doliny Kryniczki i Wożuczynki.

- **Uwarunkowania wynikające z ilości i jakości zasobów i walorów środowiska oraz warunków fizjograficznych**

Zasoby przyrodnicze oraz warunki fizjograficzne stwarzają możliwości rozwoju gminy, a także ograniczenia różnych funkcji wynikające z rangi walorów przyrodniczych i krajobrazowych lub statusu prawnego zasobów przyrody.

– **Rolnicza przestrzeń produkcyjna** stanowi istotny zasób przyrodniczy gminy. Gleby klas chronionych /I-IV / bez organicznych klas V,VI/ obejmują prawie 81 % użytków rolnych /grunty rolne + użytki zielone/ gminy. Wśród gruntów ornych dominują grunty III klasy bonitacyjnej /76,2%/ i IV klasy /10,5%/ ,natomiast wśród użytków zielonych grunty IV klasy bonitacyjnej /52,3%/ i III klasy bonitacyjnej /35,7 %/.Znaczna część gruntów zagrożona jest jednak erozją wodną. Nachylenia niektórych stoków przekraczają 15%.

Odpowiednio do typów gleb oraz ich bonitacyjnych klas wykształciły się kompleksy rolniczej przydatności gleb, tworzące typy siedliskowe rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Wśród gruntów ornych dominują kompleksy pszenne zajmując 97,4 % ich powierzchni, w tym pszenny dobry 55,9%, pszenny wadliwy 29,0% oraz pszenny bardzo dobry 12,5 %. Wśród użytków zielonych dominuje kompleks użytków zielonych dobrych i średnich zajmując 92,2 % ich powierzchni.

Gmina Krynice należy jednak do grupy gmin o niskich walorach agroklimatu. W skali 15 punktowej opracowanej przez IUNG Puławy, waloryzującej wartości plonotwórcze agroklimatu otrzymała 11,0 punktów ,tak jak gminy; Susiec, Krasnobród, Rachanie, Jarczów, Ulhówek, Lubycza Królewska i Uchanie. Niższa ocenę otrzymała jedynie przylegająca od południa gmina Tarnawatka /10,4 pkt./ oraz gmina Tomaszów Lubelski /10,6 pkt./. Występują tu ponadto przymrozki w pierwszej dekadzie czerwca oraz w drugiej i trzeciej dekadzie września, nie notowane na terenach otaczających Roztocze. Większa jest również średnia liczba dni z przymrozkami w kwietniu, maju i wrześniu, częste są również burze i ulewne deszcze.

Według waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej dawnego woj. zamojskiego wykonanej w 1990 r przez IUNiG w Puławach gm. Krynice osiągnęła 91,1 punktu i plasuje się

na 15 miejscu w grupie gmin dawnego województwa zamojskiego. Najwyższy wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej /m.Hrubieszow 105,1 pkt, gm.Hrubieszów 104,5 pkt, gm.Trzeszczany i gm.Telatyn 103,8 pkt, gm.Dołhobyczów 102 pkt, gm.Ulhówek 100 pkt., gm.Miączyn 98,7 pkt., gm.Zamość 98,6 pkt./. Dla porównania gminy o najniższych wskaźnikach waloryzacji uzyskały : Biłgoraj - 54,3 pkt, Tereszpol - 52,9 pkt.

Pomimo dużego zagrożenia erozją oraz niezbyt korzystnego agroklimatu gmina Krynice posiada dość dobre warunki przyrodnicze do produkcji rolniczej. Grunty niskich klas bonitacyjnych i narażone na erozję, w szczególności na stokach o nachyleniu przekraczającym 15% mogą i powinny być zalesiane. Konieczne jest też podjęcie innych działań przeciwerozyjnych. Wysoka jakość bonitacyjna gleb wiąże się też z ograniczeniem przeznaczania gruntów rolnych wysokich klas /I-IV oraz organicznych klas V-VI/ na cele nierolnicze oraz lasów na cele nieleśne i uzależnieniem zmiany przeznaczenia od zgody właściwego organu /Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Ministra Środowiska, Wojewody/. Na cele nierolnicze i nieleśne można przeznaczać przede wszystkim grunty oznaczone w ewidencji gruntów jako nieleśne, a w razie ich braku - inne grunty o najniższej przydatności produkcyjnej / ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych /.

– **Zasoby wodne** gminy posiadają potencjalnie wysokie wartości , ale ich walory faktyczne są obniżone w wyniku oddziaływań antropogenicznych.

Zasobność **wód podziemnych piętra kredowego** jest wysoka , na przeważającym obszarze gminy występują rejony o wydajności 30-70m3 /h. Duże zasoby wód podziemnych występują w strefach największych spękań tektonicznych, których przebieg pokrywa się przeważnie z układem dolin rzecznych. Wody podziemne piętra kredowego charakteryzują się wysoką jakością /klasa Ib -wody wysokiej jakości odpowiadające wodom do celów pitnych i gospodarczych /. Główne piętro wodonośne znajduje się w granicach Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Nr 407 Niecka Lubelska /Zamość-Chełm/, który z uwagi na budowę hydrogeologiczną i słabą izolację od powierzchni jest podatny na infiltrację zanieczyszczeń antropogenicznych z wodami opadowymi. Obowiązek ochrony wód podziemnych w/w zbiornika wiąże się z ograniczeniami rozwoju społeczno-gospodarczego /eliminacja inwestycji mogących znacząco oddziaływać na ilość i jakość wód podziemnych. Wody powierzchniowe są zanieczyszczone spływami ścieków bytowych z wiejskich terenów osadniczych, które są zwodociągowane ale nieskanalizowane oraz z spływami nadmiaru nawozów i środków chemicznej ochrony roślin z terenów rolniczych. Stan wód w Kryniczce i Wożuczynce ulega dużym wahaniom w skali roku i w wieloleciu w zależności od wielkości zasilania atmosferycznego ze względu na mniejsze zasilanie wodami podziemnymi, ponieważ brak jest źródeł i wysięków dolinnych, które zostały zniszczone w wyniku melioracji dolin i obniżenia poziomu wód. Duże wahania stanów wód powierzchniowych ograniczają możliwości ich gospodarczego wykorzystywania /możliwości piętrzenia wód rzecznych, zatrzymywanie wody w rowach melioracyjnych do nawadniania, odprowadzanie ścieków oczyszczonych z oczyszczalni do wód przy niskich stanach w okresach suszy. itp./ oraz obniżają zdolność środowiska wodnego do samooczyszczania się.

W okresach wysokiego zasilania atmosferycznego lub roztopowego wiosną płaskie dna dolin są zagrożone powodzią, co ogranicza możliwości rozwoju -zakaz lokalizacji inwestycji mogących znacząco oddziaływać na środowisko, gromadzenia ścieków i składowania odpadów.

– **Zasoby leśne** zajmują w gminie niewielką powierzchnię -890 ha/12,1 %/ , w tym 452,81 ha /50%/ to **lasy ochronne**/ lasy glebochronne, wodochronne oraz glebochronne, stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody/. Są to lasy w młodych i średnich klasach wieku. Oprócz funkcji gospodarczej pełnią istotną rolę ekologiczną-glebochronną, wodochronną i

krajobrazową, ostoi flory i fauny leśnej. W południowej części gminy wraz z przylegającymi agrocenozami pełnią funkcje lokalnego polno-leśnego korytarza ekologicznego. Ponadto oczyszczają powietrze zużywając dwutlenek węgla i wydzielając tlen w procesie fotosyntezy, oraz łagodzą klimat i stabilizują stosunki wodne. Istnieje możliwość powiększenia zasobów leśnych poprzez zalesienie kolejnych 100 ha gruntów rolnych wyznaczonych w uproszczonych planach urządzenia lasów nie stanowiących własności Państwa.

- **Zasoby surowców naturalnych** na terenie gminy to surowce ilaste.

Trzy złoża są udokumentowane, z tego dwa eksploatowane.

* Złoże lessu „BUDY KLINKIERNIA" w miejscowości Budy Klinkiernia usytuowane około 300 m od zachodniej zabudowy wsi Budy Dzierążyńskie, po wschodniej stronie drogi Tomaszów Lubelski- Krynice- Zamość. Obszar złożowy rozpoznano na powierzchni około 16 ha. Seria złożowa jest zmienna. Stanowi ją less i less zgliniony o miąższości od 2,0 do 7,6 m, średnio 5,0 m oraz mułki lessopodobne o miąższości średnio 2,65 m, maksymalnie 6,1m. Ogólna miąższość serii złożowej waha się od 2,6 -11,6 m, średnio7,7m. Surowiec spełnia kryteria jakościowo-technologiczne stawiane surowcom ilastym do produkcji porowatych wyrobów ceramiki budowlanej klasy 75,100 i wyrobom spieczonym-klinkieru drogowego klasy I i II. Złoże zostało udokumentowane w 1966 r i jest eksploatowane przez Lubelskie Przedsiębiorstwo Ceramiki Budowlanej wyrobiskiem zboczowo-wgłębnym. Zasoby złoża wg stanu na dzień 31grudnia 2000 r. wynosiły 741 tys.m3.
* Złoże lessu i lessu zglinionego „KRYNICE" usytuowane około 900m od południowej zabudowy miejscowości Krynice po wschodniej stronie drogi Tomaszów Lubelski- Krynice- Zamość. Obejmuje obszar około 9,0 ha. Seria złożowa jest bardzo zmienna. Tworzą ją less i less ogliniony oraz mułki lessopodobne. Miąższość serii złożowej wynosi 10,5 m. Surowiec spełnia kryteria jakościowo-technologiczne stawiane surowcom ilastym do produkcji porowatych wyrobów ceramiki budowlanej klasy 75 i 100. Złoże zostało udokumentowane w 1959 r i jest eksploatowane przez Lubelskie Przedsiębiorstwo Ceramiki Budowlanej wyrobiskiem stokowo-wgłębnym. Zasoby wg stanu na dzień 31 grudnia 2000 r. wynosiły 604 tys.m3.
* Złoże lessu i mułków lessopodobnych „ANTONIÓWKA" położone na południe od wsi Antoniówka, pomiędzy zabudową wiejską i lasem. Miąższość kopaliny wynosi 3-4,5m. W obszarze złoża znajduje się wyrobisko stokowo-wgłębne po eksploatacji w latach ubiegłych. Obecnie nie prowadzi się eksploatacji. Surowiec spełnia kryteria jakościowo-technologiczne stawiane surowcom ilastym do produkcji porowatych wyrobów ceramiki budowlanej klasy 75 i 100. Zasoby pozabilansowe wynoszą 300 tys.m^3.

Znaczne zasoby lessu spełniającego kryteria surowca ilastego do produkcji ceramiki budowlanej klasy 75 i 100 stwarza możliwości kontynuowania eksploatacji i produkcji ze złóż „BUDY KLINKIERNIA" i „KRYNICE" oraz ponownego podjęcia tego typu działalności w Antoniówce.

Ponadto na terenie gminy znajduje się złoże torfu „HUTKÓW –ZABORECZNO". Jest to złoże niskie, mechowiskowo-turzycowiskowe w dolinie Kryniczki, o pow.115 ha i zasobach torfu 1910 tys.m3. Średnia miąższość wynosi 1,66 m, max 3,00m. Zasoby gytii węglanowej wynoszą 2444 tys.m3. Dotychczas złoże nie było eksploatowane i jest wyłączone z bazy zasobowej kraju ze względów przyrodniczych i gospodarczych /urządzenia melioracyjne, użytki zielone/.

Złoża surowców ilastych podlegają ochronie przed zagospodarowaniem uniemożliwiającym wyeksploatowanie istniejących zasobów surowca.

– **Walory turystyczne** gminy Krynice należą do średnich i koncentrują się głównie w Krynicach, Dzierążni, Zwiartowie i Zaborecznie. Do podstawowych walorów należy atrakcyjność kulturowa, krajobrazowa /urozmaicona rzeźba, punkty widokowe/ i przyrodnicza /korzystny bioklimat oraz zbiornik wodny w Krynicach wykorzystywany do celów rekreacyjnych, możliwość uprawiania sportów zimowych. Rodzaj walorów uzasadnia rozwój agroturystyki i organizacji wypoczynku weekendowego. Szansą na czerpanie korzyści gospodarczych z turystyki krajoznawczej jest też położenie przy trasie Zamość-Tomaszów Lubelski. Podobnie gmina Krynice może oprzeć rozwój turystyki o wybitne walory obszarów gmin otaczających od zachodu i południa /Krasnobród i Tarnawatka/.

Dobra, choć nie najwyższa jakość niektórych zasobów przyrodniczych stwarza szansę ukierunkowanego rozwoju społeczno-gospodarczego rozwoju. Do zasobów tych należą:

- Dobra jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej umożliwia rozwój produkcji rolniczej i bioekoenergetyki.
- Korzystne warunki klimatyczne /wietrzne/ sprzyjają rozwojowi elektrowni wiatrowych.
- Wysoka jakość i stosunkowo duża zasobność wód podziemnych piętra kredowego umożliwia rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego wymagającego wód wysokiej jakości.
- Koncentracja walorów przyrodniczo-krajobrazowych w Krynicach, Dzierążni, Zwiartowie i Zaborecznie oraz sąsiedztwo od zachodu i południa terenów przyrodniczych rangi krajowej i europejskiej /Stawy Tarnawatka"/ oraz korzystne warunki bioklimatu stwarzają warunki do rozwoju agroturystyki i wypoczynku weekendowego.

- **Uwarunkowania wynikające z istniejących przeobrażeń i procesów degradacji środowiska**

Przeobrażenia i procesy degradacji środowiska związane są zarówno z czynnikami naturalnymi , wynikającymi z funkcjonowania przyrody jak i czynnikami antropogenicznymi. Należą do nich:

- Erozja gleb na terenach lessowych .
- Powtarzające się prawie corocznie ulewne deszcze lub grad w czerwcu oraz huragany wrześniowe lub nadmierne opady śniegu /listopad-grudzień/ powodujące szkody w uprawach rolniczych, w lasach /wiatrołomy/, w zadrzewieniach, w obiektach budowlanych oraz infrastrukturze technicznej i komunalnej.
- Drobnoobszarowa eksploatacja surowców naturalnych z pominięciem trybu koncesyjnego powodująca degradację gruntów rolnych lub leśnych, a także często niszczenie surowca ze złoża.
- Składowanie odpadów w miejscach do tego nie wyznaczonych i nie urządzonych /infiltracja odcieków do wód podziemnych, niszczenie gleb/.
- Odprowadzanie nieoczyszczonych ścieków bytowych do ziemi lub do wód w obszarach osadnictwa wiejskiego wyposażonych w sieć wodociągową a nie posiadających kanalizacji lub gromadzenie ich w rozszczelnionych zbiornikach.
- Spływy nadmiaru nawozów i środków chemicznej ochrony roślin do wód powierzchniowych degradujące środowisko wodne.
- Spływy powierzchniowe i infiltracja w głąb ziemi odcieków z gnojowników nie posiadających uszczelnionego dna,
- Nieprawidłowe rolnicze użytkowanie ścieków, zwłaszcza gnojowicy.

– Spływy zanieczyszczeń komunikacyjnych z korpusów dróg /metale ciężkie, ropopochodne, sól/.

3.3. Sfera kulturowa

3.3.1. Zasoby środowiska kulturowego i krajobrazu

Rys historyczny

- **Osadnictwo pradziejowe i wczesnośredniowieczne**

Gmina Krynice położona jest w obrębie dwóch mezoregionów krajobrazowych: Grzędy Sokalskiej (w części wschodniej) oraz Roztocza Środkowego (zachodnia część gminy). Krajobraz Grzędy Sokalskiej tworzy sucha wysoczyzna lessowa pocięta licznymi wąwozami i jarami, natomiast na krajobraz Roztocza Środkowego na tym odcinku składają się łagodne wzniesienia rozdzielone liczną siecią rzek i potoków.

Sieć rzeczną gminy w obrębie Roztocza tworzy górny bieg rzeki Wieprz z licznymi dopływami. Między innymi jego prawobrzeżnym dopływem jest potok Kryniczanka, mający swe źródła w okolicy Krynic. W obrębie Grzędy Sokalskiej na terenie gminy płynie jedynie potok Wożuczynka, będący dopływem rzeki Huczwy. Doliny rzeki Wieprz oraz potoku Kryniczanka (w dolnym odcinku jej biegu) wypełnione są torfami, natomiast górny bieg potoku, a także dolinę Wożuczynki zalegają mady oraz piaski rzeczne.

Omawiany teren położony jest na wysokości od około 219 do 331 m n.p.m. Warunki środowiskowe, mimo stosunkowo gęstej sieci rzecznej oraz dobrych gleb, na ogół niezbyt sprzyjały rozwojowi osadnictwa w pradziejach. Ślady osadnictwa lokowały się głównie na krawędziach stoków dolin rzecznych, sporadycznie zajmując wyniesienia terenu poza dolinami.

Najstarsze udokumentowane ślady pobytu ludzi na tym terenie pochodzą z okolic Krynic, Polan, Polanówki i Romanówka w części północno-wschodniej gminy oraz Dzierążni i Zwiartowa w części wschodniej obszaru gminy. Są one datowane ogólnie na młodszą epokę kamienia (neolit).

Również z neolitu pochodzi tzw. kultura pucharów lejkowatych, datowana na ok. 4000 – 3000 lat p.n.e. Była to największa terytorialnie i ludnościowo kultura rolnicza Europy Środkowej tamtych czasów. Ślady jej pobytu na terenie gminy Krynice zarejestrowano na 4 stanowiskach, w okolicach Polanówki, Romanówki i Zadnogi.

Znacznie mniej rozpowszechniona była późnoneolityczna kultura ceramiki sznurowej (ok. 3000 – 2100 lat p.n.e.), której gospodarka miała charakter nomadyczny. Zabytki tej kultury zarejestrowano na jednym stanowisku w okolicy Polanówki.

Liczniej niż w neolicie występowało osadnictwo ogólnie datowane na wczesne okresy epoki brązu (I i II okres epoki brązu – w sumie na 32 stanowiskach). W tej liczbie są ślady bytności plemion kultury trzcinieckiej (ok. 1600 – 1300 lat p.n.e.), zarejestrowane w okolicach Polan, Polanówki, Krynic, Romanówki, Dzierążni i Zwiartowa (w sumie na 18 stanowiskach). Byli to wędrowni hodowcy bydła, wypasający swe stada na łąkach porastających doliny. Tworzyli oni krótkotrwałe osady, najczęściej na piaszczystych wyniesieniach znajdujących się w obrębie dolin rzecznych.

Mniej dynamicznie rozwijało się osadnictwo kultury łużyckiej, szeroko datowane od III okresu epoki brązu aż po okres halsztacki epoki żelaza (ok. 1300 – 600 lat p.n.e.). Znaleziska tej kultury zarejestrowano jedynie na 7 stanowiskach, w okolicach Polan, Zadnogi i Zwiartowa. Był to największy, najludniejszy i najdłużej trwający (ponad 1000 lat) kompleks kulturowy epoki brązu i początków epoki żelaza w Europie Środkowej. Ludność tej kultury zajmowała się przede wszystkim uprawą roli i hodowlą bydła oraz świń, zamieszkując w

dużych, długotrwałych osadach. Spalone szczątki zmarłych chowano na rozległych cmentarzyskach w glinianych popielnicach.

W okolicach Romanówki zarejestrowano nikły ślad bytności ludności tzw. grupy czerniczyńskiej, datowanej na okres lateński (ok. 400 – 100 lat p.n.e.). Liczniejsze są ślady pobytu ludności w okresie wpływów rzymskich (I – V wiek n.e.). Znaleziska z tych czasów zarejestrowano łącznie na 12 stanowiskach w okolicach Krynic, Polan, Zadnogi, Dzierążni i Zwiartowa. W tej liczbie mieszczą się ślady osadnictwa kultury przeworskiej (ok. początku I – koniec II w. n.e.), które wystąpiły na 4 stanowiskach w okolicach Polan, Zadnogi, Dzierążni i Zwiartowa. Były to osiadłe społeczności rolnicze, dla których charakterystyczny był ciałopalny obrządek pogrzebowy. Groby były bogato wyposażane w naczynia, ozdoby i inne przedmioty codzinnego użytku, rzadziej w broń.

Znacznie liczniejsze są znaleziska z okresu wczesnego średniowiecza, które łącznie zarejestrowano na 48 stanowiskach w obrębie całej gminy Krynice. Najstarsze stanowiska z tego okresu datowane są pomiędzy VII a XII wiekiem naszej ery i pochodzą z okolic Polan (stanowiska nr 12/75 i 13/76, AZP 91-88). Nieco młodsze mogą być stanowiska z Polan (stan. 5/63, AZP 91-89), Romanówki (stan. 6/75, AZP 91-89) i Zwiartowa (stan. 10/13, AZP 92-90) datowane na VIII – X wiek. Z IX – XII wieku zarejestrowano osadę w Zwiartowie (stan. 6/9, AZP 92-90), z X – XII wieku są ślady osadnictwa w Polanach (stan. 4/62 i 4/65, AZP 91-98), z X – XIII wieku również ze Zwiartowa (stan.10/13 AZP 92-90). Na XII – XIII wiek datowane są zabytki z 5 stanowisk: czterech w okolicach Krynic (stan. 18/24, 21/27, 22/28, i 23/29 – AZP 91-89) i jednego w Polanach (stan. 7/65, AZP 91-89).

Historia.

Tereny dzisiejszej gminy Krynice wchodziły w najdawniejszej przeszłości historycznej w skład ziem zwanych Grodami Czerwieńskimi, będącymi dzielnicą czy też krainą państwa polskiego za panowania Mieszka I. Najwcześniejsze wzmianki historyczne pozwalają powiązać dzieje omawianych terenów z historią pogranicza polsko-ruskiego. Pierwsze informacje zawarte są w najstarszych zabytkach piśmiennictwa wschodniosłowiańskiego – ruskich latopisach[1]. Zawierają one kilka lakonicznych wzmianek o Grodach Czerwieńskich i ich stolicy – Czerwieniu, położonym w widłach rzek Huczwy i Siniuchy, opodal dzisiejszych Tyszowiec.

Ruski kronikarz Nestor zapisał w latopisie, że już w 981 roku Włodzimierz Wielki zajął Grody Czerwieńskie, co zapoczątkowało walki o te tereny między Polską i Rusią. Był to ważny politycznie i gospodarczo teren, rozciągający się prawdopodobnie od rzeki Wieprz na zachodzie po dorzecze Styru na wschodzie. W 1018 roku Grody Czerwieńskie na krótko powróciły do Polski, lecz już w 1031 lub 1039 roku zajął je książę ruski Jarosław Mądry.

Po śmierci Jarosława Mądrego nastąpiło na Rusi rozbicie dzielnicowe. Powstało wówczas między innymi księstwo włodzimierskie, w skład którego weszły omawiane tereny. Księstwem tym władali kolejni książęta ruscy. W roku 1170 z zachodniej części tych ziem utworzono księstwo bełskie. Po upadku Czerwienia jego dotychczasową funkcję polityczną i administracyjną przejęły Grabowiec i Bełz. Grody te w XIII wieku stały się stolicami okręgów administracyjnych zwanych wołościami. W XIII wieku Daniel Halicki przeniósł do Chełma swoją stolicę, przejściowo tworząc nawet z tych terenów księstwo chełmskie. W tych czasach granice księstw oraz ich nazwy ulegały licznym przekształceniom w wyniku ustawicznych walk, a także w drodze dziedziczenia ziem. Tereny dzisiejszej gminy Krynice znajdowały się wówczas w wołości bełskiej.

---

[1] Chodzi tu o tzw. *Latopis Nestora* [w:] *Pomniki dziejowe Polski*, t. I, Warszawa 1960, s. 521 - 834 oraz *Latopis Hipacki* [w:] *Polnoje sobranije russkich letopisiej*, t. II., St. Petersburg 1908.

Po wygaśnięciu ruskiej dynastii Rurykowiczów pretensje do władania tymi ziemiami zgłaszali książęta mazowieccy, spokrewnieni po kądzieli z tą dynastią. W początkach XIV wieku władzę nad tym terytorium objął Bolesław Trojdenowicz, książę mazowiecki. Aby objąć tron musiał przejść na prawosławie, przyjmując jednocześnie imię Jerzego. Książę natrafił na silny opór szlachty ruskiej (bojarów), która najprawdopodobniej otruła go w 1341 roku. Po jego śmierci rozpoczęła się rywalizacja o te tereny pomiędzy Polską, Węgrami i Litwą. Kazimierz Wielki w 1366 roku narzucił swoje zwierzchnictwo ziemi chełmskiej i bełskiej, które oddał w lenno Jerzemu Narymutowiczowi, księciu litewskiemu. Po śmierci króla ziemie te przechodziły zmienne koleje, aż do roku 1387, kiedy wyprawa zbrojna królowej Jadwigi spowodowała powrót tych ziem pod panowanie polskie. Ziemię chełmską przyłączono wówczas do Korony. Natomiast ziemia bełska została oddana przez Władysława Jagiełłę w roku 1388 w dziedziczne lenno księciu mazowieckiemu Ziemowitowi IV. Po śmierci Ziemowita IV w 1434 roku jego syn Kazimierz II otrzymał we władanie ziemię bełską.

Pierwsze wzmianki o wsiach z obszaru dzisiejszej gminy Krynice są nader skąpe i pochodzą z początków XV wieku. Pierwsza udokumentowana wzmianka źródłowa o wsi Zwiartów pochodzi z roku 1425[2]. Pierwszy raz wsie Dzierążnia i Krynice wymieniane są w roku 1435, kiedy miejscowości te należały do Adama Łabuńskiego, herbu Zagłoba[3].

Za rządów Kazimierza II w ziemi bełskiej rozwijało się intensywnie osadnictwo. Na obszary te przybywała szlachta z Małopolski, Wielkopolski, a zwłaszcza z Mazowsza, słusznie sądząc, że tutaj łatwiej będzie mogła dorobić się majątku. Po śmierci Kazimierza II ziemię bełską odziedziczył jego najmłodszy brat, książę rawski Władysław I. Po jego bezpotomnej śmierci 6 lutego 1462 roku rozgorzał spór o ziemię bełską pomiędzy książętami mazowieckimi a królem polskim Kazimierzem Jagiellończykiem. Szlachta ziemi bełskiej została wezwana przez Andrzeja Odrowąża, wojewodę ruskiego i starostę lwowskiego oraz Jana Kuropatwę, podkomorzego lubelskiego i starostę chełmskiego, do złożenia królowi hołdu posłuszeństwa. Szlachta bełska wysłała do króla Kazimierza Jagiellończyka delegację złożoną z czterech osób: *„Czambora z Likoszyna, podkomorzego bełskiego, Jana Maldrzyka z Chodziwanic, Dobka Biszowskiego, szlachcica herbu i rodziny Nieczujów, i Świętosława Łabuńskiego, którzy zamek wraz z ziemią bełską poddali rządom królewskim"*[4]. Od tej pory ziemia bełska zaczęła należeć do Korony jako województwo bełskie, które składało się z powiatów: bełskiego, buskiego, lubaczowskiego, horodelskiego i grabowieckiego.

Wraz z rozwojem osadnictwa na tych terenach zaznaczyło się współistnienie dwóch wielkich wyznań: łacińskiego i prawosławnego. Kościół katolicki pojawił się na tych terenach w połowie XIV wieku wraz z osadnictwem polskim. Powstała wówczas sieć parafii rzymskokatolickich. Występowały na tym terenie dwa rodzaje fundacji kościelnych: książęca i szlachecka. Ta ostatnia dominowała, ponieważ fundacje książęce obejmowały w zasadzie tylko parafie w stolicach ówczesnych powiatów.

Teren dzisiejszej gminy Krynice obejmują parafie Dzierążnia i Krynice. Parafia Dzierążnia była erygowana dnia 7 kwietnia 1537 roku przez biskupa chełmskiego Jakuba Buczackiego i została włączona w skład dekanatu grabowieckiego. Wcześniej Dzierążnia należała do parafii Łabunie. Parafia została uposażona przez Stanisława, Tyburcego i Macieja Dzierążyńskich, którzy ufundowali pierwszy kościół drewniany pod wezwaniem Zwiastowania Najświętszej Marii Panny, Znalezienia i Podwyższenia Krzyża Świętego. Drugą świątynię, też drewnianą, wzniesiono w 1639 roku z fundacji Antoniego Kluszowskiego[5]. W 1648 roku został

[2] Sułkowska-Kuraś I., Kuraś S., *Zbiór dokumentów małopolskich*, t. V, s. 295, nr 1361.
[3] A. Janeczek, *Osadnictwo pogranicza polsko-ruskiego. Województwo bełskie od schyłku XIV do początku XVII w.*, Warszawa 1993, s. 351.
[4] A. A. Witusik, *Z raptularza historyka*, Lublin 1982, s. 16.
[5] D. Kawałko, *Cmentarze województwa zamojskiego*, Zamość 1994, s. 109.

on spalony przez Kozaków, ocalała jedynie dzwonnica, w której urządzono tymczasową świątynię. Istniejący obecnie kościół murowany pod wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny i świętego Mikołaja wybudowano prawdopodobnie w latach 1769 – 1774 z fundacji Antoniego Węgleńskiego. Po włączeniu w 1805 roku do diecezji lubelskiej parafia początkowo była w dekanacie tyszowieckim, a od 1865 roku w tomaszowskim. W roku 1817 świątynię zniszczył pożar. Po restauracji i wykonaniu nowego dachu została powtórnie konsekrowana w 1858 roku przez biskupa Walentego Baranowskiego[6].

Rzymskokatolicka parafia Krynice została erygowana dnia 25 czerwca 1925 roku przez biskupa Mariana Fulmana. Powstała ona przez podział parafii Łabunie. Została uposażona w ziemię przez ówczesnego właściciela majątku Grzegorza Lipczyńskiego. Istniejący do dzisiaj kościół parafialny pod wezwaniem świętego Stanisława BM został wzniesiony w 1920 roku. Mieszkańcy Krynic zakupili niedokończony kościół drewniany w Horyszowie Ruskim, zaprojektowany przez architekta J. Siennickiego, i przenieśli do swojej miejscowości, gdzie złożył go Jan Tor. Świątynię konsekrowano prawdopodobnie w 1920 roku, gdyż od tego roku odprawiano w nim nabożeństwa[7].

Cerkiew prawosławna tkwiła w miejscowym krajobrazie od końca X wieku. Duże znaczenie dla ludności terenów obecnej gminy Krynice miała unia religijna zawarta między Stolicą Apostolską a duchowieństwem prawosławnym w roku 1596. W jej wyniku powstał kościół grekokatolicki, zwany unickim, który uznawał zwierzchność papieża, przy zachowaniu swych dotychczasowych obrzędów. Cerkwie grekokatolickie istniały:

- pierwsza wzmianka o cerkwi w Krynicach pochodzi z roku 1507, później wymieniana jest w rejestrach w XVI wieku. Pierwotnie była to cerkiewka wzniesiona przez dziedziców na potrzeby dworu. Wkrótce otrzymała uposażenie i utworzono parafię. Cerkiew tę wspomina także rejestr poborowy z roku 1578 oraz spisy synodalne z lat 1619 – 1620. Już jako cerkiew filialna parafii Tarnawatka występuje około roku 1772. Wówczas była budowlą drewnianą pod wezwaniem św. Demetriusza Męczennika i wraz z całą parafią tarnawacką wchodziła w skład dekanatu zamojskiego. Została zapewne rozebrana przed rokiem 1839;
- w Dzierążni w roku 1828 wzniesiono małą cerkiew, filię parafii w Komarowie, którą ufundowała Makomaska, dziedziczka Sielca, odnawiał ją właściciel Dzierążni Deboli. Na początku XX wieku świątynia była w bardzo złym stanie, dlatego została rozebrana, zostawiono jedynie prezbiterium, które w 1934 roku przerobiono na kaplicę[8].

W roku 1772 Austria, Prusy i Rosja podpisały pierwszy układ rozbiorowy. W tym czasie tereny dzisiejszej gminy Krynice pozostały w składzie Rzeczypospolitej, nadal w obrębie ziemi bełskiej. Dopiero po III rozbiorze resztę ziemi chełmskiej i bełskiej oficjalnie wcielono do monarchii habsburskiej dnia 21 marca 1796 r. i otrzymały one nazwę Galicji Zachodniej. Obszar ten został podzielony na trzy cyrkuły: lubelski, siedlecki i bialski. Zamiast powiatów wprowadzono dystrykty. W nowym podziale tereny dzisiejszej gminy Krynice znalazły się w cyrkule lubelskim po przejęciu tych terenów przez carską Rosję.

Po klęsce powstania styczniowego władze carskie nasiliły represje wobec społeczeństwa polskiego. Szczególnie ucierpiała ludność unicka sprzyjająca powstańcom, która została siłą włączona do kościoła prawosławnego po kasacie unii kościelnej w 1875 roku. Dopiero niepokoje społeczne wywołane niezadowoleniem z polityki rządu zmusiły cara Mikołaja II do wydania w 1905 roku ukazu o tolerancji religijnej. Ludność unicka masowo zaczęła wówczas przechodzić na katolicyzm.

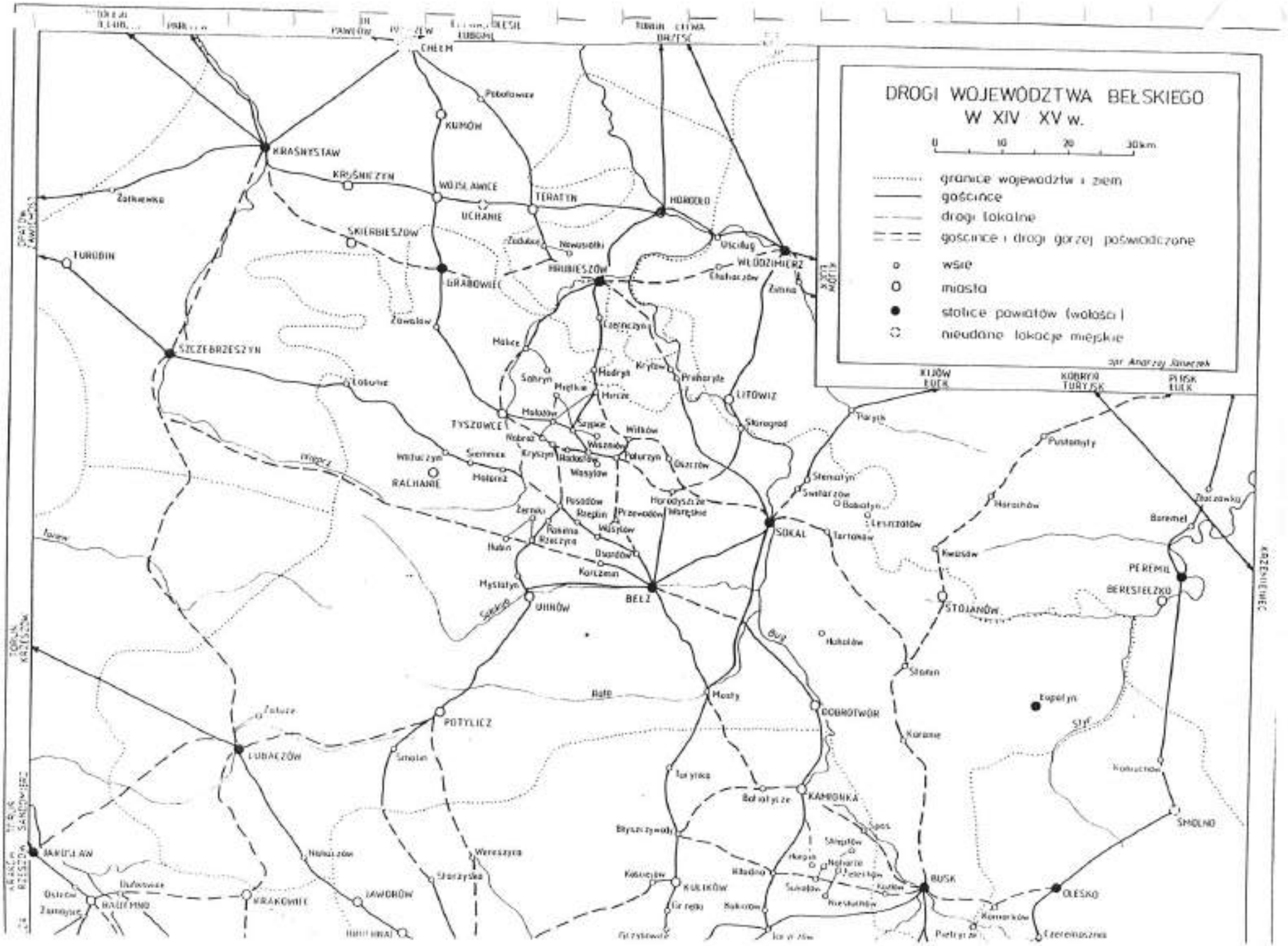
[6] M. T. Zahajkiewicz, *Diecezja lubelska. Informator historyczny i administracyjny*, Lublin 1985, s. 323
[7] Tamże, s. 326.
[8] D. Kawałko, *Cmentarze województwa zamojskiego*, Zamość 1994, s. 134.

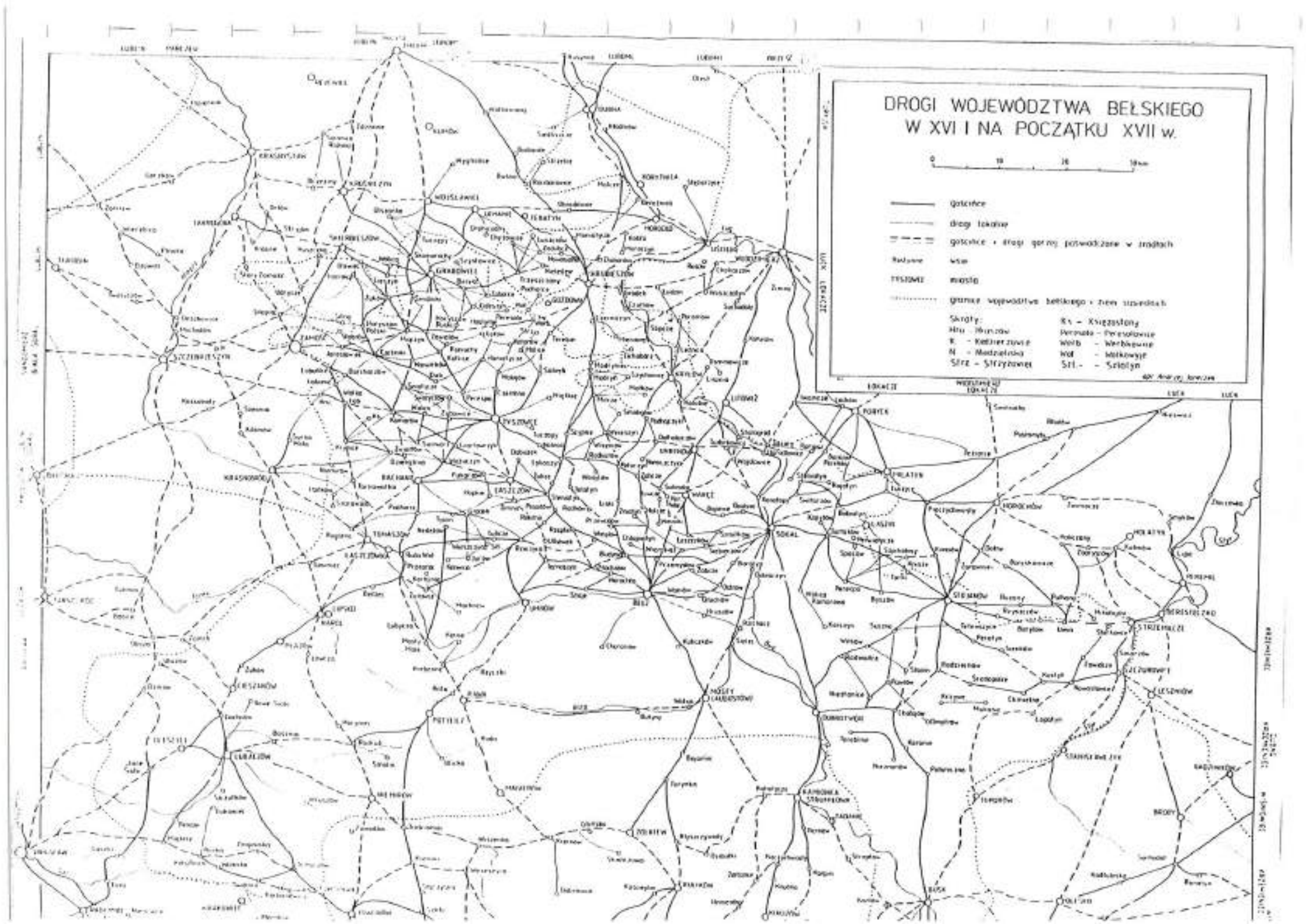
W sierpniu 1914 roku działania wojenne objęły południową Lubelszczyznę. Wojska austriackie stoczyły tu zwycięską bitwę z armią rosyjską dnia 27 sierpnia 1914 roku okolicach Zamościa oraz 2 lutego 1915 r. pod Komarowem, a następnie wycofały się za rzekę San.

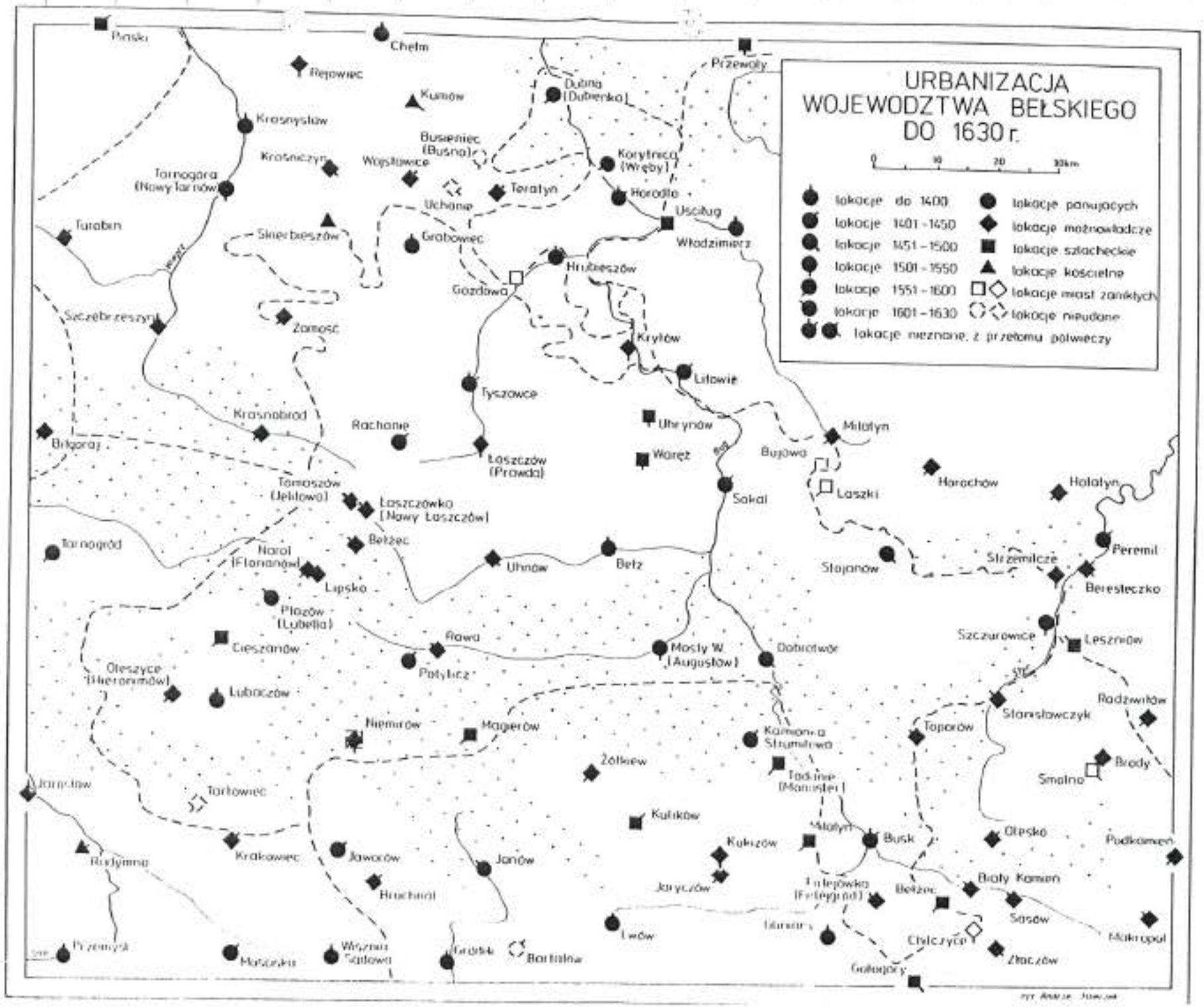
Po wybuchu II wojny światowej wkraczające na te tereny oddziały niemieckie już 13 września 1939 roku nacierały na jednostki polskie w okolicach Tomaszowa Lubelskiego, w ramach manewru okrążającego Wojsko Polskie. Wieczorem 22 września 1939 roku dowódca 39 Dywizji Piechoty Rezerwy, generał B. Olbrycht postanowił przesunąć podległe oddziały marszem bojowym przez Kolonię Wolica Śniatycka – Krzywystok – Majdan Krynicki – Polanówkę w rejon Majdanu Ruszowskiego i lasów na wschód od tej wsi[9]. Równocześnie z bitwą pod Cześnikami, w której uczestniczyły oddziały Grupy Operacyjnej generała Kruszewskiego, armia generała Przedrzymirskiego zaatakowała pod Tomaszowem Lubelskim zbierający się do odmarszu za San niemiecki VIII Korpus generała Ernsta Buscha. W wyniku tych działań wywiązała się bitwa na froncie Tomaszów Lubelski – Tarnawatka – Komarów. Nad ranem 23 września generał Dąb-Biernacki nakazał podległym jednostkom przystąpić do natarcia. W ramach tego manewru brała udział 1 Dywizja Piechoty generała Kowalskiego, która uderzyła z rejonu Rachanie – Zwiartów i opanowała obszar Tarnawatka – Antoniówka, działając przeciw oddziałom niemieckiej 8 Dywizji Piechoty. W nocy z 22 na 23 września 1939 roku rozegrały się na tym terenie krwawe walki, w wyniku których w nocy z 23 na 24 września niedobitki wojsk polskich pod dowództwem majora Włodzimierza Grabowskiego zmuszone zostały do wycofania się przez Dzierążnię – Dąbrowę – Majdan Krynicki w okolice Krasnobrodu, w skład 39 Dywizji Piechoty Rezerwy[10]. Jednocześnie wieczorem, około godziny 21 dnia 22 września 1939 roku z okolic Komarowa Grupa Operacyjna generała Andersa rozpoczęła marsz w kierunku Krasnobrodu. W jej składzie Wołyńska Brygada Kawalerii dowodzona przez pułkownika dypl. J. Filipowicza nacierała przez Janówkę – Majdan Krynicki – Polanówkę na Józefów. Równolegle Nowogródzka Brygada Kawalerii pułkownika K. Żelisławskiego nacierała przez Majdan Sielec – Krynice – Polany na Majdan Sopocki. Część niemieckiej 68 Dywzji Piechoty, działającej w ramach VII Korpusu została rozbita w okolicach Janówki i Dzierążni, a siły polskie zajęły rejon Polanówki – Krynic[11]. Dnia 23 września około godziny 16 polska 10 Dywizja Piechoty generała Dindorfa-Ankowicza wyruszyła z Komarowa w kierunku Krynic. Gdy szpica straży przedniej 28 pułku piechoty dotarła do wsi Dąbrowa, wywiązała się zażarta walka z oddziałami niemieckimi. Dowódca III batalionu 28 pułku piechoty major Jan Cichocki zaatakował siłami swego oddziału w kierunku Krynic. Wsparty został przez artylerię swego pułku oraz dodatkowo przez dwa bataliony Obrony Lublina. Niemcy nie wytrzymali natarcia i wycofali się, pozostawiając swoich zabitych. O zmierzchu Polacy zajęli Krynice, biorąc jeńców z III batalionu rezerwowego pułku piechoty 68 Dywizji Piechoty Wehrmachtu. Około godziny 22 II batalion Obrony Lublina został wysłany na czatę w Suminie. W trakcie marszu został ostrzelany z klinkierni pod Budami Dzierążyńskimi. Dowódca 28 pułku piechoty wysłał na pomoc I batalion Obrony Lublina. Siłami polskimi dowodził major art. Józef Bocianowski. W ramach tej akcji wywiązała się zażarta walka, która doprowadziła do starcia wręcz. Polacy zdobyli w jej wyniku między innymi 6 armat przeciwpancernych, samochody, motocykle, zapasy paliwa oraz kancelarię dowództwa pułku z 68 Dywizji Piechoty Wehrmachtu. W wyniku walki zginęło 10 polskich żołnierzy, między innymi kapitan Władysław Zych z 55 pułku piechoty, pochowany w Dzierążni Kościelnej[12].

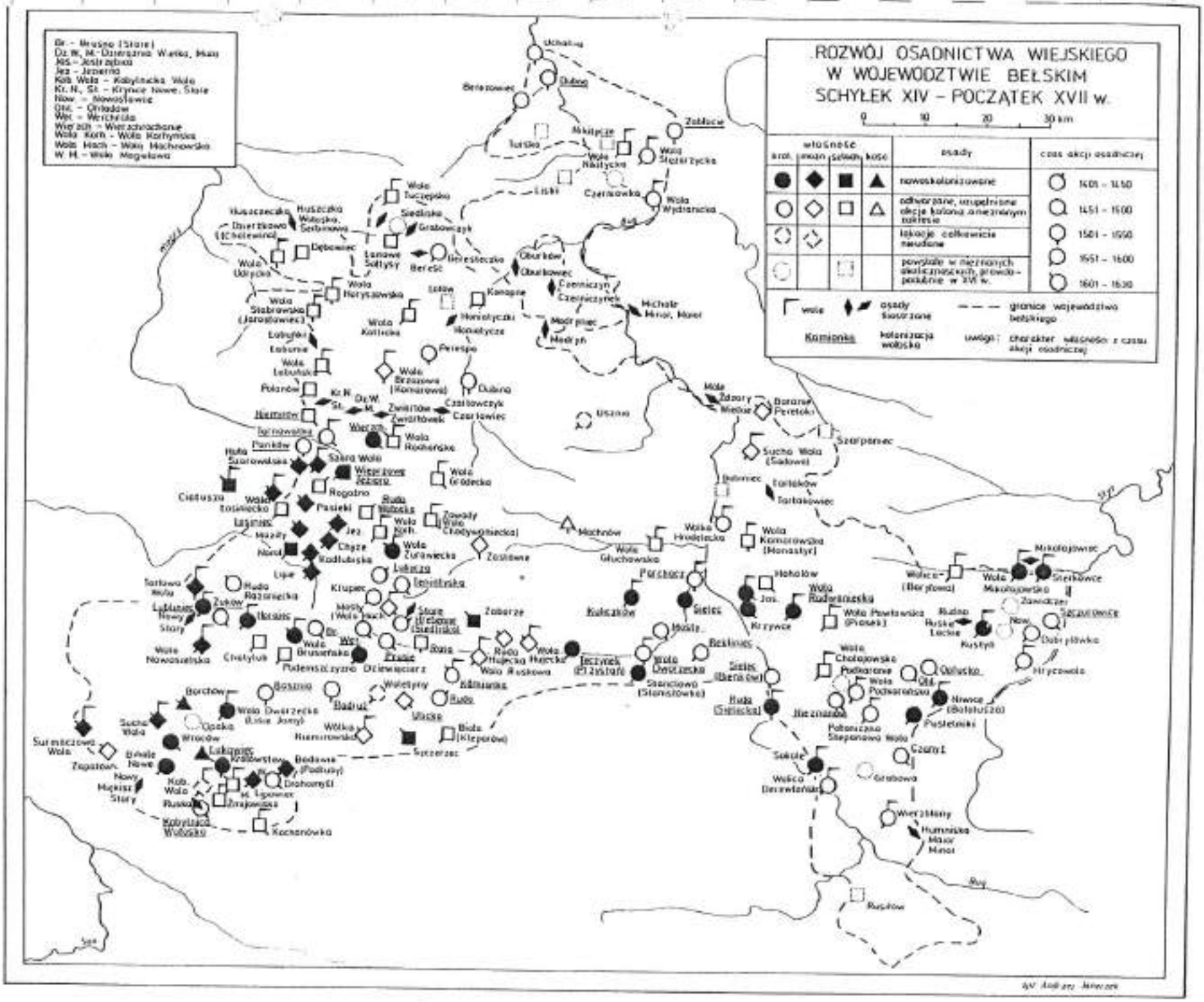
Jeszcze podczas walk z Niemcami dnia 17 września, z pogwałceniem wszystkich traktatów, wtargnęły na Lubelszczyznę wojska sowieckie, ale w początkach października, po

[9] L. Głowacki, *Działania wojenne na Lubelszczyźnie w roku 1939*, Lublin 1976, s. 160.
[10] L. Głowacki, *Działania wojenne na Lubelszczyźnie w roku 1939*, Lublin 1976, s. 160 – 164.
[11] Tamże, s. 164 – 165.
[12] Tmże, s. 167 – 168.

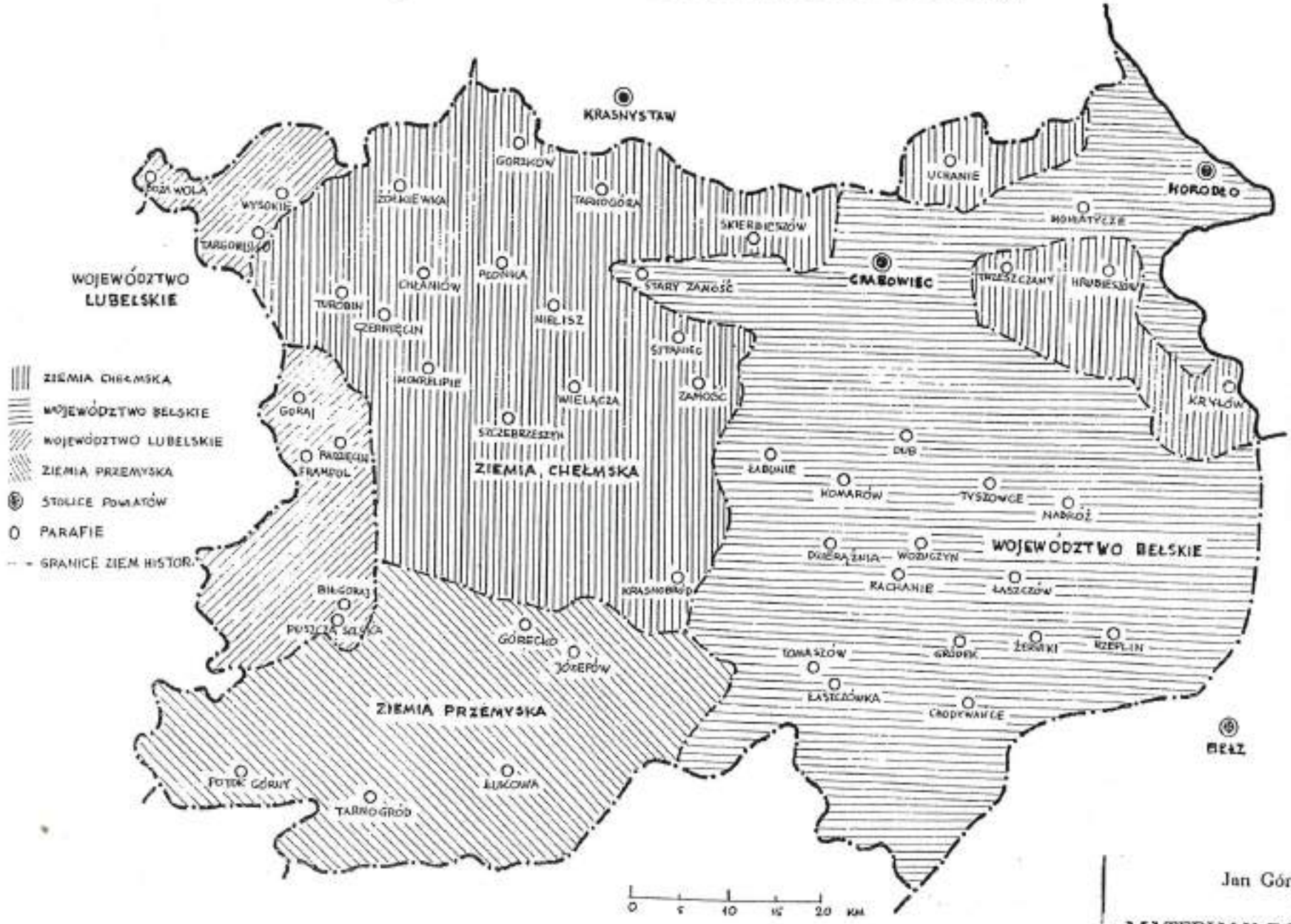

DROGI WOJEWÓDZTWA BEŁSKIEGO
W XIV XV w.
0 10 20 30km
granice województw i ziem
gościńce
drogi lokalne
gościńce i drogi gorzej poświadczone
wsie
miasta
stolice powiatów (włości)
nieudane lokacje miejskie
opr. Andrzej Janeczek
CHEŁM
KRASNYSTAW
KRUŚNICZYN
WOJSŁAWICE
UCHANIE
TERATYN
HORODŁO
KUMÓW
Pobołowice
Żatkowice
SKIERBIESZÓW
GRABOWIEC
HRUBIESZÓW
WŁODZIMIERZ
Uściług
Chełmiec
Żmina
TURÓBIN
Żdżalów
SZCZEBRZESZYN
Łobutne
Żaczyszyn
Hołkie
Sahryn
Hodrya
Krylów
Prahorylle
LITOWIŻ
Skoroszyce
TYSZOWCE
Hołków
Sajkie
Wilków
Wiszenda
Turzyn
Ożarów
Wołczyn
Sierniki
Kryszyn
Rachelów
Masyłów
RALHANIE
Hodrzyż
Żerniki
Rosadów
Rzeplin
Przewodów
Horodyszcze
Marężkie
Wusłów
Rakowa Rzeczyca
Hulin
Osuchów
Korczmin
Mysłatyn
UHNÓW
BEŁZ
SOKAL
Stenatyn
Swiłtarzów
Bobrytyn
Lesiszczów
Tartaków
KIJÓW
KOBRYŃ
PIŃSK
Turzysk
Pustomyty
Horochów
Zbarzewka
Baremel
Kwasów
PEREMIL
BERESTECZKO
STOJANÓW
Hołków
Stoków
Kopelyn
Korosne
Kołtuchów
SMOLNO
Buż
Bate
Mosty
DOBROTWÓR
Turycka
Bołotyce
KAMIONKA
Błyszczywody
Kułików
Kułikowska Wola
Kłodno
Suhatów
Kurów
BUSK
OLESKO
Czerenczyce
Potylicz
Smolan
LUBACZÓW
Żaluże
Wereszyca
Horodyszcze
Jaworów
JAROSŁAW
Ostrów
Zamłynie
HALEMNO
Hołuszów
Dubowice
KRAKOWIEC

DROGI WOJEWÓDZTWA BEŁSKIEGO
W XVI I NA POCZĄTKU XVII w.
0 10 20 30km
gościńce
drogi lokalne
gościńce i drogi gorzej potwierdzone w źródłach
wsie
miasta
granice województwa bełskiego z ziemi sąsiednich
Skróty:
Hrub - Hrubieszów
K. - Kasztelanowie
N - Nadleśnictwo
Sitrz - Sitrzytowiec
Rs - Księstwo
Perem. - Peremyślanie
Werb - Werbkowiec
Wol - Wołkowyje
Sril. - Srzelcy
Opr. Andrzej Tomczak

URBANIZACJA
WOJEWODZTWA BEŁSKIEGO
DO 1630 r.
0 10 20 30km
lokacje do 1400
lokacje 1401 - 1450
lokacje 1451 - 1500
lokacje 1501 - 1550
lokacje 1551 - 1600
lokacje 1601 - 1630
lokacje nieznane, z przełomu półwiecza
lokacje panujących
lokacje możnowładcze
lokacje szlacheckie
lokacje kościelne
lokacje miast zaniklych
lokacje nieudane
Piaski
Chełm
Przewały
Rejowiec
Kumów
Dubno (Dubienka)
Krasnystaw
Busieniec (Busno)
Korytnica (Wręby)
Krasniczyn
Wojsławice
Teratyn
Horodło
Tarnogóra (Nowy Targ)
Uchanie
Uścług
Turobin
Skierbieszów
Grabowiec
Włodzimierz
Hrubieszów
Gozdowa
Szczebrzeszyn
Zamość
Krylów
Tyszowce
Lubowle
Krasnobród
Rachanie
Uhrynów
Miłatyn
Biłgoraj
Łaszczów (Prawda)
Wereszyn
Bujowa
Tomaszów (Jeklowa)
Łaszczówka (Nowy Łaszczów)
Sokal
Laszki
Horochów
Hołołyn
Tarnogród
Narol (Florianów)
Bełżec
Uhnów
Bełz
Stojanów
Peremil
Lipsko
Szczurowice
Leszniów
Płazów (Lubella)
Rawa
Mosty W. (Augustów)
Dobrotwór
Cieszanów
Patylicz
Oleszyce (Bieniaminów)
Lubaczów
Radziwiłłów
Starosławczyk
Toporów
Niemirów
Magierów
Kamionka Strumiłowa
Żółkiew
Tadanie (Manasterz)
Brody
Smolno
Jarosław
Tarkowiec
Kulików
Miłatyn
Busk
Olesko
Podkamień
Krakowiec
Jaworów
Janów
Kukizów
Radymno
Hruszowice
Jaryczów
Tulejówka (Fortepian)
Biały Kamień
Bełzec
Sasów
Lwów
Makropol
Chyczyce
Przemyśl
Horodyszcze
Wrzawy Szlacheckie
Bartatów
Gołajowy
Złoczów

ROZWÓJ OSADNICTWA WIEJSKIEGO
W WOJEWÓDZTWIE BEŁSKIM
SCHYŁEK XIV – POCZĄTEK XVII w.
0 10 20 30 km
własność
król. mag. szlach. kośc.
osady
nowoskolonizowane
odtworzone, uzupełnione akcje kolonizacyjne nieznanym zakresie
lokacje całkowicie nieudane
powstałe w nieznanych okolicznościach, prawdopodobnie w XVI w.
czas akcji osadniczej
1401 – 1450
1451 – 1500
1501 – 1550
1551 – 1600
1601 – 1630
wsie
osady tatarskie
granice województwa bełskiego
Komorniki
kolonizacja wołoska
uwaga: charakter własności z czasu akcji osadniczej
Br. – Brusno (Stare)
Dz.W., M. – Dzierzanna Wielka, Mała
Jas. – Jastrząbka
Jez – Jezierna
Kob. Wola – Kobylnicka Wola
Kr. N., St. – Krynice Nowe, Stare
Now. – Nowosiółki
Ost. – Ostrożdów
Wer. – Werchrata
Wierzch. – Wierzchosławice
Wola Korh. – Wola Korhynska
Wola Hoch. – Wola Hochrowska
W. H. – Wola Hogelowa

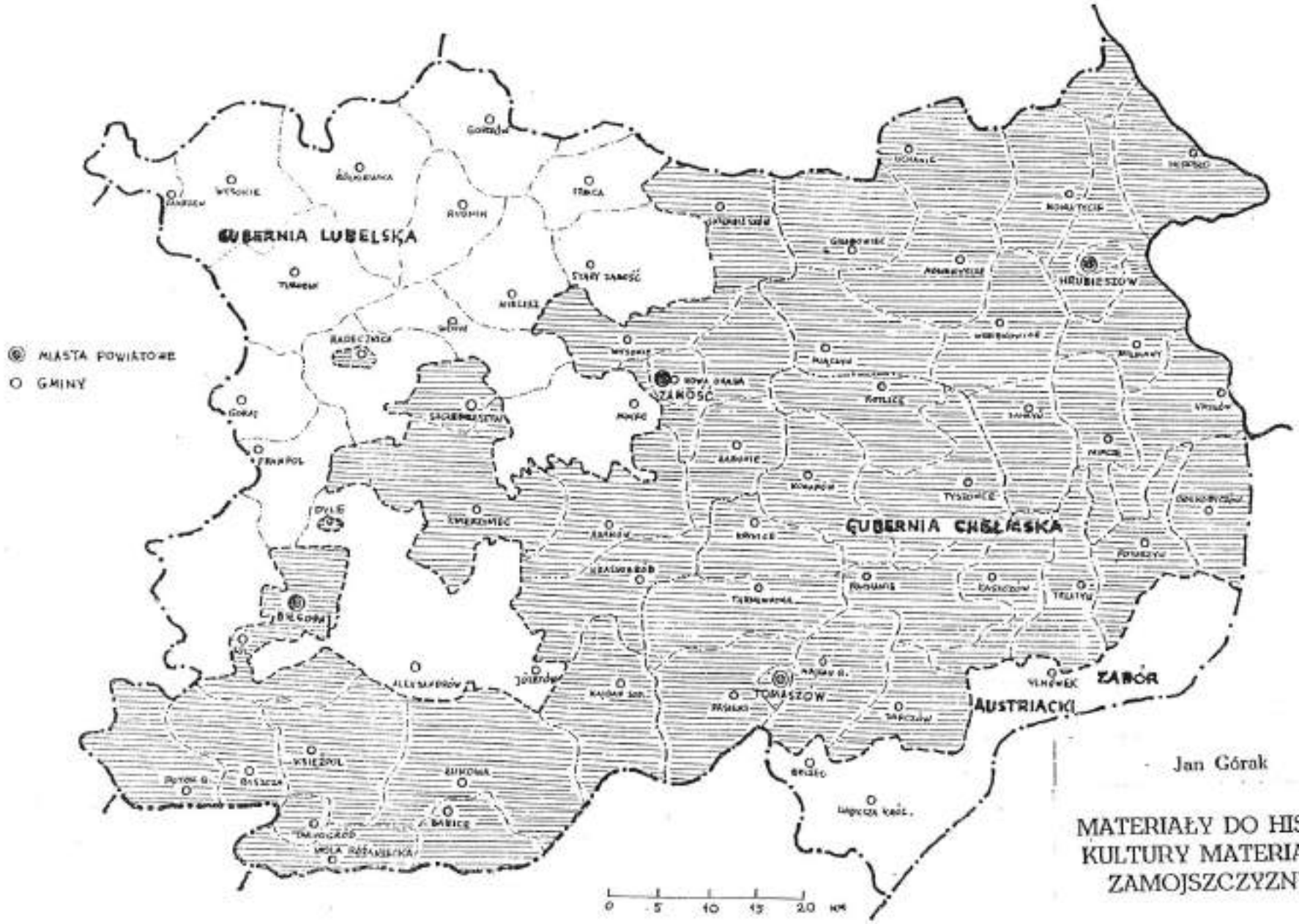
ZAMOJSZCZYZNA W OKRESIE I RZECZYPOSPOLITEJ

Jan Górak

MATERIAŁY DO HISTORII KULTURY MATERIALNEJ ZAMOJSZCZYZNY

ZAMOJSZCZYZNA W GUBERNI CHEŁMSKIEJ (1912-1915)

Jan Górak

MATERIAŁY DO HISTORII KULTURY MATERIALNEJ ZAMOJSZCZYZNY

REGION ZAMOJSKI

ZAMOJSZCZYZNA W OKRESIE MIĘDZYWOJENNYM

Jan Górak

MATERIAŁY DO HISTORII
KULTURY MATERIALNEJ
ZAMOJSZCZYZNY

ustaleniu linii demarkacyjnej na Bugu tereny te znalazły się pod okupacją niemiecką i weszły w skład dystryktu lubelskiego. W trakcie okupacji niemieckiej ludność gminy poniosła dotkliwe straty.

Lata okupacji hitlerowskiej charakteryzowały się na terenie Zamojszczyzny szczególnym okrucieństwem. W listopadzie 1942 r. Niemcy przystąpili do wielkiej akcji wysiedleńczej, która do sierpnia 1943 r. objęła 293 zamojskie wsie, zamieszkałe przez ponad 100 tysięcy polskich chłopów[13]. Akcja niemiecka wiązała się z wysiedleniem wszystkich wsi i osad przeznaczonych dla osadników niemieckich. Stawiany przez mieszkańców opór oraz próby obrony własnego życia i majątku spotykały się z krwawymi represjami. Między innymi oddział Związku Walki Zbrojnej Armii Krajowej pod dowództwem Wacława Kliszcza ps. „Wicher" zaatakował 19 kwietnia 1942 roku Niemców i volksdeutschów zebranych w szkole niemieckiej na zebraniu w Antoniówce[14].

Dnia 2 lutego 1943 roku oddziały Batalionów Chłopskich starły się w okolicach Zaboreczna z niemiecką żandarmerią, która posuwała się od strony Antoniówki. Z Niemcami walczyły oddziały J. Korzeniowskiego „Szabli", B. Krzeszowca „Gołębia" i Mielnika „Szczerbińskiego". Około godziny 11 przed południem natarcie partyzantów zmusiło Niemców do ucieczki. Po południu żandarmi zostali wsparci oddziałami regularnego wojska oraz ukraińskimi własowcami z Bełżca. W walkach popołudniowych zginęło 76 żołnierzy po stronie niemieckiej, jednak polscy partyzanci zostali zmuszeni do wycofania się do lasów pomiędzy Krasnobrodem a Tomaszowem Lubelskim[15].

W początkach 1944 roku klęska Niemiec na froncie wschodnim była oczywista. Z terenu Zamojszczyzny rozpoczęła się żywiołowa ucieczka Niemców. Od 20 lipca 1944 roku wojska sowieckie rozpoczęły natarcie przeprawiając się przez Bug, zajmując Rawę Ruską i Uhnów. Równocześnie oddziały Armii Krajowej i Batalionów Chłopskich rozpoczęły realizację akcji „Burza" – powstania powszechnego przeciw Niemcom. Tereny Zamojszczyzny zostały zajęte przez wojska sowieckie 3 Armii gwardii I Frontu Ukraińskiego, które w dniu 25 lipca 1944 roku dotarły do Zamościa.

Pierwsze lata powojenne to przede wszystkim odbudowa gospodarki ze zniszczeń wojennych. Po wojnie Polska w wyniku porozumień jałtańskich znalazła się w nowych granicach. Nowy kształt przybrało również województwo lubelskie, w obrębie którego znalazła się gmina Krynice. W roku 1954 przeprowadzono reformę terytorialną, która spowodowała powstanie gromad. Taki podział administracyjny przetrwał do 1973 roku, kiedy wprowadzono powtórnie podział na gminy. W 1975 roku utworzono 49 województw w miejsce dotychczasowych siedemnastu, likwidując jednocześnie podział na powiaty. Od dnia 1 stycznia 1999 roku kolejny raz zmieniono podział administracyjny kraju, tworząc 16 województw w nowym kształcie i przywracając powiaty. Obecnie gmina Krynice znajduje się w powiecie tomaszowskim województwa lubelskiego.

- **Dzieje wsi gminy Krynice[16].**

Antoniówka – miejscowość o stosunkowo młodej metryce. Pierwsza wzmianka o miejscowości pochodzi z roku 1839, kiedy pojawiła się na Mapie Kwatermistrzowskiej. W 1845 roku wieś należała do Staniszewskiego. W II połowie XIX wieku właścicielem majątku

[13] Cz. Madajczyk, *Generalna Gubernia w planach hitlerowskich. Studia*, Warszawa 1961, s. 113.
[14] J. Grygiel, *Związek Walki Zbrojnej. Armia Krajowa w obwodzie zamojskim 1939 – 1944*, Warszawa 1985, s. 249.
[15] J. Peter, *Tomaszowskie za okupacji*, Tomaszów Lub. 1991, s. 243 – 245.
[16] Opracowano na podstawie J. Niedźwiedź ., *Słownik historyczny miejscowości dawnego województwa zamojskiego*, Zamość 2002 (maszynopis).

był Filip Wołosewicz, syn Onufrego, który 4 (16) stycznia 1879 roku nabył majątek od Osipa (Józefa) Paszkiewicza. Wcześniej Antoniówka jako folwark wchodziła w skład dóbr Niemirówek we władaniu Tekli z Głogowskich Liniewskiej, a następnie jej córki, Tekli z Liniewskich Staniszewskiej. Filip Wołosewicz, z pochodzenia Ukrainiec, piastował urząd sędziego ziemskiego i mieszkał w Tarnawatce. Po nabyciu dóbr obok zabudowań folwarcznych wybudował drewniany parterowy dwór, do którego na początku lat 80-tych XIX wieku przeniósł się wraz z rodziną. Prawdopodobnie wówczas wybudowano nowe drewniane zabudowania folwarczne. W skład tych zabudowań wchodziły: obora ze stajnią, dwie stodoły, wozownia, magazyn zbożowy, piwnice i drewniana altana w ogrodzie dworskim. Przed dworem mieścił się podjazd z gazonem. Na zachód i na północ od zabudowań mieścił się ogród otoczony szpalerami drzew. W środku mieścił się sad i warzywniki. W 1885 roku, po śmierci Filipa Wołosewicza dobra przeszły na jego syna Aleksandra. Majątek liczył wówczas 104 hektary. Prowadził on gospodarstwo rolne nastawione na uprawę zbóż. Związane to było z dużymi problemami w zaopatrzeniu wody, która zalegała tutaj bardzo głęboko i niemożliwe było przy ówczesnych możliwościach technicznych jej pozyskać, co powodowało konieczność jej dowożenia z okolicznych wsi. Aleksander Wołosewicz zmarł 20 czerwca 1923 roku. Testamentem przekazał swój majątek dwom córkom: Oldze z Włosowiczów Chruckiej i Eugenii z Włosowiczów Ochockiej. Do początku lat 30-tych obie córki wraz z rodzinami i matką mieszkały we dworze w Antoniówce. Potem Olga ze swoją rodziną wyprowadziły się do Lwowa. Dnia 10 lutego 1944 roku urodził się tutaj Mieczysław Kosz, niewidomy pianista, kompozytor i aranżer. Zmarł 31 maja 1973 roku w Warszawie, a został pochowany na cmentarzu w Tarnawatce.

Budy – pierwsza wzmianka o wsi pochodzi z roku 1845, wówczas istniała tam karczma. Wieś należała do gminy Żulice i była we władaniu Franciszka Romanowskiego.

Dąbrowa – w 1816 roku wieś należała do małoletniego Antoniego Debolego, wówczas w dobrach Dzierążnia. W 1827 roku wieś była w powiecie tomaszowskim i parafii Dzierążnia. W 1840 roku wieś wchodził w skład unickiej parafii Komarów. W 1845 roku była tutaj karczma, wówczas wieś była w gminie Zwiartów. W 1921 roku wieś liczyła 49 domów i 274 mieszkańców, wyłącznie Polaków.

Dzierążnia – pierwszy raz miejscowość wymieniana jest w roku 1435, wówczas należała do Adama Łabuńskiego, herbu Zagłoba. W 1446 roku występuje Adam z Dzierążni (Łabuński) jako świadek na dokumencie o rozgraniczeniu wsi Typin należącego do Jana Szwaba. W 1472 roku wieś liczyła 8 i 1/2 łana użytków i były tutaj karczma i młyn. W latach 1482 – 1492 występuje w źródłach Jakub z Dzierążni. W 1507 wieś należała do rodu Oleśnickich herbu Radwan i leżała we włości łabuńskiej. Włość tę uzyskali oni pod koniec XV wieku w spadku od Łabuńskich herbu Zagłoba. W 1531 Dzierążnia należała do parafii w Łabuniach i wówczas we wsi notowano 3 łany ziemi i młyn o 1 kole. Właściciele Dzierążni zapewne pod koniec XV wieku przyjęli nazwisko Dzierążyńskich, gdyż w 1537 roku Stanisław, Tyburcjusz i Maciej Dzierążyńscy erygują we wsi parafię łacińską. Wybudowali oni kościół drewniany pod wezwaniem Zwiastowania NMP. W 1565 roku część Dzierążni wziął w zastaw Melchior Komorowski. W 1578 roku wieś posiadała wielu właścicieli cząstkowych. We wsi istniała także cerkiew. Parafia łacińska założona w 1537 roku, prawdopodobnie upadła w II połowie XVI wieku a kościół przekształcono wówczas na zbór. W 1586 roku współwłaścicielem wsi był Aleksander „de Dzierążnia", zapewne Komorowski. W I połowie XVII wieku wieś należała do Adama Komorowskiego, sędziego bełskiego, po którym dziedziczył syn Krzysztof, żonaty z Marianną Telefus. W 1639 roku nowy kościół ufundował Andrzej Kluszowski, jednak został on w 1648 roku spalony przez Kozaków, później odbudowany. Przed 1741 rokiem proboszczem był tutaj Antoni Krzysztofowicz, później przed 1769 rokiem Grzegorz Cholewicki, a od roku 1769 Jakub Wołkiewicz. W 1674 roku Zofia

Komorowska wyszła za mąż za Zygmunta Węglińskiego. Następnie wieś przeszła na własność Józefa Węglińskiego, miecznika buskiego, syna Zygmunta, ożenionego z Anną ze Świeżawskich. W roku 1771 wieś była własnością Antoniego Węglińskiego, pisarza ziemskiego bełskiego, a następnie podsędka, ożenionego z Zofią Romanowską. Ufundował on, przy znacznej pomocy ówczesnego proboszcza Jakuba Wołkiewicza, w latach 1769 – 1774 nowy kościół parafialny. Kościół konsekrowano w 1858 roku. W II połowie XVIII wieku istniała tutaj huta szkła, a w lasach tutejszych palono potaż. W 1789 roku dziedzicem w Dzierążni był hrabia Jan Zamoyski. Jednak wkrótce wieś staje sie własnością Debolich. W 1794 roku od Tomasza Deboli wieś wraz z sąsiednimi: Sielcem, Starą Hutą, Wolą, Maydanem, Nową Osadą Karolin nabywa brat Augustyn Deboli, chorąży lubaczowski. Kontrakt kupna–sprzedaży dóbr Dzierążnia zawarty pomiędzy braćmi Tomaszem i Augustynem spisany 18 lutego 1794 roku wymienia dwory i ogrody. Antoni Deboli testamentem z dnia 14 lutego 1810 roku podzielił swój majątek pomiędzy dzieci. Dzierążnia z przyległościami przypadła w udziale Ignacemu, Stanisław otrzymał Zwiartów Wielki zaś córka Konstancja trzecią część majątków braci, które miały być jej spłacone. Ponieważ Ignacy nie dopełnił tego obowiązku Sąd Polubowny w Lublinie przysądził Konstancji z Debolich Makomaskiej wieś Sielec, Wolę, Dąbrowę i Osadę Karolin a Ignacemu pozostała tylko Dzierążnia oraz Huta. Opis zespołu dworskiego znajduje sie w protokole zajęcia na wydzierżawienie sądowe dóbr Dzierążni z 24 lutego 1827 roku. W opisie tym czytamy: *„Ogród dworski fruktowy w którym drzewa gruszkowe, śliwki, jabłonie, wisznie oraz szpalery z lip, niemniey oranżeria stara oraz Jnspekta o Jedenastu oknach znayduia się. Ogrodów warzywnych nie ma które w polu znajdują się. Stawek Dzierążyński w którym po części szczupaczki, liny, karasie, okonie y płoć znayduia się. Las Buczyna zwany, w tym buki, lipy, osiki, sośnina po większey części przez wycinanie buków na sągi zniszczony, około mórg sto w sobie trzymaiący"*. Obok ogrodów znajdowały się także budowle dworskie: *„Dwór stary mieszkalny drewniany, na którym dach gontami pobity zdezelowany, kominów murowanych nad dach wyprowadzonych cztery – Dach potrzebuie restauracji, przytymże loch murowany. Oficyna murowana łącznie z kuchnią. Dach gontami pobity na którym kominów murowanych trzy, z tyłu oficyny loch murowany. Staynia y wozownia z drzewa w węgieł stawiane. Dach słomą poszyty. Gumna czyli stodoły w których spichlerz tudzież obory z drzewa w kwadrat zbudowany. Dach pod słomą"*. We wsi istniała stara, drewniana, słomą pokryta karczma zajezdna przy gościńcu do Tomaszowa, browar drewniany, leśniczówka, młyn i cegielnia oraz dwie karczmy zajezdne „na Hucie". W 1828 roku Deboli wybudował tutaj murowaną cerkiew p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego. Cerkiew ta została zniszczona na początku XX wieku, zachowało się z niej jedynie prezbiterium, przerobione w 1934 roku na kaplicę grobową rodziny Makomaskich. W 1846 roku dobra Dzierążnia mocno zadłużone wystawiono na licytację i wówczas za sumę 230 615 zł nabył je Michał Głogowski. Przed licytacją sporządzono opis Dzierążni zawarty w wypisie urzędowym z dnia 5 sierpnia 1843 roku: *„W dobrach Dzierążnia mają: kościół parafialny murowany, cerkiew murowaną, szpital murowany, młyn wodny murowany, karczem trzy, młyno-wiatrak, gorzelnię murowaną, cegielnię, ogród fruktowy zawierający mórg trzy, sążni 1442, staw"*. Szczegółowo opisano wówczas budynki dworskie: *„Dwór na podmurowaniu z drzewa tartego, tynkowany, dach pod słomą, kominy murowane, długość łokci 47, szerokość łokci 18, wysokość łokci 5. Oficyna murowana pod gontem, długość 37 łokci, szerokość 22 łokcie, wysokość 7 łokci. Wartość oficyny oceniono na 2200 złp. Folwark z drzewa tartego pod gontem, komin murowany, budynek stary. Dom czeladni drewniany pod słomą z kominem murowanym, z dwoma chlewami i stajenką. Dom przy ogrodzie z drzewa tartego, komin murowany, dach pod słomą. Stodoła w trzy pierzeje, w części słupy murowane, w części drewniane, z drzewa tartego wogóle. Spichlerz z drzewa tartego w węgły, dach pod słomą. Obora ze stajnią i wozownią w słupy drewniane w kwadrat zbudowana z drzewa tartego, w*

części nowa odbudowana oraz trzy karczmy, dwa młyny gorzelnia, browar, cegielnia, dwie wołownie i chałupa drewniana gumiennego". W 1851 roku po bezpotomnej śmierci dobra te odziedziczyli krewni Ignacego, lecz już w 1856 roku odsprzedali je Marcelemu Rudnickiemu. Po jego śmierci w 1861 roku Dzierążnia przeszła we władanie syna Jana Ignacego Rudnickiego. Nowy właściciel ulepsza gospodarstwo wykonując melioracyę gruntów, zaprowadza liczny inwentarz i buduje wszystkie budowle w folwarku Huta i w Dzierążni oraz buduje nową oberżę przy trakcie bitym z Zamościa do Tomaszowa. W 1875 roku sporządzono rejestr pomiarowy, który wymienia: „*przy zabudowaniach 3 morgi 125 prętów, w tym ogrodów warzywnych 1 morg 111 prętów, ogrodów dzikich 39 prętów, pod zabudowaniami 1 morg 3 pręty* [...] *za dworem 5 mórg 174 prętów, w tym ogrodów warzywnych 275 prętów, owocowych 2 morgi 213 prętów, dzikich ogrodów 39 prętów, łąk polnych 32 pręty, pod zabudowaniami 204 pręty*". Rejestr wymienia też w folwarku czworak karbowego, ośmiorak, gumno, karczmę, cukrownię, młyn i gorzelnię. Prawdopodobnie Rudnicki około 1880 roku wybudował tutaj murowany pałac eklektyczny. W 1913 roku po śmierci Jana Ignacego wieś przechodzi na własność jego dzieci, Heleny i Bogdana Rudnickich, którzy w tym samym roku odsprzedają ją Adamowi Michałowi Makomaskiemu, synowi Antoniego. W pięć lat później Dzierążnia została sprzedana synowi Antoniego – Edmundowi, ożenionego z Marią Makomaską. W wyniku reformy rolnej dobra te zostały częściowo rozparcelowane a przy dworze pozostawiono 306,81 ha gruntów. Po śmierci Edmunda Makomaskiego 27 grudnia 1938 roku Dzierążnia trafia w ręce Marii z Makomaskich Gumińskiej, żonie Jana. W 1944 roku dobra przechodzą na Skarb Państwa. Grunta zostają rozparcelowane natomiast dwór oraz park przechodzą w użytkowanie Szkoły Podstawowej. Obok kościoła w Dzierążni istniała także cerkiew. Pierwsza wzmianka o cerkwi w tej miejscowości pochodzi z 1533 roku, wymieniana jest ona także w 1578. Źródła z roku 1669 notują tu cerkiew filialną parafii w Komarowie. Była to wówczas świątynia drewniana. Funkcję cerkwi filialnej pełniła dość krótko. Jako cerkiew parafialną p.w. Podwyższenia Krzyża Św. wymieniana jest w roku 1760 i wówczas należała do dekanatu zamojskiego. Ponownie cerkiew unicką niewielkich rozmiarów, tym razem murowaną wybudowano w roku 1828 na cmentarzu grzebalnym. Cerkiewkę tę ufundowała Konstancja Makomaska, dziedziczka Sielca. Była to również cerkiew filialna unickiej parafii w Komarowie. Unici stanowili wówczas niewielką liczbę wiernych. Cerkiew ta została zniszczona na początku XX wieku. Zachowało się jedynie prezbiterium, które przerobiono w roku 1934 na kaplicę grobową Makomaskich, ówczesnych właścicieli Dzierążni.

Huta Dzierążyńska – wieś powstała zapewne w XVIII wieku. Istniała na terenie Dzierążni huta szklana, od której swą nazwę zapewne wzięła wieś. Pod koniec XVIII wieku właścicielem wsi był Augustyn Deboli (1747 – 1810) ożeniony pierwszy raz z księżniczką Katarzyną Pietrowną Gallicynowną i miał z tego małżeństwa córkę Katarzynę. Po śmierci żony Antoni ożenił się po raz drugi w 1796 roku z Józefą Puzyn (zm. 1802) i z tego małżeństwa było dwóch synów oraz córka. Antoni Deboli testamentem z dnia 14 lutego 1810 roku podzielił swój majątek pomiędzy dzieci z drugiego małżeństwa. Dzierążnia z przyległościami przypadła w udziale Ignacemu, Stanisław otrzymał Zwiartów Wielki zaś córka Konstancja trzecią część majątków braci, które miały być jej spłacone. Ponieważ Ignacy nie dopełnił tego obowiązku Sąd Polubowny w Lublinie przysądził Konstancji z Debolich Makomaskiej wieś Sielec, Wolę, Dąbrowę i Osadę Karolin a Ignacemu pozostała tylko Dzierążnia oraz Huta. W XVIII wieku wzniesiono tutaj dworek drewniany. Był to budynek drewniany, parterowy, konstrukcji słupowej, na podmurówce, założony na planie prostokąta, dwutraktowy, z sienią na przestrzał. Elewacja frontowa pięcioosiowa. Na osi środkowej ganek z trójkątnym szczytem, wsparty na trzech słupkach. Dworek był przykryty czterospadowym dachem gontowym. W 1827 roku wieś należała do powiatu tomaszowskiego i parafii Dzierążnia, liczyła 76 domów i 476

mieszkańców. W 1921 roku wieś liczyła 86 domów i 530 mieszkańców, w tym 2 Ukraińców i 12 Żydów.

Krynice – pierwsza wzmianka pochodzi z roku 1435, kiedy występuje w źródłach Adam z Łabuń właściciel Łabuń, Krynicy i Dzierążni. Był on współfundatorem kościoła w Łabuniach (wraz z Erhardem z Wierzby i Wawrzyńcem z Komorowa). Źródła notują jeszcze w latach 1448 – 1466 Jana z Łabuń, a w latach 1447 – 1464 Świętosława z Łabuń. W latach 1447 – 1467 występuje Mikołaj z Łabuń, pisarz kancelarii królewskiej, biskup kamieniecki, który w 1449 roku odstępuje swój dział w Krynicach bratu Piotrowi Łabuńskiemu. W latach 1483 – 1494 jako właściciel Łabuń, Krynic i Wierzby występuje Jan Łabuński. W latach 1483 – 92 spotykamy w źródłach Jakuba, który był właścicielem Dzierążni. Włość łabuńską uzyskali w spadku od Łabuńskich herbu Zagłoba Oleśniccy. Składały się na nią następujące wsie: Krynice, Dzierążnia, Wierzbie, Łabunie i Wola Łabuńska i pod koniec XV wieku przeszły wszystkie na Oleśnickich herbu Radwan. Jan z Oleśnik w 1535 roku rozgraniczał wsie królewskie Werechanie i Tarnawatkę od swoich wsi Niemirówka i Krynic. Niejasną rzeczą jest jednak fakt, że w roku 1569 król oddaje Krynice i Niemirowek tymże Oleśnickim (braciom Marcinowi i Andrzejowi) w drodze zamiany za wsie Damianice i Turów przyłączone do królewskich Niepołomic (być może wcześniejsza własność miała charakter czasowo-użytkowy). W 1531 roku było tutaj 2 i 1/2 łana użytków i cerkiew. W ostatniej ćwierci XVI wieku Oleśniccy rozbudowali wieś, tak że powstały wsie Krynica Stara i Krynica Nowa. W 1581 roku w Krynicach istniał zbór kalwiński, przy którym ministrem był Gabriel. W 1603 roku na krótko przejął wieś za długi Jan Zamoyski. Prawdopodobnie też krótko należała do Krzysztofa Tomińskiego, który w 1614 roku posiadał tutaj dwór drewniany prostokątny, trójdzielny, półtoratraktowy z sienią na osi. Po jednej stronie sieni izba z izbą boczną, po drugiej piekarnia. W 1627 roku z powrotem Krynice odzyskali Oleśniccy. Prawdopodobnie w I połowie XVII wieku była własnością Stanisława Firleja, kasztelana lubelskiego, dziedzica całej włości łabuńskiej. W 1660 roku wojska królewskie wyrządziły we wsi szkody. W 1686 roku wieś była własnością Wolińskiej, która skarżyła w sądzie w Grabowcu swoich sąsiadów, że buntują przeciwko niej poddanych i doprowadzają ich do nieposłuszeństwa we wsiach Polanów, Wola Łabuńska i Krynice. Pod koniec XVII wieku wieś przeszła w ręce Głogowskich. Prawdopodobnie oni wybudowali tutaj dwór barokowy i zlikwidowali winnice a na ich miejsce założyli ozdobne ogrody. W 1716 roku wojska saskie wyrządziły we wsi szkody. W II połowie XVIII wieku właścicielami Krynic był Roman Kossecki a następnie Zarębscy. W 1802 roku Józef Zarębski sprzedał je swemu synowi Ignacemu za sumę 10 500 zł. Być może wówczas został wzniesiony murowany dwór. W latach dwudziestych XIX wieku w pobliżu zespołu rezydencjalnego w Krynicach ulokowano obszerny magazyn solny, złożony z trzech budynków tworzących tzw. podkowę. Mniej więcej w tym samym czasie zniszczeniu uległa cerkiew unicka. W 1812 roku część Krynic należała do Teodora z Liniewa Liniewskiego i Stanisława Zgadzińskiego oraz barona Józefa Michałowskiego. W 1827 roku wieś w powiecie tomaszowskim i parafii Łabunie, liczyła 40 domów i 307 mieszkańców. W roku 1839 Krynice nabyli od spadkobierców Władysława Zarębskiego Stanisław i Ksawery Głogowscy. W 1846 roku jedynym właścicielem był Stanisław Głogowski. Głogowscy przebudowali założenie parkowo-ogrodowe na rozległy park krajobrazowy. W 1864 roku na mocy ukazu uwłaszczeniowego przekazano chłopom 459 mórg i 104 pręty. W latach następnych wzniesiono w Krynicach zespół czworaków. W 1874 roku dobra obejmuje po rodzicach Jan Franciszek Ignacy Głogowski. W latach siedemdziesiątych XIX wieku został zlikwidowany magazyn solny, którego główny budynek przejęła gmina i urządzono w nim areszt gminny, natomiast pozostałe budynki zapewne rozebrano. W rękach Głogowskich wieś pozostaje do czerwca 1899, kiedy Onufry Głogowski sprzedał majątek liczący ponad 400 mórg ziemi Grzegorzowi Lipczyńskiegmu (1859 – 1942), żonatemu z Anną z Malinowskich (1860 – 1959). Grzegorz

Lipczyński przystąpił do odbudowy zrujnowanego majątku. Wyremontował dwór, który w ostatnich latach gospodarzenia Głogowskich był opuszczony, a właściciele mieszkali wówczas w rządcówce przy folwarku (budynek ten rozebrano na początku lat 60-tych XX wieku). Istotnym przemianom uległo też założenie parkowe. Dokonano szeregu nowych nasadzeń brzóz, grabów, świerków i topoli białych. Zatrudniono ogrodnika, który dbał o utrzymanie całego parku. W 1919 roku mieszkańcy Krynic poczynili starania o wybudowanie kościoła. Ich inicjatywę poparł dziedzic Grzegorz Lipczyński, który na ten cel przeznaczył część parku jako plac pod przyszłą budowę. Wiosną 1920 roku Jan Tor ukończył budowę drewnianego kościółka, ale parafia została powołana dopiero w roku 1925 i 8 lipca przybył do Krynic proboszcz. Wówczas ogrodzono cmentarz, zabudowania i ogród plebanijny żywopłotem i drutem kolczastym na słupach dębowych. W 1926 roku Grzegorz Lipczyński na mocy umowy z proboszczem wydzierżawił parafii na lat 40 z prawem prolongaty za 10 zł czynszu rocznego 200 prętów lasu koło plebanii i darował parafii 54 pręty ogrodu warzywnego, z warunkiem usunięcia kosztem parafii czworaka. Czworak w 1927 roku rozebrano i przeniesiono a ogród ogrodzono i przyłączono do plebanii. W latach 20-tych XX wieku na cmentarzu parafialnym wybudowano w stylu neogotyckim grobowiec rodziny Lipczyńskich. Pochowano w nim syna Grzegorza Stefana Lipczyńskiego, kawalera orderu Virtuti Militari, który w wieku 20 lat zginął w 1919 roku w bitwie pod Lidą jako żołnierz 7 płku ułanów wojsk polskich. Tu pochowano także Grzegorza Lipczyńskiego, który zmarł 11 czerwca 1942 roku w wieku 83 lat. We wrześniu 1939 roku w rejonie Krynic toczyły się walki z Niemcami, a ciała poległych żołnierzy polskich i niemieckich spoczywają na cmentarzu parafialnym. W 1944 roku majątek krynicki rozparcelowano. We dworze ulokowano Szkołę Podstawową. Około 1960 roku dwór przeznaczono na Ośrodek Zdrowia, a później na aptekę. W latach 1972 – 75 mieścił się tutaj Klub Rolnika i świetlica. W 1975 roku budynek przeznaczono do rozbiórki, lecz jej nie dokonano. Od tamtej pory dwór jest w stanie ruiny.

Kryniczki – pierwsza wzmianka o miejscowości pochodzi z 1801 roku, kiedy Feliks Ignacy Głogowski i Tekla z Głogowskich Liniewska dokonują podziału odziedziczonych po rodzicach dóbr Niemirówek. Wówczas Feliks otrzymał Niemirówek natomiast Tekla Kryniczki. Wkrótce Kryniczki stały się siedzibą szlachecką. Po matce dobra te dziedziczyła Antonina z Liniewskich Staniszewska, która sprzedała Kryniczki w 1832 roku Norbertowi Głogowskiemu. Od niego lub jego spadkobierców kupił je Piotr Kurmanowicz, który założył obok drewnianego dworu ogród w stylu angielskim. W 1827 roku wieś w powiecie tomaszowskim i parafii Krasnobród, liczyła 10 domów i 45 mieszkańców. Około 1875 roku wieś liczyła 611 mórg gruntu, 150 mórg lasu. Założenie dworsko-ogrodowe otrzymało regularny, prostokątny kształt. Ogrody ozdobne zajmowały północno-wschodnią część założenia, w części północno-zachodniej znajdowały się zabudowania gospodarcze, ustawione wokół obszernego prostokątnego dziedzińca. Na południe od dworu znajdowała się rządcówka i za nią sady owocowe. Całość była obwiedziona drewnianym parkanem ze sztachet. W 1919 roku Kurmanowicze sprzedają Kryniczki Grzegorzowi Lipczyńskiemu, który wyremontował dwór. Po remoncie we dworze zamieszkał syn Grzegorza Adam Lipczyński. W latach 20-tych majątek liczył 582,4 ha ziemi, z czego w latach 1926 – 28 rozparcelowano 100 ha łąk. Do roku 1944 roku właścicielem majątku był Adam Lipczyński, który został wywieziony do Związku Radzieckiego, a żona wyjechała do Lublina. Majątek w wyniku reformy rolnej rozparcelowano, a we dworze zamieszkało kilka rodzin chłopskich, które nie posiadały własnych mieszkań.

Majdan Krynicki – pierwsza wzmianka o miejscowości pochodzi z 1827 roku, kiedy wieś była w powiecie tomaszowskim i parafii Łabunie, liczyła 34 domy i 188 mieszkańców.

Majdan-Sielec – pierwsza wzmianka o miejscowości pochodzi z 1827 roku, wówczas wieś w powiecie hrubieszowskim i parafii Dierążnia, liczyła 72 domów i 420 mieszkańców. W 1845 roku była tutaj karczma, wówczas była to wieś w gminie Zwiartów.

Polanówka – miejscowość o bardzo młodej metryce. Powstała zapewne po II wojnie światowej. Pierwsza wzmianka o niej pochodzi ze spisu miejscowości z 1952 roku.

Polany – pierwszy raz miejscowość wymieniana jest w 1562 roku, kiedy została nowo lokowana przez Oleśnickich. W 1578 roku wieś była własnością Marcina Oleśnickiego, który posiadał tutaj 4 łany ziemi i 11 komorników z bydłem. W 1660 roku wojska królewskie wyrządziły we wsi szkody. W 1686 roku wieś była własnością Wolińskiej, która skarżyła w sądzie w Grabowcu swoich sąsiadów, że buntują przeciwko niej poddanych i doprowadzają ich do nieposłuszeństwa . W 1812 roku wieś dzierżawił Mikołaj Krajewski. W 1827 roku wieś w powiecie tomaszowskim i parafii Łabunie, liczyła 39 domów i 229 mieszkańców.

Romanówka – Pierwsza wzmianka o miejscowości pochodzi z roku 1839, kiedy pojawiła się na Mapie Kwatermistrzowskiej. W 1845 roku istniała tutaj karczma, która uzyskała patent propinacyjny. Wówczas wieś należała do dóbr Krynice. W roku 1839 dobra Krynice nabyli od spadkobierców Władysława Zarębskiego Stanisław i Ksawery Głogowscy. W 1846 roku jedynym właścicielem był Stanisław Głogowski. W 1874 roku dobra obejmuje po rodzicach Jan Franciszek Ignacy Głogowski.

Sielec – w I połowie XVII wieku wieś należała do Adama Komorowskiego, sędziego bełskiego, po którym dziedziczył syn Krzysztof, żonaty z Marianną Telefus. Krzysztof zastawił Dzierążnię i Sielec za 10 000 florenów. W II połowie XVIII wieku Augustyn Deboli, były poseł Rzeczpospolitej w Petersburgu posiadał w okolicach Dzierążni 6 wiosek 30-włókowych, wśród których znajdował się także Sielec. Początkowo istniał tutaj tylko folwark i stan taki notuje jeszcze Mapa Kwatermistrzowska z roku 1839. Po śmierci Augusta Debolego wieś przeszła w ręce jego córki Konstancji z Debolich Makomaskiej i jej męża Jana Makomaskiego. Ich jako właścicieli notuje dokument z 1828 roku. Przekształcili oni skromny folwark w okazałą rezydencję. Dwór z parkiem stanowił rodzaj letniej rezydencji. Według *Słownika Geograficznego Królestwa Polskiego „wsi tu nigdy nie było, tylko dwór i folwark"*. Dwór zlokalizowany był na wzgórzu i otoczony obszernym ogrodem angielskim i owocowym. Założony na planie prostokąta, utworzonego przez środkową część kwadratową murowaną, piętrową oraz dwa skrzydła boczne drewniane, parterowe. Przy jednym ze skrzydeł dobudowano ganek drewniany. Elewacja frontowa podzielona czterema pilastrami. Dach nad częścią środkową brogowy, nad skrzydłami bocznymi dachy dwuspadowe z lukarnami, gontowe. Około 1954 roku dwór był w ruinie. Wokół dworu rozmieszczono zabudowania gospodarcze, kuchnię i lodownię i 5 czworaków mieszkalnych. Park posiadał 4–5 ha powierzchni. Folwark składał się z dużych stajni, obór i stodół i dwupiętrowego murowanego spichlerza. Nad strumieniem znajdowała się dworska osada młyńska z murowanym młynem, natomiast naprzeciwko założenia parkowego, po południowej stronie znajdowała się dworska cegielnia. W 1866 roku folwark w Sielcu liczył 854 morgi gruntów uprawnych i 250 mórg lasu. Dobra te Stanisław Deboli w 1875 roku sprzedał Antoniemu Makomaskiemu. Potem w roku 1893 przeszedł on na Marię Makomaską a następnie w 1933 na jej syna Adama. W 1944 roku majątek w ramach reformy rolnej rozparcelowano. Sielec stanowił odrębną część dobr i był zarządzany przez rządcę. W okresie międzywojennym rządcą był tutaj Feliks Adamowicz, który mieszkał w tutejszym dworze. W czasie II wojny światowej majątkiem zarządzał Bednarowicz. W 1944 roku dokonano parcelacji folwarku a w latach 1945-46 okoliczna ludność rozebrała dwór i zabudowania folwarczne. Pozostał jedynie piętrowy spichlerz wzniesiony w I połowie XIX wieku. Ten również popadł w ruinę i został rozebrany pod koniec lat siedemdziesiątych. Po parcelacji gruntów została resztówka, która wraz z parkiem liczyła

około 6 ha ziemi. Resztówkę przejęła utworzona w II połowie lat 40-tych Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna, która istniała do 1966 roku. Następnie majątek ten przeszedł na Spółdzielnię Kółek Rolniczych w Krynicach.

Zaboreczno – pierwszy raz miejscowość pojawia się na mapie K. Mülera i A. Benedictiego z 1803 roku. W 1840 roku wieś wchodziła w skład unickiej parafii w Tarnawatce. W 1845 roku istniała tutaj karczma, która otrzymała patent propinacyjny. Wówczas była w gminie Niemirówek i należała do Głogowskiego. W 1921 roku wieś liczyła 54 domy (1 niezamieszkały) i 329 mieszkańców, w tym 11 Ukraińców i 17 Żydów, natomiast w folwarku było 2 domy i 16 mieszkańców, w tym 12 Żydów. W 1930 roku Jakub Berencwajg posiadał tutaj 87 ha ziemi.

Zadnoga – pierwsza wzmianka o miejscowości pochodzi z roku 1921, wówczas wieś liczyła 31 domów oraz 220 mieszkańców, wyłącznie Polaków.

Zwiartów – Pierwsza udokumentowana wzmianka źródłowa pochodzi z roku 1425, kiedy Ziemowit IV, książę mazowiecki i bełski nadał Michałowi Motyczce, mieszczaninowi szczebrzeskiemu wójtostwo i powierzył osadzenie na prawie magdeburskim miasta Rachanie. Nadał mu przy tym wsie Zwiartów, Zwiartówek, Podhorce i Proste. W latach 1435 – 1449 występował Mikołaj ze Zwiartowa Zwiartowski, w latach 1472 – 1489 właścicielką była Elżbieta, natomiast w roku 1524 w dokumentach występowali Feliks Zwiartowski ze Zwiatowa i Zwiartowczyka i Andrzej Zwiartowski. W 1472 roku było tutaj 3 i 1/2 łana użytków należących do Elżbiety ze Zwiartowa, żony Andrzeja z Ostrowa, natomiast w części Jana ze Zwiatowczyka w Zwiartowie i Zwiartówku było tutaj łącznie 8 łanów użytków, młyn i karczma. Trzecia część należała do Siebieczowskiego (Pawła lub Mikołaja) i liczyła 4 łany użytków i młyn. W 1531 roku był tutaj zaledwie 1 łan użytków i młyn o 1 kole. W 1578 roku Zwiartowski posiadał tutaj 3 i 1/4 łana użytków, 6 zagrodników z ziemią, 2 zagrodników bez ziemi i 2 komorników. Na pocz. XVII wieku dzierżawcą wsi był Ambroży Komorowski. W 1693 roku właścicielem Zwiartowa był Woliński, starosta radzyński. Następnie wieś przeszła na własność Radeckich, a pod koniec XVIII wieku należała do Józefa Wierzbickiego, który w 1793 roku sprzedał Zwiartów Augustynowi Deboli. W 1827 roku wieś w powiecie tomaszowskim i parafii Dzierążnia, liczyła 46 domów i 324 mieszkańców. W 1823 roku majątek trafił w ręce syna Augusta Debolego – Stanisława, który osiadł w Zwiartowie. Wzniósł on obszerny murowany pałac, spichlerz i inne zabudowania. Wokół pałacu założono klasycystyczny park wykorzystując dawne ogrody kwaterowe. W 1875 roku Stanisław Deboli sprzedał Zwiartów Antoniemu Makomaskiemu. W tym czasie obszar majątku wynosił 975 mórg, z tego grunty orne – 399, łąki – 91, lasu – 448, zarośli – 16, wody – 2 i nieużytków – 18 mórg. W 1880 Edmund Makomaski, syn Antoniego założył młyn do mielenia kości, w celu wykorzystania ich jako nawóz. Kolejnym właścicielem wsi została Maria Makomaska, która objęła te dobra w 1899 roku. Za czasów Makomaskich park zwiartowski został przekształceny w stylu krajobrazowym, choć pewne elementy krajobrazowe mogły być wprowadzone już wcześniej. W dolinie strumienia wykopano stawy (czas powstania tego przedsięwzięcia nie jest znany), które stały się dodatkowym elementem krajobrazowej kompozycji założenia. W 1933 roku Zwiartów przejął we władanie syn Marii Makomaskiej Adam. Wyspecjalizował się on w hodowli koni dla wojska. W 1944 roku dokonano parcelacji majątku, a dotychczasowy właściciel przeprowadził się do Zamościa, a następnie do siostry w Krakowie. Zmarł pod koniec lat 40-tych i został pochowany w Dzierążni w rodzinnym grobowcu. W latach 1944 – 1945 we dworze stacjonowała kawaleria radziecka i wówczas wyremontowano dwór oraz doprowadzono wodę do stajni. W latach 1945 – 1947 dwór zamieszkały 3 rodziny chłopskie, nie posiadające własnych zabudowań. Po parcelacji w 1944 roku pozostała resztówka: 2 ha ziemi ornej, 4 ha łąk i stawy, które użytkowała Gminna Spółdzielnia Samopomoc Chłopska. Jej zarząd sprzedał podworskie budynki gospodarcze okolicznym rolnikom z przeznaczeniem na

REGION ZAMOJSKI

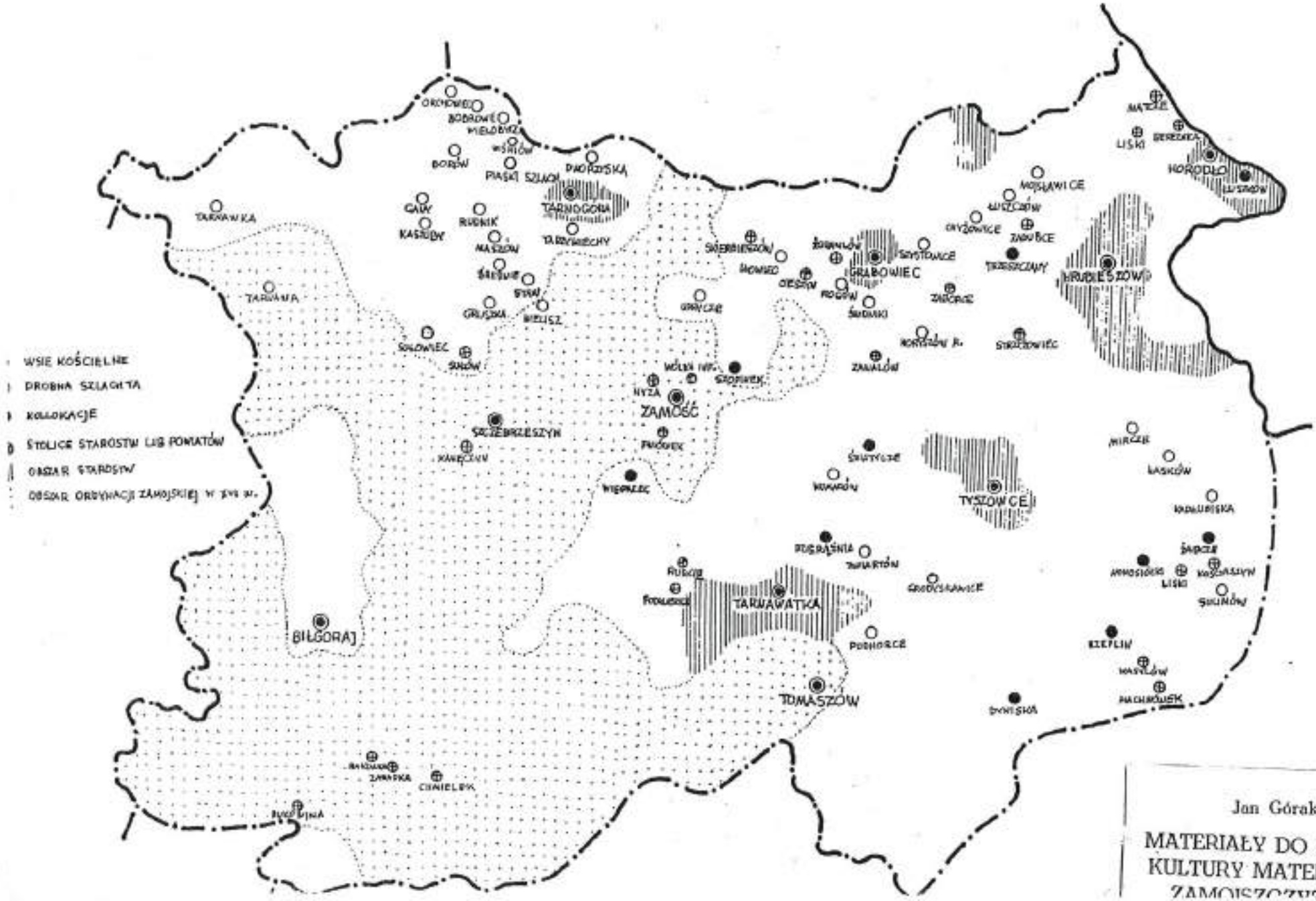
ADMINISTRACJA KOŚCIELNA W 1772 ROKU

Jan Górak

MATERIAŁY DO HISTORII KULTURY MATERIALNEJ ZAMOJSZCZYZNY

Mapa 14. NIEKTÓRE FORMY WŁASNOŚCI ZIEMSKIEJ

Jan Górak

MATERIAŁY DO HISTORII KULTURY MATERIALNEJ ZAMOJSZCZYZNY

rozbiórkę (za wyjątkiem spichlerza). Wkrótce jednak resztówkę przejęła Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna w Zwiartowie, która w 1983 roku sprzedała stawy Henrykowi Twardowskiemu. Po 1947 roku budynek dworu przejęła szkoła, w którym mieściła się do 1979 roku. Po wyprowadzeniu się szkoły z dworu popadł on w ruinę.

Zwiartówek – pierwsza udokumentowana wzmianka źródłowa pochodzi z roku 1425, kiedy Ziemowit IV, książę mazowiecki i bełski nadał Michałowi Motyczce, mieszczaninowi szczebrzeskiemu wójtostwo i powierzył osadzenie na prawie magdeburskim miasta Rachanie. Nadał mu przy tym wsie Zwiartów, Zwiartówek, Podhorce i Proste. W latach 1449 – 1489 występuje Jan ze Zwiartowczyka, w 1482 roku dwaj jego synowie Paweł ze Zwiartowczyka i Stanisław ze Zwiartowczyka, natomiast w 1524 Feliks Zwiartowski ze Zwiartowa i Zwiartowczyka. W 1472 roku Zwiartówek łącznie z częścią Zwiartowa liczył 8 łanów użytków, młyn i karczma. W 1578 roku Jan Zwiartowski posiadał tutaj 1 i 1/2 łana użytków, 1 zagrodnika z ziemią i 1 komornika, Ujazdowski posiadał 2 łany użytków, 2 zagrodników bez ziemi i 3 komorników a Jan Mirecki 1 i 1/2 łana użytków i 1 zagrodnika z ziemią. Zwiartówek wchodził w skład dóbr wożuczyńskich, których właścicielem w II połowie XVIII wieku był Jan Mier. Po śmierci Jana Miera w 1790 roku majątek prawdopodobnie trafił w ręce Jana Kraczewskiego, który notowany jest jako właściciel w roku 1814. W 1827 roku wieś w powiecie tomaszowskim i parafii Dzierążnia, liczyła 31 domów i 172 mieszkańców.

- **Układy przestrzenne i zabudowa wsi**

Jak podaje J. Górak[17], w regionie zamojskim występuje 10 form kształtów wsi. Na terenie gminy Krynice najliczniej występują wsie w formie łańcuchówek – północna i centralna część gminy (m. in. Majdan Krynicki, Krynice, Antoniówka, Dzierążnia). We wschodniej części omawianego terenu występuje rzędówka – Zwiartów. W części północno-zachodniej gminy istnieje zabudowa samotnicza, głównie w formie niewielkich przysiółków, są to między innymi Pastwiska, Tokarszczyzna, Staropole, Kuźmówka, Przymiarki, Podgóry, Kolonia Zajezierze.

Obecnie historyczny układ przestrzenny wsi w dużym stopniu został zniekształcony poprzez respektowanie ustanowionych linii zabudowy i realizację nowych budynków, niszczących pierwotną kompozycję układu, przy jednoczesnej likwidacji starej, najczęściej drewnianej zabudowy. W rezultacie powstały nowe układy, odbiegające od ustalonego tradycją kształtu wsi.

Zmiany w sposobie gospodarowania oraz przemiany cywilizacyjne przyczyniły się do degradacji tradycyjnego budownictwa i spowodowały wprowadzanie nowych, zunifikowanych form zabudowy, odbiegających najczęściej od tradycji regionu.

- **Stan zachowania zasobów zabytkowych**

W ewidencji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na obszarze gminy znajdują się cztery obiekty o walorach zabytkowych.

W **Dzierążni** istnieje **zespół kościelny**, na który składają się: murowany kościół parafialny pod wezwaniem Wniebowzięcia NMP i św. Mikołaja, wzniesiony w latach 1769 – 1774. Jest to jednonawowa świątynia wzniesiona z cegły, która w 1817 roku uległa spaleniu, wyremontowana w 1858 roku, spłonęła ponownie w 1902 roku. Została odnowiona w 1905 roku i wtedy dobudowano do kościoła przedsionek. Nad nawą znajduje się wieżyczka na sygnaturkę. We wnętrzu jest 5 drewnianych ołtarzy, prawdopodobnie wykonanych w Lublinie

[17] J. Górak, *Materiały do historii kultury materialnej Zamojszczyzny*, Zamość 1992, s. 21, mapa 18.

w Fabryce Mebli M. Daida w 1906 roku. Na chórze muzycznym są organy wykonane przez firmę Biernackiego. Obok kościoła znajduje się murowana dzwonnica, wzniesiona w 1817 roku, z dzwonem z 1869 roku. W zespole są cztery murowane kapliczki z 1905 roku, pomnik nagrobny z 1898 roku, murowany budynek plebanii wzniesiony po 1934 roku oraz cmentarz przykościelny z XVIII wieku z zachowanym drzewostanem. Obiekty te wpisano do rejestru zabytków jako zespół pod numerem ZA/298. Całość jest w dobrym stanie zachowania.

W **Dzierążni** istnieje również **zespół pałacowy** na który składa się: budynek murowanego parterowego pałacu, częściowo piętrowego, z portykiem w elewacji frontowej i centralną wnęką w części ogrodowej, wzniesionego około 1890 roku, obecnie zajmowany przez szkołę, murowana oficyna–rządcówka z końca XVIII wieku, obecnie zamieniona na mieszkania oraz ogród kwaterowy z końca XVIII wieku, powiększony w XIX wieku o część krajobrazową, o łącznej powierzchni 4,5 ha. Zespół wisano do rejestru zabytków pod numerem ZA/317. Park jest zaniedbany, budynek pałacu w remoncie.

W **Krynicach** znajduje się **zespół dworski** na który składa się ruina klasycystycznego dworu murowanego z I połowy XIX wieku i park krajorazowy z połowy XIX wieku o powierzchni 7 ha. Całość wpisano do rejestru zabytków pod numerem ZA/452.

W **Zwiartowie** istnieje **zespół dworski** na który składa się ruina murowanego dworu z 1 połowy XIX wieku, murowany spichlerz klasycystyczny z 1842 roku (obecnie w ruinie) oraz park krajobrazowy z II połowy XIX wieku z elementami kompozycji klasycystycznej o powierzchni 3 ha. Zespół wpisano do rejestru zabytków pod numerem ZA/453.

Oprócz obiektów wpisanych do rejestru zabytków, w ewidencji konserwatorskiej z terenu gminy Krynice znajdują się następujące obiekty o charakterze zabytkowym:

Antoniówka:
- cmentarz wojenny z 1939 roku, nieczynny, na którym znajduje się 30 mogił ziemnych, obwiedzionych betonowymi opaskami, z betonowymi krzyżami. Na cmentarzu znajduje się pomnik z piaskowca, projektowany i wykonany przez P. Grzankowskiego – rzeźbiarza z Lublina i dwie granitowe tablice z wykazem poległych;

Budy Dzierążyńskie:
- murowany budynek klinkierni z 1910 roku,
- drewniany budynek kuźni z 1937 roku;

Dąbrowa:
- murowana kaplica św. Antoniego z 1860 roku,
- kamienna figura z początku XX wieku,
- drewniana zagoda nr 40, na która składają się: dom, obora i stodoła, użytkownik L. Mużacz, zbudowana w 1906 roku;

Dzierążnia:
- murowana kaplica grobowa Makomaskich, przebudowana z fragmentu dawnej cerkwi z 1828 roku,
- figura kamienna Matki Boskiej Niepokalanego Poczęcia z początku XX wieku,
- drewniany dom nr 90 z końca XIX wieku, użytkownik J. Chwaleba,
- drewniany dom nr 98 z początku XX wieku, użytkownik S. Machuła,
- drewniany dom nr 99 zbudowany około 1880 roku wieku, użytkownik Z. i J. Pokrywkowie,
- drewniany dom nr 101 zbudowany około 1880 roku, użytkownik W. Wlaź,
- drewniany dom nr 117 z 1863 roku, użytkownik K. Kawałko,
- drewniana stodoła w zagrodzie nr 122 zbudowana około 1880 roku, użytkownik J. Hałas,

- cmentarz rzymskokatolicki, dawniej grekokatolicki, czynny, założony na początku XIX wieku, o powierzchni 2,15 ha. Dobry stan zachowania;

Huta Dzierążyńska:
- drewniany dom nr 7 zbudowany około 1907 roku, użytkownik S. Posikała,
- drewniany dom nr 21 zbudowany około 1919 roku, użytkownik J. Kuźniarz;

Krynice:
- drewniany kościół parafialny pod wezwaniem pod wezwaniem świętego Stanisława BM został wzniesiony w 1920 roku. Mieszkańcy Krynic zakupili niedokończony kościół drewniany w Horyszowie Ruskim, zaprojektowany przez architekta J. Siennickiego, i przenieśli do swojej miejscowości, gdzie złożył go Jan Tor,
- drewniany budynek szkoły, obecnie dom nr 2 zbudowany w połowie XIX wieku,
- murowana obora dworska, wzniesiona po 1920 roku,
- drewniany dom nr 6 zbudowany w 1937 roku, użytkownik K. Hucia,
- drewniany dom nr 31 zbudowany w 1927 roku, użytkownik M. Jędruszczak,
- murowany obiekt cegielni, zbudowany w połowie XIX wieku,
- drewniany młyn motorowy z 1930 roku,
- cmentarz rzymskokatolicki, dawniej grekokatolicki, czynny, z początku XIX wieku. W 1925 roku w miejscu dawnej cerkwi wybudowano neogotycką kaplicę grobową Lipczyńskich. Cmentarz o powierzchni 1,5 ha, podzielony na kwatery;

Kryniczki:
- murowany budynek folwarczny, wzniesiony w 1900 roku, obecnie w ruinie wraz z pozostałościami parku dworskiego z XIX wieku;

Majdan Sielec:
- kamienna figura świętego Antoniego z początku XX wieku,
- drewniana zagroda nr 38, na którą składa się dom, obora i stodoła, zbudowana w III ćwierci XIX wieku, użytkownik P. Matej,
- drewniana zagroda nr 97, na którą składa się dom, budynek gospodarczy i stodoła, zbudowana w końcu XIX wieku, użytkownik L. Jamróz,
- drewniana zagroda nr 119, na którą składa się dom i stodoła, zbudowana w IV ćwierci XIX wieku, użytkownik J. Kuźniarz,
- drewniany dom nr 26 zbudowany w połowie XIX wieku, użytkownik A. Budeńczuk,
- drewniany dom nr 45 zbudowany w III ćwierci XIX wieku, użytkownik L. Kowalski,
- drewniany dom nr 96 zbudowany około 1920 roku, użytkownik J. Skiba,
- drewniany dom nr 100 zbudowany około 1910 roku, użytkownik E. Zięba;

Polanówka:
- drewniany dom nr 28 zbudowany około 1913 roku, użytkownik S. Pasieczny,
- drewniany dom nr 54 zbudowany w 1928 roku, użytkownik J. Kowalski;

Polany:
- kamienna figura z krzyżem z 1906 roku,
- drewniany dom nr 8 zbudowany w IV ćwierci XIX wieku, użytkownik W. Sadowska,
- drewniany dom nr 58 zbudowany w 1928 roku, użytkownik B. Wojczuk,
- drewniany dom zbudowany w końcu XIX wieku, użytkownik W. Chwaleba,
- drewniana stodoła zbudowana około 1910 roku, użytkownik L. Schab;

Romanówka:
- figura kamienna z 1910 roku,
- drewniana zagroda nr 1, na którą składa się stodoła i spichlerz, zbudowana około 1880 roku, użytkownik K. Baran,
- drewniana stodoła zbudowana około 1913 roku, użytkownik T. Kostrubiec;

Dzierążnia – pałac, elewacja frontowa

Dzierążnia – pałac, elewacja od strony parku

foto. Iliana Zawadzka Górska

Dzierążnia – kościół

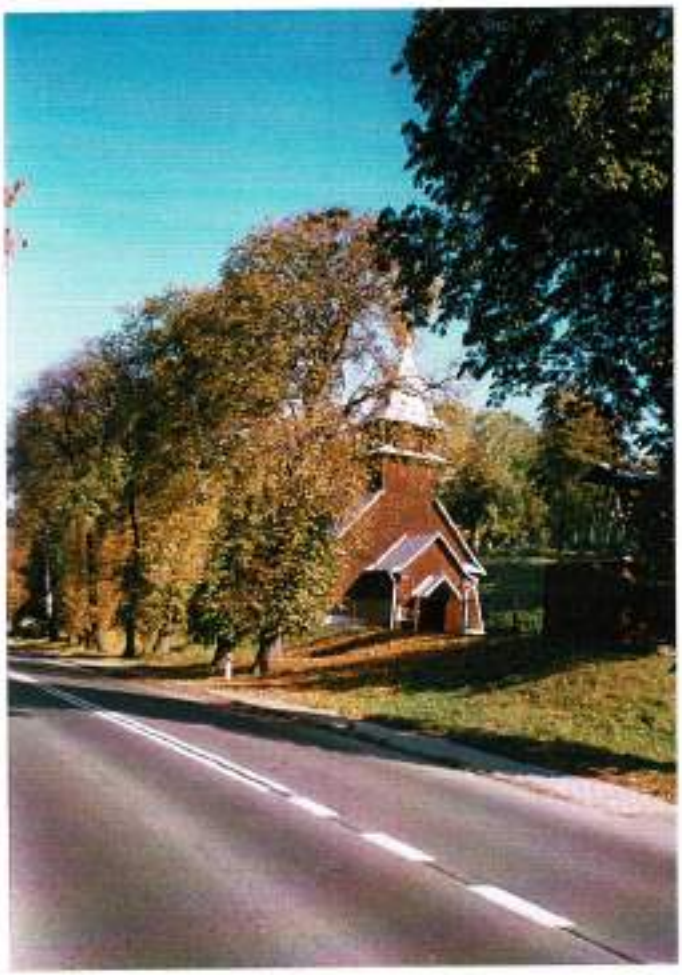

Dzierążnia – kościół wnętrze

Dzierążnia – widok na cmentarz

foto. Iliana Zawadzka Górska

Krynice – kościół drewniany

foto. Andrzej Górski

Zwiartów – ruiny pałacu

Zwiartów – ruiny pałacu

foto. Iliana Zawadzka Górska

Gmina Krynice – zabudowa wiejska

foto. Iliana Zawadzka Górska

Budy Dzierążyńskie – **studnia**

foto. Andrzej Górski

Antoniówka: – **widok na stawy w Tarnawatce**

foto. Andrzej Górski

REGION ZAMOJSKI

DWORY MURowane

Jan Górak

MATERIAŁY DO HISTORII KULTURY MATERIALNEJ ZAMOJSZCZYZNY

REGION ZAMOJSKI

DWORKI DREWNIANE

Jan Górak

MATERIAŁY DO HISTORII KULTURY MATERIALNEJ ZAMOJSZCZYZNY

REGION ZAMOJSKI

PARKI DWORSKIE I MIEJSKIE

Jan Górak

MATERIAŁY DO HISTORII KULTURY MATERIALNEJ ZAMOJSZCZYZNY

Sielec:
- murowany spichlerz dworski z I połowy XIX wieku, użytkownik K. Wojciechowski;

Zaboreczno:
- drewniana zagroda nr 31, na którą składa się dom, obora, stodoła i drewutnia, zbudowana około 1900 roku, użytkownik M. Furmaniak;

Zadnoga:
- kamienna figura zbudowana około 1905 roku,
- drewniany dom nr 6 zbudowany około 1920 roku, użytkownik R. Łopuszyński;

Zastawki:
- drewniana kapliczka świętego Jana Nepomucena, zbudowana około 1900 roku;

Zwiartów:
- drewniana kapliczka domkowa Matki Boskiej, zbudowana na początku XX wieku,
- drewniana kapliczka domkowa świętego Jana Nepomucena, zbudowana na początku XX wieku,
- drewniany budynek szkoły, wzniesionej w 1924 roku, obecnie pustostan,
- drewniany dom nr 68 zbudowany około 1929 roku, użytkownik J. Wójcik,
- młyn motorowy, obecnie elektryczny, zbudowany około 1929 roku, użytkownik B. Jach, w średnim stanie technicznym.

- **Rozpoznanie stanu krajobrazu**

Istotny wpływ na zasoby i walory krajobrazu ma przynależność terenu gminy do poszczególnych mezoregionów fizyczno–geograficznych. Według regionalizacji fizyczno–geograficznej obszar gminy w części wschodniej przynależy do mezoregionu zwanego Grzędą Sokalską, który na tym odcinku ma charakter lessowej wysoczyzny pociętej licznymi wąwozami i jarami, pozbawiony większych kompleksów leśnych. Część zachodnia znajduje się w obrębie Roztocza Środkowego, na tym odcinku składającego się z łagodnych wzniesień rozdzielonych liczną siecią rzek i potoków.

W obrębie poszczególnych mezoregionów zaznaczają się znaczne różnice lokalnych cech krajobrazowych dotyczących ukształtowania i pokrycia terenu oraz nasycenia obszarów zasobami kulturowymi. Obszar gminy Krynice charakteryzuje się w miarę jednostajnym przemieszaniem pól uprawnych oraz zabudowy wiejskiej. Niewielkie kompleksy leśne koncentrują się w części centralnej i zachodniej omawianego terenu.

Kolejnym elementem istotnym dla ustalenia waloryzacji krajobrazu kulturowego są informacje o osadnictwie prahistorycznym i wczesnośredniowiecznym, pozyskane w oparciu o badania archeologiczne (AZP) oraz dane o historycznych podziałach administracyjnych od czasów najdawniejszych (w tym przypadku od początki XV wieku) do końca XIX wieku.

Zestawienie jednostek podziału wynikających ze wspomnianych klasyfikacji miejscowych cech krajobrazu i regionalizacji fizyczno–geograficznej pozwoliło na wydzielenie obszarów o względnej jednolitości pod względem ukształtowania, pokrycia zabudową oraz odrębności historycznej.

- **Ocena stanu krajobrazu**

W oparciu o dane o ukształtowaniu terenu, charakterze zabudowy, rozmieszczeniu połaci leśnych oraz terenów użytkowanych rolniczo a także informacjach historycznych wyróżniono dwie strefy o zróżnicowanym charakterze architektoniczno – krajobrazowym.

Na większej części terenu gminy (wsie: Majdan Krynicki, Polanówka, Polany, Dąbrowa, Majdan Sielec, Romanówka, Antoniówka, Zaboreczno) dominuje krajobraz

zaniedbanym lub zdegradowanym modelem budownictwa tradycyjnego. Znajdują się tu liczne obiekty o charakterze zabytkowym lub historycznym: cmentarze, kamienne figury, stare zagrody i inne obiekty.

W części centralnej i wschodniej gminy rozciąga się pas krajobrazowy o większej wartości kulturowej (rejon Krynic, Bud Dzierążyńskich, Dzierążni, Zwiartowa), głównie w obrębie Grzędy Sokalskiej. Są to tereny o znacznej wartości zabytkowej krajobrazu historycznie jednorodnego lub nawarstwionego, z czytelnym układem kompozycyjnym i o zróżnicowanej wartości zabudowy tradycyjnej. W urozmaiconym widokowo terenie doliny Dzierążanki i odchodzących od niej jarów wtopiona jest stosunkowo liczna zabudowa wiejska o charakterze tradycyjnym. Znajdują się tu też ciekawe obiekty zabytkowe: oprócz interesującego widokowo zespołu kościelnego w Krynicach, dochodzą jeszcze pozostałości zespołu dworskiego w tej miejscowości oraz stary cmentarz, w Dzierążni znajduje się zespół kościoła parafialnego oraz założenie parkowo-pałacowe, pozostałości starej zabudowy drewnianej, stary cmentarz z kaplicą grobową, figury i kapliczki. W Zwiartowie pozostałości zespołu dworskiego, stara zabudowa drewniana oraz kapliczki przydrożne.

Proponuje się wyznaczyć strefę chronionego krajobrazu kulturowego obejmującego pas od Krynic do Zwiartowa. Na terenie tym postuluje się pełną ochronę treści historycznych, formy, substancji i funkcji chronionych obiektów. Pozostały teren gminy (z wyjątkiem cennych zespołów w Dobużku, Nabrożu i – ewentualnie – Pukarzowie) ma mniejsze walory zabytkowe. Dopuszczalne są na nim przekształcenia przestrzenne, z uwzględnieniem punktowych obiektów zabytkowych (cmentarzy, kapliczek, krzyży, przykładów budownictwa tradycyjnego, stanowisk archeologicznych itp.) i innych obiektów o walorach historycznych.

Na terenie całej gminy postuluje się ochronę krajobrazu kulturowego poprzez zachowanie dominacji form budownictwa tradycyjnego oraz harmonijne nawiązywanie do tradycji w budownictwie nowoczesnym.

- **Warunki percepcji i ekspozycji**

Jedną z właściwości oceny stanu krajobrazu są walory widokowe, związane z wskazaniem punktów i osi widokowych, a także lokalnych wglądów o ekspozycji czynnej.

Ważniejsze punkty i osie widokowe:

— ciąg widokowy na odcinku drogi nr 17 pomiedzy wsiami Polanówka i Krynice,
— ciąg widokowy wzdłuż drogi nr 48 230 i 48 563 przez wieś Polany i Polanówkę wraz z punktami widokowymi i wglądami lokalnymi na zalew w Krynicach oraz lasy w gminie Łabunie,
— ciąg widokowy w Krynicach (droga nr 17) – wgląd na zalew oraz kościół i cmentarz (subdominanty),
— ciąg widokowy wzdłuż drogi nr 48 562 z punktami widokowymi i wglądem na stawy w Tarnawatce oraz wzgórz Roztocza,
— ciąg widokowy wzdłuż drogi nr 48 565 – dolina rzeki Wożuczynki i lasy na stokach Roztocza,
— punkt widokowy przy drodze gminnej nr Gu 015 – kościół i cmentarz w Dzierążni (subdominanty),
— punkt widokowy na szlaku turystycznym (partyzancki) za wsią Romanówka,

Na terenie gminy znajduje się więcej punktów widokowych, są one jednak położone poza szlakami drogowymi, na terenie pól i stąd są trudno dostępne. Wymienione punkty i ciągi widokowe przedstawione są na mapie pt. *Uwarunkowania rozwoju* w skali 1:10 000.

- **Wykaz zabytków prawnie chronionych oraz znajdujących się w ewidencji konserwatorskiej**

  - **Archeologia**

Ewidencja stanowisk archeologicznych w oparciu o Archeologiczne Zdjęcie Polski obejmuje 121 stanowisk (212 faktów osadniczych).

Ewidencja stanowisk archeologicznych na terenie gminy Krynice.

L. p.	Nr stan. na obsz.	Miejscowość	Nr stan.w miejsc.	Funkcja stanowiska	Kultura	Chronologia
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*
Obszar AZP nr 91-88						
1	75	Polany	12	ślad osadn.	Trzciniecka?	II okr. ep. brązu
2	75	Polany	12	ślad osadn.	Wczesnośredniow.	VII – XII w.
3	75	Polany	12	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
4	76	Polany	13	ślad osadn.	?	Wcz. okr. ep. brązu
5	76	Polany	13	ślad osadn.	Wczesnośredniow.	VII – XII w.
6	77	Polany	14	ślad osadn.	Trzciniecka?	II okr. ep. brązu
7	78	Polany	15	ślad osadn.	?	Wcz. okr. ep. brązu
8	79	Polany	16	ślad osadn.	?	Wcz. okr. ep. brązu
9	80	Polany	17	osada?	Trzciniecka	II okr. ep. brązu
10	81	Polany	18	ślad osadn.	?	Wcz. okr. ep. brązu
11	82	Polany	19	osada?	Trzciniecka	II okr. ep. brązu
Obszar AZP nr 91-89						
12	1	Krynice	1	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
13	2	Krynice	2	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
14	3	Krynice	3	ślad osadn.	?	Neolit
15	4	Krynice	4	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
16	5	Krynice	5	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
17	6	Polanówka	1	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
18	7	Polanówka	2	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona

L. p.	Nr stan. na obsz.	Miejscowość	Nr stan.w miejsc.	Funkcja stanowiska	Kultura	Chronologia
1	2	3	4	5	6	7
19	8	Polanówka	3	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
20	9	Polanówka	4	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
21	10	Polanówka	5	ślad osadn.	K. ceram. sznurowej	Eneolit
22	11	Polanówka	6	ślad osadn.	Staropolska	XIV – XVI w.
23	12	Krynice	6	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
24	13	Krynice	7	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
25	14	Krynice	8	osada?	Trzciniecka	II okr. ep. brązu
26	14	Krynice	8	ślad osadn.	?	Ok. wpł. rzymskich
27	14	Krynice	8	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
28	15	Krynice	9	ślad osadn.	?	Neolit
29	15	Krynice	9	ślad osadn.	?	Epoka brązu
30	15	Krynice	9	osada?	Wczesnośredniow.	Okr. wcz. średniow.
31	15	Krynice	9	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
32	16	Krynice	10	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
33	17	Krynice	11	ślad osadn.	?	Epoka brązu
34	18	Krynice	12	ślad osadn.	?	Wcz. okr. ep. brązu
35	18	Krynice	12	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
36	19	Krynice	13	osada?	Pradziejowa	Nieokreślona
37	20	Krynice	14	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
38	21	Krynice	15	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
39	22	Krynice	16	ślad osadn.	?	Epoka kamienia
40	23	Krynice	17	ślad osadn.	Wczesnośredniow.	Okr. wcz. średniow.
41	23	Krynice	17	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
42	24	Krynice	18	ślad osadn.	Wczesnośredniow.	XII – XIII w.

L. p.	Nr stan. na obsz.	Miejscowość	Nr stan.w miejsc.	Funkcja stanowiska	Kultura	Chronologia
1	2	3	4	5	6	7
43	25	Krynice	19	ślad osadn.	Średniowieczna	Okres średniow.
44	25	Krynice	19	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
45	26	Krynice	20	osada?	Wczesnośredniow.	Okr. wcz. średniow.
46	26	Krynice	20	osada?	Średniowieczna	Okres średniow.
47	27	Krynice	21	ślad osadn.	?	Epoka kamienia
48	27	Krynice	21	osada?	Wczesnośredniow.	XII – XIII w.
49	27	Krynice	21	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
50	28	Krynice	22	osada?	?	Ok. wp. rzymskich?
51	28	Krynice	22	osada?	Wczesnośredniow.	XII – XIII w.
52	28	Krynice	22	osada	Średniowieczna	Okres średniow.
53	29	Krynice	23	osada?	Wczesnośredniow.	Okr. wcz. średniow.
54	29	Krynice	23	ślad osadn.	Wczesnośredniow.	XII – XIII w.
55	29	Krynice	23	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
56	30	Majdan Krynicki	1	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
57	31	Majdan Krynicki	2	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
58	32	Majdan Krynicki	3	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
59	33	Majdan Krynicki	4	ślad osadn.	Wczesnośredniow.	Okr. wcz. średniow.
60	33	Majdan Krynicki	4	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
61	34	Majdan Krynicki	5	ślad osadn.	Wczesnośredniow.	Okr. wcz. średniow.
62	47	Dąbrowa	1	ślad osadn.	Wczesnośredniow.	Okr. wcz. średniow.
63	47	Dąbrowa	1	ślad osadn.	Średniowieczna	Okres średniow.
64	48	Dąbrowa	2	ślad osadn.	?	Epoka brązu
65	49	Dąbrowa	3	ślad osadn.	?	Neolit
66	49	Dąbrowa	3	ślad osadn.	Wczesnośredniow.	Okr. wcz. średniow.
67	50	Dąbrowa	4	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona

L. p.	Nr stan. na obsz.	Miejscowość	Nr stan.w miejsc.	Funkcja stanowiska	Kultura	Chronologia
1	2	3	4	5	6	7
68	51	Dąbrowa	5	ślad osadn.	?	Epoka brązu
69	52	Majdan Sielec	1	ślad osadn.	?	Epoka brązu
70	52	Majdan Sielec	1	ślad osadn.	Wczesnośredniow.	Okr. wcz. średniow.
71	53	Polanówka	7	ślad osadn.	?	Wcz. okr. ep. brązu
72	54	Polanówka	8	ślad osadn.	K. pucharów lejkow?	Neolit
73	55	Polanówka	9	ślad osadn.	?	Wcz. okr. ep. brązu
74	55	Polanówka	9	osada?	Pradziejowa	Nieokreślona
75	56	Polanówka	10	ślad osadn.	Trzciniecka	II okr. ep. brązu
76	56	Polanówka	10	osada?	Wczesnośredniow.	Okr. wcz. średniow.
77	56	Polanówka	10	osada?	Średniowieczna	Okres średniow.
78	56	Polanówka	10	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
79	57	Polanówka	11	osada?	Trzciniecka	II okr. ep. brązu
80	58	Polanówka	12	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
81	59	Polany	1	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
82	60	Polany	2	ślad osadn.	?	Neolit
83	61	Polany	3	ślad osadn.	Wczesnośredniow.	Okr. wcz. średniow.
84	61	Polany	3	ślad osadn.	Średniowieczna	Okres średniow.
85	62	Polany	4	osada?	Trzciniecka	II okr. ep. brązu
86	62	Polany	4	osada?	Przeworska	Ok. wpł. rzymskich
87	62	Polany	4	osada	Wczesnośredniow.	X – XII w.
88	63	Polany	5	osada?	Trzciniecka	II okr. ep. brązu
89	63	Polany	5	osada?	Łużycka	Ep. brązu/Halsztat
90	63	Polany	5	ślad osadn.	?	Ok. wpł. rzymskich
91	63	Polany	5	osada	Wczesnośredniow.	VIII – X w.
92	63	Polany	5	osada	Wczesnośredniow.	X – XII w.
93	63	Polany	5	osada?	Pradziejowa	Nieokreślona
94	64	Polany	6	ślad osadn.	Łużycka	Ep. brązu/Halsztat
95	64	Polany	6	ślad osadn.	Wczesnośredniow.	Okr. wcz. średniow.

L. p.	Nr stan. na obsz.	Miejscowość	Nr stan.w miejsc.	Funkcja stanowiska	Kultura	Chronologia
1	2	3	4	5	6	7
96	65	Polany	7	ślad osadn.	?	Epoka brązu
97	65	Polany	7	osada?	Wczesnośredniow.	XII – XIII w.
98	65	Polany	7	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
99	66	Polany	8	osada?	?	Wcz. okr. ep. brązu
100	66	Polany	8	ślad osadn.	Łużycka	Ep. brązu/Halsztat
101	66	Polany	8	osada?	Wczesnośredniow.	Okr. wcz. średniow.
102	66	Polany	8	osada?	Pradziejowa	Nieokreślona
103	67	Polany	9	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
104	68	Polany	10	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
105	69	Polany	11	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
106	70	Romanówka	1	ślad osadn.	K. pucharów lejkow.	Neolit
107	70	Romanówka	1	ślad osadn.	Trzciniecka?	II okr. ep. brązu
108	71	Romanówka	2	ślad osadn.	Średniowieczna	Okres średniow.
109	72	Romanówka	3	ślad osadn.	Trzciniecka	II okr. ep. brązu
110	72	Romanówka	3	ślad osadn.	Grupa czerniczyńska	Okr. lateński
111	72	Romanówka	3	ślad osadn.	Wczesnośredniow.	Okr. wcz. średniow.
112	73	Romanówka	4	ślad osadn.	Wczesnośredniow.	Okr. wcz. średniow.
113	74	Romanówka	5	ślad osadn.	?	Neolit
114	74	Romanówka	5	osada?	Wczesnośredniow.	Okr. wcz. średniow.
115	75	Romanówka	6	osada?	K. pucharów lejkow.	Neolit
116	75	Romanówka	6	osada?	Trzciniecka	II okr. ep. brązu
117	75	Romanówka	6	osada	Wczesnośredniow.	VIII – X w.
118	75	Romanówka	6	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
119	76	Zadnoga	1	ślad osadn.	?	Wcz. okr. ep. brązu
120	76	Zadnoga	1	ślad osadn.	Łużycka	Ep. brązu/Halsztat

L. p.	Nr stan. na obsz.	Miejscowość	Nr stan.w miejsc.	Funkcja stanowiska	Kultura	Chronologia
1	2	3	4	5	6	7
121	76	Zadnoga	1	ślad osadn.	Wczesnośredniow.	Okr. wcz. średniow.
122	76	Zadnoga	1	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
123	77	Zadnoga	2	ślad osadn.	K. pucharów lejkow.	Neolit
124	77	Zadnoga	2	ślad osadn.	?	Epoka brązu
125	77	Zadnoga	2	ślad osadn.	Wczesnośredniow.	Okr. wcz. średniow.
126	77	Zadnoga	2	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
127	78	Zadnoga	3	osada	Wczesnośredniow.	Okr. wcz. średniow.
128	78	Zadnoga	3	osada?	Pradziejowa	Nieokreślona
129	79	Zadnoga	4	ślad osadn.	Łużycka?	Ep. brązu/Halsztat
130	79	Zadnoga	4	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
131	80	Zadnoga	5	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
132	81	Zadnoga	6	osada?	Łużycka?	Ep. brązu/Halsztat
133	81	Zadnoga	6	osada	Wczesnośredniow.	Okr. wcz. średniow.
134	81	Zadnoga	6	osada	Średniowieczna	Okres średniow.
135	82	Zadnoga	7	osada?	?	Wcz. okr. ep. brązu
136	82	Zadnoga	7	osada?	Przeworska	Ok. wpł. rzymskich
137	82	Zadnoga	7	osada	Wczesnośredniow.	Okr. wcz. średniow.
138	82	Zadnoga	7	osada?	Średniowieczna	Okres średniow.
139	83	Zadnoga	8	ślad osadn.	?	Wcz. okr. ep. brązu
140	84	Zadnoga	9	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
141	85	Krynice	24			
Obszar AZP nr 92-90						
142	1	Dzierążnia	1	ślad osadn.	?	Ok. wpł. rzymskich
143	2	Huta Dzierążyńska	2	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
144	3	Huta Dzierążyńska	3	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
145	4	Zwiartów	1	osada?	Pradziejowa	Nieokreślona
146	5	Zwiartów	2	ślad osadn.	Trzciniecka	II okr. ep. brązu

L. p.	Nr stan. na obsz.	Miejscowość	Nr stan.w miejsc.	Funkcja stanowiska	Kultura	Chronologia
1	2	3	4	5	6	7
147	6	Zwiartów	3	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
148	7	Zwiartów	4	osada?	Pradziejowa	Nieokreślona
149	8	Zwiartów	5	osada?	?	Neolit
150	9	Zwiartów	6	osada?	Trzciniecka	II okr. ep. brązu
151	9	Zwiartów	6	osada	Wczesnośredniow.	IX – XII w.
152	10	Zwiartów	7	ślad osadn.	?	Ok. wpł. rzymskich
153	10	Zwiartów	7	ślad osadn.	Wczesnośredniow.	Okr. wcz. średniow.
154	11	Zwiartów	8	osada	Wczesnośredniow.	Okr. wcz. średniow.
155	11	Zwiartów	8	osada	Pradziejowa	Nieokreślona
156	12	Zwiartów	9	ślad osadn.	?	Neolit
157	12	Zwiartów	9	ślad osadn.	Trzciniecka	II okr. ep. brązu
158	12	Zwiartów	9	ślad osadn.	?	Ok. wpł. rzymskich
159	12	Zwiartów	9	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
160	13	Zwiartów	10	osada?	Wczesnośredniow.	VIII – X w.
161	13	Zwiartów	10	osada?	Wczesnośredniow.	X – XIII w.
162	13	Zwiartów	10	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
163	14	Zwiartów	11	ślad osadn.	?	Wcz. okr. ep. brązu
164	14	Zwiartów	11	ślad osadn.	Łużycka	Ep. brązu/Halsztat
165	14	Zwiartów	11	osada?	Wczesnośredniow.	Okr. wcz. średniow.
166	14	Zwiartów	11	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
167	15	Zwiartów	12	osada?	Wczesnośredniow.	Okr. wcz. średniow.
168	15	Zwiartów	12	osada?	Pradziejowa	Nieokreślona
169	16	Zwiartów	13	osada?	Trzciniecka	II okr. ep. brązu
170	17	Zwiartów	14	ślad osadn.	Przeworska	Ok. wpł. rzymskich
171	17	Zwiartów	14	osada?	Wczesnośredniow.	Okr. wcz. średniow.
172	17	Zwiartów	14	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
173	18	Zwiartów	15	ślad osadn.	?	Wcz. okr. ep. brązu
174	19	Dzierążnia	2	ślad osadn.	Przeworska	Ok. wpł. rzymskich

L. p.	Nr stan. na obsz.	Miejscowość	Nr stan.w miejsc.	Funkcja stanowiska	Kultura	Chronologia
1	2	3	4	5	6	7
175	19	Dzierążnia	2	osada?	Wczesnośredniow.	Okr. wcz. średniow.
176	19	Dzierążnia	2	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
177	20	Dzierążnia	3	osada?	Pradziejowa	Nieokreślona
178	21	Dzierążnia	4	osada?	?	Ok. wpł. rzymskich
179	21	Dzierążnia	4	osada?	Wczesnośredniow.	Okr. wcz. średniow.
180	21	Dzierążnia	4	osada?	Pradziejowa	Nieokreślona
181	22	Dzierążnia	5	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
182	23	Dzierążnia	6	osada?	Pradziejowa	Nieokreślona
183	24	Dzierążnia	7	osada?	?	Neolit
184	24	Dzierążnia	7	osada	Wczesnośredniow.	Okr. wcz. średniow.
185	24	Dzierążnia	7	osada?	Pradziejowa	Nieokreślona
186	25	Dzierążnia	8	osada?	Pradziejowa	Nieokreślona
187	26	Huta Dzierążyńska	4	osada?	Wczesnośredniow.	Okr. wcz. średniow.
188	26	Huta Dzierążyńska	4	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
189	27	Huta Dzierążyńska	5	osada?	Pradziejowa	Nieokreślona
190	28	Dzierążnia	9	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
191	29	Dzierążnia	10	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
192	30	Dzierążnia	11	osada?	Wczesnośredniow.	Okr. wcz. średniow.
193	30	Dzierążnia	11	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
194	31	Dzierążnia	12	osada?	Trzciniecka	II okr. ep. brązu
195	32	Dzierążnia	13	osada?	Pradziejowa	Nieokreślona
196	33	Dzierążnia	14	osada?	Pradziejowa	Nieokreślona
197	34	Dzierążnia	15	osada?	?	Wcz. okr. ep. brązu
198	34	Dzierążnia	15	ślad osadn.	?	Ok. wpł. rzymskich
199	34	Dzierążnia	15	osada?	Wczesnośredniow.	Okr. wcz. średniow.
200	34	Dzierążnia	15	osada?	Pradziejowa	Nieokreślona
201	35	Dzierążnia	16	ślad osadn.	?	Neolit
202	35	Dzierążnia	16	ślad osadn.	Trzciniecka	II okr. ep. brązu

L. p.	Nr stan. na obsz.	Miejscowość	Nr stan.w miejsc.	Funkcja stanowiska	Kultura	Chronologia
1	2	3	4	5	6	7
202	35	Dzierążnia	16	ślad osadn.	Trzciniecka	II okr. ep. brązu
203	35	Dzierążnia	16	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
204	36	Dzierążnia	17	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
205	37	Zwiartów	16	osada?	?	Neolit
206	37	Zwiartów	16	osada?	Pradziejowa	Nieokreślona
207	38	Zwiartów	17	ślad osadn.	?	Neolit
208	38	Zwiartów	17	osada?	Wczesnośredniow.	Okr. wcz. średniow.
209	38	Zwiartów	17	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
210	54	Zwiartów	18	osada?	Wczesnośredniow.	Okr. wcz. średniow.
211	54	Zwiartów	18	osada?	Pradziejowa	Nieokreślona
212	55	Zwiartów	19	osada?	Pradziejowa	Nieokreślona

- Wykaz obiektów wpisanych do rejestru

Zgodnie z Obwieszczeniem nr 1/2000 Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Lublinie z dnia 12 września 2000r w rejestrze zabytków w gm. Krynice znajdują się:

Lp.	Miejscowość	Rej. zab.	Obiekt	Czas powst.
1	2	3	4	5
			REJESTR ZABYTKÓW	
1.	Dzierążnia	Z A/298	Kościół par., mur.	1769-74
2.			Dzwonnica mur.	po 1817
3.			4 kapliczki mur.	1905
4.			Pomnik nagrobny	1898
5.			*Plebania mur.*	*po 1934*
6.			Cmentarz przykościelny z drzewostanem	XVIII
7.	Dzierążnia	Z A/317	*ZESPÓŁ PAŁACOWY*	
8.			- pałac mur., ob. szkoła	ok.1890
9.			- oficyna mur., ob. mieszkania	k.XVIII
10.			- park	k.XVIII
11.	Krynice	Z A/452	ZESPÓŁ DWORSKI	
12.			*- ruiny dworu, mur.*	*I p.XIX*
13.			- park, 3,95 ha	I p.XIX
14.	Zwiartów	Z A/453	*ZESPÓŁ DWORSKI*	
15.			- ruiny dworu, mur.	I p.XIX
16.			- spichlerz mur.	1842
17.			- park, 1,41 ha	I p.XIX

Wykaz obiektów przesłanych do Urzędu Gminy w Krynicach w celu założenia ewidencji, zgodnie z art.13 ustawy o ochronie dóbr kultury

1.	Antoniówka	-	Cmentarz wojenny	1939
2.	Budy	-	Klinkiernia, mur.	1910
3.	Budy	-	Zagroda nr 7 (bud.gospod., stodoła), drewn., uż. J.Bondyra	ok.1915
4.	Budy	-	Kuźnia, drewn.	1937
5.	Dąbrowa	-	Kaplica św. Antoniego, mur.	1860
6.	Dąbrowa	-	Figura kam.	pocz. XX
7.	Dąbrowa	-	Zagroda nr 40 (dom, obora, stodoła), drewn., uż.L.Mużacz	1906
8.	Dąbrowa	-	Stanowisko archeologiczne (5)	
9.	Dzierążnia	-	Kaplica grobowa Makomaskich (d. cerkiew), mur.	1828
10.	Dzierążnia	-	Figra MB Niepok. Pocz., kam.	pocz. XX
11.	Dzierążnia	-	Dom nr 90, drewn., uż. J. Chwaleba	k.XIX
12.	Dzierążnia	-	Dom nr 98, drewn., uż. S. Machuła	pocz.XX
13.	Dzierążnia	-	Dom nr 99, drewn., uż. Z. i J.Pokrywkowie	ok.1880
14.	Dzierążnia	-	Dom nr 101, drewn., uż. W. Wlaź	ok.1880
15.	Dzierążnia	-	Dom nr 117, drewn., uż. K. Kawałko	1863
16.	Dzierążnia	-	Stodoła nr 119, drewn., M.Sroka	1872
17.	Dzierążnia	-	Stodoła nr 122, drewn., uż. J.Hałas	ok.1880
18.	Dzierążnia	-	Cmentarz grzebalny, czynny	XVIII
19.	Dzierążnia	-	Stanowisko archeologiczne (17)	
20.	Huta Dzierążyńska	-	Dom nr 7, drewn., uż. S. Posikata	ok.1907
21.	Huta Dzierążyńska	-	Dom nr 21, drewn., uż. J. Kuźniarz	ok.1919
22.	Huta Dzierążyńska	-	Stanowisko archeologiczne (5)	
23.	Krynice	-	Kościół par., drewn. (przeniesiony z Horyszowa)	1920
24.	Krynice	-	Szkoła (ob. dom nr 2), drewn.	poł.XIX
25.	Krynice	-	Obora dworska, mur.	po 1920
26.	Krynice	-	Dom nr 6, drewn., uż. K. Hucia	1937
27.	Krynice	-	Dom nr 31, drewn., uż. M. Jędruszczak	1927
28.	Krynice	-	Cegielnia, mur.	poł.XIX
29.	Krynice	-	Młyn motor., drewn.	1930
30.	Krynice	-	Stanowisko archeologiczne (24)	
31.	Krynice	-	Cmentarz grzebalny, czynny	XIX
32.	Kryniczki	-	Budynek folwarczny, mur.	ok.1900
33.			Pozostałości parku dworskiego	XIX
34.	Kunówka Kol.	-	Stanowisko archeologiczne (2)	
35.	Majdan Krynicki	-	Stanowisko archeologiczne (5)	
36.	Majdan Sielec	-	Figura sw. Antoniego, kam.	pocz. XX
37.	Majdan Sielec	-	Zagroda nr 38 dom,obora,stodoła), drewn., uż. P.Matej	3 ćw.XIX
38.	Majdan Sielec	-	Zagroda nr 97 (dom, bud.gosp.., stod.), drewn., L.Jamróz	k.XIX
39.	Majdan Sielec	-	Zagroda nr 119 (dom, stodoła), drewn., uż. J. Kuźniarz	4 ćw.XIX

40.	Majdan Sielec	-	Dom nr 26, drewn., uż. A.Budeńczuk	poł.XIX
41.	Majdan Sielec	-	Dom nr 45, drewn., uż. L. Kowalski	3 ćw.XIX
42.	Majdan Sielec	-	Dom nr 96, drewn., uż. J.Skiba	ok.1920
43.	Majdan Sielec	-	Dom nr 100, drewn., uż. E. Zięba	ok.1910
44.	Majdan Sielec	-	Stanowisko archeologiczne (1)	
45.	Petrynówka	-	Stanowisko archeologiczne (3)	
46.	Polanówka	-	Dom nr 28, drewn., uż. S. Pasieczny	ok.1913
47.	Polanówka	-	Dom nr 54, drewn., uż.J. Kowalski	1928
48.	Polanówka	-	Stanowisko archeologiczne (12)	
49.	Polany	-	Figura z krzyżem, kam.	1906
50.	Polany	-	Dom nr 8, drewn., uż.W. Sadowska	4 ćw.XIX
51.	Polany	-	Dom nr 58, drewn., uż. B. Wojczuk	1928
52.	Polany	-	Dom, drewn., uż. W. Chwaleba	k.XIX
53.	Polany	-	Stodoła, drewn., uż L. Schab	ok.1910
54.	Polany	-	Stanowisko archeologiczne (19)	
55.	Pucharki	-	Spichlerz i stodoła, mur.	1829
56.	Romanówka	-	Figura kam.	1907
57.	Romanówka	-	Zagroda nr 1 (stodoła, spichlerz), drewn., uż. K. Baran	ok.1880
58.	Romanówka	-	Stodoła, drewn., uż. T. Kostrubiec	ok.1913
59.	Romanówka	-	Stanowisko archeologiczne (6)	
60.	Sielec	-	Spichlerz dworski, mur., uż. K. Wojciechowski	1 p.XIX
61.	Suminówek	-	Stanowisko archeologiczne (1)	
62.	Zaboreczno	-	Zagroda nr 31 (dom, obora, stod., drewutn.), drewn., M.Furmaniak	ok.1900
63.	Zaboreczno	-	Stanowisko archeologiczne (2)	
64.	Zadnoga	-	Figura kam.	Ok.1905
65.	Zadnoga	-	Dom nr. 6, uż. R. Łopuszyński, drewn.	ok.1920
66.	Zadnoga	-	Stanowisko archeologiczne (9)	
67.	Zastawki	-	Kapliczka św. Jana Nepomucena, drewn.	ok.1900
68.	Zwiartów	-	Kapliczka MB, domkowa, drewn.	pocz. XX
69.	Zwiartów	-	Kapliczka św. Jana Nepomucena, domkowa, drewn.	pocz. XX
70.	Zwiartów	-	Szkoła drewn.	1924
71.	Zwiartów	-	Dom nr 68, drewn., uż. J. Wójcik	ok.1929
72.	Zwiartów	-	Młyn motor. (ob. elektr.), uż. B. Jach	pocz.XX
73.	Zwiartów	-	Stanowisko archeologiczne (19)	

Zgodnie z informacją Urzędu Gminy wykaz ten wymaga aktualizacji - znaczna część obiektów nie istnieje.

3.3.2. Niematerialne wartości kulturowe

W gminie brak ośrodka kultury. Urząd Gminy w Krynicach finansuje działalność Gminnej Biblioteki Publicznej z siedzibą w Krynicach i punktem bibliotecznym w Dzierążni. Biblioteka obsługuje czytelników na terenie całej gminy.

Oprócz wypożyczeń księgozbioru pracownicy biblioteki rokrocznie organizują konkurs czytelniczy im. Henryka Sienkiewicza a także prowadzą edycję gminną konkursu recytatorskiego im. Bolesława Leśmiana. Organizowane są też konkursy ekologiczne oraz wycieczki. Wielokrotnie mieszkańcy gminy mogą w bibliotece gminnej spotkać się z twórcami kultury na organizowanych tu spotkaniach autorskich.

Na terenie gminy działają zespoły śpiewacze „Roztocze" w Dzierążni oraz „Pojednanie" w Majdanie Krynickim.

Z inicjatywy samorządu gminnego organizowanie są corocznie dożynki gminne, rozmaite imprezy okolicznościowe w rodzaju Dnia Matki, Dnia Sportu, spotkań andrzejkowych, spotkań opłatkowych, uroczystości z okazji odzyskania niepodległości, wybuchu II wojny światowej, kombatanckich spotkań w rocznice walk oddziałów partyzanckich pod Zaboreczem. Organizowane są też festyny: zawody strażackie, turnieje sportowe, prezentacje zespołów muzycznych i tanecznych.

- **Uwarunkowania środowiska kulturowego**

Przy formułowaniu polityki przestrzennej i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy należy uwzględnić uwarunkowania wynikające z zasobów środowiska kulturowego. Główne czynniki ukierunkowujące rozwój gminy to:

- zachowanie różnorodności zasobów środowiska kulturowego, wymagania w zakresie ochrony konserwatorskiej obiektów, zespołów i terenów zabytkowych,
- ochrona wartościowych zasobów krajobrazu kulturowego ze względu na znaczenie dla zachowania tożsamości kulturowej obszaru,
- istniejące zmiany i zagrożenia degradacją obiektów zabytkowych,
- kreowanie atrakcyjnego krajobrazu gminy.

- **Uwarunkowania wynikające z zasobów kultury i krajobrazu oraz ich ochrony**

Krajobraz kulturowy gminy Krynice według źródeł archeologicznych zaczął się kształtować już od starszej epoki kamienia (paleolitu). Świadczą o tym odkrycia archeologiczne. Na terenie gminy zarejestrowano 121 stanowisk /212 faktów osadniczych/.

Z zabytków wpisanych do rejestru zachowało się jedynie 4 pozycje, z czego dwie znajdują się w względnie dobrym stanie, pozostałe to ruiny z zaniedbanymi pozostałościami parków.

Z obiektów wpisanych do ewidencji znaczna część jak wynika z informacji Urzędu Gminy nie istnieje - dotyczy to w szczególności budynków mieszkalnych i gospodarczych w granicach zagród wiejskich.

Krajobraz kulturowy mimo zniekształceń zabudowy został w znacznym stopniu zachowany.

Historyczne układy wsi zostały w dużym stopniu zniekształcone poprzez realizowanie nowego budownictwa, dostosowanego do obowiązujących przepisów. Zmianie uległa również forma budownictwa. Od lat sześćdziesiątych XX wieku drewnianą zabudowę sukcesywnie zaczęło zastępować budownictwo murowane. Początkowo nawiązujące do form tradycyjnych, a w późniejszych czasach – poprzez wznoszenie zabudowy na rzucie kwadratu,

przekryte dachem kopertowym, parterowe lub piętrowe, często wysoko posadowione – daleko odbiegające od form tradycyjnych.

Postuluje się wpisanie do rejestru zabytków i uznanie za zabytek prawem chroniony obiekt drewnianego kościoła w Krynicach, wzniesionego w 1920 roku i zaprojektowanego przez architekta J. Siennickiego wraz z otaczającym cmentarzem z początku XIX wieku. Obiekt kościelny jest interesującym przykładem zanikającej już architektury drewnianej, natomiast cmentarz ma znaczna wartość historyczną, związaną z dziejami regionu. Cały zespół odznacza się dużymi walorami estetycznymi poprzez ciekawe usytuowanie w krajobrazie.

Obiekty zabytkowe wpisane do rejestru zabytków objęte są ścisłą ochroną konserwatorską i obowiązuje zachowanie ich w obecnej formie przestrzennej wraz z najbliższym otoczeniem. W przypadku podejmowania działań inwestycyjnych wymagane jest zatwierdzenie projektu przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Obiekty znajdujące się w ewidencji konserwatorskiej powinny być w miarę możliwości zachowane dla utrzymania tożsamości kulturowej obszaru, a ich forma winna służyć opracowaniu zasad kształtowania form architektury i budownictwa na tym terenie.

Przy realizacji nowej zabudowy należy uwzględnić zasady kształtowania formy nawiązującej do historycznej kompozycji urbanistycznej jednostek osadniczych i budownictwa tradycyjnego (wytyczne zawarte w *Zielonej Karcie* Unii – Bruksela 1990 r., jak też w *Nowej Karcie Ateńskiej* z 1998 roku.)

Na uwagę i ochronę zasługują również obiekty znajdujące się w ewidencji konserwatorskiej oraz stanowiska archeologiczne znajdujące się w ewidencji archeologicznej, obejmujące 121 stanowisk (212 faktów osadniczych), które zarejestrowano w obrębie obszarów AZP nr 91-88, 91-89, 92-90.

Przy pracach ziemnych podejmowanych w rejonie występowania stanowisk archeologicznych ujętych w ewidencji konserwatorskiej niezbędne są badania wyprzedzające lub nadzory archeologiczne, stosownie do decyzji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

URZĄD WOJEWÓDZKI
22-400 w Zamościu
Wydział Kultury i Sztuki
Wojewódzki Konserwator Zabytków

KL. 534 / 23 / 88

Rej.zabytków - A/452

Zamość, 1988 - 09 - 10

D E C Y Z J A

W SPRAWIE WPISANIA DOBRA KULTURY DO REJESTRU ZABYTKÓW

Na podstawie art.5 pkt.1, art.8 ust.1 pkt.2 i art.14 ust.1 pkt.1 ustawy z dnia 15 lutego 1962 r. o ochronie dóbr kultury i o muzeach /Dz.U.Nr 10, poz.48 oraz Nr 38 z 1983 r., poz.173/ oraz art.104 i 132 kpa, w wyniku postępowania administracyjnego prowadzonego z urzędu, a także odwołania od mojej decyzji wniesionego przez Zespół Opieki Zdrowotnej w Tomaszowie Lub.

o r z e k a m

1. Uchylić w całości swoją decyzję z dnia 10 sierpnia 1988 r. znak KL-534/23/88.
2. Wpisać do rejestru zabytków województwa zamojskiego, pod numerem A/452, następujące dobro kultury : Zespół dworski w miejscowości Krynice, gm.Krynice, woj.zamojskie, składający się z parku oraz ruin klasycystycznego dworu, obejmujący teren działki Nr 556/6 o pow.3,71 ha będącej w ~~użytkowaniu Urzędu~~ Gminy w Krynicach oraz terenu działki Nr 556/5 o pow.0.24 ha będącej w użytkowaniu Gminnego Ośrodka Zdrowia w Krynicach - o łącznej powierzchni 3,95 ha w granicach oznaczonych kolorem czerwonym na załączonym do decyzji wypisie z rejestru gruntów.

U z a s a d n i e n i e

Park krajobrazowy w Krynicach powstał w połowie XIX w., a jego położenie na stokach wzgórz oraz zachowany okazały starodrzew, świadczą o wysokich walorach krajobrazowych i przyrodniczych obiektu wymagających ochrony konserwatorskiej.

Biorąc powyższe pod uwagę, a także z uwagi na zmianę użytkowników i numerów działek w trakcie trwającego postępowania, postanowiono jak w sentencji.

P o u c z e n i e

Od decyzji niniejszej przysługuje stronom odwołanie do Ministra Kultury i Sztuki w terminie 14 dni od daty jej doręczenia, za moim pośrednictwem.

Wojewódzki Konserwator Zabytków
mgr Tadeusz Twardowski

Załączniki do decyzji :

1. Wyrys z mapy ewidencyjnej gruntów 1:5000
2. Pouczenie o skutkach wpisu do rej.zab.

Decyzję otrzymują :

1. Naczelnik Gminy Krynice
2. Gminny Ośrodek Zdrowia w Krynicach
3. Zespół Opieki Zdrowotnej w Tomaszowie Lub.

Do wiadomości :

1. UW Zamość, Wydział Zdrowia i Opieki Społ.
2. UW Zamość Wydział Plan.Przestrz., Urb.Arch.i Nadz.Bud.
3. UW Zamość Wydział Geodezji i Gosp.Gruntami
4. ODZ Warszawa
5. ZOiKZPO Warszawa
6. PBW w Tomaszowie Lub.
7. OBDZ w/m - a/a.

Województwo Zamość

Jednostka ewidencyjna KRYNICE
miasto, dzielnica, gmina

Obręb KRYNICE

pieczęć organu wydającego

Opis i mapa

Skala 1:5000

Nr jednostki rejestrowej 6 Nr księgi Wieczystej

Urząd Gminy w Krynicach – 556/6
imię i nazwisko właściciela – władającego (nazwa)

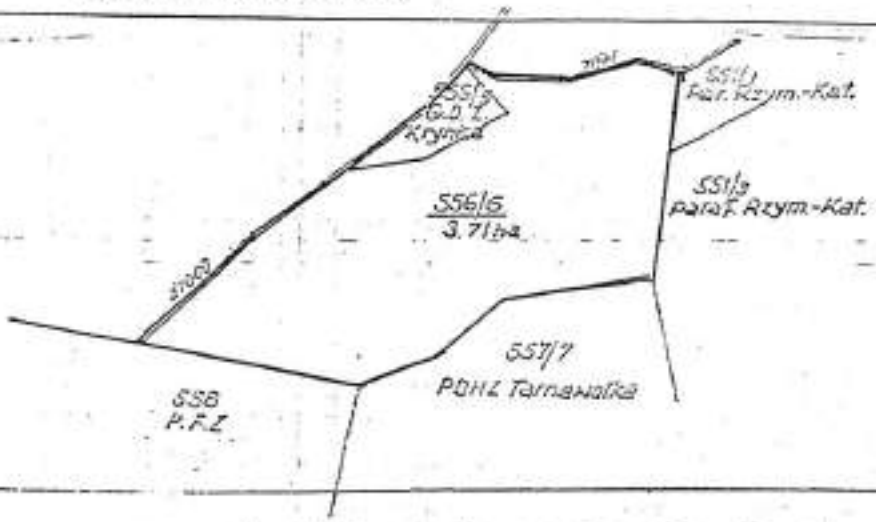
G.O.Z. w Krynicach – 556/5
miejsce zamieszkania

WYPIS Z REJESTRU GRUNTÓW

Nazwisko i imię posiadacza lub projektowany nabywca	Numer mapy	Numer działki	Bliższe określenie położenia	Rodzaj użytków	Klasa	Powierzchnia użytków ha	a	m²	Ogólna działki ha	a	m²
		556/6		użytki	IV	3	71		3	71	
			słownie: trzy hektary siedemdziesiąt jeden arów								
		556/5		grunty		0	24		0	24	
				i budynki							
			słownie: dwadzieścia cztery arów								
				Razem:		3	95		3	95	

URZĄD WOJEWÓDZKI
22-400 v. Zamościu
Wydział Kultury i Sztuki
Wojewódzki Konserwator Zabytków

Załącznik do decyzji WKZ: KL. 534/13/88
z dnia 1988.09.10
o wpisaniu do rejestru zabytków pod nr A/452/88

Niniejszy wypis z rejestru gruntów i mapy sporządzono według stanu z 1972 r.

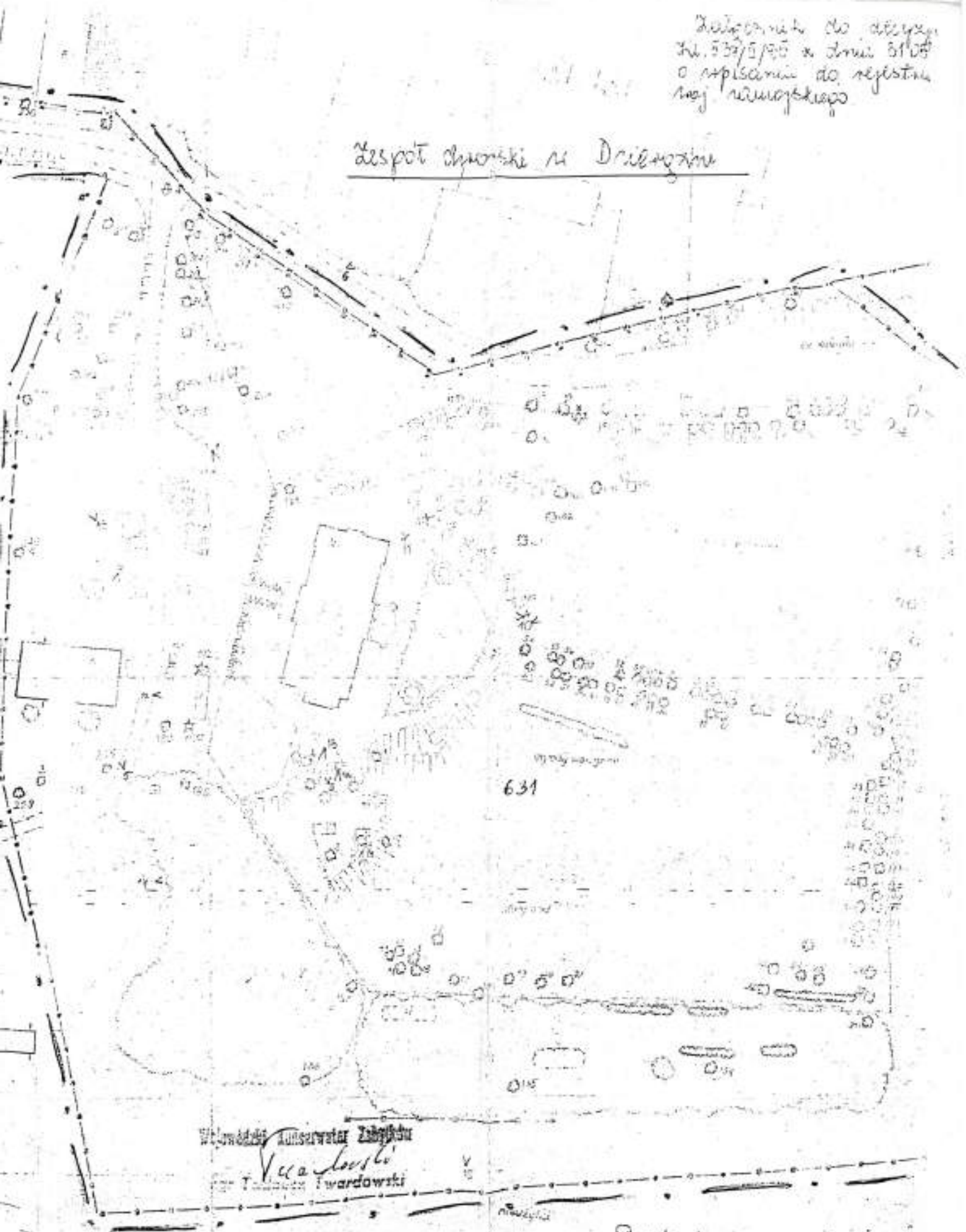
Mapę sporządził na podstawie mapy ewidencyjnej gruntów wsi Krynice
z roku 1973 - geodeta gminy Krynice Marii Z.

podpis

1988-89-12

Załącznik do decyzji
Nr. 532/5/56 z dnia 31.08
o wpisaniu do rejestru
woj. warszawskiego

Zespół dworski w Dziekanowie

Wojewódzki Konserwator Zabytków
Tadeusz Twardowski

Opracowano w kwietniu
1964 r. przez D. Karnicko

NIKA

9r. roku o ochronie dóbr kultury i o mu-

dorobek myśli i pracy wielu

oraz zabezpieczyć zabytek

zabytku musi niezwłocznie

mieć wpływ ujemny na

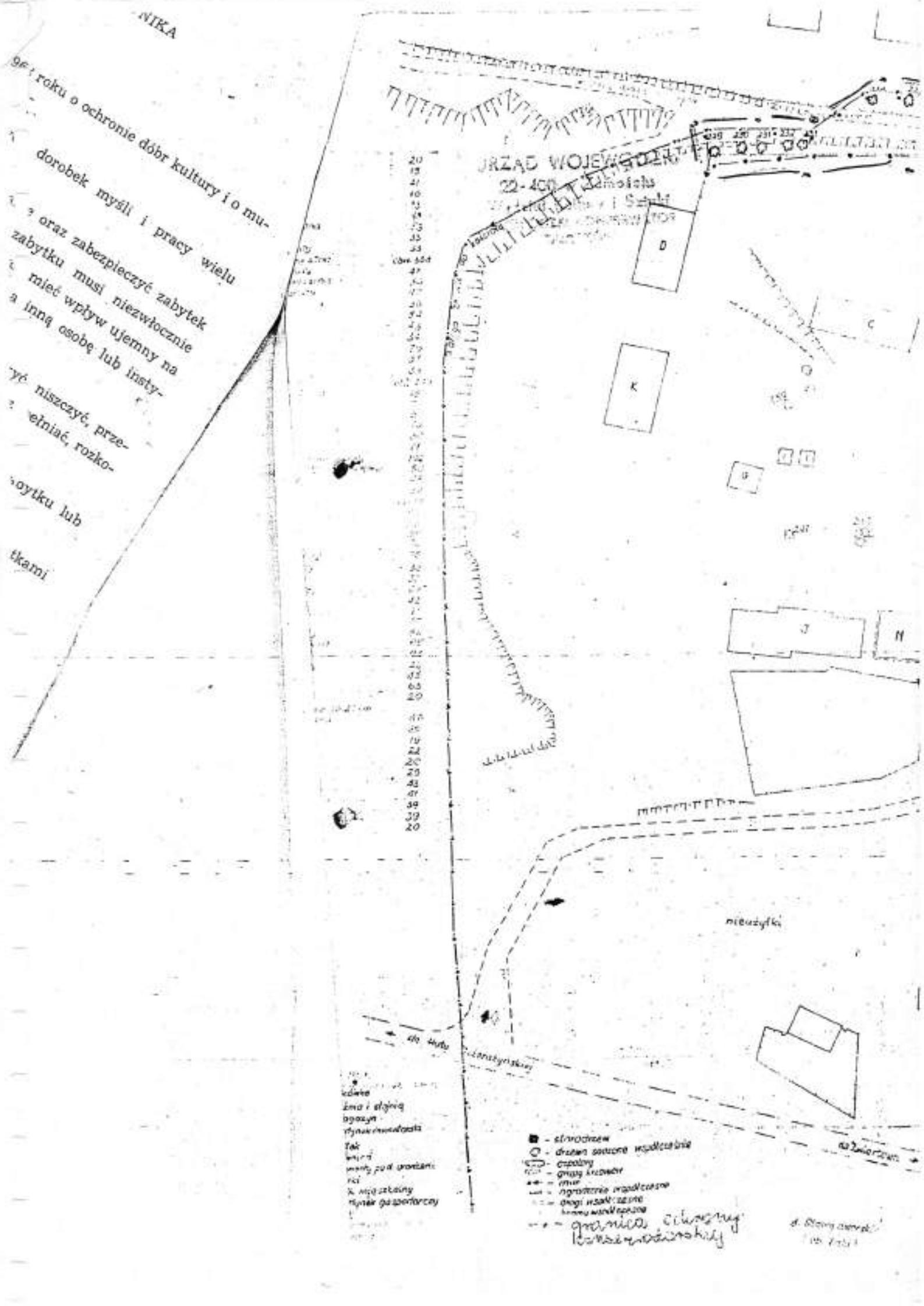
a inną osobę lub insty-

yć niszczyć, prze-

ełniać, rozko-

oytku lub

tkami

19

Załącznik do decyzji WKZ: Kl. ... 24 ... 88
z dnia 1988 08 11
o wpisaniu do rejestru zabytków pod nr 1453/

Wojewódzki Konserwator Zabytków

mgr Tadeusz Twardowski

Gm. Gliw. 264/2/5/82
1986-08-05

dnia 11 sierpnia 19 88 r.

URZĄD WOJEWÓDZKI w
WYDZIAŁ KULTURY I SZTUKI
WOJEWÓDZKI KONSERWATOR ZABYTKÓW

Ldz. KL.534/24/88

WPŁYNĘŁO
Data 15. SIE. 1988.
L. dz.

Nr rejestru A/453

D E C Y Z J A

w sprawie wpisania dobra kultury do rejestru zabytków

Na podstawie art. 5 pkt 1, art. 8 ust. 1 pkt 2 i art. 14 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 15 lutego 1962 r. o ochronie dóbr kultury i o muzeach (Dz.U. Nr 10, poz. 48 i z 1983 r. Nr 38 poz. 173) oraz art. 104 kpa, w wyniku postępowania administracyjnego przeprowadzonego z urzędu, ~~na wniosek~~*)

o r z e k a m:

wpisać do rejestru zabytków województwa pod numerem rejestru A/453 następujące dobro(a) kultury:

Zespół dworski w ŻWIARTOWIE gm. Krynice składający się z: parku, ruin dworu i spichrza, zajmujący działki: nr 690 o pow. 1,32 ha będącą we władaniu ~~Urzędu~~ Gminy Krynice oraz nr 678 (fragment B i Ps) o powierzchni 0,09 ha będącą we władaniu ~~Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w Żwiartowie~~ Gminy Krynice o łącznej powierzchni 1,41 ha,

w granicach**) oznaczonych na załączonym planie.

*) Niepotrzebne skreślić.
**) Dotyczy zabytków nieruchomych.

U z a s a d n i e n i e

Park krajobrazowy z II poł.XIXw.posiada elementy kompozycji klasycystycznej.Na terenie parku znajduje się dwór mur.(ok.poł.XIXw.),spichlerz mur. klasycystyczny z 1842r.Zespół posiada walory przyrodnicze,krajobrazowe i historyczne.W k.XVIIIw.Zwiartów był własnością Augustyna Deboli (postać życia politycznego oststnich lat Pierwszej Rzeczypospolitej,związana z dworem petersburskim).

W związku z powyższym postanowiono jak w sentencji.

Od decyzji niniejszej przysługuje stronom — na podstawie art. 127 § 1 i art. 129 § 1 i 2 kpa — odwołanie do Ministra Kultury i Sztuki w terminie 14 dni od jej doręczenia, za moim pośrednictwem.

pieczęć okrągła

podpis i pieczęć WKZ

Wojewódzki Konserwator Zabytków
mgr Tadeusz Twardowski

Załączniki:

- wyrys z mapy ewidencyjnej gruntów 1:5000(2 mapy)
- pouczenie o skutkach wpisania do rejestru zabytków nieruchomych

Otrzymują:

-Urząd Gminy Krynice
-Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna w Zwiartowie

Do wiadomości:

- UW Zamość Wydz.Planowania Przestrzennego Urbanistyki Architektury i Nadzoru Budowlanego
- UW Zamość Wydz.Geodezji i Gospodarki Gruntami
- Państwowe Biuro Notarialne w Tomaszowie Lub.
- Zarząd Ochrony i Konserwacji Zespołów Pałacowo-Ogrodowych w Warszawie
- Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków w Zamościu a/a

WARSKPO — Zam. 21/87 n. 10.000

URZĄD GMINY
[illegible]

Jednostka ewidencyjna Krynice
Nazwa (miasto, dzielnica, wieś)

Obręb Żwiartów
Nazwa lub nr

12/X

Mapa

(odrys — wyrys z mapy ewidencyjnej*)

Skala 1 : 5000

Obręb ..... Nr ark. mapy 2 Nr działki 678

Gruntu położonego we wsi Żwiartów, gmina Krynice
(miasto, dzielnica, miejscowość, ulica, nr domu)

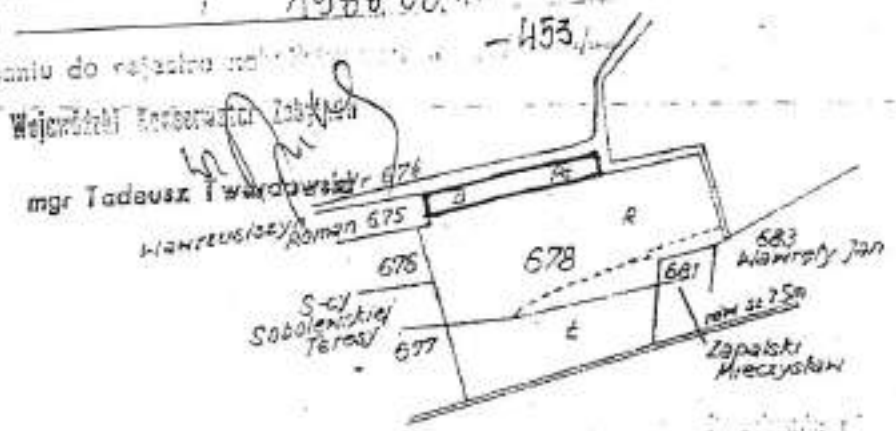
Z jednostki rejestrowej 6 Nr Rep. K. W.

Właściciel - władający Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna w Żwiartowie
(imię i nazwisko)

URZĄD WOJEWÓDZKI
22-400 w Zamościu
Wydział Kultury i Sztuki
[illegible]

Załącznik do decyzji WKZ: IV. [illegible] 21 88
z dnia 1988.08.11
o wpisaniu do rejestru [illegible]

Wojewódzki Konserwator Zabytków
mgr Tadeusz Iwaniewski

Gw. 254/315/86
1986-09-25

Z up. NACZELNY [illegible]
GMINY
Maria Zielińska

Niniejsza mapa przedstawia przebieg granic działki - działek i według stanu z 1986 r.

Krynice, dnia 1986-09-15 19 r.

Wyk. geodeta gm. Krynice
Maria Zielińska

Nr ks. wiecz.

Pouczenie

O OBOWIĄZKACH WŁAŚCICIELA I UŻYTKOWNIKA OBIEKTU ZABYTKOWEGO

Sprawy ochrony zabytków reguluje Ustawa z dnia 15 lutego 1962 roku o ochronie dóbr kultury i o muzeach (Dz. U. nr 10, poz. 48).

Art. 1 tej Ustawy stwierdza, że „ochrona dóbr kultury, stanowiących dorobek myśli i pracy wielu pokoleń, jest obowiązkiem Państwa i powinnością jego obywateli".

Właściciel i użytkownik zabytku obowiązany jest dbać o jego zachowanie oraz zabezpieczyć zabytek przed zniszczeniem, uszkodzeniem i dewastacją. Właściciel i użytkownik zabytku musi niezwłocznie zawiadomić Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków o wydarzeniach mogących mieć wpływ ujemny na stan i zachowanie zabytku, a w ciągu miesiąca o przejściu własności zabytku na inną osobę lub instytucję oraz o zmianie użytkownika.

Bez zezwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków nie wolno zabytków burzyć, niszczyć, przerabiać, odnawiać, rekonstruować, konserwować, zabudowywać, odbudowywać, zdobić, uzupełniać, rozkopywać ani dokonywać żadnych innych zmian.

Powyższe odnosi się również do robót mogących przyczynić się do zeszpecenia otoczenia zabytku lub widoku na ten zabytek.

Zabytek nieruchomy może być używany wyłącznie w sposób zgodny z zasadami opieki nad zabytkami i odpowiadający wartości zabytku.

Art. art. 78—81 Ustawy zawierają przepisy karne za uszkodzenie lub zniszczenie obiektu, prowadzenie prac konserwatorskich bez zezwolenia, nie zabezpieczenie zabytku przed dewastacją lub uszkodzeniem.

Zezwolenia na roboty przy zabytku wydaje Wojewódzki Konserwator Zabytków na podstawie Ustawy z dnia 15 lutego 1962 roku o ochronie dóbr kultury i o muzeach (Dz. U. nr 10, poz. 48) oraz Rozporządzenia Ministra Kultury i Sztuki z dnia 24 sierpnia 1964 roku w sprawie zezwoleń na prowadzenie prac konserwatorskich przy zabytkach i archeologicznych prac wykopaliskowych (Dz. U. nr 31, poz. 197).

URZĄD WOJEWÓDZKI
w Zamościu
WYDZIAŁ KULTURY I SZTUKI
WOJEWÓDZKI KONSERWATOR ZABYTKÓW

Znak: KL-534/ 2 / 89

KNZ-8065/4/85

Zamość, dnia [illegible] 198 r.

Rej. zab.: Dział. [illegible]

1986-01-28

D E C Y Z J A

W SPRAWIE WPISANIA DOBRA KULTURY DO REJESTRU ZABYTKÓW

Na podstawie art. 4 i 14 ust. 1 Ustawy z dnia 15 lutego 1962 roku o ochronie dóbr kultury i o muzeach (Dz. U. nr 10, poz. 48) i art. 104 Kodeksu Postępowania Administracyjnego wpisuje się do REJESTRU ZABYTKÓW WOJEWÓDZTWA ZAMOJSKIEGO pod nr Dział/ [illegible]

Zespół dwóch [illegible]
- [illegible]
- [illegible]
- [illegible]
- [illegible]

Uzasadnienie

Postanowienie [illegible] przy Zarządzie Wojewódzkiej Rady Narodowej w Zamościu Wydziale Kultury i Konserwacji Zespołów Urbanistyczno-Krajobrazowych z dnia [illegible] 1986r.

Na mocy art. 101 § 1 kpa decyzji niniejszej nadaje się rygor natychmiastowej wykonalności. Od decyzji niniejszej przysługuje — na mocy art. 127 § 1 i art 129 § 1 i 2 kpa — odwołanie do Ministra Kultury i Sztuki. Odwołanie wnosi się za pośrednictwem tutejszego Urzędu w ciągu 14 dni od doręczenia decyzji.

[illegible] Wojewódzki Konserwator Zabytków
[illegible]

DECYZJĘ OTRZYMUJĄ:

1. [illegible]
2. Inspektor Służby Ochrony Zabytków
3. [illegible]
4. [illegible]
5. [illegible]
6. [illegible]
7. [illegible]
8. [illegible]
9. [illegible]
10. a/a

LZGraf. Tomaszów Lub. zam. 1558/83 — 1000

3.4. Strefa społeczno-gospodarcza
3.4.1. Stosunki ludnościowe, rynek pracy, aktywność społeczna

- **Zasoby ludnościowe**
- **Stan i dynamika rozwoju ludności**

Gmina Krynice na leży do grupy gmin małych (wg klas wielkości do 5 tys. mieszkańców). W roku 2001 w gminie zamieszkiwało 3815 osób, w tym: 1919 kobiet i 1896 mężczyzn. Wieloletnia analiza zmian liczby ludności wykazuje stały spadek, a rzeczywisty ubytek liczby ludności w ciągu ostatnich 10 lat ok. 6%.

Lata	Liczba ludności	Roczny przyrost ludności %	Gęstość zaludnienia os/km^2
1990	4174	-0,7	56
1991	4118	-1,4	56
1992	4146	0,7	56
1993	4093	-1,3	55
1994	4094	0,0	55
1995	4041	-1,3	55
1996	4050	0,2	55
1997	4032	-0,4	55
1998	3921	-2,8	53
1999	3864	-1,5	53
2000	3853	-0,3	52
2001	3815	-0,1	52
Powiat	X	X	62

Przeciętna gęstość zaludnienia wynosi 52os/km^2 i jest niższa od średniej dla powiatu tomaszowskiego (62os/km^2) oraz średniej dla woj. lubelskiego (89os/km^2). W okresie ostatnich 10 lat przeciętna gęstość zaludnienia zmniejszyła się o 4 osoby.

- **Przyrost naturalny i migracja ludność**

Głównymi wynikami determinującymi ogólną dynamikę rozwoju ludności oraz wpływającymi na jej strukturę są przeciętna gęstość zaludnienia oraz naturalne (przyrost naturalny).

POWIAT TOMASZÓW LUB.

GĘSTOŚĆ ZALUDNIENIA 2001r

OZNACZENIA
os./km^2

- do 40
- 41 – 55
- 56 – 60
- pow. 65

Gmina Krynice – 52 os./km^2
Powiat - 62 os./km^2
Województwo - 89 os./km^2

OPRACOWANIE:
mgr Jadwiga Ćwik

Przeciętna gęstość zaludnienia wynosi 52os/km^2 i jest niższa od średniej dla powiatu tomaszowskiego (62os/km^2) oraz średniej dla woj. lubelskiego (89os/km^2). W okresie ostatnich 10 lat przeciętna gęstość zaludnienia zmniejszyła się o 4 osoby.

- **Przyrost naturalny i migracja ludność**

Głównymi wynikami determinującymi ogólną dynamikę rozwoju ludności oraz wpływającymi na jej strukturę są przeciętna gęstość zaludnienia oraz naturalne (przyrost naturalny).

Lata	Przyrost naturalny ‰	Saldo migracji ‰	Współczynnik dynamiki demograficznej
1990	0,2	-7,3	1,018
1991	-1,6	-11,2	0,903
1992	-1,2	-9,7	0,928
1993	-2,8	-9,6	0,824
1994	0,5	-0,7	1,036
1995	-3,6	-13,3	0,769
1996	-3,9	-1,9	0,754
1997	-0,2	-8,8	0,984
1998	-7,6	-8,4	0,530
1999	-7,3	-8,0	0,540
2000	-7,6	0,3	0,516
2001			
Powiat	-0,75	-4,4	0,929

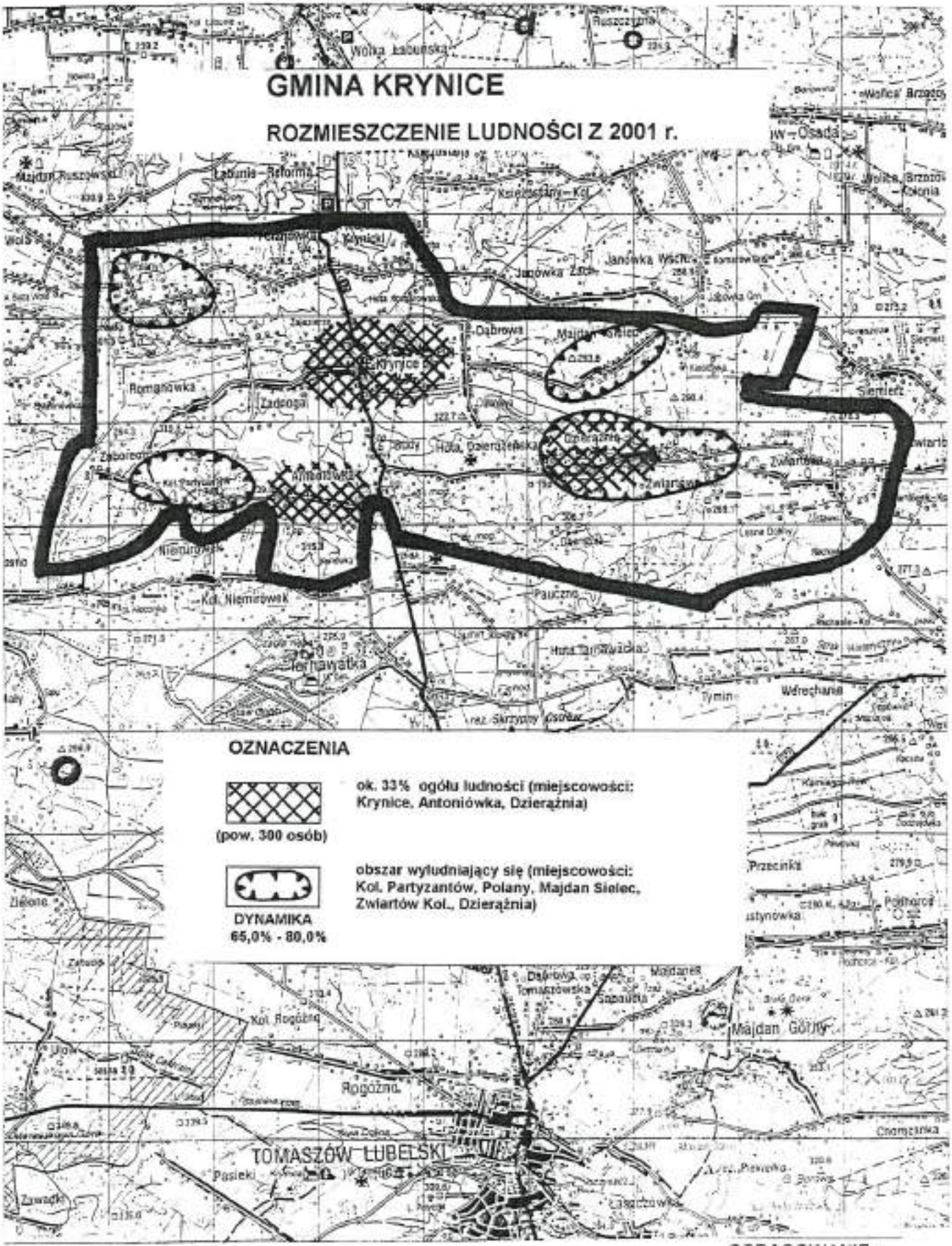
Analiza przyrostu naturalnego oraz ruchów migracyjnych w ciągu minionych lat wykazuje niekorzystna tendencje ubytku liczby ludności z obszaru gminy, a wzmożone migracje szczególnie ludności młodej utrwalają proces starzenia się ludności. Bardzo niski wskaźnik dynamiki demograficznej (0,516) nie zapewnia obecnie reprodukcji prostej populacji. Saldo migracji świadczy pośrednio o stopniu atrakcyjności obszaru lub jego braku. Pomimo trudności z podjęciem pracy poza miastem zamieszkania, utrzymuje się nadal ujemne saldo migracji.

- **Struktura ludności wg wybranych kryteriów**

Struktura ludności wg płci

Lata	Ogółem	M	%	K	%
1990	4174	2072	49,6	2102	50,4
1995	4041	2017	49,9	2024	50,1
2000	3853	1912	49,6	1941	50,4
2001	3815	1896	49,6	1919	50,4
powiat	X	X	49,7	X	50,3
województwo	X	X	48,7	X	51,3

Struktura ludności wg płci jest typowa dla obszarów wiejskich oraz całego regionu i charakteryzuje się liczebną przewagą kobiet nad mężczyznami.
Strukturę ludności wg płci cechuje:
- niedobór kobiet w średnich rocznikach wieku spowodowany nadmierna migracją. Utrzymanie tej tendencji grozi w przyszłości dalszym zmniejszeniem przyrostu naturalnego.

OPRACOWANIE:

mgr Jadwiga Ćwik

Struktura ludności wg wieku

Lata	wiek przedprodukcyjny	wiek produkcyjny	wiek poprodukcyjny
	%		
1990	26,1	48,4	24,5
1995	24,9	50,7	24,4
1996	25,0	51,3	23,7
1997	24,7	51,8	23,5
1998	23,9	52,2	23,8
1999	23,4	52,9	23,5
2000	23,2	53,6	23,0
powiat	26,5	56,4	16,9
województwo	25,1	58,8	15,9

Strukturę ludności wg wieku cechuje:
- systematyczny, znaczny spadek urodzeń, którego następstwem jest malejący udział dzieci i młodzieży w strukturze wieku
- rosnący udział ludności w wieku produkcyjnym
- bardzo duży udział ludności w wieku poprodukcyjnym

Wysoki wskaźnik obciążenia ludności w wieku poprodukcyjnym ludnością w wieku emerytalnym, malejący udział ludności w wieku przedprodukcyjnym oraz wzrost udziału bezrobotnych bez prawa do zasiłku - rzutuje na warunki życia oraz niski poziom dochodowy ludności

Długoletnie, ujemne saldo migracji, ujemny przyrost naturalny, przewaga ubytku naturalnego nad migracyjnym - procesy te przeważają nad możliwościami reprodukcyjnymi ludności i średnią o wyludniającym się charakterze obszaru.

- **Liczba ludności w poszczególnych jednostkach osadniczych**

Lp.	Wyszczególnienie	1989	2001	Dynamika %
1	Antoniówka	351	329	93,7
2	Budy	237	207	87,3
3	Dąbrowa	264	256	96,9
4	Dzierążnia	491	396	80,0
5	Huta Dzierążyńska	363	299	82,3
6	Krynice	619	564	91,1
7	Majdan Krynicki	289	243	84,0
8	Majdan Sielec	359	277	77,1
9	Polanówka	273	248	90,8
10	Polany	325	243	74,7
11	Kol. Partyzantów	70	47	67,1
12	Romanówka	97	85	87,6
13	Zaboreczno	101	100	99,0
14	Zadnoga	164	155	94,5
15	Zwiartów	295	266	90,1
16	Zwartów - Kolonia	298	238	79,8
	Razem	4596	3953	86,0

Źródło: Dane UG w Krynicach

W gminie dominują miejscowości małe i bardzo małe. Najwięcej ludności zamieszkuje w: Krynicach (564 osoby), Dzierążnia (396 os.), Aantoniówka (329).

Miejscowościami o najmniejszej liczbie mieszkańców są: Romanówka (85 os.), Kol. Partyzantów (47 os.) oraz Zaboreczno (100 os.) .

- **Poziom wykształcenia**

Ludność gminy charakteryzuje się niskim poziomem wykształcenia. Długotrwałe procesy migracyjne spowodowały utratę znaczących zasobów pracy ludzi młodych, lepiej wykształconych, co w konsekwencji doprowadziło do utrwalenia tego niekorzystnego zjawiska.

Struktura ludności w wieku 15 lat i więcej wg poziomu wykształcenia

	Wyższe	Średnie	Zasadnicze zawodowe	Podstawowe i niepełne podstawowe
	%			
Gm. Krynice	2,2	19,1	21,7	56,7
Region	3,4	18,8	18,5	59,3

Niski poziom wykształcenia oraz niewystarczająca lub niewłaściwe kwalifikacje zawodowe ograniczają restrukturyzacje rynku pracy i likwidację bezrobocia.

- **Rynek pracy**
- **Struktura zatrudnienia**

Wyszczególnienie	2001r.	Aktywność zawodowa %
Czynni zawodowo	2200	100,0
w tym bezrobotni:	317	X
* Pracujący ogółem:	197	X
w tym:		
– przemysł i budownictwo	23	10,0
– usługi rynkowe	56	52,0
– usługi nierynkowe	99	31,0
Podmioty osób fizycznych	120	X
Rolnictwo indywidualne	1570	72%

* Pracujący wg sekcji EKD bez zakładów osób fizycznych o liczbie pracujących do 9 osób i gospodarstw indywidualnych w rolnictwie

Restrukturyzacja gospodarki nie spowodowała istotnych zmian w strukturze pracujących. Gmina utrzymuje nadal rolniczy charakter, czego odzwierciedleniem jest wysoki udział pracujących w rolnictwie (ok. 72 % czynnych zawodowo).

Poza rolnictwem indywidualnym znalazło zatrudnienie jedynie ok. 28 % czynnych zawodowo, z czego ok. 10,0 % zatrudnionych jest w przemyśle, 52 % w usługach rynkowych oraz 32 % w usługach nierynkowych.

- **Poziom i dynamika**

W gminie Krynice w dniu 31 grudnia 2001r. zarejestrowanych jest 317 bezrobotnych, w tym 139 kobiet (44%) oraz 178 mężczyzn.

POWIAT TOMASZÓW LUB.

RYNEK PRACY
STOPA BEZROBOCIA –2001 r.

OZNACZENIA

- do 15,0
- 15,1 – 18,0
- 18,1 – 21,0
- pow. 21,0

Gmina Krynice - 15,3
Województwo - 17,8
Powiat - 15,7

OPRACOWANIE:
mgr Jadwiga Ćwik

Liczę bezrobotnych oraz dynamikę w ciągu minionych lat przedstawia poniższa tabela:

Lata	Bezrobotni	Dynamika %
1999	261	-
2000	284	108,8
2001	317	116,6

Źródło: Sytuacja na rynku pracy w woj. lubelskim - WUP w Lublinie, lata 1999-2001

- **Stopa bezrobocia**

Miernikiem natężenia bezrobocia jest stopa bezrobocia liczona jako iloraz bezrobotnych do liczby ludności czynnej zawodowo.

Lata	Stopa bezrobocia	RUP Tomaszów Lub.
1999	12,7	14,9
2000	13,7	16,3
2001	15,3	17,8

Gmina Krynice należy do obszarów o wysokiej stopie bezrobocia w regionie i wykazuje tendencje zwyżkową.

Tendencja przyrostu liczby bezrobotnych jest odzwierciedleniem ogólnej sytuacji na powiatowym rynku pracy. Barierami ograniczającymi tempo zmniejszającego się bezrobocia są: niskie kwalifikacje osób poszukujących pracy, niskie tempo przyrostu nowych podmiotów gospodarczych, uboga struktura gospodarcza i wynikające z niej słabość pozarolniczego rynku pracy, wysoki wskaźnik bezrobocia ukrytego we wsi, brak koordynacji kształcenia zawodowego z potrzebami rynku pracy.

Bezrobocie dotyka przedewszystkim ludzi młodych z wykształceniem zasadniczym i podstawowym w wieku 18-34 lata. Kobiety stanowiły ok. 44% ogółu bezrobotnych.

Wysoki udział ludzi młodych wynikał głównie z trudności z uzyskaniem pierwszej pracy (bezrobotni absolwenci ok. 7%, duża liczba dotychczas niepracujących). Duża skala bezrobotnych o bardzo niskich kwalifikacjach nie zapowiada szybkiego rozwiązania problemu bez wypracowania odpowiedniego systemu przekwalifikowania i weryfikacji kierunków kształcenia.

Bardzo negatywnym zjawiskiem jest tzw. długotrwałe bezrobocie (ok.51%poszukujących pracy ponad 12 miesięcy) oraz bardzo wysoki udział bezrobotnych pozbawionych prawa do zasiłku z Funduszu Pracy. Grupa ta oczekiwać będzie pomocy z innych źródeł (m.in. ze świadczeń pomocy społecznej).

Długotrwałe bezrobocie dotyczy przede wszystkim osób z niskimi kwalifikacjami zawodowymi. Malejący udział zarejestrowanych osób z prawem do zasiłku ma negatywny wpływ na sytuację dochodowa ludności (przeważają sfery ubóstwa).

- **Diagnoza zasobów ludzkich**

- Wieloletnia analiza zmian liczby ludności gminy wykazuje stały spadek (ok. 6% w stosunku do 1990r.)
- Społeczeństwo starzeje się, czego wyrazem jest niekorzystna struktura wieku ludności spowodowana spadkiem urodzeń i wzmożona migracją:
  - malejący udział dzieci i młodzieży w strukturze wieku(23,2%)
  - rosnący udział ludności w wieku poprodukcyjnym(53,6%)
  - bardzo duży udział ludności w wieku poprodukcyjnym (23,0%)

Długoletnie, ujemne saldo migracji, ujemny przyrost naturalny, przewaga ubytku naturalnego nad migracyjnym - procesy te świadczą o wyludniającym się charakterze obszaru.

- W gminie dominują miejscowości małe i bardzo małe. Najwięcej ludności zamieszkuje w miejscowościach: Krynice (564 osoby), Dzierążnia (396 os.), Antoniówka (329 os.). (ok.33,0% ogółu ludności).
- Obszarem o największym ubytku ludności (dynamika 20-35%) w ciągu minionych 12 lat jest: Kol. Partyzantów, Polany, Majdan Sielec, Zwiartów Kol., Dzierążnia
- Ludność gminy charakteryzuje się niskim poziomem wykształcenia, który stanowi barierę przyszłego rozwoju gminy
- Gmina utrzymuje nadal rolniczy charakter, czego odzwierciedleniem jest bardzo wysoki udział pracujących w rolnictwie (ok. 62 % czynnych zawodowo). Poza rolnictwem indywidualnym zatrudnionych jest ok. 72 % zawodowo czynnych, z czego ok. 10 % w przemyśle, 52 % w usługach rynkowych oraz 32 % w usługach nierynkowych obciążających budżet gminy .
- Bardzo ważnym problemem społecznym jest bezrobocie. Utrzymujące się nadal wysokie bezrobocie rejestrowe (stopa ok. 15,3 %) oraz agrarne (trudne do oszacowania) o niekorzystnej strukturze (bardzo duży udział ludzi młodych, o niskich kwalifikacjach lub bez przygotowania zawodowego, absolwentów szkół zawodowych i podstawowych, długotrwale bezrobotnych, bez prawa do zasiłku).
- Ze względów społecznych równie niekorzystnym zjawiskiem towarzyszącym bezrobociu jest: niska jakość życia, rozwój patologii społecznych, utrata kwalifikacji zawodowych, niska konsumpcja dóbr i usług, trwałe obniżenie standardów życia.

3.4.2. Mieszkalnictwo

- **Zasoby mieszkaniowe**

Zasoby mieszkaniowe gminy Krynice obejmują ok. 1228 mieszkań. Średnia powierzchnia użytkowa mieszkania zgodnie z danymi statystycznymi wynosi 69,9 m^2, na 1 osobę przypada ca 21 m^2 powierzchnia.

Zasoby mieszkaniowe tworzą następujące typy zabudowy:

- budownictwo wielorodzinne obejmuje:
  - sektor mieszkalny w Dzierążni wchodzący w skład Zasobów Mieszkaniowych Własności Rolnej Skarbu Państwa. Są to 3 budynki - 12 mieszkań wyposażonych w podstawowe media infrastruktury i 2 mieszkania na poddaszu (bez standardu)
  - budynek w Antoniówce - 4 mieszkania (wykupione)
- budownictwo zagrodowe - stanowi gros substancji mieszkaniowej we wszystkich jednostkach osadniczych i znajduje się generalnie w średnim stanie technicznym
- budownictwo jednorodzinne w formie zorganizowanej występuje jedynie w Krynicach /małe osiedle- kilkanaście działek/, w pozostałych jednostkach w formie rozproszonej wśród zabudowy siedliskowej. Pod względem jakości stanu technicznego budynki ocenia się jako dobre i średnie.

W zasobach komunalnego budownictwa mieszkaniowego znajduje się 8 budynków, liczących 17 mieszkań o pow. uż. 782 m^2; z czego w centralne ogrzewanie wyposażonych jest 10 lokali. Niezamieszkane są 3 mieszkania.

Ponadto w zasobach gminy istnieje 17 mieszkań funkcyjnych mieszczących się w szkołach gminnych tj. Antoniówka -3, Huta Dzierążyńska - 2, Dzierążnia - 3, Zwiartów - 2, Dąbrowa - 1, Majdan Krynicki - 1.

W budynkach stanowiących własność gminy znajduje się 6 mieszkań z czego w Krynicach - 2, w Budach (Klinkiernia) - 4 .

- **Wyposażenie mieszkań w instalacje techniczne**

Dostęp do sieci wodociągowej w gminie posiadają wszystkie solectwa. W 2001r. ok. 87% mieszkańców gminy korzystało ze zbiorowych systemów zaopatrzenia w wodę.

Ze zbiorczej kanalizacji sanitarnej korzysta kilka procent mieszkańców Krynic - 9 budynków w tym budynki użyteczności publicznej.

W gaz przewodowy wyposażone sa wsie: Polany, Polanówka, Majdan Krynicki, Antoniówka, Dąbrowa, Budy, Huta Dzierążyńska, Dzierążnia.

Zelektryfikowana jest cała gmina, dotyczy to również telefonizacji.

Na terenie gminy Krynice wielkość i wyposażenie mieszkań nie odbiega od przeciętnych dla wsi województwa lubelskiego.

- **Gospodarka gruntami i rynek nieruchomości**

Gospodarowanie gruntami winno być szczególnie racjonalne i tworzyć warunki rozwoju aktywności lokalnej. Obrót nieruchomościami stanowi istotny element procesów restrukturyzacji i budowania gospodarki rynkowej.

Powierzchnia gruntów skomunalizowanych - stan na 31.12.2001r. wynosiła 147,2ha. AWRSP włada ok. 370ha gruntów, z czego 352ha stanowią użytki rolne, 11ha użytki leśne, grunty zabudowane - 5ha.

Gospodarka gruntami i nieruchomościami prowadzona jest prze:

- dzierżawę nieruchomości
- oddawanie w wieczyste użytkowanie
- sprzedaż nieruchomości

Na obszarze gminy znajdują się nieruchomości nieużytkowane, bądź nie w pełni wykorzystane, nadające się do prowadzenia działalności gospodarczej, tj.:
część obiektów byłej Gminnej Spółdzielni w Krynicach
część obiektów byłej SKR w Krynicach
była baza Kółka Rolniczego w Antoniówce
budynki poszkolne w Dąbrowie, Majdanie Krynickim,
obiekt szkoły w budowie w Majdanie Sielec

3.4.3. Obiekty obsługi mieszkańców

- **Usługi publiczne znaczenia lokalnego**

- Administracja samorządowa oraz ochrona bezpieczeństwa publicznego

Ośrodek gminy Krynice jest siedzibą władz samorządowych oraz policji. W budynku Urzędu Gminy działają: Rada Gminy, Zarząd Gminy, Urząd Stanu Cywilnego, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Biblioteka Publiczna oraz organizacje polityczne, społeczne i gospodarcze działające na terenie gminy: ogólnopolski Związek Byłych Żołnierzy Batalionów Chłopskich Koło Gminne w Krynicach, Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej, Polskie Stronnictwo Ludowe, Zamojski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Sitnie, Gminny Zespół w Krynicach. W Krynicach zlokalizowany jest Komisariat Policji - Rewir Dzielnicowy Komendy Policji w Tomaszowie Lubelskim.

- **Edukacja i wychowanie**

– Wychowanie przedszkolne

Na terenie gminy Krynice brak jest samodzielnego, samorządowego przedszkola. Istnieją jedynie obszary przedszkolne „0" przy funkcjonujących szkołach podstawowych w Krynicach, Zwiartowie, Hucie Dzierążyńskiej, do których uczęszcza łącznie 52 dzieci w wieku 6 lat, zatrudnionych jest 3 nauczycieli.

– Szkolnictwo podstawowe

Na terenie gminy funkcjonują następujące publiczne placówki oświatowe

a) szkoły podstawowe w:

– Krynicach, do której uczęszcza 167 uczniów, zatrudnionych - 17 nauczycieli
– Zwiartowie, uczęszcza 56 uczniów, zatrudnionych - 5 nauczycieli
– Hucie Dzierążyńskiej, uczęszcza 100 uczniów, zatrudnionych - 11 nauczycieli

Łącznie do szkół podstawowych na terenie gminy uczęszcza 323 uczniów i zatrudnionych jest 33 nauczycieli.

b) szkolnictwo gimnazjalne :

Do publicznego Gimnazjum mieszczącego się w zespole ze szkołą podstawową w Krynicach uczęszcza 168 uczniów z obszaru całej gminy. Zatrudnionych jest 15 nauczycieli.

Szkoły podstawowe w Krynicach, Zwiartowie i Hucie Dzierążyńskiej, a także gimnazjum w Krynicach wyposażone są w sprzęt komputerowy z dostępem do Internetu oraz sale gimnastyczne. Nauczane są języki obce (angielski, rosyjski, niemiecki). Brak jest pełnowymiarowych boisk do gier zespołowych. Organizacja i funkcjonowanie placówek edukacyjnych na terenie gminy ma ogromne znaczenie dla obciążenia budżetu gminy. Koszty utrzymania placówek edukacyjnych stanowiły aż 52% ogółu wydatków budżetowych.

Prawidłowa struktura organizacyjna szkolnictwa podstawowego w sposób racjonalny obsługuje mieszkańców gminy. W wyniku likwidacji szkół filialnych w: Dzierążni, Majdanie Sielcu, Dąbrowie, Majdanie Krynickim, Polanach i Polanówce dzieci i młodzież dowożone są do istniejących szkół autobusami. Koszt dowożenia dzieci ponosi gmina. Znaczne środki finansowe (w wyniku racjonalizacji sieci szkół podstawowych) zostały przeznaczone na doposażenie pozostałych szkół w pracownie i sprzęt komputerowy oraz sale gimnastyczne.

W ciągu ostatnich lat nastąpił spadek ilości dzieci i młodzieży w wieku przedszkolnym i szkolnym. Tendencja ta ma i mieć będzie duży wpływ na kształtowanie polityki finansowej gminy .

- **Ochrona zdrowia i opieka społeczna**

– Ochrona zdrowia

W lecznictwie otwartym usługi świadczy Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Przychodnia" - Krynice, w którym w zakresie poradnictwa ogólnego zatrudnionych jest 1 lekarz, 3 pielęgniarki oraz 1 położna.

W Krynicach funkcjonuje również prywatny gabinet stomatologiczny zatrudniający 1 lekarza stomatologa oraz pielęgniarkę W Krynicach funkcjonuje 1 apteka prywatna, która obsługuje całą gminę.

W zakresie lecznictwa specjalistycznego, diagnostyki gabinetów specjalistycznych, szpitalnego oraz ratownictwa medycznego gmina obsługiwana jest przez przychodnie w Tomaszowie Lubelskim, placówki lecznictwa szpitalnego w Tomaszowie Lubelskim ma jednostki pomocy doraźnej Publicznej Stacji Pogotowia Ratunkowego i Transportu Sanitarnego. Obsługę gminy w zakresie ochrony zdrowia należy uznać za niezadowalającą.

Brak jest gabinetów prywatnych, analitycznych, zaplecza badawczo - diagnostycznego, które miałoby znaczenie uzupełniające. Konieczne jest rozszerzenie zakresu usług o gabinety specjalistyczne (geriatria, rehabilitacja), zwiększenie ilości zatrudnionego personelu. Powodem tak niskiego wyposażenia w usługi ochrony zdrowia jest bliskość i dogodne położenie komunikacyjne z miastem Tomaszowem.

- Opieka społeczna

Udzielanie pomocy najbardziej potrzebującym jest zadaniem własnym gminy. Pomoc ta realizowana jest przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Krynicach. Ze świadczeń pomocy społecznej z budżetu gminy z przeznaczeniem na finansowanie zadań własnych oraz dotacji celowych budżetu wojewody z przeznaczeniem na realizację zadań zleconych gminie skorzystały 123 rodziny (470 osób) w 2000r. oraz 216 rodzin (821 osób) w 2001r. Są to rodziny przeważnie nie posiadające własnych zasobów pieniężnych, jak i posiadające dochody niewystarczające na zaspokojenie podstawowych potrzeb. Z zakresu zadań własnych sfinansowano: zasiłki stałe, okresowe, renty socjalne, zasiłki z tytułu ochrony macierzyństwa, jednorazowe celowe i zdrowotne zasiłki, zasiłki z tytułu urodzenia dziecka.
Ośrodek Pomocy Społecznej udziela również pomocy w formie dożywiania dzieci w szkołach. Łącznie wydatki budżetu gminy na cele pomocy społecznej stanowiły ok. 11,2 % ogółu wydatków.

- **Sport**

Wyposażenie gminy w urządzenia sportowe jest niewystarczające. Zbyt małe środki finansowe (tylko ok. 0,1 % wydatków publicznych budżetu gminy) przeznaczone są na rozwój sportu i kultury fizycznej mieszkańców. Istniejące ogólnodostępne boisko sportowe w Krynicach i Zwiartowie oraz przy szkołach podstawowych wymagają modernizacji.

- **Usługi pocztowo - telekomunikacyjne**

Usługi pocztowo- telekomunikacyjne świadczy Poczta Polska i Telekomunikacja zlokalizowana w Krynicach, która obsługuje obszar całej gminy.

3.4.4. Usługi o charakterze komercyjnym

Ważne znaczenie dla gospodarczego funkcjonowania gminy na rozwój usług o charakterze komercyjnym (bytowe, handlowe, gastronomiczne, rzemiosło usługowe, itp.). Rozmieszczenie usług na terenie gminy jest nierównomierne. Głównym czynnikiem lokalizacyjnym usług rynkowych jest dostępność komunikacyjna (położenie przy głównej trasie komunikacyjnej), możliwość osiągnięcia zbytu (zysku) oraz korzystna struktura wieku mieszkańców. Najlepiej w usługi komercyjne są miejscowości: Krynice, Dzierążnia, Budy.
W bilansie usług najszybszy przyrost nastąpił w branżach związanych z budownictwem oraz obsługą motoryzacji oraz handlem. Najszybciej rozwijającą się sferą komercyjnych usług jest handel. Największa koncentracja obiektów handlowych występuje w ośrodku gminnym w Krynicach oraz w miejscowościach: Polanówka, Romanówka, Budy, Huta Dzierążyńska, Dabrowa, Dzierążnia.

Krynice	sklep spożywczy sklep spożywczo- przemysłowy(4) sprzedaż nawozów i opału sprzedaż nawozów i środków ochrony roslin sprzedaż trumien sprzedaż maszyn rolniczych stacja paliw, sprzedaż gazu sklep chemiczny, farby, oleje, smary sprzedaż materiałów budowlanych sklep wielobranżowy
Polanówka	sklep spożywczo- przemysłowy sklep spożywczy
Romanówka	sklep spożywczy sprzedaż maszyn rolniczych
Dąbrowa	sklep spożywczy sprzedaż maszyn rolniczych
Budy	sklep spożywczo- przemysłowy (2) sprzedaż materiałów budowlanych stacja paliw
Huta Dzierążyńska	sklep spożywczy (2) sklep spożywczo- przemysłowy
Dzierążnia	sklep spożywczy sklep spożywczo - przemysłowy stacja paliw

W miejscowościach : Antoniówka, Polany, Zadnoga, Kol. Partyzantów, Majdan Krynicki, Zwiartów istnieją jedynie sklepy branży ogólnospożywczej. W Zaborecznie brak jest podstawowych obiektów handlowych. Na terenie gminy atrakcyjnej turystycznie: położonej blisko drogi szybkiego ruchu brak jest obiektów gastronomiczno - rozrywkowych obsługujących turystów oraz motoryzację. Jedynie w Krynicach oraz Zwiartowie istnieje pijalnia piwa (mała gastronomia).

- **Diagnoza wyposażenia gminy**

Urządzenia obsługi mieszkańców o charakterze publicznym i komercyjnym zlokalizowane są na terenie gminy mają zasięg lokalny. Obsługę mieszkańców w zakresie oświaty i wychowania na poziomie podstawowym należy uznać za zadowalającą.

Istniejące szkoły podstawowe i gimnazjum są drugim obciążeniem budżetu gminy (ok.52 %) . Prawidłowa struktura organizacyjna szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego (szkoły podstawowe w Krynicach, Zwiartowie oraz Hucie Dzierążyńskiej) w sposób racjonalny obsługuje mieszkańców gminy. W wyniku likwidacji szkół filialnych w Dzierążni, Majdanie Sielcu, Dąbrowie, Majdanie Krynickim, Polanach, Polanówce znaczne środki finansowe zostały przeznaczone na doposażenie pozostałych szkół w sprzęt komputerowy, sale

gimnastyczne , zorganizowanie systemu dowozu dzieci do szkół. Szkoły dobrze wyposażone są w sprzęt sportowy(przy każdej sala - gimnastyczna). W ciągu ostatnich lat nastąpił spadek ilości dzieci i młodzieży w wieku przedszkolnym i szkolnym. Tendencja ta ma i mieć będzie duży wpływ na kształtowanie polityki finansowej gminy.

Obsługę mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia na poziomie elementarnym należy uznać za niezadowalającą. Brak jest gabinetów prywatnych, analitycznych, zaplecza badawczo - diagnostycznego, gabinetów specjalistycznych (szczególnie specjalistów od chorób wieku podeszłego, rehabilitacji). Gminę obsługuje jeden lekarz zatrudniony w Niepublicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej „Przychodnia" Krynice oraz 1 lekarz stomatolog (prywatny), 1 apteka .

Powodem tak niskiego wyposażenia w usługi ochrony zdrowia jest bliskość i dogodne połączenie komunikacyjne z miastem Tomaszów Lubelski. Wyraźnie w tej dziedzinie ludność korzysta z usług miasta Tomaszowa (gabinety specjalistyczne, przychodnie, placówki lecznictwa szpitalnego, jednostki pomocy doraźnej, diagnostyka, gabinety analityczne).

Wyposażenie gminy w urządzenia sportowe jest niewystarczające. Istniejące ogólnodostępne boisko sportowe w Krynicach i Zwiartowie oraz przyszkolne małe boiska sportowe wymagają modernizacji.

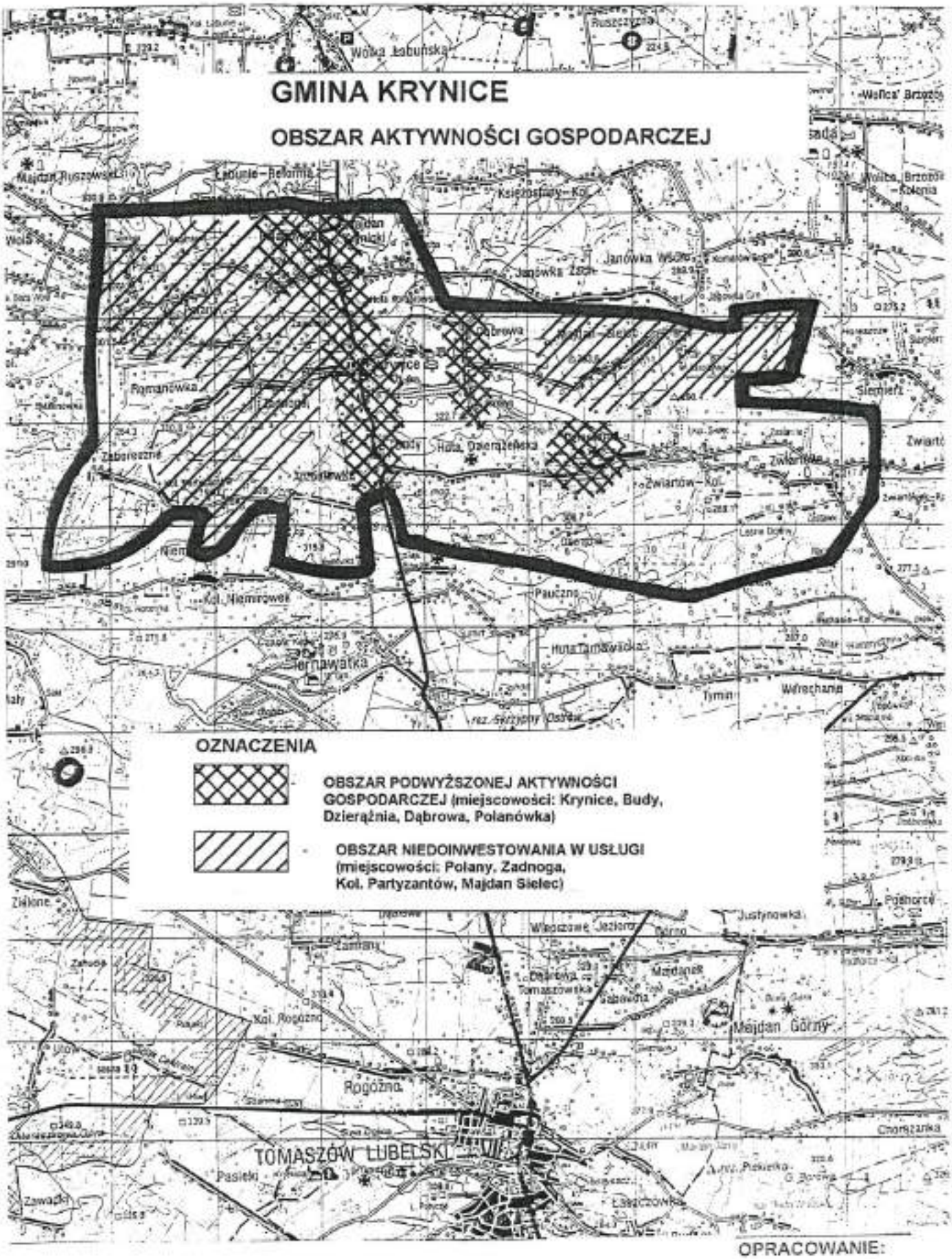
Wyposażenie w usługi komercyjne: bytowe, handlowe, gastronomiczne, usługowe, rzemieślnicze regulowane jest przez gospodarkę rynkową. Najlepiej wyposażona w usługi jest miejscowość gminna Krynice, która koncentruje na swoim obszarze placówki usług rynkowych i publicznych takich jak: apteka, sklepy spożywcze oraz obiekty handlowe o różnym asortymencie, gastronomiczne, bytowe (fryzjerstwo), obsługa motoryzacji, rzeźbiarstwo, usługi budowlane oraz usługi administracji gospodarczej (Bank Spółdzielczy), pocztowo - telekomunikacyjne, bezpieczeństwa publicznego.

W bilansie usług najszybszy przyrost nastąpił w branżach związanych z budownictwie, handlem i obsługą motoryzacji . Największa koncentracja obiektów handlowych występuje w ośrodku gminnym w Krynicach oraz w miejscowościach: Polanówka, Romanówka, Budy, Dąbrowa, Huta Dzierążyńska, Dzierążnia. W miejscowościach: Antoniówka, Polany, Zadnoga, Zaboreczno, Majdan Krynicki, Zwiartów istnieją jedynie sklepy branży spożywczej. W miejscowościach Kol. Partyzantów brak jest podstawowych obiektów handlowych. Na terenie gminy atrakcyjnej turystycznie brak jest obiektów gastronomiczno - rozrywkowych.

3.4.5. Funkcje stanowiące podstawy gospodarcze gminy

- **Struktura i rozwój podmiotów gospodarczych**

Potencjał gospodarczy stanowią w większości realizowane w formie podmiotów gospodarczych osób fizycznych małe, rodzinne zakłady usługowo - rzemieślnicze. Na terenie gminy zarejestrowano łącznie 118 zakładów osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. Jako ważny element aktywności gospodarczej gminy mogą stanowić alternatywna drogę rozwoju dla części gospodarstw rolnych. Przestrzenne rozmieszczenie większych obiektów przemysłowych, rzemieślniczych i usługowych w poszczególnych jednostkach osadniczych przedstawia poniższa tabela.

OPRACOWANIE:

mgr Jadwiga Ćwik

Lp.	Rodzaj działalności gospodarczej	Miejscowość
1	młyn	Krynice
2	wytwórnia wód gazowanych	Krynice
3	cegielnia	Krynice
4	„Drink bar" - mała gastronomia	Krynice
5	mechanika pojazdowa	Krynice
6	stacja paliw	Krynice
7	usługi fryzjerskie - salon „Monika"	Krynice
8	rzeźbiarstwo	Krynice
9	młyn	Zwiartów, Kol. Zwiartów
10	usługi pilarskie	Zwiartów, Kol. Zwiartów
11	usługi transportowe	Zwiartów, Kol. Zwiartów
12	pijalnia piwa	Zwiartów, Kol. Zwiartów
13	betoniarnia	Zaboreczno
14	klinkiernia	Budy
15	usługi transportowe	Budy
16	ubezpieczenia	Budy
17	stacja paliw	Budy
18	stacja paliw	Dzierążnia
19	firma usługowo handlowa FADPOL	Dzierążnia
20	usługi geodezyjne	Dzierążnia
21	mechanika pojazdowa	Majdan Krynicki
22	tartak	Dąbrowa
23	produkcja nagrobków - zakład kamieniarski	Polanówka

Obszar zwiększonej atrakcyjności gospodarczej obejmuje miejscowości: krynice, Budy, Dzierążnia, Polanówka, Dąbrowa. Niedoinwestowanie obiektów usługowo- rzemieślniczych występuje w miejscowościach: Polany, Zadnoga, Kol. Partyzantów, Majdan Sielec.

- **Potencjał przemysłowy**

Potencjał przemysłowy gminy stanowią w większości małe, zatrudniające niewielką liczbę osób zakłady budowlane, przetwórcze i rzemieślnicze. Poza rolnictwem indywidualnym zakłady wytwórcze skupiają ok. 10...% zatrudnienia. Część majątku obsługi rolnictwa, magazyny, składy jest niewykorzystywane (Krynice, Zadnoga, Dzierążnia). Są to powierzchnie możliwej do wykorzystania dla celów produkcyjno - wytwórczych lub przez funkcje składowo - handlowe. Cechą charakterystyczną jest dominacja przemysłów tradycyjnych, działających na bazie miejscowych surowców (przemysł przetwórczy, budowlany) przy braku przemysłów nowoczesnych . Również łatwo dostępne zasoby siły roboczej stanowią istotny element uaktywnienia obszaru pod warunkiem podniesienia poziomu wykształcenia, który jest relatywnie niski w porównaniu z innymi regionami. Położenie gminy przy projektowanej drodze ekspresowej S 17 oraz przygraniczne położenie regionu stwarza możliwość szybkiej wymiany i współpracy gospodarczej z regionami przygranicznymi Ukrainy.

Ograniczeniem rozwoju są niewielkie możliwości przyciągania nowych inwestorów wdrażających nowoczesne techniki przetwórcze oraz niska dochodowość mieszkańców i środków publicznych budżetu gminy.

Do zakładów wytwórczych działających na terenie gminy o zwiększonym znaczeniu gospodarczym należą:

a) zakłady branży budowlanej:

- Klinkiernia Budy - produkcja cegły (zatrudnienie 18 osób)
- Cegielnia Krynice - produkcja cegły (zatrudnienie 11 osób)

- Zakład Kamieniarski w Polanówce
- Betoniarnia w Zaborecznem
- Tartak Dąbrowa

b) zakłady branży spożywczej
- młyn: Krynice, Zwiartów
- wytwórnia wód gazowanych - Krynice

c) obsługa motoryzacji
- stacja paliw: Krynice, Dzierążnia, Budy
- mechanika pojazdowa: Majdan Krynicki, Krynice

- **Diagnoza atrakcyjności gospodarczej gminy**

W ostatnim czasie nastąpił rozwój drobnych form przedsiębiorczości. Na terenie gminy łącznie 118 zakładów osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. Jako ważny element aktywności gospodarczej gminy mogą stanowić alternatywną drogę rozwoju8 dla części gospodarstw rolnych. Obszar zwiększonej aktywności gospodarczej obejmuje miejscowości: Krynice, Budy, Dzierążnai, Polanówka, Dąbrowa.

Niedoinwestowanie obiektów usługowo- rzemieślniczych występuje w miejscowościach: Polany, Zadnoga, Kol. Parytzantów, Majdan Sielec.

Potencjał przemysłowy gminy stanowią w większości małe, zatrudniające niewielką liczbę osób zakłady budowlane, przetwórcze oraz rzemieślnicze.

Cechą charakterystyczną jest dominacja przemysłów tradycyjnych, działających na bazie miejscowych surowców (w branży budowlanej: cegielnie, betoniarnia, tartak, w branży spożywczej: młyny, wytwórnia wód gazowanych) a także zakładów związanych z obsługą motoryzacji (stacje paliw, mechanika pojazdowa) . Położenie gminy przy projektowanej drodze ekspresowej S 17 oraz przygraniczne położenie regionu daje możliwość szybkiej wymiany i współpracy gospodarczej z regionem przygranicznym Ukrainy.

3.4.6. Rolnictwo i jego obsługa

Przemiany społeczno - gospodarcze w ostatnich latach nie spowodowały zasadniczych zmian w strukturze funkcjonalnej obszaru gminy. Rolnictwo jest głównym działem gospodarki funkcjonującym w oparciu o indywidualne gospodarstwa rolne i stanowi ono główne źródło utrzymania dla 72% zatrudnionych w rolnictwie (woj. 53 %, kraj 29% /.

- **Warunki naturalne - ocena jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej**

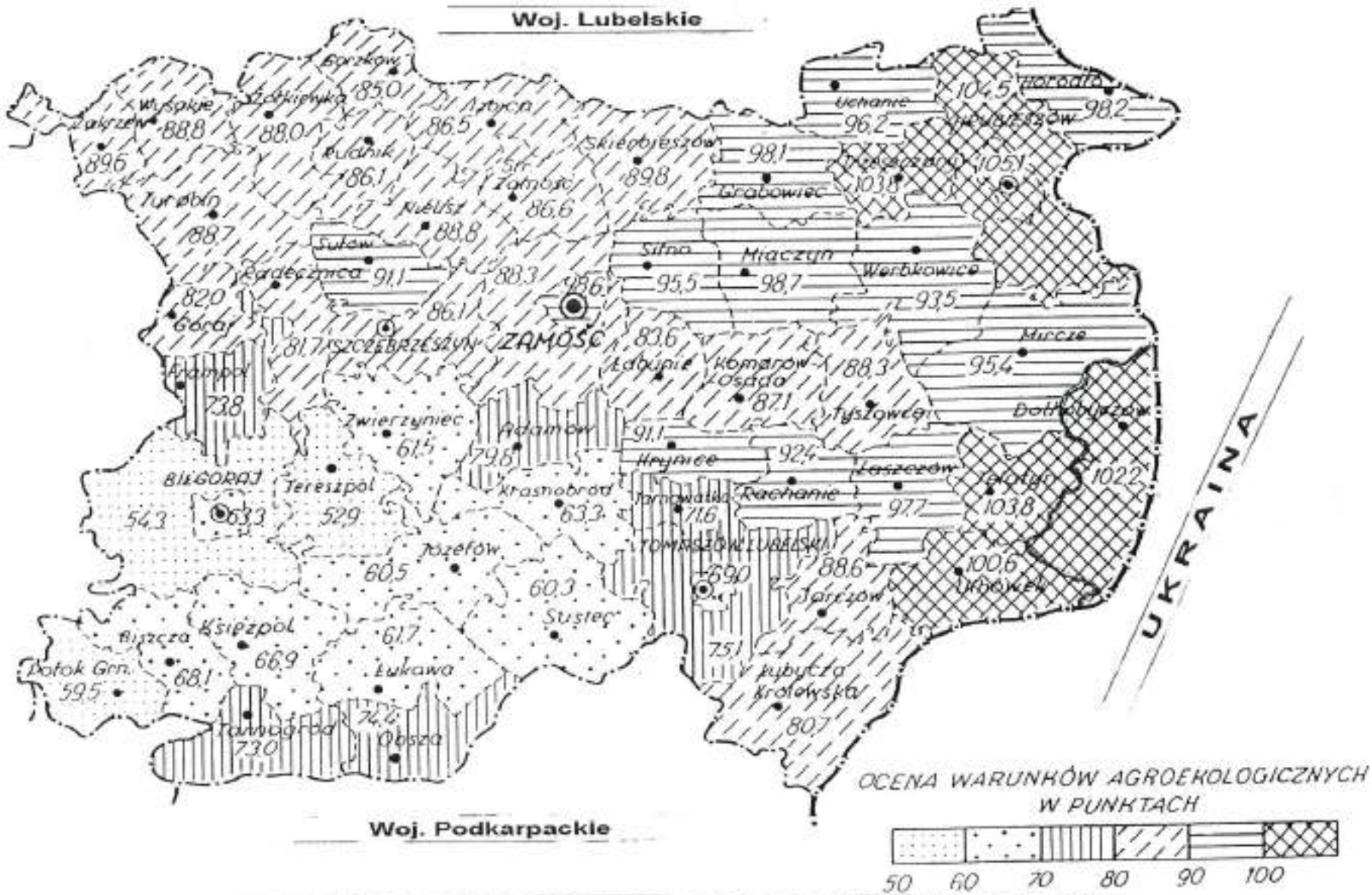
Gmina położona jest w rejonie produkcji żywności .

Według oceny IUNG w Puławach wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej (obejmujący wycenę punktową podstawowych czynników środowiska: gleba, agroklimat, rzeźba terenu i warunki wodne) wynosi 91,1 pkt, (woj. 73,4 pkt; kraj 66,6 pkt).

Glebowo - rolnicza regionalizacja zamojszczyzny zalicza gminę do Rejonu Roztocza Środkowego.

Obszar gminy zalegają gleby wytworzone głównie z lessów, który odznacza się korzystnymi właściwościami fizyczno - chemicznymi (przewiewnością, przepuszczalnością i dzięki drobnoziarnistej budowie możliwością zatrzymania wody).

Na terenie gminy z utworów lessowych wykształciły się przede wszystkim gleby brunatne wyługowane, czarnoziemy, bielice. Położone w terenie płaskim i słabo urzeźbionym Zaliczone głównie do kl. II i IIIa.

WALORYZACJA ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ REGIONU ZAMOJSKIEGO

Gleby czarnoziemne zdegradowane i właściwe zajmują niewielkie powierzchnie, zaliczane do największych klas bonitacyjnych. W dolinach rzek oraz w warunkach obecności wody gruntowej w profilu wytworzyły się gleby bagienne, mułowo - torfowe i torfowe - ich wartość użytkowa uzależniona jest od składu mechanicznego i stopnia uwilgotnienia; gleby użytkowane głównie jako łąki.
Typowe gleby bielicowe występują pod lasami.

Bonitacja gruntów ornych

	I	II	IIIA	IIIB	IVA	IVB	V	VI
%	0,2	12,3	55,1	21,1	8,9	1,6	0,7	0,1

Bonitacja użytków zielonych

I	II	III	IV	V	VI
0	0,9	35,7	52,3	8,3	2,8

Źródło: Warunki przyrodnicze produkcji rolnej - IUNG Puławy

Wśród gruntów ornych zdecydowanie dominują gleby dobre (klasy III), które zajmują 76 % ich ogółu i gleby średnie (klasy IV / 10%, najwyższych klas - 12,5%).

Użytki zielone występują w granicach należą do obszarów chronionych przed zagospodarowaniem pozarolniczymi Są to obszary łąk i pastwisk trwałych, gdzie przeważa IV (52%) i III (36%) klasa bonitacyjna.

Wśród gruntów ornych wyróżnia się:

- kompleks I - pszenny bardzo dobry stanowiący 12,5 % gruntów ornych. Największe obszary kompleksu wystepują w Zwiartowie, Majdanie Sieleckim, Dzierążni. Na glebach tego kompleksu nie ma ograniczeń w doborze roślin uprawnych ani warzywnych w warunkach polowych.
- kompleks II - pszenny dobry, największy powierzchniowo - 56% gruntów ornych, obejmuje gleby kl. IIIa i IIIb. Gleby zaliczane do tego kompleksu różnią się od poprzedniego mniejszą miąższością poziomu próchnicznego, słabą przepuszczalnością, okresowo nadmiernie uwilgotnione po obfitych opadach. W kompleksie tym również nie występują ograniczenia w doborze roślin uprawnych, jednakże wysokość plonów uzależniona jest od warunków atmosferycznych (lata suche gwarantują wysokie plony, lata mokre - obniżkę plonów), nawożenia, wapnowania, umiejętnej uprawy.
- kompleks III - pszenny wadliwy - 29% gruntów ornych . Odczynem i zasobnością zbliżone są do gleb kompleksu II. Wysokość plonów zależy przede wszystkim od ilości rozkładu opadów atmosferycznych w okresie wegetacyjnym.

Pozostałe kompleksy tj. żytni dobry stanowi jedynie 0,9 % zlokalizowany głównie w Zaborecznem i Kol. Partyzantów, żytni słaby - VI - 0,7 występuje w różnych miejscach zajmując niewielkie powierzchnie, zbożowo-pastewny mocny VIII- 1% obejmujący gleby zwięźlejsze okresowo za mokre, położone w lokalnych obniżeniach terenu lub w dnach dolin z okresowym przepływem wody.

Wśród użytkowników rolnych ok. 70% gleb posiada odczyn kwaśny i bardzo kwaśny, wymagana konieczność wapnowania. Wysokie wartości agrorolnicze pokrywy glebowej narażone są na degradację w wyniku procesów geodynamicznych; erozja wodna powierzchniowa występuje w różnym stopniu na znacznym obszarze gminy. Ok. 20 % gruntów ornych zagrożonych jest erozją wodną powierzchniową, które w różnym stopniu występują na znacznym obszarze. Tereny o bardziej urozmaiconej rzeźbie położone są we wschodniej części gminy.

Na Grzędzie Sokalskiej tereny zagrożone są erozją silną. Doliny o układzie równoleżnikowym maja charakter erozyjno-denudacyjny. Występują również rozcięcia erozyjne - wąwozy /Zwiartów, Dzierążnia/.

W obszarze Roztocza Środkowego występują suche dolinki typu denudacyjnego. Młodych rozcięć erozyjnych wąwozów jest niewiele.

- **Struktura użytkowania gruntów**

Struktura użytkowania gruntów wskazuje na rolniczy charakter obszaru.

Dominują użytki rolne, które zajmują 77,0 % ogólnej powierzchni gminy. W strukturze użytków rolnych przeważają grunty orne - 62,2 %, łąki i pastwiska - 13,1 %, sady - 1,7 %.

Struktura użytkowania gruntów - ogółem /WUS - 2000r./

Pow. ogólna w ha	Użytki rolne				Lasy i grunty leśne	Grunty pozostałe
	Razem U.R.	Grunty orne	Użytki zielone	Sady		
	% powierzchni ogólnej					
Gmina Krynice 7358ha	77,0	62,2	13,1	1,7	11,5	11,6
powiat 148710 ha	68,9	56,7	11,6	0,58	19,2	11,9

- **Struktura własności gruntów**

W gminie Krynice zdecydowanie dominuje sektor prywatny, a w nim indywidualne gospodarstwa rolne.

W posiadaniu rolników indywidualnych znajduje się ok. 92,3 % ogółu użytków rolnych. Pozostałe grunty wchodzą w skład zasobów AWRSP, gruntów komunalnych i wspólnot gruntowych.

Na terenie gminy funkcjonuje Spółka Pracownicza OHZ I PR Tarnawatka o profilu produkcji roślinno - zwierzęcej.

Według spisu rolnego z 1996r. na obszarze gminy funkcjonowało 1094 gospodarstw indywidualnych w tym działki rolne o powierzchni do 1ha - 218.

Gospodarstwa indywidualne wg grup obszarowych i powierzchni użytków rolnych (WUS 1996r.)

Struktura obszarowa gospodarstw indywidualnych

Liczba gospodarstw indywidualnych	Grupy obszarowe i powierzchnia użytków rolnych						
	1-2	2-5	5-7	7-10	10-15	15-20	20 i więcej
Gmina Krynice 875 100%	105 12,0	369 42,1	164 18,7	134 15,3	84 9,6	13 1,5	7 0,8
woj. lubelskie 246 559 100%	52,0		34,0		14		

Struktura obszarowa gospodarstw była zbliżona do struktury województwa

Średnia powierzchnia gospodarstwa indywidualnego wynosiła 5,34 ha; a U.R. - 4,86; w kraju - 7,0 ha U.R.

Zgodnie z informacją Urzędy Gminy /stan na 01.01.2001r./ powierzchnia użytków rolnych znajdująca się w dyspozycji rolników indywidualnych wynosiła - 5532ha , w tym gospodarstwa pow. 1,0ha - 4943ha; do 1,0ha - 589ha .

Ilość gospodarstw rolnych - 1249.

W oparciu o powyższe dane przyjmuje się, że aktualnie średnia powierzchnia wynosi - 3,95ha U.R.

W porównaniu do roku 1996 liczba gospodarstw łącznie z użytkującymi działki rolne do 1ha zwiększyła się, powodując dalsze ich rozdrobnienie. Znaczna część gospodarstw posiada grunty w tzw. „szachownicy", co powoduje nieuzasadnione straty ekonomiczne związane z dojazdem do działek, jak również zanieczyszczenie środowiska. Istnieje potrzeba scaleń i wymiany gruntów.

- **Zatrudnienie w rolnictwie**

Zatrudnienie w rolnictwie szacuje się na 1570 osób, co powoduje wysoki wskaźnik zatrudnienia wynoszący 27 osób/100 ha U.R. (kraj -21osób).

Rozdrobnienie gospodarstw, mało dochodowa struktura produkcji oraz starzenie się ludności wiejskiej (w 1999r. 23,0 % ogółu ludności było w wieku poprodukcyjnym) powoduje, że dla znacznej części rolników ich gospodarstwa nie stanowią głównego źródła utrzymania. Przeciętnie w gminie ze źródeł niezarobkowych (renty, emerytury) utrzymuje się ok. 25% gospodarstw rolnych.

W gminie Krynice podobnie jak w większości gmin w regionie niskie jest przygotowanie zawodowe rolników. Blisko 56% rolników posiada wykształcenie podstawowe i niepełne podstawowe.

- **Produkcja rolna**

Rolnictwo gminy Krynice charakteryzuje się średnim stopniem towarowości produkcji rolnej. Znaczna część gospodarstw prowadzi działalność wyłącznie lub głównie dla zaspokojenia potrzeb konsumpcyjnych rodzin związanych z gospodarstwem.

Wśród gospodarstw rolnych prowadzących działalność rolniczą:

- 2,5 % gospodarstw prowadzi produkcje wyłącznie na potrzeby własne
- 43,0 % głównie na potrzeby własne
- 48,5 % produkuje głównie na rynek
- 6,0 % nie prowadzi czasowo lub stale produkcji rolnej

- **Produkcja roślinna**

Wiodącym kierunkiem produkcji rolnej jest produkcja roślinna, w której specjalizuje się ok. 51 % ogółu gospodarstw.

Struktura zasiewów

Wyszczególnienie	ha	%	%
Powierzchnia zasiewów ogółem	4300	100	
– zboża ogółem	2895	67,3	100
w tym:			
pszenica	1600		55,2
jęczmień	710		24,5
żyto	100		3,4
owies	100		3,4
mieszanki zbożowe	370		12,8
gryka	10		0,3
– ziemniaki	330	7,6	
– buraki cukrowe	320	7,5	
– rzepak i rzepik	260	6,0	
– pastewne	108	7,2	
– warzywa gruntowe	45	1,0	
– pozostałe	142	3,4	

Źródło: Urząd Gminy

W uprawach polowych zdecydowanie dominują zboża, których w ogólnej powierzchni zasiewów wynosi 67,3 % (woj. 71,8 %, kraj 69,6 %), a wśród zbóż pszenica (55,2 % ogółu zbóż).

W produkcji roślinnej gmina osiąga wysokie efekty, adekwatne do dobrych warunków glebowych, wyrażające się wyższymi i zbliżonymi do wojewódzkich plonami.

Wyszczególnienie	Gmina Krynice	Woj. lubelskie
pszenica	32,0	30,9
żyto	26,0	24,0
jęczmień	29,0	29,1
owies	20,0	25,6
ziemniaki	180,0	199,0
buraki	360,0	-

- **Produkcja zwierzęca**

W produkcji zwierzęcej specjalizuje się tylko ok. 6% ogółu gospodarstw, a 41% prowadzi produkcję mieszana - roślinną i zwierzęcą.

W produkcji zwierzęcej główny kierunek to hodowla bydła i trzody chlewnej. W ostatnich latach zaobserwowano rezygnację z hodowli bydła w coraz większej liczbie gospodarstw.

Spadek pogłowia bydła i owiec spowodowany był zmniejszającą się opłacalnością produkcji w istniejących warunkach rozdrobnieniowej gospodarki. Natomiast pogłowie trzody chlewnej utrzymywało się na tym samym poziomie.

Obsada zwierząt gospodarskich na 100ha UR - dane WUS

Zwierzęta gospodarskie	Gmina Krynice		Woj. lubelskie	kraj
	1986	1996	1999	1999
bydło ogółem	61,4	41,9	30,8	35,6
w tym: krowy	35,8	24,5		
trzoda chlewna	26,5	26,8	79,9	100,6
owce	7,5	1,9	1,7	2,1
konie	17,3	6,4	4,8	3,0

Na terenie gminy istnieje Zrzeszenie Producentów Mleka „Rol-Mlecz" w Krynicach o działalności - produkcja mleka, którego odbiorcą jest Mleczarnia Tomaszów Lub.

- **Wyposażenie rolnictwa w środki produkcji**

Czynnikiem intensyfikacji produkcji rolnej jest wyposażenie rolnictwa w środki produkcji zarówno trwałe (maszyny, narzędzia rolnicze) jak i obrotowe (nawozy mineralne, środki ochrony roślin i inne).

Średnio w gminie na 100ha UR przypada ok. 9 ciągników i wskaźnik ten zbliżony jest do wojewódzkiego - 8,8; w kraju - 7,3. Stopień mechanizacji związany jest z wielkością gospodarstwa .

Po 1990r. obserwuje się tendencję spadkowa w zużyciu nawozów mineralnych. Spowodowane to jest m.in. wzrostem ich cen oraz stałym spadkiem opłacalności produkcji rolnej.

- **Wyposażenie w obiekty obsługi rolnictwa**

Przestrzenne rozmieszczenie obiektów obsługi rolnictwa na podstawie inwentaryzacji bezpośredniej przedstawia się następująco :

- SKR w Krynicach - zaopatrzenie w paliwo rolników - stacja paliw
- SKR w Dzierążni - świadczy usługi w zakresie technicznej obsługi rolnictwa
- sklepy w Krynicach - sprzedaż maszyn rolniczych, nawozów, środków ochrony rolnictwa
- lecznica weterynaryjna w Polanówce
- punkt skupu buraków - Krynice
- punkt skupu mleka - Dzierążnia,
- punkty skupu owoców - Krynice, Majdan Sielec, Huta Dzierążyńska, Polanówka

Wyposażenie gminy w obiekty obsługi rolnictwa jest niewystarczające. Stwierdza się, że słabo działające jest tzw. „otoczenie rolnictwa" niezbędne do prawidłowej obsługi i funkcjonowania sektora żywnościowego (skup płodów rolnych, usługi mechanizacyjne, brak zakładów przetwórstwa rolno - spożywczego).

- **Czynniki sprzyjające rozwojowi rolnictwa**

- korzystna dla rolnictwa przestrzeń produkcyjna, predysponuje gminę do produkcji dobrej ekologicznie jakości surowca - możliwości wprowadzenia produkcji specjalistycznej

poprzez wykorzystanie warunków naturalnych i nadwyżek siły roboczej w rolnictwie oraz małych powierzchniowo (warzywa, owoce, zioła).
- niski poziom degradacji środowiska stwarza szanse rozwoju w przyszłości rolnictwa ekologicznego - głównie zachodnia część gminy
- prywatna własność ziemi dająca możliwość szybkiego dostosowania się do gospodarki rynkowej
- możliwość wykorzystania walorów środowiska przyrodniczego do rozwoju turystyki wiejskiej na bazie istniejących gospodarstw i czerpania dodatkowych dochodów
- wyłączanie gruntów marginalnych na cele nierolnicze - możliwość lokowania różnego rodzaju inwestycji, zalesianie
- możliwość zwiększania wskaźnika lesistości, poprzez wprowadzanie dolesień na glebach najsłabszych, erodowanych

- **Problemy rozwojowe rolnictwa**

- niekorzystna struktura agrarna (przewaga gospodarstw małych i średnich nieefektywnych ekonomicznie) i występowanie tzw. „szachownicy pól"
- niska mobilność i brak inicjatyw ludności wiejskiej
- bariera kapitałowa związana z niska opłacalnością produkcji rolnej
- wysoki wskaźnik zatrudnienia w rolnictwie
- słabo rozwinięta baza obsługi rolnictwa niezbędna do funkcjonowania obszarów wiejskich (skup płodów rolnych, przechowalnie, magazyny)
- surowcowy charakter produkcji - brak zakładów przetwórstwa rolno - spożywczego
- bariery ekologiczne to degradacja gleb na skutek ich zakwaszenia i erozji

3.4.7. Leśnictwo

Głównym i najcenniejszym elementem szaty roślinnej w obszarze gminy są lasy. Przyrodniczo- leśna regionalizacja Polski (Trampler i in. 1990) zalicza teren gminy do Krainy Małopolskiej, dzielnicy Roztocza. Lasy i grunty leśne stanowią 12 % powierzchni gminy i udział ten jest niższy niż w powiecie tomaszowskim - 21,5 %.

Zbiorowiska leśne zgrupowane są w kilkunastu różnej wielkości kompleksach. Powierzchniowo dominują siedliska lasu świeżego z dominującymi gatunkami dębem i bukiem oraz lasu mieszanego świeżego i boru mieszanego świeżego z panującymi gatunkami sosną i dębem. Mniejsze powierzchnie zajmują siedliska lasu mieszanego wilgotnego i boru mieszanego wilgotnego.

Udział lasów państwowych wynosi -51%. Administracyjnie lasy te podlegają Nadleśnictwu w Tomaszowie Lub., w obrębie których powierzchnia lasów ochronnych wynosi- 284,81 ha, w tym:
-lasy glebochronne - 244,89 ha
-lasy wodochronne - 15,14 ha
-lasy glebochronne, stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody - 56,04 ha.
W granicach lasów państwowych brak jest projektowanych obszarów chronionych.

Generalnie lasy Nadleśnictwa Tomaszów Lub. ze względu na ich skład gatunkowy, występujący różnogatunkowy podrost i podszyt oraz udział siedliskowych typów lasu cechuje średnia, naturalna odporność na choroby grzybowe i gradacje szkodników owadzich. Całość lasów Nadleśnictwa zaliczona została do I strefy (słabych) uszkodzeń przemysłowych. Drzewostany lasów państwowych są w średnich i starszych klasach wieku 50- 100 lat.

49% ogólnej powierzchni leśnej zajmują lasy nie stanowiące własności Skarbu Państwa. Drzewostany w tych lasach są młodsze i dominują tu głównie drzewostany w klasach I -IV. Najmłodsze drzewostany występują w lasach prywatnych w obrębie wsi: Dąbrowa Krynicka, Antoniówka i Krynice.

15 wsi w gminie objętych zostało uproszczonym planem urządzenia lasu. W planach urządzeniowych projektowane drzewostany glebochronne wyodrębniono w poddziałach leśnych w 9 miejscowościach, przy czym największe w Polanach /47,74 ha/, Dzierążni /41,09 ha/, Zwiartowie /12,19 ha/, Kol. Partyzantów /10,78 ha/ i Polanówka /8,63 ha/. Natomiast drzewostany wodochronne w Dąbrowie Krynickiej, Zaborecznem i Antoniówce.
Istnieje możliwość zwiększenia powierzchni leśnych poprzez zalesianie gruntów porolnych i gruntów na stokach o nachyleniu powyżej 15%, zagrożonych erozją. W związku z tym proponuje się wzrost lesistości gminy, która objęta jest priorytetem zalesień przeciwerozyjnych.

3.4.8. Turystyka

Gmina Krynice ma dość znaczne walory dla rozwoju funkcji turystyki.
Są to:
- urozmaicona rzeźba terenu
- piękny krajobraz
- zalew na rzecze Kryniczance i stawy hodowlane na rzece Wożuczynka
- czystość powietrza i silne nasłonecznienie
- dość długie zaleganie pokrywy śnieżnej
- przebieg drogi krajowej o znaczeniu międzynarodowym nr 17 (E-372)
- nieliczne ale ciekawe zabytki
- bliskość miast Zamościa oraz Tomaszowa Lubelskiego
- znaczne zasoby pracy

Głównymi mankamentami mającymi wpływ na rozwój tej funkcji są:
- niewielka lesistość gminy
- występowanie erozji
- zaniedbanie estetyczno - sanitarne osi
- brak tradycji i słaba aktywność społeczna

Walory gminy są zupełnie niewykorzystane. Jedyną formą wypoczynku jest wędkarstwo. Zalew w Krynicach jest w dyspozycji Koła Wędkarskiego, korzystają z niego wędkarze miejscowi oraz najbliższego regionu, w tym z Zamościa.

Brak jest usług turystycznych i słabo rozwinięte są usługi pozaturystyczne (sklepy, gastronomia, stacje paliw).

Brak jest zaplecza noclegowo-gastronomiczno-rozrywkowego.

3.5. System komunikacji
3.5.1. Podstawa prawna

- Układ dróg krajowych określa Rozporządzenie rady Ministrów z dnia 15.12.1998r. w sprawie ustalenia wykazu dróg krajowych i wojewódzkich - zał. nr 1 (Dz.U. Nr 160 z 1998r., poz. 1071).
- Układ dróg wojewódzkich określa Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 15.12.1998r. w sprawie ustalenia wykazu dróg krajowych i wojewódzkich - zał. Nr 2 (Dz.U. Nr 160 z 1998r., poz. 1071).
- Ustawa z dnia 13.101998r. - Przepisy wprowadzające ustawy reformujące administrację publiczną (Dz.U. Nr 133, poz.872, art.103, p.3) ustanawiające część dotychczasowych dróg krajowych i wojewódzkich drogami powiatowymi .
- Ustawa z dnia 13.10.1998r. - Przepisy wprowadzające ustawy reformujące administracje publiczną (Dz.U. Nr133, poz.872, art.103, p.3), ustanawiające drogi gminne i lokalne miejskie drogami gminnymi. Sieć dróg gminnych zatwierdza Wojewódzka Rada Narodowa w Zamościu uchwałą Nr XXVI/167/88 z dnia 28 marca 1988r. w sprawie zaliczenia dróg do kategorii gminnych, poz. 129(Dz. Urz. Woj. Zamojskiego Nr 14 z dnia 20 grudnia 1988r.)
- Ustawa z dnia 24 lipca 1998r. o zmianie niektórych ustaw określających kompetencje organów administracji publicznej - w związku z reformą ustrojową państwa(Dz. U. Nr 106 z dnia 17 sierpnia 1998r., art.52).

3.5.2. Układ drogowy

Sieć drogowa na obszarze gminy stanowią:

- droga krajowa Nr 17 relacji Warszawa Zakręt - Lublin - Zamość - Tomaszów Lub. - Hrebenne(granica państwa) zaliczona do sieci dróg międzynarodowych jako E - 372, stanowiąca główną oś komunikacyjną łączącą gminę z miastem powiatowym, wojewódzkim, stolica oraz sąsiednim powiatem, klasy technicznej GP
- drogi powiatowe w liczbie 6 odcinków o łącznej długości 44,4 km, stanowią poprzeczne połaczenia komunikacyjne z sąsiednimi gminami i tak:
  48 230 Boża Wola- Polanówka- Majdan Krynicki- Huta Komarowska
  48 562 Antoniówka -Zaboreczno- Romanówka- dr 48 563
  48 563 Polany- Zadnoga- Krynice- Komarów
  48 564 Dąbrowa- Majdan Sielec- Wożuczyn
  48 565 Budy- Huta Dzierążyńska- Dzierążnia- Wożuczyn
  48 566 Zwiartów- Rachanie
- drogi gminne
  4 odcinki dróg gminnych układu podstawowego (Gp) o łącznej długości 14 600 m oraz 18 odcinków dróg gminnych układu uzupełniającego o łącznej długości 21 400 m.

Droga krajowa oraz utwardzone sieci dróg powiatowych dobrze komunikuje obszar gminy z sąsiednimi gminami oraz miastem powiatowym i wojewódzkim. Transport i komunikację transportową generują w zdecydowanej większości - droga krajowa i drogi powiatowe.

Sieć dróg gminnych posiada znikomy wpływ na komunikację zewnętrzną gminy, obsługuje jedynie zabudowę zagrodową na obszarze gminy i dojazdy do pól.

Żadna z dróg na obszarze gminy nie posiada pasa drogowego wymaganego Rozporządzeniem MT i GM z 2 marca 1999r. (Dz.U. Nr 43, poz.43). W związku z powyższym brak jest warunków na modernizację profilu poprzecznego drogi czy ulicy, prawidłowego

odwodnieni, urządzenia poboczy, zatok przystankowych a także realizację tras rowerowych czy ciagów pieszych na obszarach zwartej zabudowy mieszkaniowej.

Jedynie nawierzchnia drogi Nr 17 posiada konstrukcje jezdni pozwalającą na ruch samochodów ciężkich. Stan techniczny nawierzchni wielu odcinków dróg powiatowych nie odpowiada wytrzymałości wymaganej dla samochodów o ciężarze całkowitym powyżej 8 ton, a brak utwardzonych poboczy utrudnia ruch na drogach.

Odcinki dróg 48 562 Romanówka- Zaboreczno- 48 564 Majdan Sielec- Siemierz (gm. Rachanie)nie zostały zrealizowane (łącznie 3550 m. czyli 8,0 % układu dróg powiatowych). Drogi gminne - układu podstawowego (Gp) o łącznej długości 14 600 m. w 11,6 % posiadają nawierzchnię utwardzoną a 88,4% gruntową; układu uzupełniającego (Gu) o łącznej długości 21 400 m. w 5,6 % posiadają nawierzchnię utwardzoną 2,5 % ulepszoną a 91,9 % gruntową.

Charakterystyka dróg w obrębie gminy oraz poziomu urządzenia przedstawiają poniższe tabele:

Układ podstawowy

Nr ewidenc. drogi	lokalizacja	kl. tech	długość na obszarze gminy	długość odcinka		
				utwardz.	ulepsz.	grunt.
	droga krajowa					
17	Warszawa- Lublin- Zamość- Hrebenne	Gp	5950	5950	-	-
	drogi powiatowe					
48 230	Boża Wola- Polanówka- Majdan Kryn.- Huta Komarowska		8400	8400	-	-
48 562	Antoniówka- Zaboreczno- Romanówka- 48 563		9400	7650	-	1750
48 563	Polany- Zadnoga- Krynice- Komarów		7500	7500	-	-
48 564	Dąbrowa- Majdan Sielec- Wożuczyn		7300	5500	-	1800
48 565	Budy Dz.- Huta Dz.- Dzierążnia- Wożuczyn		9900	9900	-	-
48 566	Zwiartów- Rachanie		2000	2000	-	-
			50 450	46 900 92%	-	3550 8%

Układ uzupełniający

Nr ewidenc. drogi	lokalizacja	kl. tech.	długość na obszarze gminy	długość odcinka		
				utwardz.	ulepsz.	grunt.
Gp 001	Polany- Zajezierze	L	2300	1000	-	1300
Gp 002	Krynice- Dzierążnia	L	6700	300	-	6400
Gp 003	Dzierążnia-Majdan Sielec (Karolówka)	L	2800	400	-	2400
Gp 004	Dzierążnia- Zwiartów-	L	2800	-	-	2800
	Razem		14600	1700 11,6%	-	12900 88,4%
Gu 005	Polanówka	D	1500	-	-	1500
Gu 006	Polany	D	1100	-	-	1100
Gu 007	Krynice- Antoniówka	D	2300	-	-	2300
Gu 008	Zaboreczno	D	500	-	-	500
Gu 009	Majdan Krynicki	D	700	-	-	700
Gu 010	Majdan Krynicki	D	600	-	-	600
Gu 011	Krynice- Majdan Krynicki	D	1900	-	-	1900
Gu 012	Krynice	D	700	-	150	550
Gu 013	Dąbrowa	D	1200	1200	-	-
Gu 014	Dzierążnia	D	900	-	-	900
Gu 015	Zwiartów- Kolonia	D	2100	-	-	2100
Gu 016	Zwiartów	D	1500	-	-	1500
Gu 017	Zwiartów- Leśne Dol.	D	1200	-	-	1200
Gu 018	Dzierążnia- Majdan Sielec	D	1700	-	400	1300
Gu 019	Huta Dzierążyńska	D	1300	-	-	1300
Gu 020	Dzierążnia	D	700	-	-	700
Gu 021	Antoniówka	D	550	-	-	550
Gu 022	Huta Dzierążyńska	D	950	-	-	950
	Razem		21400	1200 5,6%	550 2,5%	19650 91,9%

3.5.3. Uwarunkowania rozwoju

Komunikacja drogowa

- droga krajowa Nr 17 zaliczana do sieci dróg międzynarodowych jako E-372 wymaga utrzymania nawierzchni oraz oznakowania i odwodnienia w dobrym stanie technicznym
- konieczna jest rezerwacja terenu pod przebieg dwujezdniowej drogi ekspresowej wraz z urządzeniami pomocniczymi i węzłami drogowymi zgodnie z opracowaną przez Transprojekt- Poznań koncepcję programową drogi krajowej Nr 17 Warszawa- Hrebenne-granica państwa
- drogi powiatowe nie posiadają właściwych przekrojów szlakowych bądź ulicznych w obrębach zwartej zabudowy . Brak utwardzonych poboczy, ciągów pieszo-rowerowych i zatok autobusowych. Brak utwardzenia na odcinkach dróg 48 562 oraz 48 564 o łącznej długości 3550 m. w obrębie gminy.
- drogi gminne utwardzone zostały w znikomym stopniu, aż 91,9 % nie posiada nawierzchni twardej. Szerokości pasów drogowych nie odpowiadają wymaganiom norm. Sieć dróg gminnych układu podstawowego i uzupełniającego nie spełnia warunków i wymagań weryfikacji . 6 odcinków dróg gminnych to poprostu drogi gospodarcze i dojazdy do pól nie tworzące ciągów drogowych oraz nie obsługujące terenów zabudowanych.

Słabo rozwinięte jest zaplecze obsługi komunikacji (warsztaty, stacje paliw, przystanki, parkingi, itp.).

3.6. Systemy infrastruktury technicznej

3.6.1. Zaopatrzenie w wodę

Na terenie gminy funkcjonuje 6 wodociągów grupowych zaopatrujących w wodę pitną dobrej jakości ok. 87 % ludności gminy. Do 3 sołectw woda doprowadzona została z wodociągów ościennych gmin, a wodociąg Polanówka zasila w wodę wieś Huta Komarowska w gm. Komarów. Poza zasięgiem zbiorowego zaopatrzenia w sieciową wodę pitną pozostaje część wsi Zwiartów oraz rozproszona zabudowa w pozostałych sołectwach. Gospodarstwa domowe korzystają tam z własnych ujęć głębinowych bądź studni kopanych.

- Wodociąg Dąbrowa- zasilany jest z ujęcia głębinowego, studnia Nr 1 o głębokości 115 m. wykonaną w 1964r. o zatwierdzonych, decyzją PWRN w Lublinie z dnia 21.12.1964r. zasobach eksploatacyjnych w kat. B Q=30,7m^3/h przy depresji S=161,3 m. Studnia Nr 2 o głębokości 115m. zrealizowano w 1981r. jako awaryjną przez WODPOL- Lublin o zasobach eksploatacyjnych Q=18m^3/h przy depresji S=27m. oraz leju depresyjnym R=298m. Hydrofornia posiada dwa zbiorniki hydroforowe o pojemności 2000 i 2500l oraz chlorator włączany wg zalecenia służb sanitarnych. Woda nie wymaga uzdatniania. Sieć wodociągowa zrealizowano w latach 1967-68 z rur azbestowo cementowych i przyłączy stalowych. Decyzją Urzędu Wojewódzkiego w Zamościu z 23.09.1998r. udzielono pozwolenia wodnoprawnego na pobór wód podziemnych na potrzeby wodociągu Dąbrowa i Majdan Sielec z dwóch studni wierconych o zasobach zatw. Q=30,7m^3/h przy depresji S=8,3m. na Qdob. śr.=116m^3/d czyli Qg.max= 13m^3/h. W w/w sołectwach zrealizowano sieć o długości 6420m. oraz 3942m. przyłączy zasilających 134 gospodarstw.
- Wodociąg Antoniówka - zasilany jest z ujęcia głębinowego składającego się z dwóch studni. Studnia Nr 1 o głębokości 104m. wykonanej w latach 1964-65 o zatwierdzonych zasobach eksploatacyjnychQ=6,2m^3/h przy depresji S=10m. oraz leju depresyjnym R=82m. Decyzja PWRN w Lublinie z 11.11.1965r. zatwierdzono zasoby w kat. B, a decyzja UW w Lublinie z dnia 30.11.1974r. wydano pozwolenia wodno-prawne na pobór wód podziemnych z jednej studni dla potrzeb wodociągu Antoniówka w ilości Qśr.= 40m^3/d. W roku 1983 zrealizowano studnię Nr 2 o głębokości 104m. o zasobach eksploatacyjnych Q=8,0m^3/h przy depresji S=16,4m. i leju depresyjnym R=142m. Decyzją U.W. w Zamościu z dnia 24.05.1998r. udzielono pozwolenia wodnoprawnego na pobór wód podziemnych na potrzeby wodociągu Antoniówka w wysokości Qśr.=59m^3/d z dwóch studni wierconych o zasobach w kat. B, Q=8,0m^3/h przy depresji S=16,4m. Hydrofornia wyposażona jest w 2 zbiorniki hydroforowe po 1500l każdy, odżelaziacza o pojemności 1,0m^3. Ujęcie wody nie wymaga uzdatniania i nie prowadzi się odżelaziania. Ujęcie nie jest narażone na zanieczyszczenia i nie wymaga ustalania strefy ochrony pośredniej. Sieć wodociągową zrealizowano z rur azbestow-cemantowych w Antoniówce i części wsi Budy Dzierążyńskie o łącznej długości 3443m., 1935 m. przyłączy zasilając w Antoniówce 112 gospodarstw domowych i 66 we wsi Budy Dzierążyńskie.
- Wodociąg Polanówka - zasilany jest z ujęcia głębinowego składającego się z dwóch studni. Studnia Nr1 o głębokości 131m. wykonana w 1968r. przez Przedsiębiorstwo Zaopatrzenia Rolnego w Wodę w Lublinie dla której decyzji PWRN w Lublinie z dnia 14.12.1972r. zatwierdzono zasoby eksploatacyjne w kat. B w wysokości Qd śr.=48m^3/d. Studnia Nr 2 o głębokości 122,5m. wykonano w roku 1983 jako awaryjną. Hydrofornia wyposażona jest w

dwa zbiorniki hydroforowe o pojemności po 2500l każdy oraz zbiornik wyrównawczy o pojemności 50m^3. Woda z ujęcia jest dobrej jakości i nie wymaga uzdatniania, chlorowania może się odbywać na polecenie służb sanitarnych. Decyzja PWRN w Lublinie z dnia 23.02.1971r. zatwierdzono zasoby eksploatacyjne w kat. B w wysokości Q=12,0m^3/h przy depresji S=15m. Studnia Nr 1 Q=12,25m^3/h przy S=14,9m. i R=129,6m. Studnia Nr 2 Q=6,31m^3/h przy S=15,0m. Decyzją UW w Zamościu z dnia 24.09.1998r. udzielono pozwolenia wodno-prawnego na pobór wód podziemnych na potrzeby wodociągu Polanówka obejmującego wsie Polanówka, Majdan Krynicki, Huta Komarowska z dwóch studni Qśr.d.= 7,5m^3/d o zasobach zatwierdzonych Q= 12,0 m^3/h przy S= 15,0m. Lej depresyjny przyjęto R= 130,0m. Sieć zrealizowano w latach siedemdziesiątych z rur azbestowo-cementowych oraz PCV. W granicach gminy zrealizowano 6521m. sieci oraz 5002m. przyłączy zasilając w wodę 67 gospodarstw domowych w Polanówce, 56 gospodarstw dom. W Majdanie Krynickim oraz 20 Gospodarstw w Hucie Komarowskiej (gm. Komarów). Wodomierzem opomiarowano 28 odbiorców.

- Wodociąg Huta Dzierążyńska - zasilany jest z ujęcia głębinowego składającego się z dwóch studni. Studnia Nr 1 o głębokości 90m. zrealizowana przez WODPOL Lublin w roku 1965r. o wydajności Q=42m^3./h przy depresji S=13m. oraz leju depresyjnym R=170m. Studnia Nr 2 o głębokości 90 m. zrealizowana także przez WODPOL Lublin w roku 1977 o wydajności Q=20m^3/h przy depresji S=14m. i R=147m. Ujęcie wyposażone jest także w dwa odżelaziacze wody - obecnie z powodu zmiany norm, nieczynne. Ilość żelaza nie przekracza wymagań normy. Drugim obiektem ujęcia jest oddalony ok. 1000m. w linii prostej zbiornik wyrównawczy o pojemności 100m^3 zlokalizowany w Budach Dzierążyńskich. Ujecie wody nie jest narażone na zanieczyszczenia i nie wymaga ustalenia strefy ochronnej pośredniej. Strefa ochronny bezpośredniej w granicach działki ujęcia Decyzja UW w Zamościu z dnia 24.09.1998r. udzielono pozwolenia wodno-prawnego na pobór wody podziemnej na potrzeby wodociągu Huta Dzierążyńska obejmującego wsie Huta Dzierążyńska i Budy Dzierążyńskie w ilości Qśr.d= 92m^3/d z dwóch studni wierconych o zasobach eksploatacyjnych zatwierdzonych w wysokości Q=42m^3/h przy depresji S=13m. i leju depresyjnym R=170m. Sieć wodociągową zrealizowano z rur PCV o długości 10 693 m. oraz 5211 m. przyłączy, zasilając 214 gospodarstw z czego 89 w Hucie Dzierążyńskiej 81 w Dzierążni oraz 44 w Budach Dzierążyńskich.
- Wodociąg Polany - zasilany jest w ujęcia głębinowego składającego się z dwóch studni: Studnia nr 1 o głębokości 70m. zrealizowana w 1985r o zasobach zatwierdzonych decyzją UW w Zamościu z dnia 25.07.1985r. w wysokości Qeksp.= 36m^3/h przy depresji S=6,20m. i leju depresyjnym R=139,0m. Studnia Nr 2 o głębokości 70m. zrealizowana w 1998r. o zatwierdzonych zasobach eksploatacyjnych Qeksp.=36m^3/h przy depresji 2,50m. i leju depresyjnym R=66,50m. Woda nie wymaga uzdatniania. Strefa ochronny bezpośredniej ujęcia mieści się w granicach działki, nie ma potrzeby wyznaczania strefy ochrony pośredniej. Pozwolenie wodno-prawne wydane przez Starostwo Powiatowe w Tomaszowie z dnia 05.08.1999r. z ważnością do 30.06.2004r. - na pobór wód podziemnych z dwóch studni o Qśr.d.= 98,0m^3/d dla zaopatrzenia w wodę wsi Polany, Zadnoga, Romanówka i Krynice. Sieć wodociągową z rur PCV zrealizowano w początkach lat dziewięćdziesiątych o długości 1819m. oraz 9350m. przyłączy. Zasila łącznie 262 gospodarstwa domowe zamieszkałe przez 1047 osób.
- Wodociąg Zwiartów - zasilany jest z jednej studni głębinowej o głębokości 70,0m. wykonanej w 1995r. przez Zakład Robót Studnianych - Adam Frajut w Lublinie. Decyzją UW w Zamościu z dnia 02.04.1998r. udzielono pozwolenia wodno-prawnego na pobór wody podziemnej na potrzeby wodociągu Zwiartów obejmującego wsie Zwiartów i Kol. Zwiartów w ilości Qśr.d. = 172m^3/d, ze studni wierconej o zasobach eksploatacyjnych

zatwierdzonych w wysokości Q=27m^3/h przy depresji S=1,0m. Strefa ochrony bezpośredniej ujęcia o r = 8,0m. mieści się w granicach działki, nie ma potrzeby ustalania strefy ochrony pośredniej. W latach 1995-98 zrealizowano z PCV 5553m. głównej sieci wodociągowej oraz 2812m. przyłączy zasilających 83 gospodarstwa we wsi Zwiartów i Kol. Zwiartów

Wieś Zaboreczno i Kol. Partyzantów zasilana jest w wodę pitna z ujęcia wody w Niemirówku gm. Tarnawatka. W granicach gminy zrealizowano 3184m. sieci wodociągowej oraz 1114m. przyłączy zasilających 28 gospodarstw.

Część wsi Polany (Namule) zasilana jest w wodę pitną z ujęcia w Majdanie Ruszowskim gm. Łabunie. W granicach gminy zrealizowano 1035m. sieci wodociągowej oraz 346m. przyłączy zasilających 7 gospodarstw.

3.6.2. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków

W miejscowości gminnej Krynice istnieje mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków o przepustowości 40m^3/dobę. Sieci kanalizacyjne o łącznej długości 300m. zapewnia odbiór ścieków zaledwie kilku obiektów położonych najbliżej oczyszczalni. Brak sieci kanalizacyjnej nie pozwala na wykorzystanie pełnej przepustowości.

Na pozostałym obszarze gminy brak jest systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków. Ścieki gromadzone w zbiornikach bezodpływowych wywożone są na zlecenie bądź zagospodarowane rolniczo w niekontrolowany sposób. Dotychczas nie opracowano programów ani cząstkowych projektów gospodarki ściekowej.

3.6.3. Gospodarka odpadami stałymi

Gospodarka odpadami stałymi na obszarze gminy ogranicza się do dobrowolnego zbierania niesortowalnych odpadów w wiejskich punktach zbierania odpadów (teren ogrodzony) w Zwiatowie Kol., Majdanie Sielec, Polanach, Krynicach, Dzierążni oraz ok. 160 pojemnikach 110l w gospodarstwach, które indywidualnie zawarły umowę z Miejskim Przedsiębiorstwem Gospodarki Komunalnej w Tomaszowie na wywóz odpadów. Gmina posiada w Zaborecznie teren nieurządzonego składowiska odpadów, teren jest ogrodzony lecz nie posiada urządzonej drogi dojazdowej ani urządzeń do gromadzenia i unieszkodliwiania odpadów. Dotychczas nie opracowano gminnego programu gospodarki odpadami. Starostwo Powiatowe w Tomaszowie zleciło opracowanie planu gospodarki odpadami na obszarze powiatu w ramach związku gmin. Program ma być opracowany w I kwartale 2003 roku.

3.6.4. Elektroenergetyka

Przez obszar gminy przebiega tranzytem linia energetyczna 110kV relacji Zamość-Tomaszów. Obszar gminy zasilany jest siecią linii średnich napięć - 15 kV z rozdzielni mocy w Tomaszowie. Istniejąca sieć energetyczna zapewnia zasilanie całego obszaru gminy.

Zamojska Korporacja Energetyczna gwarantuje sukcesywną modernizację wyeksploatowanych sieci oraz stacji energetycznych, a także w zależności od potrzeb gospodarczych gminy rozbudowę sieci oraz stacji 15/0,4 kV.

3.6.5. Ciepłownictwo

Gmina nie posiada centralnego źródła ciepła oraz sieci ciepłowniczej. Obiekty użyteczności publicznej będące w gestii gminy oraz innych podmiotów ogrzewane są

kotłowniami na opał stały, pomimo że ponad połowa obszaru gminy została zgazyfikowana. Kotłownię gazową posiada jedynie budynek Urzędu Gminy. W zabudowie zagrodowej i jednorodzinnej gaz wykorzystywany jest do ogrzewania w bardzo małym stopniu, dominuje ogrzewanie drewnem i węglem.

3.6.6. Gazyfikacja

Przez obszar gminy przebiega gazociąg wysokiego ciśnienia o przekroju 200 relacji Lubaczów- Zamość. Na gruntach wsi Antoniówka zlokalizowana jest stacja gazu I°. Część obszaru gminy położona przy drodze Nr17 i 48565 została zgazyfikowana siecią średnioprężną. Na zgazyfikowanym obszarze w 8 sołectwach zamieszkuje 25% osób czyli 64% ludności gminy. Jednakże wykorzystanie gazu jest niewielkie, na 438 zainstalowanych przyłączy, gaz do celów bytowych wykorzystuje 175 gospodarstw domowych tj. 40% zainstalowanych.

3.6.7. Telekomunikacja

Gmina Krynice jest jedną z niewielu gmin które nie zostały powszechnie stelefonizowane. W ostatnich latach wymieniono w Krynicach centralę z ręcznej na automatyczną. Siecią kablową doziemną została stelefonizowana jedynie wieś Dąbrowa oraz część miejscowości gminy Krynice. Pozostałe sołectwa posiadają zaledwie od jednego do kilku abonentów. Łączność zapewniają telefony komórkowe. Obecnie instalowane są telefony z łącznością radiową w oparciu o urządzenia zainstalowane na stacji TV w Tarnawatce. Przez obszar gminy przebiega pas transmisji telewizyjnej oraz w sąsiedztwie drogi Nr 17 kabel łączności dalekosiężnej TKD.

3.6.8. Uwarunkowania rozwoju infrastruktury technicznej

- Zaopatrzenie w wodę
- realizacja brakujących odcinków sieci wodociągowej (Majdan, Sielec, Zwiartów)
- rozbudowa przyłączy do pozostałych gospodarstw
- powszechne opomiarowanie zużycia wody w celu oszczędnego korzystania z zasobów
- utrzymanie ujęć wody w dobrym stanie technicznym i sanitarnym
- wykonanie połączeń (spinek) systemów w celu zapewnienia ciągłości dostaw wody w przypadku awarii urządzeń bądź sieci

- Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków
- brak kontroli nad wywozem ścieków z przydomowych zbiorników
- pilna potrzeba realizacji sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków, a w szczególności w sołectwach zwodociągowanych o zwartej zabudowie
- propagować realizację przydomowych oczyszczalni ścieków dla małych zespołów rozproszonej lub kolonijnej zabudowy (4-12 gospodarstw domowych) oraz na terenach nie posiadających naturalnego odbiornika

- Gospodarka odpadami stałymi
- należy przystąpić do realizacji „systemu segregacji odpadów w miejscu ich powstawania" oraz odzyskiwania surowców wtórnych
- podjąć współpracę w ramach powiatu bądź zespołu gmin w realizacji regionalnego składowiska odpadów z pełnym wyposażeniem (sortownia, pakietowanie, biogaz, kompost)

- przejściowo należy doprowadzić do systematycznego i systemowego odbioru śmieci z obszaru całej gminy

- Elektroenergetyka
- potrzeby energetyczne gminy są zabezpieczone, istnieje możliwość rozbudowy sieci wg potrzeb
- utrzymać tranzytową trasę linii 110kV
- Polskie Sieci Energetyczne - Wschód Sp. z o.o. projektują przebieg tranzytowy linii 400kV relacji Rzeszów-Zamość przez obszar sołectw Polany, Romanówka, Kol. Partyzantów

- Ciepłownictwo i gazyfikacja
- na obszarze 8 sołectw zgazyfikowanych problem uciepłowienia nie istniej, poza problemem ekonomicznym (40% przyłączy wykorzystanych)
- poza zasięgiem pozostaje 8 sołectw zamieszkałych przez 36 % mieszkańców gminy
- na terenie gminy przewiduje się poszukiwanie złóż ropy naftowej i gazu ziemnego, w związku z czym dopuszcza się prowadzenie prac geologiczno- wiertniczych na podstawie udzielonych koncesji z zachowaniem obowiązujących w tym zakresie przepisów

- Telekomunikacja
- przez obszar gminy przebiega tranzytem kabel telefonii dalekosiężnej TKD oraz pas transmisji telewizyjnej
- należy rozwijać sieć telefoniczną kablową oraz łączności radiowej dla uzyskania nasycenia łączności zgodnie z potrzebami ludności i niezawodności łączy

3.7. Finanse publiczne
3.7.1. Struktura budżetu gminy

Charakter gospodarki, poziom zagospodarowania gminy, liczba i rodzaj podmiotów gospodarczych, aktywność samorządowa wywierająca wpływ na kształtowanie się polityki finansowej gminy. Szczególną rolę odgrywa poziom i struktura dochodów budżetu. Wydajność poszczególnych kategorii dochodów budżetu (dochody własne, subwencje, dotacje) mają wpływ na samodzielność w dysponowaniu finansami gminnymi. Im wyższy udział subwencji i dotacji celowych w strukturze dochodów, tym większa samodzielność samorządów w dysponowaniu środkami.

Struktura dochodów budżetu gminy wg rodzajów

Wyszczególnienie	1999r.	2000r.
	w tys. złotych	
ogółem	3605,4	3665,5
w tym:		
– dochody własne	1167,5	1090,6
• podatek rolny	223,0	241,2
• podatek od nieruchomości	123,3	95,8
• podatek od środków transportu	1,8	1,8
• opłata skarbowa	17,2	22,7
• pozostałe opłaty	433,0	398,6
• podatek dochodowy od osób prawnych	3,6	5,4
• podatek dochodowy od osób fizycznych	365,6	325,1
– dotacje z budżetu państwa	471,8	493,1
– subwencja ogólna	1957,8	2064,2
– pozabudżetowe źródło finansowania	8,2	17,3

Źródło: Dane UG

W strukturze dochodów przeważały subwencje celowe oraz dotacje z budżetu państwa, które łącznie stanowiły ok. 69% ogółu dochodów.

Dochody własne budżetu gminy stanowiły ok. 30% ogółu środków i były nieco wyższe od przeciętnych dla gmin wiejskich regionu, co świadczy o aktywności gospodarczej obszaru. Struktura i wielkość wydatków zależy od struktury dochodów, która jest typowa dla większości gmin wiejskich. Największe obciążenie dla budżetu gminy stanowiły wydatki na : oświatę i wychowanie (51,6%), administrację samorządową (17,6%) oraz opiekę społeczną (11,2%).

Struktura wydatków budżetu wg działów

Wyszczególnienie	w tys. zł	%	w tys. zł	%
Ogółem	3653,1	100,0	3506,9	100,0
w tym:				
rolnictwo	138,6	3,8	121,9	3,5
transport	51,2		51,0	
gospodarka komunalna	45,0		76,6	
gospodarka mieszkaniowa	46,0		46,5	
oświata i wychowanie	175,4	4,8	1808,1	51,6
kultura i sztuka	33,6		45,1	
ochrona zdrowia	20,7	0,6	9,7	0,3
opieka społeczna	381,8	10,5	394,0	11,2
różna działalność	71,3		81,0	
administracja państwowa i samorządowa	586,7	16,0	616,1	17,6
bezpieczeństwo publiczne	1,5		6,5	
kultura fizyczna i sport	7,7	0,2	3,6	0,1
inwestycje	515,2	14,2	247,7	7,1

Źródło: Dane UG

Wysokość dochodów decyduje o aktywności inwestycyjnej samorządu. Strukturę wydatków inwestycyjnych w latach 1999-2001 przedstawia poniższe zestawienie:

Wyszczególnienie	1999	2000	2001
Ogółem:	471	247	236
w tym:			
rolnictwo	187	63	-
transport	131	135	-
gospodarka komunalna	83	9	184
gospodarka mieszkaniowa oraz niematerialne usługi komunalne	19	-	44
oświata i wychowanie	51	10	-
kultura i sztuka	-	-	-
ochrona zdrowia	-	-	-
opieka społeczna	-	-	-
kultura fizyczna i sport	-	-	-
administracja samorządowa	-	30	8

Źródło: Dane UG

W latach 1999-2002 zrealizowano w gminie Krynice następujące zadania inwestycyjne (z własnych środków budżetowych, przyznanych kredytów oraz dotacji celowych):

a) infrastruktura komunikacyjna
- modernizacja drogi gminnej w Dzierążni (realizacja 1999)
- modernizacja dróg powiatowych: Budy - Wożuczyn oraz Krynice - Zadnoga (realizacja 1999-2000)

b) bezpieczeństwo publiczne
- budowa remizy OSP w Krynicach (realizacja 1999-2001)
- wykonanie karoserii do samochodu specjalistycznego OSP Huta Dzierążyńska (1999)

c) infrastruktura komunalna
- modernizacja oczyszczalni ścieków w Krynicach (realizacja w latach 1999-2001)
- oświetlenie dróg powiatowych i gminnych we wszystkich miejscowościach gminy
- budowa wodociągu z hydrofornią w miejscowościach: Polany, Zadnoga, Romanówka, Krynice, Zwiartów, Kol. Zwiartów

d) infrastruktura społeczna
- modernizacja budynku Szkoły Podstawowej w: Dzierążni, Krynicach
- modernizacja budynku Urzędu Gminy w Krynicach
- opracowanie dokumentacji na budowę gimnazjum w Krynicach

e) infrastruktura techniczna
- wykonanie sieci gazowej w gminie

f) rolnictwo
- oczyszczenie rowów melioracyjnych

3.7.2. Infrastruktura obsługi biznesu i ludności

Gmina Krynice w zakresie finansów obsługuje Powiatowy Bank Spółdzielczy w Krynicach. Działalność ubezpieczeniową prowadzą również agenci Towarzystwa Ubezpieczeniowego działający w Budach i Hucie Dzierążyńskiej.

3.8. Ochrona ludności i bezpieczeństwa państwa

3.8.1. Ochrona przeciwpożarowa

Ochronę przeciwpożarową na terenie gminy zapewnia 10 jednostek Ochotniczej straży Pożarnej. Jednostka w Krynicach współpracuje z Krajowym Systemem Gaśniczym. Jednostki z Krynic, Dąbrowy, Huty Dzierążyńskiej i Zwiartowa posiadają 5 samochodów gaśniczych. Jednostki w Antoniówce, Majdanie Sielec, Polanówce, Zadnodze, Dzierążni i Majdanie Krynickim wyposażone są w podstawowy sprzęt gaśniczy bez jednostek transportowych.

Łącznie na obszarze gminy działa 300 druhów. Wszystkie jednostki posiadają obiekty kubaturowe remizo-świetlice. Żadna z jednostek nie posiada sprzętu dla specjalistycznego ratownictwa samochodowego czy sanitarnego.

3.8.2. Obrona cywilna i obronność

Gmina posiada opracowany i zatwierdzony w 2000r. plan obrony cywilnej zawierający cele działania na czas „P" i w okresie „W".

Powołano kompanie ratownictwa ogólnego w składzie

- drużyna wykrywania i alarmowani
- zabiegów sanitarnych
- odkażania odzieży
- odkażania transportu

Ogółem stan osobowy formacji wynosi 121 osób. Część północna obszaru gminy położona jest w obrębie strefy II obiektu specjalnego IS zlokalizowanego na obszarze gm. Łabunie.

Bibliografia.

Aftanazy R., *Dzieje rezydencji na dawnych kresach Rzeczypospolitej. Cz. II. Ziemie ruskie Korony. T. 6 Województwo bełskie. Ziemia Chełmska województwa ruskiego*, Wrocław 1995.

Bylina L., Fornal M., *Ochrona zabytkowego krajobrazu kulturowego województwa zamojskiego*, Kraków 1998.

Dzieje Lubelszczyzny, t. I, pr. zbior. pod red. T. Mencla, Warszawa 1974.

Godłowski K., Kozłowski J. K., *Historia starożytna ziem polskich*, Warszawa 1985.

Górak J., *Gród Czerwień w świetle kronik i legend*, (maszynopis).

Hensel W., *Polska starożytna*, Wrocław 1988.

Janeczek A., *Osadnictwo pogranicza polsko-ruskiego. Województwo bełskie od schyłku XIV do początku XVII wieku*, Warszawa 1993.

Jóźwiakowski J., *Armia Krajowa na Zamojszczyźnie*, Lublin 2001, t. I, II.

Kalendarz liturgiczny diecezji zamojsko-lubaczowskiej wraz ze schematyzmem na rok 1999, Nr 7, Zamość 1998.

Kawałko D., *Cmentarze województwa zamojskiego*, Zamość 1994.

Kołbuk W., *Kościoły wschodnie w Rzeczpospolitej około 1772 roku*, Lublin 1998.

Latopis Hipacki [w:] *Polnoje sobranije russkich letopisiej*, t. II., St. Petersburg 1908.

Latopis Nestora [w:] *Pomniki dziejowe Polski*, t. I, Warszawa 1960.

Madajczyk Cz., *Generalna Gubernia w planach hitlerowskich. Studia*, Warszawa 1961.

Motyka G., *Tak było w Bieszczadach. Walki polsko-ukraińskie 1943 – 1948*, Warszawa 1999.

Niedźwiedź J., *Słownik historyczny miejscowości dawnego województwa zamojskiego*, Zamość 2002 (maszynopis).

Prahistoria ziem polskich, t. II – V, pr. zbior. pod red. W. Hensla, Wrocław 1979 – 1981.

Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich, t. I – XV, pod red. F. Sulimierskiego, B. Chlebowskiego, W. Walewskiego, Warszawa 1880 – 1904.

Słownik Starożytności Słowiańskich, t. VI. cz. 2. Wrocław 1980.

Sułkowska-Kuraś I., Kuraś S., *Zbiór dokumentów małopolskich*, cz. I – VIII, Wrocław 1962 – 1975.

Środowisko przyrodnicze województwa zamojskiego, pr. zbior. pod red. R. Reszela, Zamość 1992.

Tatomir L., Liske F. X., Prochaska A., *Akta grodzkie i ziemskie z czasów Rzeczypospolitej Polskiej, z Archiwum tak zwanego bernardyńskiego we Lwowie*, t. VI, Lwów 1868 – 1906.

Witusik A. A., *Z raptularza historyka*, Lublin 1982.

Zahajkiewicz M. T., *Diecezja Lubelska. Informator historyczny i administracyjny*, Lublin 1985.

Zbiór dokumentów małopolskich, opr. I. Sułkowska-Kuraś i S. Kuraś, cz. I – VIII, Wrocław 1962 – 1975.

Raport o stanie środowiska wojewódzkiego lubelskiego , Biblioteka Monitoringu Środowiska, Lublin 2001 r.

Mapa obszarów głównych zbiorników wód podziemnych w Polsce wymagających szczególnej ochrony , Red. A. Kleczkowski , Instytut Hydrogeologii i Geologii Inżynierskiej Akademii Górniczo - Hutniczej , Kraków 1990 r.

Zlokalizowanie i charakterystyka złóż torfowych w Polsce spełniających kryteria potencjalnej bazy zasobowej z ustaleniem i uwzględnieniem wymogów związanych z ochroną i kształtowaniem środowiska, Województwo zamojskie, Instytut Melioracji i Użytków Zielonych, Falenty 1996 .

Natura 2000 Europejska Sieć Ekologiczna, Ministerstwo Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa, Warszawa 1999 .

Dokumentacja określająca warunki hydrogeologiczne dla ustanowienia stref ochronnych GZWP nr 407 /Chełm-Zamość/, Przedsiębiorstwo Geologiczne POLGEOL w Warszawie, Zakład w Lublinie, Lublin 1996

Praca Zbiorowa pod red. S. Kozłowskiego, *Surowce mineralne Środkowowschodniej Polski, Wydawnictwo Geologiczne*, Warszawa 1984 .

Nowicki M., *Strategia ekorozwoju Polski*, Ministerstwo Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa, Warszawa 1993 .

Praca zbiorowa pod red. Nauk. Dr Anny Liro, *IUCN - Program Europy. Koncepcja Krajowej sieci ekologicznej Ekonet* - Polska, Warszawa 1995 .

Ryszkowski L., Bałzy S., *Strategia ochrony żywych zasobów przyrody w Polsce*, Zakład Badań Środowiska Rolniczego i Leśnego PAN, Poznań 1991.

Strategia ochrony żywych zasobów przyrody w Polsce, Ministerstwo Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa, Warszawa 1992 .

Krajowa strategia ochrony litosfery, Ministerstwo Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa, Warszawa 1992 .

Program działań na rzecz ochrony środowiska dla Europy Środkowej i Wschodniej. Skrócona wersja dokumentu przyjętego na konferencji ministerialnej w Lucernie, Szwajcaria, 23-30 kwietnia 1993 .

Praca zbiorowa pod kierownictwem Zbigniewa Głowacińskiego, *Studia Ośrodka Dokumentacji Fizjograficznej tom. XX. Badania i waloryzacja faunistyczna Zamojszczyzny*, PAN O/Kraków-Wrocław-Wrszawa-Kraków Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wydawnictwo PAN 1992 .

Chmielewski T.J., *Projekt doskonalenia systemu obszarów chronionych Lubelszczyzny po zmianie podziału administracyjnego*, Lublin, Październik 1999, niepublikowane zasoby dokumentacyjne Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody w Lublinie .

Michalczyk Z., Wilgat T., *Stosunki wodne Lubelszczyzny*, Wydawnictwo UMCS, Lublin 1998.

Borowiec J., Urban D., Łąki cz. II. *Kondycja geochemiczna siedlisk łąkowych Lubelszczyzny. Środowisko przyrodnicze Lubelszczyzny*, Lubelskie Towarzystwo Naukowe, Lublin 1997.

Praca zbiorowa pod red. Zdz. Michalczyk, *Źródła Wyżyny Lubelskiej i Roztocza*, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2001.

Fijałkowski, *Lasy Lubelszczyzny. Środowisko Przyrodnicze Lubelszczyzny*, Lubelskie Towarzystwo Naukowe, Lublin 1993.

Praca zbiorowa pod red. Zdz. Michalczyk. *Renaturyzacja obiektów przyrodniczych - aspekty ekologiczne i gospodarcze*, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2000.

Mikulski Zdz., *Gospodarka wodna*, PWN Warszawa 1998.

Kondracki J., *Regiony Fizyczno demograficzne Polski*, 1977.

Chilczuk M., *Warunki Przyrodnicze produkcji rolnej - woj. zamojskie*, IUNG Puławy 1990.

Analizy Statystyczne, US w Lublinie 2000.

Roczniki Statystyczne, Urząd Statystyczny, Lublin

Program województwa lubelskiego 2001 - 2002, Zarząd Województwa Lubelskiego, Lublin 2000.

Strategia rozwoju województwa lubelskiego, Zarząd Województwa Lubelskiego, Lublin 2000.

Polska o nowym podziale terytorialnym GUS, Warszawa 1998.

Gospodarka przestrzenna gmin - zeszyty tematyczne IGPiG Kraków.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin - poradnik metodyczny - Urząd Kierownictwa i Rozwoju Miast - IGPiK Kraków 1998 .

Uchwała Nr XLV/597/07 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 29.07.2002r /Dz. Urz. Nr 107/ w sprawie uchwalenia planu zagospodarowania przestrzennego woj. lubelskiego.

ZARZĄD GMINY KRYNICE

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY KRYNICE

CZĘŚĆ II

KIERUNKI I ZASADY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

ZESPÓŁ AUTORSKI :

PROJEKTANT WIODĄCY	mgr Iliana Zawadzka-Górska nr upr. 363/88
SFERA KULTUROWA	mgr Barbara Buszewicz
SFERA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA	mgr Jadwiga Ćwik
SFERA PRZYRODNICZA	mgr Zofia Kurek
KOMUNIKACJA, INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	Lucjan Michalczyk
ROLNICTWO, LEŚNICTWO, MIESZKALNICTWO	mgr inż. Barbara Strzemecka-Gromek

KRYNICE 2002

SPIS TREŚCI

1.Ustalenia ogólne	**1**
1.1. Wstęp	1
1.2. Cele rozwoju gminy	1
1.3. Inne ustalenia	1
1.4. Problemy rozwojowe	2
2. Polityka osiągania celów rozwoju gminy	**3**
2.1. Kierunki i zasady rozwoju ochrony wartości i zasobów środowiska przyrodniczego	3
2.2. Kierunki i zasady ochrony dóbr kultury	8
2.3. Prognozy demograficzne oraz polityka zatrudnienia i zmniejszenia bezrobocia	21
2.4. Kierunki i zasady rozwoju infrastruktury społecznej i mieszkalnictwa	23
2.5. Kierunki i zasady rozwoju przedsiębiorczości i drobnej wytwórczości	27
2.6. Kierunki i zasady rozwoju rolnictwa i jego otoczenia	27
2.7. Kierunki i zasady rozwoju leśnictwa	29
2.8. Kierunki rozwoju turystyki	29
2.9. Kierunki i zasady rozwoju komunikacji	31
2.10. Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej	32
2.11. Ochrona ludności i bezpieczeństwa państwa	34
3. Kierunki rozwoju struktury funkcjonalno- przestrzennej oraz zabudowy i zagospodarowania	**34**
3.1. Funkcje gminy	34
3.2. Kierunki i zasady zagospodarowania przestrzennego	34
3.3. Kierunki i zasady kształtowania terenów zabudowy	38
3.4. Kierunki i zasady ukształtowania terenów otwartych	39
3.4.1.Tereny rolne	40
3.4.2. Lasy i grunty leśne	40
3.4.3. Łąki, pastwiska i wody powierzchniowe	41
4. Instrumenty realizacji polityki przestrzennej	**42**
4.1. Kierunki i zasady zagospodarowania gruntami i rynkiem nieruchomości	42
4.2. Opracowania planistyczne	42
4.2.1. Opracowania w myśl ustawy z dnia 12 lipca 1984r o planowaniu przestrzennym	42
4.2.2. Opracowania w myśl ustawy z dnia 7 lipca 1994r o zagospodarowaniu przestrzennym	43
4.2.3. Tereny wymagające opracowań planów zagospodarowania przestrzennego	43
4.3. Instrumenty polityki przestrzennej wspierające działania inwestycyjne	43
4.3.1. Instrumenty prawne	43
4.3.2. Instrumenty finansowe oraz działania stymulujące rozwój przedsiębiorczości	44

1. Ustalenia ogólne

1.1. Wstęp

Głównym zadaniem *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy* zgodnie z Ustawą z dnia 7 lipca 1994r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. Nr 15 poz. 138 z 1999r. - tekst jednolity z późniejszymi zmianami) jest osiągnięcie ładu przestrzennego poprzez określenie kierunków i zasad jej rozwoju, a także jej głównych funkcji oraz rozmieszczenie ich w przestrzeni. Kierunki rozwoju zagospodarowania przestrzennego przedstawione są w formie:

- opisowej pt. *Kierunki i zasady zagospodarowania przestrzennego,*
- graficznej na mapach w skali 1:10 000 pt. *Kierunki rozwoju* i *Infrastruktura techniczna.*

Studium nie jest aktem prawnym, ale podlega uchwaleniu przez Radę Gminy jako instrument działalności samorządu gminnego wskazujący kierunki rozwoju gminy dla osiągnięcia zamierzonych celów zawartych w Strategii rozwoju gminy.

1.2. Cele rozwoju gminy

Gmina nie posiada uchwalonej strategii rozwoju gminy. Biorąc pod uwagę uwarunkowania rozwoju, problemy rozwojowe uważa się, że głównym celem rozwoju gminy winna być aktywizacja społeczno - gospodarcza z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju.

Za cele strategiczne należało by uznać:

- tworzenie warunków wzrostu gospodarczego;
- poprawę jakości życia mieszkańców;
- ochronę środowiska naturalnego i kulturowego przy jednoczesnym racjonalnym jego wykorzystaniu dla zrównoważonego rozwoju obszaru.

1.3. Inne ustalenia

Zgodnie z obowiązującą Ustawą o zagospodarowaniu przestrzennym w *Studium* muszą być uwzględnione zadania rządowe oraz wojewódzkie zawarte w rejestrze zadań.

Na obecnym etapie opracowania brak jest takiego rejestru, w związku z powyższym w Studium przyjmuje się zalecenia określone przez Zarząd Województwa Lubelskiego w Lublinie pismo nr BPP.2.7322/56/JS/2002 z dnia 08 października 2002r. stanowiące załączniki nr 1 i 2. W *Studium* przyjmuje się zalecenia i wnioski instytucji realizujących zadania rządowe i wojewódzkie, które zebrane są w części dokumentacji formalno-prawnej *Studium*-odrębna teczka.

W Studium zgodnie z art. 6 ust. 5 Ustawy z dnia 7 lipca 1994r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 15 poz. 139 z 1999r. tekst jednolity z późniejszymi zmianami) określa się:

1. Obszary objęte lub wskazana do objęcia ochroną na podstawie przepisów szczególnych.
2. Lokalne wartości środowiska przyrodniczego i zagrożenia środowiska.
3. Obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej, w tym wyłączone z zabudowy.
4. Obszary zabudowane ze wskazaniem, w miarę potrzeby terenów wymagających przekształceń lub rehabilitacji.
5. Obszary, które mogą być przeznaczone pod zabudowę, ze wskazaniem - w miarę potrzeby - obszarów do zorganizowanej działalności inwestycyjnej.

5a. Obszary, które mogą być przeznaczone pod zabudowę wynikającą z potrzeby zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej.

6. Kierunki rozwoju komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym obszary na których będą stosowane indywidualne i grupowe systemy oczyszczania ścieków, a także tereny niezbędne dla wytyczania ścieżek rowerowych.
7. Obszary, dla których sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jest obowiązkowe na mocy przepisów szczególnych lub ze względu na istniejące uwarunkowania.
8. Obszary przewidywane do realizacji zadań i programów wynikających z polityki, o której mowa w ust. 2 („ustalenia strategii województwa zawarte w planie zagospodarowania przestrzennego województwa" - dotyczy zadań rządowych i wojewódzkich - opisane jak wyżej).

1.4. Problemy rozwojowe

Diagnoza stanu istniejącego wynikająca z uwarunkowań rozwoju pozwala na identyfikację głównych problemów występujących w gminie. Wymagają one rozwiązania lub złagodzenia ich w bliższym lub dalszym przedziale czasu.

Zidentyfikowane problemy uporządkowano w grupy zagadnień i tak:

■ **Problemy przyrodnicze i kulturowe** to:
- dobre gleby stanowiące często barierę lokalizacyjną;
- silne urzeźbienie terenu i związana z tym erozja gleb lessowych;
- mała lesistość gminy;
- zanieczyszczenie wód powierzchniowych ściekami przemysłowymi, rolniczymi (środki chemiczne, nawozy), komunikacyjnymi, komunalnymi (brak kanalizacji);
- brak większych zasobów surowców mineralnych;
- bardzo słabe wykorzystanie przyrodnicze dla rozwoju turystyki, rolnictwa i produkcji materiałów budowlanych;
- zubożenie krajobrazu kulturowego poprzez likwidację budownictwa tradycyjnego oraz typizacja form i materiałów budowlanych;

■ **Problemy społeczno-gospodarcze** to głównie:
- deformacja struktur demograficznych
  - niedobór kobiet w wieku rozrodczym przy jednoczesnej przewadze kobiet w wieku starszym nad mężczyznami;
  - znaczny udział ludności w wieku poprodukcyjnym (starzenie się społeczeństwa);
  - znaczna migracja zewnętrzna głównie ludzi młodych (wyludnianie się wsi);
  - wysoki wskaźnik obciążenia ekonomicznego ludności (liczba nieprodukcyjnych na 100 osób produkcyjnych);
- wysokie bezrobocie (rozwój patologii, niska konsumpcja dóbr, obniżenie standardu życia);
- duży udział pracujących w rolnictwie;
- niski poziom wykształcenia, słabe kwalifikacje oraz mała aktywność i przedsiębiorczość znacznej części społeczeństw;
- słabe wyposażenie jednostek osadniczych w podstawowe usługi;
- słabe wyposażenie szkół w sprzęt medialny;
- spadek opłacalności produkcji rolniczej, głównie tradycyjnej;
- niskie dochody osobiste większości społeczeństwa uniemożliwiające odtworzenie majątku własnego

■ **Problemy strukturalne i kapitałowo-inwestycyjne:**

- monofunkcyjność większości obszaru gminy - poza ośrodkiem gminnym - przeważa surowcowa produkcja rolnicza;
- zdominowanie gospodarki przez rolnictwo o rozdrobnionej strukturze agrarnej i surowcowej produkcji;
- znaczny procent gospodarstw rolnych prowadzonych przez ludzi starszych o niskich kwalifikacjach (ucieczka mobilnych ludzi);
- bardzo słaby napływ kapitału zewnętrznego przy jednoczesnym małym udziale kapitału rodzimego;

■ **Problemy z zakresu komunikacji i infrastruktury technicznej:**

- niskie parametry techniczne dróg wszystkich kategorii, części nawierzchni dróg wszystkich kategorii, część dróg gminnych wymaga modernizacji i utwardzenia;
- brak obwodnicy drogi krajowej nr 17 o znaczeniu międzynarodowym;
- brak bezpiecznych ciągów głównie rowerowych wzdłuż istniejących ciągów komunikacyjnych;
- brak zbiorczych systemów kanalizacyjnych na obszarze całej gminy, słabe zabezpieczenie szamb, małe wykorzystanie oczyszczalni ścieków w Krynicach;
- brak sieci gazu ziemnego, na części terenu gminy;
- niewystarczające zabezpieczenie w zakresie gospodarki odpadami (brak segregacji odpadów).

2. Polityka osiągania celów rozwoju gminy

2.1. Kierunki i zasady ochrony wartości i zasobów środowiska przyrodniczego

Zagospodarowanie przestrzenne gminy Krynice należy podporządkować zasadzie zrównoważenia rozwoju, w celu zachowania istniejących wartości środowiska przyrodniczego z uwzględnieniem ich roli w regionalnym i krajowym systemie obszarów chronionych, w projektowanym międzynarodowym rezerwacie biosfery „Roztocze i Puszcza Solska" oraz powiązań funkcjonalno-przestrzennych z systemem europejskim ochrony siedliskowo-gatunkowej NATURA 2000 /projektowane ostoje/ i systemem ochrony funkcjonalnej ECONET-PL..

Osiągnięcie powyższego celu obejmuje następujące kierunki i zasady działania:

1. Ochrona zgodnie z przepisami ustawy o ochronie przyrody i przepisami wykonawczymi wydanymi na jej podstawie następujących obszarów i obiektów.

1.1. Pomników przyrody polegająca na zakazie wycinania, niszczenia drzew oraz lokalizowania obiektów budowlanych w odległości mniejszej niż 15m. od drzew.

- 3 dęby szypułkowe /Quercus robur/ o obw.340cm, 375cm i 515cm oraz wysokości 20-30m oraz dąb czerwony /Quercus rubra/ o obw.270cm i wys.30m. rosnące w parku podworskim w Krynicach /orzeczenie Nr 29 z up.Wojewody Wojewódzki Konserwator Przyrody z dnia 30 sierpnia 1977r opublikowane w Dzienniku Urzędowym WRN w Zamościu z 1977r., Nr 7 poz.31/.
- 15 lip drobnolistnych /Tilia cordata/ o obwodach od 240cm do 470cm i wys.20m oraz 2 buki /Fagus silvatica/o obwodach 290cm i 300cm oraz wys.25m rosnące w Antoniówce: lipy na terenie parku podworskiego, buki na terenie cmentarza wojennego z 1939 r. /orzeczenie Nr 30 z up. Wojewody Wojewódzki Konserwator Przyrody z dnia 30 sierpnia 1977r opublikowane w Dzienniku Urzędowym WRN w Zamościu z 1977 r., Nr 7 poz.31/.

- aleja lipowa obejmująca 23 lipy drobnolistne /Tilia cordata/ o obw. od 150cm do 470cm i wys.25m oraz dwa jesiony wyniosłe /Fraxinus excelsior/ o obw. 486cm i 541cm oraz wys. 23 m rosnące w Dzierążni w parku podworskim /orzeczenie Nr 31 z up. Wojewody Wojewódzki Konserwator Przyrody z dnia 30 sierpnia 1977r opublikowane w Dzienniku Urzędowym WRN w Zamościu z 1977 r., Nr 7 poz.31/.
- 26 lip drobnolistnych /Tilia cordata/ o obw. od 250cm do 320cm i wys.18-25m., 3 bulki pospolite / Fagus silvatica/ o obw. 215cm, 236cm, 270cm i wys.30m oraz sosna wejmutka /Pinus strobus/ o obw.330cm i wys.30m rosnących w Zwiartowie w parku podworskim /orzeczenie Nr 33 z up. Wojewody Wojewódzki Konserwator Przyrody z dnia 30 sierpnia 1977r opublikowane w Dzienniku Urzędowym WRN w Zamościu z 1977 r., Nr 7 poz.31/.
- wiąz szypułkowy /Ulmus laevis/ o obw. 280cm i wys.25m rosnący w Dzierążni na terenie parku podworskiego /orzeczenie Nr 1 Wojewody Zamojskiego z dnia 2 grudnia 1988r opublikowane w Dzienniku Urzędowym Województwa Zamojskiego z 1988 r., Nr 16 poz.152/.
- lipa drobnolistna /Tilia cordata/ o obw.300cm i wys.22 m rosnąca w Dzierążni na terenie parku podworskiego /orzeczenie Nr 1 Wojewody Zamojskiego z dnia 2 grudnia 1988 r opublikowane w Dzienniku Urzędowym Województwa Zamojskiego z 1988 r., Nr 16 poz.152/.
- 13 dębów szypułkowych /Quercus robur/ o obw. od 190cm do 398 cm ,8 grabów pospolitych /Carpinus betulus/ o obw. od 120cm do 210cm ,7 buków pospolitych /Fagus silvatica/ o obw. od 220cm do 435cm, 5 klonów pospolitych /Acer platanoides/ o obw. od 208cm do 334cm, 9 jaworów /Acer pseudoplatanus/ o obw. od 170cm - 445 cm, sosna pospolita /Pinus silvestris/ o obw.313cm, modrzew europejski /Larix europea / o obw.187cm oraz kasztanowiec biały /Aesculus hippocastanum/ o obw. 284cm rosnących w Krynicach w parku podworskim / uchwała Nr IX/52/95 Rady Gminy Krynice z dnia 30 czerwca 1995 r/.

1.2.Ochrony lokalnych korytarzy ekologicznych zapewniających możliwość przemieszczania się dziko żyjących zwierząt i roślin i stanowiących powiązania funkcjonalno-przestrzenne z obszarami przyrodniczymi rangi regionalnej, krajowej i europejskiej znajdującymi się w bezpośrednim lub dalszym otoczeniu
gminy oraz miejsc rozrodu i regularnego przebywania fauny oraz ostoje flory i fauny leśnej /ustawa o ochronie przyrody/ :

- dolin rzek: Kryniczka i Wożuczynka jako lokalnych korytarzy ekologicznych łączących funkcjonalnie obszar gminy z krajowymi korytarzami ekologicznymi doliną Wieprz oraz roztoczańskim korytarzem leśno-torfowiskowym oraz z międzynarodowym korytarzem ekologicznym dolina Bugu poprzez dolinę Wożuczynki i Huczwy oraz jako ostoi flory i fauny łąkowej oraz wodno-torfowiskowej.
- strefy polno-leśnej wzdłuż południowej granicy gminy pełniącej funkcję lokalnego korytarza łączącego systemy ekologiczne Bugu i Wieprza i pełniącego rolę pomostu umożliwiającego przemieszczanie się flory i fauny pomiędzy Grzędą Sokalską i Roztoczem Środkowym.
- kompleksów leśnych jako ostoi flory i fauny, pełniących jednocześnie funkcję lokalnych węzłów ekologicznych.

1.3.Ochrona, utrzymanie i racjonalne zagospodarowania naturalnych zbiorowisk roślinnych, a przede wszystkim lasów, torfowisk, bagien i muraw oraz ochrona naturalnych zbiorników wodnych ustawa o ochronie przyrody, ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych/.

- zbiorowisk leśnych,

- zbiorowisk wodno- torfowiskowych oraz łąkowo-torfowiskowych w dolinach rzek,
- fragmentarycznych zbiorowisk kserotermicznych,

1.4 .Ochrona obszaru gminy położonego na zachód od drogi krajowej Zamość-Tomaszów Lubelski wchodzącego w obręb projektowanego międzynarodowego rezerwatu biosfery "Roztocze i Puszcza Solska".

2. Ochrona zgodnie z przepisami ustawy o lasach i decyzją Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 2 sierpnia 1999 r lasów, w tym lasów uznanych za ochronne polegająca na trwałym utrzymywaniu lasów i zapewnieniu ciągłości ich użytkowania zgodnie z przepisami ustawy o lasach i ustawy o zasobach strategicznych kraju.
- 890 ha lasów /12,1% pow. gminy/ państwowych i prywatnych,
- 453 ha lasów ochronnych /glebochronnych, glebochronnych stanowiących cenne fragmenty rodzimej przyrody i wodochronnych.

3. Ochrona zgodnie z przepisami ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych gruntów rolnych klas chronionych I-IV i V-VI / organiczne/ polegająca na ograniczeniu przeznaczania ich na cele nierolnicze i nieleśne, zapobieganiu procesom degradacji i dewastacji, przywracaniu wartości użytkowej zgodnie z przepisami ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych:
- 81 % użytków rolnych
- 100 % lasów .

Na cele nierolnicze i nieleśne można przeznaczać przede wszystkim grunty oznaczone w ewidencji gruntów jako nieużytki, a w razie ich braku - inne grunty o najniższej przydatności produkcyjnej.

4.Ochrona zgodnie z przepisami ustawy Prawo geologiczne i górnicze udokumentowanych złóż kopalin naturalnych polegająca na racjonalnym gospodarowaniu zasobami złoża oraz wykluczeniu lokowania w obrębie złoża funkcji uniemożliwiających wyeksploatowanie surowca:
- złoże lessu „BUDY KLINKIERNIA" w miejscowości Budy Klinkiernia usytuowane około 300 m od zachodniej zabudowy wsi Budy Dzierążyńskie, po wschodniej stronie drogi Tomaszów Lubelski- Krynice-Zamość. Obszar złożowy rozpoznano na powierzchni około 16 ha.
- złoże lessu i lessu zglinionego „KRYNICE" usytuowane około 900m od południowej zabudowy miejscowości Krynice po wschodniej stronie drogi Tomaszów Lubelski- Krynice-Zamość. Obejmuje obszar około 9,0 ha.
- złoże lessu i mułków lessopodobnych „ANTONIÓWKA" położone na południe od wsi Antoniówka, pomiędzy zabudową wiejską i lasem .

Złoże torfu w dolinie Kryniczki zostało wyłączone z bazy zasobowej kraju i podlegają ochronie ze względu na zainwestowanie /systemy rowów melioracyjnych, drogi/ i użytkowanie rolnicze /łąki kośne/.

5.Ustanawienie przyrodniczego systemu gminy i objęcie ochroną planistyczną mającego na celu zapewnienie związków funkcjonalnych pomiędzy otwartymi terenami rolnymi i ekosystemami zbliżonymi do naturalnych /leśne, torfowiskowe, wodne/ oraz utrzymanie i stabilizację związków funkcjonalnych z przyrodniczym systemem regionalnym, krajowym i europejskim. Przyrodniczy system gminy tworzą:

- doliny rzek: Kryniczka i Wożuczynka jako lokalnych korytarzy ekologicznych łączących funkcjonalnie obszar gminy z krajowymi korytarzami ekologicznymi doliną Wieprza oraz roztoczańskim korytarzem leśno-torfowiskowym oraz z międzynarodowym korytarzem ekologicznym dolina Bugu poprzez dolinę Wożuczynki i Huczwy oraz jako ostoi flory i fauny łąkowej oraz wodno-torfowiskowej.
- strefa polno-leśna wzdłuż południowej granicy gminy pełniąca funkcję lokalnego korytarza łączącego systemy ekologiczne Bugu i Wieprza i pełniąca rolę pomostu umożliwiającego przemieszczanie się flory i fauny pomiędzy Grzędą Sokalską i Roztoczem Środkowym.
- kompleksy leśne "Grabina", "Sielec", "Zarzeczne" jako ostoje flory i fauny leśnej, pełniących jednocześnie funkcję lokalnych węzłów ekologicznych pozostałe lasy śródpolne, jako ostoje flory i fauny leśnej,
- zbiornik retencyjny w Krynicach użytkowany rybacko i rekreacyjnie, jako lokalny węzeł ekologiczny fauny wodnej,

Ponadto system przyrodniczy współtworzą :

- park podworski w Krynicach o pow. około 4 ha ze starodrzewiem /około 700 drzew/ różnogatunkowym, w tym pomnikowym,
- park podworski w Zwiartowie o pow. około 3 ha ze starodrzewiem /około 50 drzew/ różnogatunkowym, w tym pomnikowym ,
- zespół parkowo-pałacowy w Dzierążni o pow. około 3 ha ze starodrzewiem /około 170 drzew/ różnogatunkowym, w tym pomnikowym,
- pozostałości dawnego ośrodka dworskiego w Kryniczkach o pow. około 1 ha ze starodrzewiem /około 40 drzew/ różnogatunkowym
- cmentarz przykościelny w Dzierążni ze starodrzewiem /lipy, jesiony, robinie/ liczącym ponad 30 drzew,
- cmentarz rzymskokatolicki w Dzierążni z drzewostanem na obrzeżu obiektu liczącym około 30 drzew /brzozy, lipy, świerki/ oraz zadrzewieniami typu leśnego w północnej części /brzozy, sosny, dęby, lipy/,
- cmentarz rzymskokatolicki w Krynicach ze starodrzewiem liczącym około 80 drzew /klony, brzozy, kasztanowce, dęby, buki, sosna, jesion/ oraz zadrzewieniami typu leśnego w południowo-wschodniej części cmentarza,
- enklawy naturalnych siedlisk -remizy śródpolne, miedze, wąwozy, skarpy lessowe.

Z systemu przyrodniczego gminy należy wykluczyć:

- lokalizację wszelkich inwestycji mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów Prawa ochrony środowiska,
- zabudowę dolin rzecznych za wyjątkiem koniecznej infrastruktury technicznej i komunalnej oraz tworzenie nasypów ziemnych poprzecznie do przebiegu dolin,
- zmianę przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne, za wyjątkiem koniecznej infrastruktury technicznej i komunalnej,
- podejmowanie nowych robót polegających na regulacji rzek, a także robót melioracyjnych, odwodnień budowlanych oraz innych robót ziemnych zmieniających stosunki wodne w dolinach rzek Kryniczka i Wożuczynka oraz dolinach ich dopływów bez decyzji wojewody ustalającej warunki prowadzenia robót, wydawanej przez uzyskaniem pozwolenia budowlanego /zgłoszeniem robót budowlanych/.
- lokalizację elektrowni wiatrowych,

W obszarze systemu przyrodniczego gminy dopuszcza się :

- lokalizację małych zbiorników wodnych dla potrzeb energetycznych, agroturystyki i rekreacji, pod warunkiem pozostawienia 50 % obrzeży niezabudowanych,

- lokalizację ścieżek przyrodniczo-krajoznawczych dla potrzeb agroturystyki oraz szlaków rowerowych i miejsc wypoczynku, poza obszarami kompleksów leśnych "Grabina", "Sielec" i "Zarzeczne" wzdłuż południowej granicy gminy, w strefie polno-leśnego korytarza ekologicznego, pełniącymi funkcje lokalnych węzłów ekologicznych,

4.Objęcie ochroną planistyczną projektowanego międzynarodowego rezerwatu biosfery "Roztocze i Puszcza Solska" w obszarze gminy Krynice /na zachód od drogi Zamość-Tomaszów Lubelski/ :

- wykluczenie lokalizacji inwestycji znacząco oddziałujących na zasoby środowiska zarówno pod względem ilościowym jak i jakościowym, w rozumieniu przepisów Prawa ochrony środowiska,
- wykluczenie lokalizacji inwestycji naruszających naturalne walory krajobrazowe /np. elektrowni wiatrowych /,
- zwiększanie zasobów środowiska i bioróżnorodności terenu poprzez zalesienia gruntów nieprzydatnych do produkcji rolniczej oraz utrzymanie istniejących zadrzewień i zakrzaczeń śródpolnych, utrzymanie oraz odtwarzanie zadrzewień przydrożnych.
- realizacja nowej zabudowy z zachowaniem lokalnych tradycji budowlanych,

5.Objęcie ochroną planistyczną Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Nr 407 Niecka Lubelska /Chełm - Zamość/ poprzez:

- wykluczenie lokalizacji inwestycji znacząco oddziałujących na wody podziemne i powierzchniowe zarówno pod względem ilościowym jak i jakościowym, w rozumieniu przepisów Prawa ochrony środowiska,
- wykluczenie lokalizacji cmentarzy grzebalnych oraz grzebowisk zwierząt i składowisk odpadów w obszarach gdzie wody gruntowe zalegają płycej niż 2,5 pod powierzchnią terenu, z uwzględnieniem wahań poziomu wód gruntowych w wieloleciu oraz w obszarach wychodni wodonośnych utworów kredowych,
- budowę sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków w obszarach zurbanizowanych oraz uszczelnienie szamb na obszarach, które nie będą kanalizowane /zabudowa rozproszona, kolonijna/ i nadzór nad ich eksploatacją.
- likwidacja studni kopanych w obszarach zwodociągowanych zgodnie z przepisami prawa geologicznego i górniczego, a w przypadku pozostawienia jako źródeł awaryjnego zabezpieczenia w wodę należy je zabezpieczyć w sposób uniemożliwiający skażenie warstwy wodonośnej,
- ustanowienie stref ochrony pośredniej istniejących i projektowanych ujęć wód podziemnych piętra kredowego dla potrzeb wodociągów wiejskich oraz przetwórstwa rolnospożywczego, obejmujących obszar zasilania ujęcia wody /jeżeli czas przepływu wody od granicy obszaru zasilania do ujęcia jest dłuższy niż 25 lat, strefa ochrony pośredniej obejmuje obszar wyznaczony 25-letnim czasem wymiany wody w warstwie wodonośnej/.

- egzekwowanie właściwej kultury rolnej w zakresie stosowania nawozów, środków chemicznej ochrony roślin oraz rolniczego użytkowania ścieków /gnojowicy/ po uzyskaniu pozwolenia wodnoprawnego,
- egzekwowanie obowiązku urządzenia gnojowników zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 7 października 1997r. w sprawie warunków jakim powinny odpowiadać budowle rolnicze i ich usytuowanie /Dz.U. z 1997r. 132.877/ oraz wymogami ochrony środowiska /szczelne dno i boki, studzienki odciekowe okresowo opróżniane lub podłączenie do szamba na gnojowicę/.

6. Objęcie ochroną planistyczną krajobrazu rolniczo-leśnego gminy poprzez:

- utrzymanie miedz, wysepek leśnych ,wzbogacenie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych,
- wykluczenie lub ograniczenie do koniecznego minimum nowej zabudowy na gruntach ornych chronionych poza istniejącymi obszarami zabudowy rolniczej siedliskowej oraz istniejącymi obszarami zabudowy mieszkaniowej przemysłowej i usługowej,
- przeprowadzenie fitomelioracji na terenach zagrożonych erozją powierzchniową wodną /zadarnienie, zakrzewienie, zalesienie stref krawędziowych i zboczowych wąwozów i suchych dolin,
- zalesienie gruntów zdegradowanych i nieprzydatnych do produkcji rolnej,
- odbudowa /poprzez zalesienia halizn, zrębów i płazowizn/ ekosystemów leśnych w lasach nie stanowiących własności Państwa, zdegradowanych poprzez nadmierną eksploatację w latach ubiegłych .

2.2. Kierunki i zasady ochrony dóbr kultury

Cele ukierunkowane na ochronę i zachowanie wartościowych zasobów dziedzictwa kulturowego oraz harmonijne zagospodarowanie przestrzenią obejmują:

1. Prowadzenie ochrony konserwatorskiej polegającej na zabezpieczeniu istniejących wartości i przywracaniu świetności obiektom, które uległy zniszczeniu.

1.1. W stosunku do obiektu i zespołu objętego ścisłą ochroną konserwatorską (wpisanego do rejestru zabytków) ustala się:

- zachowanie zabytku w jego obecnej formie przestrzennej wraz z jego najbliższym otoczeniem,
- utrzymanie w miarę możliwości pierwotnych funkcji obiektów zabytkowych, dopuszcza się możliwość dokonania zmian w sposobie użytkowania o ile zostaną zaakceptowane przez służby konserwatorskie,
- użytkowanie gwarantujące zachowanie i utrzymanie zabytku,
- przywracanie w miarę możliwości dawnej świetności obiektu przy jednoczesnej poprawie standardu funkcjonalnego i technicznego,
- eksponowanie w krajobrazie i odpowiednie zagospodarowanie terenów otaczających,
- zachowanie istniejących stref ochrony widokowej, krajobrazowej i osi widokowej,
- uzgadnianie planowanych inwestycji na etapie ustalania warunków zabudowy i zagospodarowania terenu,
- zatwierdzenie projektu wszelkich prac inwestycyjnych przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków,
- objęcie ochroną prawną na mocy miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (prawo lokalne),
- prowadzenie bieżących prac porządkowych

1.2. dla obiektów i terenów znajdujących się w ewidencji konserwatorskiej oraz stanowisk archeologicznych ustala się następujące kierunki działania:
- zachowanie w miarę możliwości w celu utrzymania tożsamości kulturowej miejsca,
- użytkowanie gwarantujące zachowanie i utrzymanie zabytku oraz stanowiska archeologicznego,
- poprawa stanu technicznego i standardu estetycznego (w miarę możliwości),
- na terenach rozpoznanych stanowisk archeologicznych wykonanie badań wyprzedzających lub sprawowanie stałego nadzoru konserwatorskiego przy realizacji inwestycyjnych prac ziemnych,
- eksponowanie obiektów w krajobrazie i odpowiednie zagospodarowanie terenów otaczających,
- zachowanie istniejących stref ochrony widokowej i krajobrazowej,
- uzgodnienie z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków projektu wykonania prac inwestycyjnych,
- obejmowanie ochrona na mocy miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (prawo lokalne),
- pozyskiwanie inwestorów zainteresowanych zagospodarowaniem i rewaloryzacją obiektów zabytkowych,
- rozszerzenie prawnej ochrony obiektów i zespołów zabytkowych,

2. Kształtowanie harmonijnego krajobrazu kulturowego wymaga:
- kontynuowanie tradycyjnych form osadnictwa,
- utrzymania regionalno -tradycyjnej skali i struktury jednostek osadniczych,
- skupiania zabudowy na zasadzie dogęszczania istniejącej struktury jednostek osadniczych,
- otaczania wysoka zielenią zabudowy wiejskiej i obiektów dysharmonijnych,
- nie wprowadzania obiektów agresywnych krajobrazowo (o dużych kubaturach, wysokich gabarytach, np. maszty, kominy, słupy wysokiego napięcia itp.)
- ograniczania napowietrznych linii energetycznych i telekomunikacyjnych na rzecz sieci podziemnych,
- preferowania formy zabudowy i materiałów elewacyjnych nawiązujących do regionalnej tradycji budowlanej,
- utrzymania istniejących kapliczek i figur przydrożnych,
- wzbogacenia zagospodarowania punktów i ciągów widokowych, polegające na urządzeniu miejsc zatrzymania i zapewnieniu terenowej interpretacji obserwowanych widoków,
- poprawa stanu technicznego i standardu estetycznego zabudowy i zagospodarowania terenów otaczających,
- ograniczania rozwoju zabudowy wzdłuż granic kompleksów leśnych,
- wprowadzenia strefy ochrony krajobrazu kulturowego,

3. Utrzymanie ciągłości tradycji i tożsamości ludzi poprzez identyfikację z miejscem zamieszkania. W tym celu należy chronić wszelkie przejawy działalności kulturowej i kulturotwórczej, przetrwałe tradycje, obrzędy, strój ludowy oraz współczesne formy kontynuacji tradycji lokalnych poprzez:
- postuluje się utworzenie Gminnego Ośrodka Kultury, który rozszerzył by ofertę kulturalna na terenie gminy,
- utrzymanie działalności Gminnej Biblioteki Publicznej,
- kontynuacja działalności zespołów śpiewaczych,

- patronat samorządu nad organizowaniem przeglądów lub festiwali sztuki ludowej, dożynek, dni miejscowości i innych form działalności regionalnej,
- popieranie inicjatyw instytucji kulturalnych,
- wspieranie inwestorów oraz instytucji rozszerzających ofertę w dziedzinie kultury, rozrywki oraz obsługi turystyki.

Stan zachowania zasobów zabytkowych.

W ewidencji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na obszarze gminy znajdują się cztery obiekty o walorach zabytkowych.

W **Dzierążni** istnieje **zespół kościelny**, na który składają się: murowany kościół parafialny pod wezwaniem Wniebowzięcia NMP i św. Mikołaja, wzniesiony w latach 1769 – 1774. Jest to jednonawowa świątynia wzniesiona z cegły, która w 1817 roku uległa spaleniu, wyremontowana w 1858 roku, spłonęła ponownie w 1902 roku. Została odnowiona w 1905 roku i wtedy dobudowano do kościoła przedsionek. Nad nawą znajduje się wieżyczka na sygnaturkę. We wnętrzu jest 5 drewnianych ołtarzy, prawdopodobnie wykonanych w Lublinie w Fabryce Mebli M. Daida w 1906 roku. Na chórze muzycznym są organy wykonane przez firmę Biernackiego. Obok kościoła znajduje się murowana dzwonnica, wzniesiona w 1817 roku, z dzwonem z 1869 roku. W zespole są cztery murowane kapliczki z 1905 roku, pomnik nagrobny z 1898 roku, murowany budynek plebani wzniesiony po 1934 roku oraz cmentarz przykościelny z XVIII wieku z zachowanym drzewostanem. Obiekty te wpisano do rejestru zabytków jako zespół pod numerem ZA/298. Całość jest w dobrym stanie zachowania.

W **Dzierążni** istnieje również **zespół pałacowy** na który składa się: budynek murowanego parterowego pałacu, częściowo piętrowego, z portykiem w elewacji frontowej i centralną wnęką w części ogrodowej, wzniesionego około 1890 roku, obecnie zajmowany przez szkołę, murowana oficyna–rządcówka z końca XVIII wieku, obecnie zamieniona na mieszkania oraz ogród kwaterowy z końca XVIII wieku, powiększony w XIX wieku o część krajobrazową, o łącznej powierzchni 4,5 ha. Zespół wisano do rejestru zabytków pod numerem ZA/317. Park jest zaniedbany, budynek pałacu w remoncie.

W **Krynicach** znajduje się **zespół dworski** na który składa się ruina klasycystycznego dworu murowanego z I połowy XIX wieku i park krajobrazowy z połowy XIX wieku o pow - 3,58 ha Całość wpisano do rejestru zabytków pod numerem ZA/452.

W **Zwiartowie** istnieje **zespół dworski** na który składa się ruina murowanego dworu z 1 połowy XIX wieku, murowany spichlerz klasycystyczny z 1842 roku (obecnie w ruinie) oraz park krajobrazowy z II połowy XIX wieku z elementami kompozycji klasycystycznej o powierzchni 3 ha. Zespół wpisano do rejestru zabytków pod numerem ZA/453.

Oprócz obiektów wpisanych do rejestru zabytków, w ewidencji konserwatorskiej z terenu gminy Krynice znajdują się następujące obiekty o charakterze zabytkowym:

Antoniówka:
- cmentarz wojenny z 1939 roku, nieczynny, na którym znajduje się 30 mogił ziemnych, obwiedzionych betonowymi opaskami, z betonowymi krzyżami. Na cmentarzu znajduje się pomnik z piaskowca, projektowany i wykonany przez P. Grzankowskiego – rzeźbiarza z Lublina i dwie granitowe tablice z wykazem poległych;

Budy Dzierążyńskie:
- murowany budynek klinkierni z 1910 roku,
- drewniany budynek kuźni z 1937 roku;

Dąbrowa:
- murowana kaplica św. Antoniego z 1860 roku,

- kamienna figura z początku XX wieku,
- drewniana zagoda nr 40, na która składają się: dom, obora i stodoła, użytkownik L. Mużacz, zbudowana w 1906 roku;

Dzierążnia:
- murowana kaplica grobowa Makomaskich, przebudowana z fragmentu dawnej cerkwi z 1828 roku,
- figura kamienna Matki Boskiej Niepokalanego Poczęcia z początku XX wieku,
- drewniany dom nr 90 z końca XIX wieku, użytkownik J. Chwaleba,
- drewniany dom nr 98 z początku XX wieku, użytkownik S. Machuła,
- drewniany dom nr 99 zbudowany około 1880 roku wieku, użytkownik Z. i J. Pokrywkowie,
- drewniany dom nr 101 zbudowany około 1880 roku, użytkownik W. Wlaź,
- drewniany dom nr 117 z 1863 roku, użytkownik K. Kawałko,
- drewniana stodoła w zagrodzie nr 122 zbudowana około 1880 roku, użytkownik J. Hałas,
- cmentarz rzymskokatolicki, dawniej grekokatolicki, czynny, założony na początku XIX wieku, o powierzchni 2,15 ha. Dobry stan zachowania;

Huta Dzierążyńska:
- drewniany dom nr 7 zbudowany około 1907 roku, użytkownik S. Posikała,
- drewniany dom nr 21 zbudowany około 1919 roku, użytkownik J. Kuźniarz;

Krynice:
- drewniany kościół parafialny pod wezwaniem pod wezwaniem świętego Stanisława BM został wzniesiony w 1920 roku. Mieszkańcy Krynic zakupili niedokończony kościół drewniany w Horyszowie Ruskim, zaprojektowany przez architekta J. Siennickiego, i przenieśli do swojej miejscowości, gdzie złożył go Jan Tor,
- drewniany budynek szkoły, obecnie dom nr 2 zbudowany w połowie XIX wieku,
- murowana obora dworska, wzniesiona po 1920 roku,
- drewniany dom nr 6 zbudowany w 1937 roku, użytkownik K. Hucia,
- drewniany dom nr 31 zbudowany w 1927 roku, użytkownik M. Jędruszczak,
- murowany obiekt cegielni, zbudowany w połowie XIX wieku,
- drewniany młyn motorowy z 1930 roku,
- cmentarz rzymskokatolicki, dawniej grekokatolicki, czynny, z początku XIX wieku. W 1925 roku w miescu dawnej cerkwi wybudowano neogotycką kaplicę grobową Lipczyńskich. Cmentarz o powierzchni 1,5 ha, podzielony na kwatery;

Kryniczki:
- murowany budynek folwarczny, wzniesiony w 1900 roku, obecnie w ruinie wraz z pozostałościami parku dworskiego z XIX wieku;

Majdan Sielec:
- kamienna figura świętego Antoniego z początku XX wieku,
- drewniana zagroda nr 38, na którą składa się dom, obora i stodoła, zbudowana w III ć– wierci XIX wieku, użytkownik P. Matej,
- drewniana zagroda nr 97, na którą składa się dom, budynek gospodarczy i stodoła, zbudowana w końcu XIX wieku, użytkownik L. Jamróz,
- drewniana zagroda nr 119, na którą składa się dom i stodoła, zbudowana w IV ć– wierci XIX wieku, użytkownik J. Kuźniarz,
- drewniany dom nr 26 zbudowany w połowie XIX wieku, użytkownik A. Budeńczuk,
- drewniany dom nr 45 zbudowany w III ć– wierci XIX wieku, użytkownik L. Kowalski,
- drewniany dom nr 96 zbudowany około 1920 roku, użytkownik J. Skiba,

- drewniany dom nr 100 zbudowany około 1910 roku, użytkownik E. Zięba;

Polanówka:

- drewniany dom nr 28 zbudowany około 1913 roku, użytkownik S. Pasieczny,
- drewniany dom nr 54 zbudowany w 1928 roku, użytkownik J. Kowalski;

Polany:

- kamienna figura z krzyżem z 1906 roku,
- drewniany dom nr 8 zbudowany w IV ć– wierci XIX wieku, użytkownik W. Sadowska,
- drewniany dom nr 58 zbudowany w 1928 roku, użytkownik B. Wojczuk,
- drewniany dom zbudowany w końcu XIX wieku, użytkownik W. Chwaleba,
- drewniana stodoła zbudowana około 1910 roku, użytkownik L. Schab;

Romanówka:

- figura kamienna z 1910 roku,
- drewniana zagroda nr 1, na którą składa się stodoła i spichlerz, zbudowana około 1880 roku, użytkownik K. Baran,
- drewniana stodoła zbudowana około 1913 roku, użytkownik T. Kostrubiec;

Sielec:

- murowany spichlerz dworski z I połowy XIX wieku, użytkownik K. Wojciechowski;

Zaboreczno:

- drewniana zagroda nr 31, na którą składa się dom, obora, stodoła i drewutnia, zbudowana około 1900 roku, użytkownik M. Furmaniak;

Zadnoga:

- kamienna figura zbudowana około 1905 roku,
- drewniany dom nr 6 zbudowany około 1920 roku, użytkownik R. Łopuszyński;

Zastawki:

- drewniana kapliczka świętego Jana Nepomucena, zbudowana około 1900 roku;

Zwiartów:

- drewniana kapliczka domkowa Matki Boskiej, zbudowana na początku XX wieku,
- drewniana kapliczka domkowa świętego Jana Nepomucena, zbudowana na początku XX wieku,
- drewniany budynek szkoły, wzniesionej w 1924 roku, obecnie pustostan,
- drewniany dom nr 68 zbudowany około 1929 roku, użytkownik J. Wójcik,
- młyn motorowy, obecnie elektryczny, zbudowany około 1929 roku, użytkownik B. Jach, w średnim stanie technicznym.

Ewidencja konserwatorska wymaga aktualizacji przez służby ochrony zabytków i Urzędu Gminy.

Wykaz zabytków prawnie chronionych oraz znajdujących się w ewidencji konserwatorskiej.

Archeologia.

Ewidencja stanowisk archeologicznych w oparciu o Archeologiczne Zdjęcie Polski obejmuje 121 stanowisk (212 faktów osadniczych).

Ewidencja stanowisk archeologicznych na terenie gminy Krynice.

L. p.	Nr stan. na obsz.	Miejscowość	Nr stan. w miejsc.	Funkcja stanowiska	Kultura	Chronologia
1	2	3	4	5	6	7
Obszar AZP nr 91-88						
1	75	Polany	12	ślad osadn.	Trzciniecka?	II okr. ep. brązu
2	75	Polany	12	ślad osadn.	Wczesnośredniow.	VII – XII w.
3	75	Polany	12	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
4	76	Polany	13	ślad osadn.	?	Wcz. okr. ep. brązu
5	76	Polany	13	ślad osadn.	Wczesnośredniow.	VII – XII w.
6	77	Polany	14	ślad osadn.	Trzciniecka?	II okr. ep. brązu
7	78	Polany	15	ślad osadn.	?	Wcz. okr. ep. brązu
8	79	Polany	16	ślad osadn.	?	Wcz. okr. ep. brązu
9	80	Polany	17	osada?	Trzciniecka	II okr. ep. brązu
10	81	Polany	18	ślad osadn.	?	Wcz. okr. ep. brązu
11	82	Polany	19	osada?	Trzciniecka	II okr. ep. brązu
Obszar AZP nr 91-89						
12	1	Krynice	1	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
13	2	Krynice	2	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
14	3	Krynice	3	ślad osadn.	?	Neolit
15	4	Krynice	4	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
16	5	Krynice	5	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
17	6	Polanówka	1	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
18	7	Polanówka	2	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
19	8	Polanówka	3	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
20	9	Polanówka	4	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona

L. p.	Nr stan. na obsz.	Miejscowość	Nr stan. w miejsc.	Funkcja stanowiska	Kultura	Chronologia
1	2	3	4	5	6	7
21	10	Polanówka	5	ślad osadn.	K. ceram. sznurowej	Eneolit
22	11	Polanówka	6	ślad osadn.	Staropolska	XIV – XVI w.
23	12	Krynice	6	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
24	13	Krynice	7	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
25	14	Krynice	8	osada?	Trzciniecka	II okr. ep. brązu
26	14	Krynice	8	ślad osadn.	?	Ok. wpł. rzymskich
27	14	Krynice	8	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
28	15	Krynice	9	ślad osadn.	?	Neolit
29	15	Krynice	9	ślad osadn.	?	Epoka brązu
30	15	Krynice	9	osada?	Wczesnośredniow.	Okr. wcz. średniow.
31	15	Krynice	9	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
32	16	Krynice	10	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
33	17	Krynice	11	ślad osadn.	?	Epoka brązu
34	18	Krynice	12	ślad osadn.	?	Wcz. okr. ep. brązu
35	18	Krynice	12	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
36	19	Krynice	13	osada?	Pradziejowa	Nieokreślona
37	20	Krynice	14	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
38	21	Krynice	15	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
39	22	Krynice	16	ślad osadn.	?	Epoka kamienia
40	23	Krynice	17	ślad osadn.	Wczesnośredniow.	Okr. wcz. średniow.
41	23	Krynice	17	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
42	24	Krynice	18	ślad osadn.	Wczesnośredniow.	XII – XIII w.
43	25	Krynice	19	ślad osadn.	Średniowieczna	Okres średniow.
44	25	Krynice	19	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona

L. p.	Nr stan. na obsz.	Miejscowość	Nr stan. w miejsc.	Funkcja stanowiska	Kultura	Chronologia
1	2	3	4	5	6	7
45	26	Krynice	20	osada?	Wczesnośredniow.	Okr. wcz. średniow.
46	26	Krynice	20	osada?	Średniowieczna	Okres średniow.
47	27	Krynice	21	ślad osadn.	?	Epoka kamienia
48	27	Krynice	21	osada?	Wczesnośredniow.	XII – XIII w.
49	27	Krynice	21	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
50	28	Krynice	22	osada?	?	Ok. wp. rzymskich?
51	28	Krynice	22	osada?	Wczesnośredniow.	XII – XIII w.
52	28	Krynice	22	osada	Średniowieczna	Okres średniow.
53	29	Krynice	23	osada?	Wczesnośredniow.	Okr. wcz. średniow.
54	29	Krynice	23	ślad osadn.	Wczesnośredniow.	XII – XIII w.
55	29	Krynice	23	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
56	30	Majdan Krynicki	1	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
57	31	Majdan Krynicki	2	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
58	32	Majdan Krynicki	3	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
59	33	Majdan Krynicki	4	ślad osadn.	Wczesnośredniow.	Okr. wcz. średniow.
60	33	Majdan Krynicki	4	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
61	34	Majdan Krynicki	5	ślad osadn.	Wczesnośredniow.	Okr. wcz. średniow.
62	47	Dąbrowa	1	ślad osadn.	Wczesnośredniow.	Okr. wcz. średniow.
63	47	Dąbrowa	1	ślad osadn.	Średniowieczna	Okres średniow.
64	48	Dąbrowa	2	ślad osadn.	?	Epoka brązu
65	49	Dąbrowa	3	ślad osadn.	?	Neolit
66	49	Dąbrowa	3	ślad osadn.	Wczesnośredniow.	Okr. wcz. średniow.
67	50	Dąbrowa	4	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
68	51	Dąbrowa	5	ślad osadn.	?	Epoka brązu
69	52	Majdan Sielec	1	ślad osadn.	?	Epoka brązu

L. p.	Nr stan. na obsz.	Miejscowość	Nr stan. w miejsc.	Funkcja stanowiska	Kultura	Chronologia
1	2	3	4	5	6	7
70	52	Majdan Sielec	1	ślad osadn.	Wczesnośredniow.	Okr. wcz. średniow.
71	53	Polanówka	7	ślad osadn.	?	Wcz. okr. ep. brązu
72	54	Polanówka	8	ślad osadn.	K. pucharów lejkow?	Neolit
73	55	Polanówka	9	ślad osadn.	?	Wcz. okr. ep. brązu
74	55	Polanówka	9	osada?	Pradziejowa	Nieokreślona
75	56	Polanówka	10	ślad osadn.	Trzciniecka	II okr. ep. brązu
76	56	Polanówka	10	osada?	Wczesnośredniow.	Okr. wcz. średniow.
77	56	Polanówka	10	osada?	Średniowieczna	Okres średniow.
78	56	Polanówka	10	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
79	57	Polanówka	11	osada?	Trzciniecka	II okr. ep. brązu
80	58	Polanówka	12	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
81	59	Polany	1	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
82	60	Polany	2	ślad osadn.	?	Neolit
83	61	Polany	3	ślad osadn.	Wczesnośredniow.	Okr. wcz. średniow.
84	61	Polany	3	ślad osadn.	Średniowieczna	Okres średniow.
85	62	Polany	4	osada?	Trzciniecka	II okr. ep. brązu
86	62	Polany	4	osada?	Przeworska	Ok. wpł. rzymskich
87	62	Polany	4	osada	Wczesnośredniow.	X – XII w.
88	63	Polany	5	osada?	Trzciniecka	II okr. ep. brązu
89	63	Polany	5	osada?	Łużycka	Ep. brązu/Halsztat
90	63	Polany	5	ślad osadn.	?	Ok. wpł. rzymskich
91	63	Polany	5	osada	Wczesnośredniow.	VIII – X w.
92	63	Polany	5	osada	Wczesnośredniow.	X – XII w.
93	63	Polany	5	osada?	Pradziejowa	Nieokreślona
94	64	Polany	6	ślad osadn.	Łużycka	Ep. brązu/Halsztat
95	64	Polany	6	ślad osadn.	Wczesnośredniow.	Okr. wcz. średniow.
96	65	Polany	7	ślad osadn.	?	Epoka brązu
97	65	Polany	7	osada?	Wczesnośredniow.	XII – XIII w.
98	65	Polany	7	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona

L. p.	Nr stan. na obsz.	Miejscowość	Nr stan. w miejsc.	Funkcja stanowiska	Kultura	Chronologia
1	2	3	4	5	6	7
99	66	Polany	8	osada?	?	Wcz. okr. ep. brązu
100	66	Polany	8	ślad osadn.	Łużycka	Ep. brązu/Halsztat
101	66	Polany	8	osada?	Wczesnośredniow.	Okr. wcz. średniow.
102	66	Polany	8	osada?	Pradziejowa	Nieokreślona
103	67	Polany	9	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
104	68	Polany	10	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
105	69	Polany	11	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
106	70	Romanówka	1	ślad osadn.	K. pucharów lejkow.	Neolit
107	70	Romanówka	1	ślad osadn.	Trzciniecka?	II okr. ep. brązu
108	71	Romanówka	2	ślad osadn.	Średniowieczna	Okres średniow.
109	72	Romanówka	3	ślad osadn.	Trzciniecka	II okr. ep. brązu
110	72	Romanówka	3	ślad osadn.	Grupa czerniczyńska	Okr. lateński
111	72	Romanówka	3	ślad osadn.	Wczesnośredniow.	Okr. wcz. średniow.
112	73	Romanówka	4	ślad osadn.	Wczesnośredniow.	Okr. wcz. średniow.
113	74	Romanówka	5	ślad osadn.	?	Neolit
114	74	Romanówka	5	osada?	Wczesnośredniow.	Okr. wcz. średniow.
115	75	Romanówka	6	osada?	K. pucharów lejkow.	Neolit
116	75	Romanówka	6	osada?	Trzciniecka	II okr. ep. brązu
117	75	Romanówka	6	osada	Wczesnośredniow.	VIII – X w.
118	75	Romanówka	6	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
119	76	Zadnoga	1	ślad osadn.	?	Wcz. okr. ep. brązu
120	76	Zadnoga	1	ślad osadn.	Łużycka	Ep. brązu/Halsztat
121	76	Zadnoga	1	ślad osadn.	Wczesnośredniow.	Okr. wcz. średniow.
122	76	Zadnoga	1	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
123	77	Zadnoga	2	ślad osadn.	K. pucharów lejkow.	Neolit

L. p.	Nr stan. na obsz.	Miejscowość	Nr stan. w miejsc.	Funkcja stanowiska	Kultura	Chronologia
1	2	3	4	5	6	7
124	77	Zadnoga	2	ślad osadn.	?	Epoka brązu
125	77	Zadnoga	2	ślad osadn.	Wczesnośredniow.	Okr. wcz. średniow.
126	77	Zadnoga	2	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
127	78	Zadnoga	3	osada	Wczesnośredniow.	Okr. wcz. średniow.
128	78	Zadnoga	3	osada?	Pradziejowa	Nieokreślona
129	79	Zadnoga	4	ślad osadn.	Łużycka?	Ep. brązu/Halsztat
130	79	Zadnoga	4	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
131	80	Zadnoga	5	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
132	81	Zadnoga	6	osada?	Łużycka?	Ep. brązu/Halsztat
133	81	Zadnoga	6	osada	Wczesnośredniow.	Okr. wcz. średniow.
134	81	Zadnoga	6	osada	Średniowieczna	Okres średniow.
135	82	Zadnoga	7	osada?	?	Wcz. okr. ep. brązu
136	82	Zadnoga	7	osada?	Przeworska	Ok. wpł. rzymskich
137	82	Zadnoga	7	osada	Wczesnośredniow.	Okr. wcz. średniow.
138	82	Zadnoga	7	osada?	Średniowieczna	Okres średniow.
139	83	Zadnoga	8	ślad osadn.	?	Wcz. okr. ep. brązu
140	84	Zadnoga	9	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
141	85	Krynice	24			
Obszar AZP nr 92-90						
142	1	Dzierążnia	1	ślad osadn.	?	Ok. wpł. rzymskich
143	2	Huta Dzierążyńska	2	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
144	3	Huta Dzierążyńska	3	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
145	4	Zwiartów	1	osada?	Pradziejowa	Nieokreślona
146	5	Zwiartów	2	ślad osadn.	Trzciniecka	II okr. ep. brązu
147	6	Zwiartów	3	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
148	7	Zwiartów	4	osada?	Pradziejowa	Nieokreślona
149	8	Zwiartów	5	osada?	?	Neolit
150	9	Zwiartów	6	osada?	Trzciniecka	II okr. ep. brązu
151	9	Zwiartów	6	osada	Wczesnośredniow.	IX – XII w.

L. p.	Nr stan. na obsz.	Miejscowość	Nr stan. w miejsc.	Funkcja stanowiska	Kultura	Chronologia
1	2	3	4	5	6	7
152	10	Zwiartów	7	ślad osadn.	?	Ok. wpł. rzymskich
153	10	Zwiartów	7	ślad osadn.	Wczesnośredniow.	Okr. wcz. średniow.
154	11	Zwiartów	8	osada	Wczesnośredniow.	Okr. wcz. średniow.
155	11	Zwiartów	8	osada	Pradziejowa	Nieokreślona
156	12	Zwiartów	9	ślad osadn.	?	Neolit
157	12	Zwiartów	9	ślad osadn.	Trzciniecka	II okr. ep. brązu
158	12	Zwiartów	9	ślad osadn.	?	Ok. wpł. rzymskich
159	12	Zwiartów	9	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
160	13	Zwiartów	10	osada?	Wczesnośredniow.	VIII – X w.
161	13	Zwiartów	10	osada?	Wczesnośredniow.	X – XIII w.
162	13	Zwiartów	10	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
163	14	Zwiartów	11	ślad osadn.	?	Wcz. okr. ep. brązu
164	14	Zwiartów	11	ślad osadn.	Łużycka	Ep. brązu/Halsztat
165	14	Zwiartów	11	osada?	Wczesnośredniow.	Okr. wcz. średniow.
166	14	Zwiartów	11	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
167	15	Zwiartów	12	osada?	Wczesnośredniow.	Okr. wcz. średniow.
168	15	Zwiartów	12	osada?	Pradziejowa	Nieokreślona
169	16	Zwiartów	13	osada?	Trzciniecka	II okr. ep. brązu
170	17	Zwiartów	14	ślad osadn.	Przeworska	Ok. wpł. rzymskich
171	17	Zwiartów	14	osada?	Wczesnośredniow.	Okr. wcz. średniow.
172	17	Zwiartów	14	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
173	18	Zwiartów	15	ślad osadn.	?	Wcz. okr. ep. brązu
174	19	Dzierążnia	2	ślad osadn.	Przeworska	Ok. wpł. rzymskich
175	19	Dzierążnia	2	osada?	Wczesnośredniow.	Okr. wcz. średniow.
176	19	Dzierążnia	2	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
177	20	Dzierążnia	3	osada?	Pradziejowa	Nieokreślona

L. p.	Nr stan. na obsz.	Miejscowość	Nr stan. w miejsc.	Funkcja stanowiska	Kultura	Chronologia
1	2	3	4	5	6	7
178	21	Dzierążnia	4	osada?	?	Ok. wpł. rzymskich
179	21	Dzierążnia	4	osada?	Wczesnośredniow.	Okr. wcz. średniow.
180	21	Dzierążnia	4	osada?	Pradziejowa	Nieokreślona
181	22	Dzierążnia	5	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
182	23	Dzierążnia	6	osada?	Pradziejowa	Nieokreślona
183	24	Dzierążnia	7	osada?	?	Neolit
184	24	Dzierążnia	7	osada	Wczesnośredniow.	Okr. wcz. średniow.
185	24	Dzierążnia	7	osada?	Pradziejowa	Nieokreślona
186	25	Dzierążnia	8	osada?	Pradziejowa	Nieokreślona
187	26	Huta Dzierążyńska	4	osada?	Wczesnośredniow.	Okr. wcz. średniow.
188	26	Huta Dzierążyńska	4	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
189	27	Huta Dzierążyńska	5	osada?	Pradziejowa	Nieokreślona
190	28	Dzierążnia	9	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
191	29	Dzierążnia	10	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
192	30	Dzierążnia	11	osada?	Wczesnośredniow.	Okr. wcz. średniow.
193	30	Dzierążnia	11	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
194	31	Dzierążnia	12	osada?	Trzciniecka	II okr. ep. brązu
195	32	Dzierążnia	13	osada?	Pradziejowa	Nieokreślona
196	33	Dzierążnia	14	osada?	Pradziejowa	Nieokreślona
197	34	Dzierążnia	15	osada?	?	Wcz. okr. ep. brązu
198	34	Dzierążnia	15	ślad osadn.	?	Ok. wpł. rzymskich
199	34	Dzierążnia	15	osada?	Wczesnośredniow.	Okr. wcz. średniow.
200	34	Dzierążnia	15	osada?	Pradziejowa	Nieokreślona
201	35	Dzierążnia	16	ślad osadn.	?	Neolit
202	35	Dzierążnia	16	ślad osadn.	Trzciniecka	II okr. ep. brązu
203	35	Dzierążnia	16	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
204	36	Dzierążnia	17	ślad osadn.	Pradziejowa	Nieokreślona
205	37	Zwiartów	16	osada?	?	Neolit
206	37	Zwiartów	16	osada?	Pradziejowa	Nieokreślona

- obsługa ludności i terenów rolniczych w rejonie ciążenia ośrodków lokalnych
- modernizacja i rozbudowa obiektów usług publicznych zwłaszcza usług zdrowia i profilaktyki, opieki społecznej, kultury, urządzeń sportu i rekreacji.

W strukturze demograficznej ludności przewiduje się następujące tendencje:

	Stan istniejący	Prognoza
wiek przedprodukcyjny	23,2%	22,0%
wiek produkcyjny	53,6%	58,0%
wiek poprodukcyjny	23,0%	20,0%

Udział poszczególnych grup wiekowych w ogólnej liczbie ludności:

	Stan istniejący	Prognoza
- dzieci w wieku 0-2 lata	158	120
- dzieci w wieku 3- 6 lat	214	180
- dzieci w wieku 7- 12 lat	324	300
- młodzież w wieku 13-15 lat	188	150
- młodzież w wieku 16-17 lat	112	90
- ludność w wieku produkcyjnym	2088	2000
- ludność w wieku poprodukcyjnym	948	800
		~3600

Przewidywana struktura ludności:
- nastąpi dalszy spadek liczebności dzieci i młodzieży w wieku 0-12 lat oraz młodzieży w wieku szkoły średniej i podejmowania pierwszej pracy. Mimo to napływ na rynek pracy i tak dużej liczby absolwentów szkół ponadgimnazjalnych może stanowić czynnik aktywizujący rozwój gospodarczy oraz może wpłynąć na podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa. W perspektywie niewielki wzrost liczby młodzieży i zapewnienia jej odpowiednich warunków życia na wsi może stanowić stabilizację struktur demograficznych.
- niewielki przyrost liczby ludności w wieku produkcyjnym (wzrośnie potencjał nowych zasobów pracy). Konieczne będzie tworzenie nowych i ochrona dotychczasowych miejsc pracy
- utrzyma się wysoki wskaźnik ludności w wieku emerytalnym. Oznaczać to będzie wzrost obciążeń ekonomicznych ludności w wieku produkcyjnym, a także budżetu gminy (wysokie świadczenia na pomoc społeczną) oraz rzutować będzie na poziom życia ludności

Istotną barierą w rozwiązywaniu problemu bezrobocia w gminie jest niski poziom wykształcenia i kwalifikacji bezrobotnych. Czynnik ten wpływa na ich konkurencyjność na rynku pracy, przedsiębiorczość, aktywność w zakresie poszukiwania lub stworzenia własnego miejsca pracy i pozyskiwania dochodów.

Zgodnie z obowiązującymi rozwiązaniami systemowymi zagadnienia związane z pośrednictwem pracy pozostają w gestii powiatowych urzędów pracy. Instytucje te z mocy ustawy zostały wyposażone w instrumenty i środki mające służyć efektywnemu zwalczania bezrobocia.

Polityka zmniejszania bezrobocia powinna zmierzać do stosowania ułatwień w dostępie do tanich kredytów, wsparcia tworzenia zakładów drobnej wytwórczości i usług szczególnie związanych z obsługą ruchu turystycznego, agroturystyki itp.

sportowo- treningowego (pełnowymiarowe sale gimnastyczne, boiska sportowe do gier zespołowych itp.)

- kontynuacja nowoczesnych programów nauczania w zakresie: języków obcych oraz informatyki, a także wprowadzenia nowych np. ekologii, turystyki, agroturystyki, wychowania obywatelskiego, integracji z krajami U.E.
- promowanie nowoczesnego sportu dla dzieci i młodzieży (organizowanie turniejów, zawodów sportowych, imprez sportowo- rekreacyjnych, integrujących z udziałem dzieci i młodzieży z gmin sąsiednich)wprowadzanie bogatej oferty zajęć pozalekcyjnych rozwijających zainteresowania dzieci i młodzieży; dofinansowanie płac dla nauczycieli prowadzących zajęcia pozalekcyjne
- organizowanie kursów i programów doskonalenia nauczycieli wynikających z potrzeb społecznych i polityki edukacyjnej państwa
- rozwój kształcenia ustawicznego dla dorosłych: utworzenie centrum kształcenia ustawicznego z wykorzystaniem bazy szkół zlokalizowanych na terenie gminy
- stopniowe przekształcenie niewykorzystanych obiektów szkolnych na usługi socjalne, kultury oraz turystki.

Usługi ochrony zdrowia i opieki społecznej

Niewystarczający poziom obsługi ludności w zakresie lecznictwa otwartego spowodowany jest bliskością miasta Tomaszowa Lubelskiego z jego bogatą ofertą z zakresu usług ochrony zdrowia.

Przewiduje się:

- utrzymanie na dotychczasowym poziomie systemu obsługi zdrowotnej ludności / utrzymanie Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej „Przychodnia"- Krynice/ oraz gabinetu stomatologicznego
- w perspektywie jakość obsługi wymaga uzupełnienia bazy usług ambulatoryjnych (nowoczesny sprzęt diagnostyczno -analityczny) oraz rozszerzenie świadczeń o usługi specjalistyczne (szczególnie związane z problemami i chorobami ludzi wieku podeszłego- geriatria, rehabilitacja, profilaktyka, okulistyka)
- istnieje możliwość powstawania niepublicznych, prywatnych gabinetów lekarskich.

Przewidywane utrzymanie wysokiego /20%/ wskaźnika ludności w wieku poprodukcyjnym, niski poziom zamożności mieszkańców, wysoki udział bezrobotnych bez prawa do zasiłku spowodować może intensyfikację działań systemu świadczeń społecznych.

Wskazane będzie określenie potrzeb wynikających z obecnego stanu rodziny, środowiska lokalnego oraz opracowanie programu rozwoju form działalności uzupełniającej w zakresie pomocy społecznej / zorganizowanie ośrodka dziennego pobytu w Krynicach/:

- udzielanie pomocy w rozwiązywaniu problemów rodzinnych
- zapewnienie specjalistycznej opieki i terapii /zajęciowa, rehabilitacja/
- organizowanie spotkań dla osób starszych i organizowanie opieki nad osobami starszymi rozwiązywanie problemów ludzi niepełnosprawnych i wymagających opieki
- zapewnienie komunalnej bazy lokalowej, jako socjalnej rezerwy dla działań interwencyjnych w wypadkach losowych
- aktywizacja działań profilaktycznych zapobiegających patologiom społecznym /alkoholizm, przestępczość/.

Sport

Przewiduje się:

- Utrzymanie w odpowiednim stanie technicznym istniejących urządzeń sportowych (ogólnodostępnego boiska trawiastego w Krynicach), przyszkolnych boisk sportowych
- W celu potrzeb mieszkańców i przyszłych turystów w zakresie sportu i rekreacji istnieje potrzeba przeznaczenia środków finansowych na rozwój bazy sportowej (boiska sportowego do gier zespołowych, na terenie gminy każda wieś powinna dysponować ogólnodostępnym boiskiem, placem trawiastym).

Bezpieczeństwo publiczne

Warunkiem rozwoju pomyślnego rozwoju społeczno-gospodarczego jest zapewnienie bezpieczeństwa publicznego. Podstawowe zadania, jakie powinny być podjęte w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa publicznego to:

- zapewnienie osobistego bezpieczeństwa mieszkańców
- ochrona mienia
- zapewnienie różnych form ratownictwa, podejmowanie działań w czasie klęsk żywiołowych

Powinny być podjęte działania zmierzające do wykształcenia struktur społeczeństwa obywatelskiego i samoorganizacji społecznej, które są ważnym czynnikiem zapewnienia bezpieczeństwa w skali lokalnej.

Usługi komercyjne

Zadaniem polityki jest wykorzystanie możliwości aktywizacji ekonomicznej gminy przez rozwój usług bytowych, zwiększenie sieci usług celem wzbogacenia programu obsługi ludności i rozszerzenia usług dla potrzeb turystyki. Istnieje niedobór usług komercyjnych, zaś istniejące placówki mają skromne warunki lokalowe i wyposażenie. Usługi komercyjne nieuciążliwe mogą rozwijać się przy względnie małych ograniczeniach. Uzasadnione jest nie rozpraszanie usług.

Przy sytuowaniu usług preferuje się:

- położenie i dobrą dostępność do usług
- przekształcenie i zagospodarowanie obiektów zdegradowanych i nieużytkowych

Zakłada się koncentrację usług, wzmocnienie wielofunkcyjnego ośrodka gminnego Krynice, które powinno zaspokajać popyt na usługi typu:

- instytucje finansowe, ubezpieczenia, doradztwo rolnicze, prawne
- obiekty kultury, gastronomiczno-rozrywkowe, sportowe
- obiekty handlowe, rzemieślniczo-usługowe

W studium określa się następujące główne zasady rozwoju:

- Zachowanie istniejących obiektów usługowych z dopuszczeniem ich modernizacji lub rozbudowy, w dostosowaniu do wymagań określonych w strefach polityki przestrzennej
- Rozwój usług komercyjnych zależy przede wszystkim od aktywności i przedsiębiorczości inwestorów
- Możliwość realizacji obiektów i rozwoju usług komercyjnych szczególnie związanych z obsługą ruchu turystycznego, tranzytowego i motoryzacji,
- Możliwość realizacji obiektów obsługi ludności zależności od potrzeb na całym obszarze gminy, w wyjątkiem obszarów, na których występują strefy wykluczające wprowadzenie nowej zabudowy lub ograniczające zabudowę,
- Stworzenie preferencji finansowo-lokalizacyjnych dla działalności gospodarczych, usługowych, związanych z obsługą turystyki, usługami ludności i rolnictwa

- Przewiduje się dalszy rozwój handlu, w tym hurtowego, który nie może wykorzystywać obecnie nie zagospodarowanych terenów po bazach

W studium określa się możliwość modernizacji i rozwoju istniejących obiektów oraz wyznacza się nowe tereny do rozwoju nieuciążliwej działalności produkcyjno-usługowej. Ustala się możliwość lokalizacji obiektów: rzemiosła, drobnej wytwórczości, zaplecza produkcyjno-usługowego, składów, baz i innych nieuciążliwych rodzajów przedsiębiorczości. Dopuszcza się obiekty wykorzystujące technologie o niskiej uciążliwość w odniesieniu do ścieków, odpadów, wyklucza się obiekty wywołujące negatywny wpływ na czystość powietrza, a także mogące pogarszać i degradować walory krajobrazu.

W zagospodarowaniu obszarów wyznaczonych w studium ustala się następujące zasady:
- efektywne wykorzystanie terenu i uzbrojenia technicznego warunkowane zagospodarowaniem, względnie niekolizyjność z funkcjami sąsiednich terenów
- generalną zasadą jest rozmieszczenie programu inwestycyjnego w obrębie działki. Przy przeznaczeniu gruntów pod zabudowę związanego z rzemiosłem, produkcją, rzemiosłem i składami wprowadza się warunek, że uciążliwość prowadzonej działalności nie może przekroczyć granic terenu, do którego inwestor ma tytuł prawny,
- utrzymanie i rozwój istniejących zakładów przemysłowo-przetwórczych należących do tradycyjnej branży produkcji (zakłady budowlane, przetwórstwo spożywcze, obsługa motoryzacji)
- restrukturyzacja zainwestowania terenów produkcyjno-składowych: dostosowanie istniejących obiektów magazynowo-produkcyjnych do nowych, nieuciążliwych funkcji usługowych, składowo-hurtowych, technicznych, itp.; pełne wykorzystanie i zagospodarowanie rezerw terenowych, obiektów kubaturowych przemysłowych pod działalność wytwórczą
- preferencje dla rozwoju nowych małych i średnich obiektów produkcyjno-usługowych o profilu warunkującym aktywizację gospodarczą (np. przetwórstwo miejscowych surowców, produkcja stolarsko-budowlana, zakłady-budowlane, itp.), w strefie aktywności gospodarczej wykonanej na rysunku „Studium".
- konieczność dostosowania warunków higieniczno-sanitarnych zakładów przetwórczych do standardów UE

Mieszkalnictwo

Głównym celem rozwoju mieszkalnictwa będzie zapewnienie dogodnych warunków zamieszkania, przy zróżnicowaniu typów i standardów mieszkalnictwa, w dostosowaniu do potrzeb mieszkańców poprzez działania w następujących kierunkach:

- modernizację i ochronę istniejących zasobów mieszkaniowych przez dekapitalizację
- tworzenie rezerw pod budownictwo mieszkaniowe (głównie w ośrodku gminnym - Krynice)
- zwiększenie wyposażenia w podstawowe urządzenia infrastrukturalne (kanalizacja, gazociągi, oczyszczalnie ścieków, drogi) zwłaszcza w obszarach wiejskich
- tworzenie zasobów mieszkań komunalnych i interwencyjnych
- przygotowanie terenów pod budownictwo mieszkaniowe pod względem wyposażenia w infrastrukturę techniczną.

Stworzenie dogodnych warunków dla rozwoju mieszkalnictwa t.j. pełne uzbrojenie terenów budowlanych, tworzenie rezerw pod różne typy zabudowy oraz korzystne położenie gminy

przy głównej trasie tranzytowej : droga krajowa nr 17, bliskość miasta Zamościa i Tomaszowa Lubelskiego, posiadane walory dla rozwoju turystyki z pewnością przyczyni się do wzrostu ruchu budowlanego i zwiększenia obrotu nieruchomościami na terenie gminy i będzie miało w przyszłości korzystny wpływ na jej rozwój.

2.5. Kierunki i zasady rozwoju przedsiębiorczości i drobnej wytwórczości

Zadaniem polityki przestrzennej jest zapewnienie zrównoważonej struktury funkcjonowania gminy oraz wykorzystanie istniejących zasobów i możliwości inwestycyjnych do rozwoju gospodarczego gminy, poprzez rozwój sfery produkcyjnej.

Osiągnięcie celów ekonomicznych obejmuje następujące kierunki i zasady działalności:

- wykorzystanie możliwości rozwojowych wynikających z położenia przy trasie komunikacyjnej (projektowana droga ekspresowa S17)
- komunikacyjne oraz z przygranicznego położenia w wymianie między narodowej z Ukrainą (wymiana towarowa, uruchomienie nowych zakładów przetwórczych o średniej i małej skali)
- tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi międzynarodowych i międzyregionalnych kontaktów gospodarczych między obszarami o podobnych predyspozycjach rozwoju (umowy partnerskie między regionami i gminami)
- umocnienie instytucjonalno-organizacyjne otoczenia gospodarki rynkowej
  - instytucje doradcze, kredytów, ubezpieczeniowe, makroekonomiczne, współpraca z Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego,
  - stowarzyszenia gospodarcze i izby zawodowe mające na celu integrację środowisk wytwórczych, wspomaganie realizacji wspólnych przedsięwzięć, obronę własnych interesów i doskonalenie zawodowe

opracowanie strategii promocji całego obszaru gminy, jego atrakcyjności przyrodniczej, kulturowej i inwestycyjnej

tworzenie grup producenckich i ich związków, spółdzielni wiejskich, rynków hurtowych, giełd towarowych, systemu informacji rynkowej (poprawa konkurencyjności rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego)

2.6. Kierunki i zasady rozwoju rolnictwa i jego otoczenia

Gmina położona jest w głównym rejonie produkcji żywności, z uwagi na wysoki potencjał rolny stwarzający możliwość rozwoju i specjalizacji produkcji rolnej.

Rolnictwo pozostanie więc nadal głównym działem gospodarki i w znacznym stopniu będzie decydowało o rozwoju społeczno-gospodarczym gminy.

Głównym celem rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich będzie jego przebudowa w powiązaniu z kształtowaniem wsi wielofunkcyjnej i podnoszeniem poziomu wykształcenia mieszkańców gminy, a zwłaszcza producentów żywności.

Rozwój rolnictwa i obszarów wiejskich wymaga podjęcia działań w kierunku:

- poprawy struktury obszarowej gospodarstw (powiększenie ich areału) przez:
- stopniową komasację silnie rozdrobnionych użytków rolnych
- wypieranie z rynku gospodarstw ekonomicznie słabych i przejmowanie ziemi przez gospodarstwa silniejsze i rozwojowe
- zmniejszenie bezpośredniego zatrudnienia w rolnictwie

Realizacja tego zadania w ciągu najbliższych lat będzie trudna do osiągnięcia. Wymagało to będzie stworzenia warunków dla rozwoju lokalnego:

- wprowadzenie funkcji komplementarnych względem - rzemiosło, szeroko pojęta sfera usług, agroturystyka
- organizacja kompleksowej obsługi rolnictwa we wspólnym działaniu z sąsiednimi gminami m.in. zbytu produktów rolnych /punkty skupu, chłodnie, giełdy rolne/
- wykorzystanie rezerw terenowych i kubaturowych oraz tworzenie zasobów tych rezerw dla małych i średnich przedsiębiorstw usługowych i produkcyjnych wykorzystujących podaż miejscowych surowców

• Podniesienie produkcyjności i rentowności gospodarstw

- wspieranie rozwoju gospodarstw specjalistycznych, uwzględniających potrzeby rynku
- urynkowienie produkcji rolnej przez rozwój odpowiednich form agrobiznesu (spółki, grupy producentów)
- modernizację technologiczną gospodarstw oraz poprawienie jakości produktów rolnych i ich konkurencyjności
- ukierunkowanie produkcji rolniczej w oparciu o istniejące tradycje i warunki przyrodnicze tj.
- utrzymanie na poziomie dotychczasowym upraw tradycyjnych (buraki cukrowe), przy wzroście specjalizacji gospodarstw w oparciu o lokalne warunki produkcji
  - **a)** rozszerzenie hodowli bydła, zwłaszcza krów mlecznych w powiązaniu z Mleczarnią Tomaszów Lub. oraz trzody chlewnej
  - **b)** wprowadzenie na obszarze o wysokich walorach środowiska (otulina Krasnobrodzkiego Parku Krajobrazowego) produkcji „zdrowej żywności"

• podniesienia jakości wiejskich przestrzeni ekonomicznej (poprawa cywilizacyjnych standardów życia) poprzez:

- wyposażenie obszarów wiejskich w kompleks urządzeń infrastruktury technicznej (wodociągi, kanalizacja) oczyszczalnie ścieków, reelektryfikację, gazyfikację, telefonizację
- poprawę stanu usług społecznych (oświata, zdrowie, kultura)

• radykalnego podniesienia poziomu wykształcenia mieszkańców gminy, jako warunku transformacji rolnictwa, a zwłaszcza unowocześnienia gospodarstw i rozwoju działalności pozarolniczej

• ochrona gleb wysokiej jakości:

- ochrona rolniczej przestrzeni przed zabudową, za wyjątkiem stref aktywności, rekreacyjno-turystycznych, infrastruktury technicznej, komunikacyjne,
- użytkowanie rolnicze gruntów z zachowaniem i wzbogaceniem zadrzewień i zakrzewień śródpolnych jako elementu przeciwdziałającego degradacji krajobrazu (ochrona zasobów wodnych, łagodzenie niekorzystnych wpływów warunków klimatycznych, ochrona lokalnej różnorodności biologicznej) wspomagającego rolę zalesień i lasów
- podjęcie prac przeciwerozyjnych - prowadzenie dróg i kształtowanie układu działek pozwalające na poprzecznostokową uprawę roli, stosowanie fitomelioracji trawiastych, krzewiastych i drzewiastych, zmianowanie roślin dostosowane do warunków w poszczególnych partiach stoków
- scalanie gruntów (obszar silnego rozdrobnienia gospodarstw)
- polepszenie kultury agrarnej (lepsze wykorzystanie nawozów organicznych)
- rozwój hodowli zwierząt z uwzględnieniem specyfiki obszaru - Główny Zbiornik Wód Podziemnych

2.7.Kierunki i zasady rozwoju leśnictwa

Celem wiodącym dla leśnictwa jest utrzymanie dotychczasowego znaczenia lasów, ekologizacji gospodarki leśnej oraz zwiększenia lesistości gminy poprzez:

- ochronę istniejących kompleksów leśnych jako ważnego elementu lokalnego systemu ekologicznego
- optymalnego ukształtowania granicy polno- leśnej pod względem kompleksów leśnych jaki struktury biologicznej /zalesianie nieużytków, gruntów odłogujących, enklaw leśnych, gleb podatnych na erozję, w sąsiedztwie cieków wodnych/
- ochrona powierzchni lasów pełniących funkcje ochronne, zwłaszcza glebochronne
- ograniczenie regulacji stosunków wodnych do prac uzasadnionych potrzebami odnowienia lasu oraz sąsiadujących z lasami gruntów rolnych
- kształtowanie struktury gatunkowej i przestrzennej lasu zgodnie z warunkami siedliskowymi, w kierunku powiększenia różnorodności biologicznej i zwiększenia odporności lasu na czynniki destrukcyjne
- zachowanie w stanie naturalnym śródleśnych bagien, trzęsawisk, oczek wodnych
- zachowanie i wzbogacenie różnorodności biologicznej, podnoszenia produkcyjności oraz zdolności do pełnienia funkcji ochronnych, gospodarczych i społecznych bez szkody dla innych ekosystemów
- dostosowanie rozmiaru pozyskiwanego drewna do przyrostu drzewostanów i stanu zdrowotnego lasów oraz w sposób ograniczający do minimum ujemne wpływy operacji na ekosystemy leśne
- zapobieganie szkodom wyrządzanym przez zwierzynę poprzez sterowanie liczebnością populacji
- prowadzenie gospodarki w lasach prywatnych w oparciu o plany urządzeniowe lasów
- prowadzenie gospodarki leśnej w oparciu o bezpieczne dla środowiska techniki i technologie prac leśnych /profilaktyka, preferowanie biologicznych metod ochrony lasu/
- zwiększenie powierzchni lasów pełniących funkcje ochronne /glebo- i wodochronne
- prowadzenie stosownej polityki w gospodarce leśnej z uwzględnieniem:
- ochroną lasów i gruntów przed nieprzemyślaną lokalizacją inwestycji niekorzystnie oddziałujących na środowisko
- rekultywacji leśnej terenów zdegradowanych.

2.8. Kierunki rozwoju turystyki

Turystyka i jej obsługa to funkcja uzupełniająca, która może stanowić dodatkowe źródło utrzymania części mieszkańców gminy, a dla wielu nawet główne źródło.

Walory:

- Gmina Krynice posiada znaczne walory dla rozwoju funkcji turystyki i wypoczynku. Są to:
  - urozmaicona rzeźba terenu
  - piękno krajobrazu
  - czyste powietrze
  - duże usłonecznienie
  - dość długi okres zalegania pokrywy śnieżnej
  - istniejący zalew wodny w Krynicach
  - niewielkie ale łatwe do penetracji tereny leśne

- położenie przy tranzytowej trasie drogi krajowej nr 17 o znaczeniu międzynarodowym (E-372)
- przebieg szlaku turystycznego - partyzancki
- bliskość miasta Zamościa i Tomaszowa Lubelskiego
- bliskość miejscowości uzdrowiskowo - wypoczynkowej Krasnobród
- duże zasoby pracy

Proponowane formy turystyki i wypoczynku to:

- agroturystyka - wakacje lub krótkie pobyty w tym weekendowe w gospodarstwach rolnych
- kwalifikowana
  - letnia - rajdy piesze i rowerowe, jazda konna, wędkarstwo, zbieractwo, sporty wodne, ale ograniczone do kajakarstwa i żeglarstwo
  - zimowe- saneczkarstwo, łyżwiarstwo, narciarstwo, biegowe i kuligi itp.
- poznawcza -wycieczki, zwiedzanie zabytków w gminie i okolicy
- obsługa motoryzacji- przebieg trasy międzynarodowej W-wa - przejście graniczne w Hrebennem

Kierunki rozwoju tej funkcji powinny polegać na wykorzystaniu istniejących zasobów gminy, a przede wszystkim środowiska naturalnego, położenia w regionie i zagospodarowania.
Główne działania, które powinny podnieść atrakcyjność turystyczną gminy to:

- poprawa estetyki otoczenia i stanu sanitarnego wsi
- zabezpieczenie obiektów zabytkowych w tym parków w Krynicach, Zwiartowie i Dzierążni
- wprowadzenie regionalnych form budownictwa
- tworzenie małego biznesu związanego z obsługa ludności, turystów (handel, usługi, rzemiosło, gastronomia, noclegi) stacje paliw, warsztaty naprawcze, parkingi itp.)
- tworzenie podstaw turystyki kwalifikowanej tj.
- wytyczenie tras rowerowo- pieszych
- odpowiednie zagospodarowanie i wyposażenie miejsc sportu i rekreacji (parku w Krynicach, tereny boiska sportowego, korty, piłka nożna, ręczna oraz tereny wokół zalewu w Krynicach - miejsca dla wędkarzy, pomosty dla kajakarzy i żeglarzy, plaża trawiasta ew. basen kąpielowy i wyznaczenie terenu dla łyżwiarzy itp.
- wyposażenie tras jazdy konnej, narciarstwa biegowego, kuligów, miejsc do saneczkowania, punktów widokowych, biwakowych itp.
- promocja agroturystyki głównie w zachodniej części gminy (Polanówka, Polany, Kol. Partyzantów, Krynice itp.) i ew. Zwiartów
- wyznaczenie terenów budownictwa letniskowego
- wstąpienie do związku gmin Roztocze i nawiązanie współpracy w dziedzinie rozwoju turystyki z gminami sąsiednimi (Łabunie, Krasnobród, Tarnawatka)
- kształtowanie świadomości społecznej poprzez szkolenia z zakresu obsługi turystów, tworzenia biznesu, pomoc w rozwoju przedsiębiorczości głównie w zakresie porządkowania terenu i estetyki otoczenia
- poprawa stanu dróg gminnych i powiatowych - ew. realizacja bezpośredniego połączenia z gm. Krasnobród (Zaboreczno - Dominikanówka, ew. Hutków)
- realizacja obwodnicy drogi krajowej nr 17
- promowanie walorów gminy w regionie i kraju

Główne zasady kształtowania funkcji turystycznych to:

- lokalizacja mieszkalnictwa i obiektów obsługi w granicach wsi lub terenach bezpośrednio przyległych z wykorzystaniem istniejącej komunikacji, zgodnie z zasadami określonymi w dziale 3.3. „Kierunki i zasady kształtowania terenów zabudowanych"
- na terenach niezabudowanych obowiązuje zasada lokalizowania koniecznych małogabarytowych obiektów nie kolidujących z walorami krajobrazowymi, zgodnie z zasadami określonymi w dziale 3.4. „Kierunki i zasady kształtowania terenów otwartych"

2.9. Kierunki i zasady rozwoju komunikacji

Kierunki rozwoju układu komunikacyjnego gminy wynikają z nowej struktury organizacyjnej zarządców dróg, będącą efektem reformy administracyjnej państwa

1. Zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 15 grudnia 1998r droga krajowa Nr 17 zaliczona została do sieci dróg międzynarodowych i w swym dzisiejszym przebiegu winna być modernizowana do parametrów klasy technicznej GP - głównej ruchu przyśpieszonego.

Dla drogi międzynarodowej zgodnie z wytycznymi Projektowania Dróg wprowadzonymi Zarządzeniem Generalnego Dyrektora Dróg Publicznych Nr 5/95 z 31 marca 1995r budynki nowo wznoszone przeznaczone na stały pobyt ludzi winny być lokalizowane :

- 50,0 m. budynki jednokondygnacyjne
- 70,0 m. budynki wielokondygnacyjne
- 20,0 m. budynki szpitali, sanatoriów i inne, wymagające szczególnej ochrony

licząc od zewnętrznej krawędzi jezdni.

2. Docelowo ciąg drogowy Nr 17 przewidziany jest jako dwujezdniowa droga ekspresowa S-17 (Warszawa - Lublin- Zamość -Hrebenne -Lwów) dla której zgodnie z opracowaną przez Transprojekt - Poznań koncepcją programową na obszarze gminy Krynice, rezerwuje się pas terenu o szerokości 70 -100 m. oraz teren pod miejsca obsługi podróżnych MOP I i MOP III.

Ze względu na ukształtowanie terenu oraz potrzeby realizacji skrzyżowań dwupoziomowych, na węzłach terenu może być rozszerzony.

Zgodnie z wyżej cytowanymi rozporządzeniami - nowo wznoszone budynki na stały pobyt ludzi winny być lokalizowane :

- 90,0 m. budynki jednokondygnacyjne
- 110,0 m. budynki wielokondygnacyjne
- 250,0 m. budynki szpitali, sanatoriów i inne, wymagające szczególnej ochrony.

Dla realizacji tych zamierzeń należy opracować miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.

3. Drogi powiatowe

Sieć dróg powiatowych jest dobrze rozwinięta, natomiast stan techniczny jest niezadawalający. Konieczne jest podjęcie działań w kierunku:

- realizacji odcinków dróg dotychczas niezrealizowanych 48 562 i 48 564
- modernizacji pozostałych dróg powiatowych do wymaganych parametrów odpowiednich dla klasy technicznej drogi na odcinkach zwartej zabudowy mieszkaniowej oraz na dojściach do szkół przewiduje się realizację ciągów pieszych i rowerowych
- dokonać wzmocnienia nawierzchni - poprawiając nośność
- utrzymać prawidłowe oznakowanie pionowe i poziome
- zrealizować zatoki autobusowe
- utrzymać pobocze w stanie zapewniającym swobodny odpływ wód opadowych.

4. Drogi gminne

Dla prawidłowego funkcjonowania układu dróg gminnych należy podjąć działania w kierunku:

- weryfikacji sieci dróg gminnych zgodnie z wymaganiami Roz. M.T. i G.M. z 2 marca 1999r (Dz. U. Nr 43 poz. 430 jak dla kl. techn. L i D)
- realizacji dróg zgodnie z przyjętą klasą techniczną
- realizacji ciągów pieszo- rowerowych na odcinkach zwartej zabudowy mieszkaniowej
- prawidłowego oznakowania
- bieżącego utrzymania nawierzchni i poboczy
- prawidłowego odwodnienia dróg.

Przewidywany wzrost ruchu drogowego o charakterze głównie tranzytowym wymaga rozwoju usług z nim związanych. Zakłada się rozszerzenie asortymentu usług o nowe elementy związane z obsługą turystki zmotoryzowanej, oprócz lokalizacji stacji paliw i warsztatów naprawczych. Przewiduje się lokalizację moteli, hoteli, gastronomii, parkingów itp.

2.10. Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej

- Zaopatrzenie w wodę

Obszar gminy zwodociągowany został niemal w 90%. W działaniach kierunkowych należy:

- zrealizować brakujące sieci magistralne w Majdanie Sielec i Zwiartowie
- zrealizować „spinki" wodociągów grupowych w celu zapewnienia ciągłości dostaw wody w przypadku awarii urządzeń bądź sieci
- zrealizować zbiornik wyrównawczy dla wodociągu w Dąbrowie
- opomiarować wszystkich odbiorców w celu oszczędnego korzystania z zasobów
- utrzymać ujęcia wody i sieć w dobrym stanie technicznym oraz sanitarnym

- Odprowadzenie i oczyszczanie ścieków

- W działaniach kierunkowych należy:
- dla obszarów zwodociągowanych opracować w pierwszej kolejności i wdrożyć określone systemy odprowadzania ścieków

Proponuje się:

- rozbudować sieć kanalizacyjną w Krynicach w celu wykorzystania pełnej przepustowości istniejącej oczyszczalni ścieków
- dla pozostałej części Krynic i sołectwa Zadnoga - lokalizacja oczyszczalni poniżej zbiornika w sołectwie Zadnoga
- dla Kol. Zajezierze i przy drodze Nr 17 proponuje się przydomowe oczyszczalnie ścieków lub dowóz do oczyszczalni w Krynicach
- dla wsi Polany oczyszczalnia w Polanach ze zrzutem do rz. Kryniczanka, a dla zabudowy rozproszonej (Kuźmówka, Tokaruszczyzna, Namule) przydomowe oczyszczalnie ścieków z rozsączaniem do gruntów
- dla Polanówki oczyszczalnia ścieków z rozsączaniem do gruntów
- dla Majdanu Krynickiego oczyszczalnia z rozsączaniem do gruntu, dla zabudowy kolonijnej oczyszczalnie przydomowe, bądź dowóz do oczyszczalni
- dla Romanówki oczyszczalnia ze zrzutem ścieków oczyszczonych do rz. Kryniczanka
- dla Zaboreczna - jak wyżej
- dla Kol. Partyzantów i Kol. Zadnoga - oczyszczalnie przydomowe z rozsączaniem do gruntów
- dla wsi Antoniówka - oczyszczalnie z rozsączaniem ścieków oczyszczonych do gruntów

- dla Dąbrowy i części wsi Majdan Sielec - dwie oczyszczalnie z rozsączaniem do gruntu
- Majdan Sielec - oczyszczalnie z rozsączaniem do gruntu w rejonie Karolówki
- dla zabudowy części wsi Antoniówka, Krynice oraz Budy Dzierążyńskie i Huta Dzierążyńska - oczyszczalnia na terenie Dzierążnia ze zrzutem ścieków oczyszczonych do cieku Wożuczynka
- dla Dzierążni - oczyszczalnia ścieków ze zrzutem ścieków oczyszczonych do cieku Wożuczynka, a dla zabudowy kolonijnej i przysiółków proponuje się oczyszczalnie przydomowe z rozsączaniem do gruntu bądź dowóz ścieków do oczyszczalni

• Gospodarka odpadami stałymi

Gospodarka odpadami stałymi na obszarze gminy mimo posiadania wysypiska i punktów składowania nie jest zorganizowana

Kierunkowo należy dążyć do:

- zorganizowania sytemu zbierania odpadów po wstępnej segregacji w miejscach ich powstawania, w celu minimalizacji odpadów deponowanych na składowisku, z równoczesnym odzyskiwaniem surowców wtórnych
- opracowania projektu technicznego składowiska rejonowego w ramach powiatu bądź związku gmin, łącznie z sortownią odpadów
- kontrole zbierania i wywozu odpadów poprzez indywidualne umowy z gospodarstwami domowymi

• Elektroenergetyka

kierunkowe działania to:

- utrzymanie sprawności sieci średnich i niskich napięć, ich modernizacja i rozbudowa w zależności od potrzeb i programu Zamojskiej Korporacji Energetycznej
- utrzymanie przebiegu linii tranzytowych wysokich napięć
- rezerwacja trasy przebiegu linii 400kV relacji Zamość- Rzeszów- z pasem bezpieczeństwa o szerokości 52 m.

• Zaopatrzenie w gaz i ciepłownictwo

Obszar gminy zgazyfikowany został w zamieszkałej przez 64% ludności gminy (8 sołectw). Gospodarstwa domowe, usługi, rzemiosło i przemysł mogą wykorzystywać gaz do celów bytowych grzewczych i produkcyjnych. Sieć gazowa może być rozbudowywana do kolejnych odbiorców.

Działania kierunkowe to:

- rozbudowa sieci gazowej do pozostałych sołectw
- utrzymanie trasy przebiegu gazociągu magistralnego wysokoprężnego o przekroju 200 relacji Lubaczów - Zamość oraz stacji redukcyjnej I°
- na terenie gminy przewiduje się poszukiwanie złóż ropy naftowej i gazu ziemnego, w związku z czym dopuszcza się prowadzenie prac geologiczno-wiertniczych na podstawie udzielonych koncesji z zachowaniem obowiązujących w tym zakresie przepisów

• Telekomunikacja

kierunkowe działania to:

- utrzymanie przebiegu kabla telekomunikacji dalekosiężnej TKD oraz kanału transmisji TV
- rozwój sieci telefonicznej kablowej i połączeń telefonii radiowej, w sołectwach, dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców gminy

- rozwój sieci telefonicznej kablowej i połączeń telefonii radiowej, w sołectwach, dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców gminy

2.11. Ochrona ludności i bezpieczeństwa państwa

- Ochrona przeciwpożarowa

Należy utrzymać istniejące jednostki straży pożarnej. Należy dążyć do doposażenia jednostek w sprzęt specjalistyczny, pozwalający na ratowanie ludzi i mienia, a także na wypadek innych klęsk żywiołowych bądź katastrof

Kierunki i zasady rozwoju systemów przeciwdziałania na wypadek szczególnych zagrożeń oraz obronności państwa

- tworzenie niezbędnych rezerw przy realizacji infrastruktury komunalnej - ujęcia wody i ich zabezpieczenia
- rozbudowa i modernizacja sieci dróg, budowa dróg w celu płynnej i bezpiecznej ewakuacji ludności oraz realizacji manewrów ratowniczych
- tworzenie warunków niezbędnych do przetrwania ludności w sytuacjach zagrożenia życia, w zakresie zaopatrzenia w żywność, leki, energię elektryczną, paliwa, itp.
- zapewnienie warunków ciągłości kierowania obroną cywilną (stanowiska kierowania, środki łączności)
- prowadzenie systematycznych szkoleń składu osobowego w celu osiągnięcia przydatności do działania w warunkach zagrożeń

3. Kierunki rozwoju struktury funkcjonalno-przestrzennej oraz zabudowy i zagospodarowania

3.1. Funkcje gminy

Zróżnicowanie pod względem sposobu zagospodarowania, a także uwarunkowań środowiska przyrodniczego oraz jego ochrony wymaga określenia odpowiednich funkcji gminy oraz rozmieszczenie ich w przestrzeni.

Główne funkcje gminy to:

- produkcja żywności /produkcja rolna i hodowlana, gospodarka rybna, przetwórstwo rolno-spożywcze, zbyt produktów, obsługa rolnictwa - techniczna, prawna, finansowa itp./
- obsługa ludności i mieszkalnictwo
- turystyka i wypoczynek oraz jego obsługa
- mała i średnia przedsiębiorczość
- obsługa komunikacji drogowej.

3.2. Kierunki i zasady zagospodarowania przestrzennego

Określone funkcje gminy, uwarunkowania rozwojowe i proponowane cele rozwojowe dają podstawy do wyodrębnienia stref i obszarów o różnych kierunkach i zasadach rozwoju przestrzennego oraz społeczno- gospodarczego.

Wydzielono trzy strefy funkcjonalno- przestrzenne.
Są to:
A - strefa aktywności gospodarczej obejmująca wieś Krynice, część wsi Budy i Antoniówka
B - strefa efektywnej produkcji żywności to obszar położony na wschód od drogi nr 17
C -strefa produkcji żywności i rozwoju turystyki - obszar położony na zachód od drogi nr17

Strefa A - aktywności gospodarczej - przejmuje większość głównych funkcji gminy i dzieli się na :
A- I - ośrodek gminny
A -II- terenów aktywności gospodarczej związanej z przebiegiem drogi nr 17

Obszar **A - I** - obejmuje część wsi Krynice, część wsi Budy i część wsi Antoniówka i dzieli się na tereny :
A -I - 1 koncentracji administracji, usług publicznych i komercyjnych, rzemiosła produkcyjnego nieuciążliwego, obsługi rolnictwa oraz zabudowy mieszalnej i ew. zagrodowej. Zachowuje się wszystkie istniejące obiekty. Przewiduje się zagospodarowanie i modernizację oraz rozbudowę istniejących terenów i obiektów stanowiących obecnie tzw. pustostany /były dom handlowy, część bazy GS-u tereny sportowe itp /, rolnictwa i turystyki.
A -I- 2 możliwość tworzenia gospodarstw agroturystycznych oraz lokalizowanie w granicach zabudowy wiejskiej budownictwa letniskowego, budowę stanicy wędkarskiej itp
Dla terenów A- I - 1 i A -I -2 obowiązują zasady zagospodarowania zawarte w rozdziale 3.3. „Kierunki i zasady kształtowania terenów zabudowanych.
A -I - 3 tereny otwarte : pola, łąki, wody
- zalew wodny wraz z terenami otaczającymi -należy utrzymać dotychczasowy sposób zagospodarowania z ew. możliwością wykorzystania dla turystyki kwalifikowanej tj. wędkarstwa i kajakarstwa ew. żeglarstwa poprzez lokalizowanie pomostów dla wędkarzy i wioślarzy, wypożyczalni sprzętu i małej gastronomii
- tereny pól i łąk - zagospodarowanie zgodne z zasadami zawartymi w rozdziale 3.4."kierunki i zasady ukształtowania terenów otwartych.

Obszar **A - II** - obejmuje część wsi Krynice, Budy i Antoniówki przylegających do trasy nr 17 i dzieli się na tereny:
A - II - 1 przemysłu materiałów budowlanych oraz obsługi komunikacji i infrastruktury technicznej. Rozwój ośrodka przewiduje się poprzez zwiększenie asortymentu usług głównie z zakresu obsługi, turystyki motorowej oraz komunikacji drogowej /obiekty paraturystyczne - gastronomiczno- noclegowe, handel, rzemiosło usługowe, tereny sportu i krótkotrwałego odpoczynku - parkingi/ poprzez wykorzystanie rezerw terenowych, odpowiednie zagospodarowanie terenów zielonych itp. Konieczne jest uporządkowanie części terenów, podniesieni estetyki obiektów i ich otoczenia, a także stanu sanitarnego poprzez rozbudowę zbiorczej sieci kanalizacyjnej. Konieczna jest realizacja obwodnicy drogi krajowej o znaczeniu międzynarodowym S- 17/E- 372/ wraz z terenem lokalizacji obsługi pasażerów tzw. MOP. Zaleca się powiększenie terenu ochrony konserwatorskiej poprzez wpisanie do rejestru zabytków kościoła wraz z terenem otaczającym i cmentarza grzebalnego. Teren wymaga uzbrojenia we wszystkie podstawowe media infrastrukturalne.
A - II - 2 tereny zabudowy wiejskiej - zachowuje się dotychczasowe zagospodarowane terenu z możliwością lokalizowania usług komercyjnych, rzemiosła produkcyjnego nieuciążliwego oraz obsługi rolnictwa i turystyki. Możliwość gospodarstw agroturystycznych oraz lokalizowanie w granicach zabudowy wiejskiej budownictwa letniskowego, budowy

stanicy wędkarskiej. Dla terenów A-I-1, A-I-2 obowiązują zasady zagospodarowania zawarte w rozdz. 3.3. „Kierunki i zasady kształtowania terenów zabudowy".

A - II - 3 tereny otwarte: pola, łąki i wody wsi w/w

- zalew wodny wraz z terenami otaczającymi - należy utrzymać dotychczasowy sposób zagospodarowania ew. możliwość wykorzystania go dla turystyki kwalifikowanej tj. wędkarstwa i kajakarstwa, ew. żeglarstwa poprzez lokalizowanie pomostów dla wędkarzy i wioślarzy, wypożyczalni sprzętu i małej sezonowej gastronomii
- tereny pól i łąk - zagospodarowanie zgodne z zasadami zawartymi w rozdz. 3.4. „Kierunki i zasady ukształtowania terenów otwartych"

Obszar **A - II** - obejmuje część wsi Krynice, Budy i Antoniówkę przylegających do trasy nr 17 i dzieli się na tereny:

A - II - 1 - przemysłu materiałów budowlanych oraz obsługi komunikacji i infrastruktury technicznej. W terenie tym zachowuje się cegielnię oraz klinkiernię wraz z otaczającą je zabudową i terenami eksploatacji, a także stację paliw, stację redukcyjną gazu i urządzenia związane z wodociągiem -zbiorniki wyrównawcze. Zachowuje się również istniejącą zabudowę mieszkaniowa.

A - II - 2 - teren zabudowy wiejskiej z usługami -zachowuje się zabudowę istniejącą z możliwością uzupełnień zabudowy w enklawach wraz z obiektami usługowymi związanymi głównie z obsługą motoryzacji.

Na terenach A- II-1 i A -II -2 obowiązuje zasada zaopatrzenia we wszystkie media infrastrukturalne oraz zasady zagospodarowania zawarte w rozdz. 3.3. „Kierunki i zasady kształtowania terenów zabudowanych.

A -II - 3 - tereny otwarte - są to pola i łąki przylegające do terenów zainwestowanych - na terenach tych obowiązują kierunki i zasady kształtowania terenów otwartych - rozdział 3.4.

Strefa B - efektywnej produkcji rolniczej dzieli się na:

B -I - obszary zabudowy wiejskiej

B -II - obszary terenów otwartych

Obszar B -I obejmuje:

B -I -1 tereny zainwestowane wsi o zwiększonej efektywności gospodarczej

B -I -2 tereny zainwestowane wsi o zabudowie wiejskiej z usługami elementarnymi

B -I -1 tereny zainwestowane i bezpośrednio do nich przylegające wsi Dzierążnia i Budy oraz część wsi Zwiartów

W terenach tych zachowuje się istniejące zainwestowanie. Przewiduje się lokalizację nowych przedsięwzięć gospodarczych -wsie wielofunkcyjne.

We wsi Dzierążnia zakłada się rozwój małego przemysłu związanego z przetwórstwem rolno-spożywczym oraz usług związanych z obsługą ludności i rolnictwa /na bazie SKR i obiektach obecnej firmy prywatnej, a także bazy gospodarstwa POZH. Pałac po ew. zmianie użytkownika oraz otaczający go park mogą pełnić funkcje turystyczno- wypoczynkowe.

Wieś Budy to głównie obsługa ruchu tranzytowego -usługi paraturystyczne.

Wieś Zwiartów - obsługa ludności, produkcja i małe przetwórstwo spożywcze w tym rybne oraz ew. obsługa turystyki kwalifikowanej, wędkarstwo z możliwością wykorzystania parku dla celów wypoczynku /mała gastronomia ew. stanica/.

B -I - 1 tereny zainwestowane i bezpośrednio do nich przylegające wsi Majdan Krynicki (w granicach strefy B), Dąbrowa, Majdan Sielec, Huta Dzierążyńska, część wsi Zwiartów (zabudowa kolonijna) oraz Kol. Zwiartów. Zachowuje się istniejące zagospodarowanie w tym zabudowę wiejską i usługi. Istnieje możliwość rozbudowy usług i zwiększenie ich asortymentu, rozwój rzemiosła itp.
Na terenach B-I -1 i B-I-2 obowiązują kierunki i zasady kształtowania terenów zabudowanych rozdz. 3.3.

B -II - obszary otwarte obejmują tereny rolniczej przestrzeni produkcyjnej /pola, łąki/, wody oraz lasy.
Na terenach tych obowiązują kierunki i zasady zawarte w rozdz. 3.4. „Kierunki i zasady kształtowania terenów otwartych".
Na terenach leśnych położonych przy południowej granicy gminy zwanych „Grabina" i „Sielec" należy wykluczyć zagospodarowanie turystyczne. Lasy te stanowią lokalny węzeł ekologiczny.
We wsi Zwiartów i Kol. Zwiartów - zaleca się odtworzenie stawów rybnych, produkcyjnych.
Na terenach występowania silnej erozji - zabiegi przeciwerozyjne głównie zalesianie.

C - Strefa produkcji rolnej i rozwoju turystyki dzieli się na obszary:
C-I- południowy
C-II -północny
C-III- terenów otwartych

Obszar **C-I**- obejmuje:
C-I -1 tereny zabudowy wiejskiej z podstawową funkcją produkcji rolnej z usługami. Są to tereny zainwestowane i bezpośrednio do nich przylegające wsi: Romanówka, Zadnoga, Antoniówka, Zaboreczno.
Zachowuje się istniejące zagospodarowanie. Przewiduje się możliwości rozwoju usług - zwiększenie asortymentu rzemiosła usługowego i wytwórczego ew. niewielkiej obsługi turystyki i wypoczynku itp.

C - I -2 tereny zainwestowane i do przyległe wsi Kol. Partyzantów. We wsi tej oprócz podstawowej funkcji produkcji rolnej przewiduje się możliwość funkcji turystyki - gospodarstwa agroturystyczne ew. realizacja tzw. drugich domów w granicach zabudowy wsi, usługi paraturystyczne (gastronomia, noclegi itp.).

Obszar **C -II** obejmuje:
C -II -1 - zabudowa wiejska z usługami - główna funkcja to produkcja rolna, uzupełniająca obsługa turystyki i wypoczynku -obejmuje zainwestowane tereny oraz bezpośrednio do nich przylegające wsie Polanówka, część wsi Polany i część wsi Majdan Krynicki położony na zachód od projektowanej obwodnicy S-17. Zachowuje się istniejące zagospodarowanie. Przewiduje się rozwój usług, rzemiosła. Możliwość lokalizacji gospodarstw agroturystycznych i tzw. drugich domów w granicach istniejącej zabudowy /enklawy, przystosowanie gospodarstw itp./.

C -II -2 zabudowa wiejska w większości kolonijna wsi Polany głównie przysiółki Kuźmówka, Tokarszczyzna, Staropole, Przymiarki, Namule- o funkcji produkcji rolnej i równorzędnej turystyki i wypoczynku. Zachowuje się istniejącą zabudowę. Przewiduje się rozwój funkcji turystyki i wypoczynku w różnych formach: agroturystyka, lokalizacja drugich domów, turystyka kwalifikowana itp.

Na terenach zainwestowanych tj. **C-I-1, C-I-2, C-II-1 i C-II-2** obowiązują „Kierunki i zasady kształtowania terenów zabudowanych" zawarte w rozdz.3.3.

C -III tereny otwarte - pola, łąki, lasy, wody. Na terenach tych przewiduje się utrzymanie i wytyczenie szlaków turystyki pieszej i rowerowej, jazdy konnej, kuligów, narciarstwa biegowego i ew. saneczkarstwa oraz terenów dla uprawiania łyżwiarstwa rekreacyjnego. Z zagospodarowania turystycznego wyłącz się las Zarzecze k/Zaboreczna - stanowiący węzeł ekologiczny /możliwość zbieractwa/.

Zachowuje się istniejącą rozproszoną zabudowę - lokalizacja nowej jedynie przy zabudowie istniejącej.

Konieczność zalesień i innych zabiegów przeciwerozyjnych na terenach jej występowania.

Na terenach otwartych obowiązują "Kierunki i zasady kształtowania terenów otwartych" zawarte w rozdz. 3.4. i dla zabudowy rozproszonej rozdz. 3.3.

3.3. Kierunki i zasady kształtowania terenów zabudowy

Zapewnienie ładu przestrzennego na obszarze gminy przy jednoczesnym uwzględnieniu potrzeb i aspiracji mieszkańców oraz zachowaniu podstawowych standardów zabudowy i uzbrojenia terenu wymaga:

- zachowania istniejącej zabudowy zarówno zagrodowej jednorodzinnej, a także wielorodzinnej i usługowej z możliwością uzupełnień i modernizacji, zarówno w zakresie form zabudowy, jak i wyposażenia komunalnego;
- skupienia zabudowy poprzez uzupełnienie istniejących układów przestrzennych- wszelkie budownictwo powinno być realizowane w enklawach skupionej zabudowy lub bliskim jej sąsiedztwie, przy istniejących ciągach drogowych z zachowaniem linii zabudowy określonej obowiązującymi przepisami;
- zapewnienie odpowiednich zasobów mieszkaniowych, wynikających z potrzeby zaspokojenia potrzeb społecznych (mieszkalnictwo komunalne) poprzez wyznaczenie odpowiednich terenów lub obiektów;
- ograniczenia nowej zabudowy kolonijnej do obiektów, które nie mogą być realizowane w granicach zwartej zabudowy wsi, w tym gospodarstw specjalistycznych i wielkoobszarowych, przy zachowaniu zasad ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz przepisów dotyczących ochrony gruntów wysokich klas bonitacyjnych;
- lokalizowania usług publicznych, przede wszystkim na działkach usytuowanych w granicach istniejącej zabudowy i będących własnością gminy;
- lokalizowanie nieuciążliwych usług komercyjnych w terenach istniejącej zabudowy (uciążliwość ograniczona do granic zainwestowanej działki);
- ograniczenia obudowy drogi krajowej nr 17 o znaczeniu międzynarodowym (E-372) oraz do inwestycji koniecznych i związanych z obsługą komunikacji drogowej, przy zachowaniu przepisów dotyczących linii zabudowy;
- wykluczenia zabudowy:
  - w promieniu 15,0 m. od pomników przyrody,
  - w pasie terenów przylegających do wód powierzchniowych, zgodnie z obowiązującym prawem wodnym,
  - w strefach ochronnych ujęć wody służących do zbiorowego zaopatrywania w wodę, zgodnie z obowiązującymi przepisami (ochrona bezpośrednia i pośrednia),

- w strefach ograniczonego użytkowania od istniejących i przewidywanych oczyszczalni ścieków oraz punktów gromadzenia odpadów ustalonych w prognozach skutków i oceny wpływu środowisko przyrodnicze,
- na terenach podmokłych (terasy zalewowe, łąki) oraz narażonych na silną erozję,
- na terenach objętych ochroną prawną: strefach konserwatorskich wokół zabytków wpisanych do rejestru zabytków
- na terenach wyłączonych spod inwestowania dla realizacji zadań ponadlokalnych (rządowych i wojewódzkich - między innymi obwodnicy drogi krajowej nr 17 projektowanej linii WN 400kV,
- zabudowy przeznaczonej na stały pobyt ludzi oraz szczególnej ochrony przed działaniem pól elektromagnetycznych i innych (szkoły, przedszkola, itp.), z dopuszczeniem budynków przeznaczonych na okresowe przebywanie ludzi oraz obiektów gospodarczych w porach oddziaływania linii energetycznych wysokich napięć, przebiegu sieci gazu wysokoprężnego, a także szkodliwych urządzeń telekomunikacyjnych, w pasach o szerokości:
  * dla linii 110kV - 35,0 m.
  * dla linii 400kV - 62,0...m
  * gazociągu wysokoprężnego - 30,0m.
  * urządzeń telekomunikacyjnych - zgodnie z odległością określoną w prognozie skutków wpływu na środowisko przyrodnicze;
- kształtowania nowej zabudowy w harmonii z tradycją zabudowy i krajobrazem kulturowym (wytyczne Komisji Europejskiej zawarte między innymi w tzw. Zielonej Karcie Unii, Bruksela 1990 oraz Nowej Karcie Ateńskiej z 1998r.) przy zachowaniu odpowiedniej lokalizacji oraz standardów dotyczących wielkości działek oraz odpowiednich form zabudowy. I tak:
- optymalna wielkość działek pod zabudowę :
  * zagrodową wynosić powinna od 1200 - 2500 m^2, przy szerokości frontu działki min. 25,0m.,
  * jednorodzinną - dla obiektów wolnostojących - 1000-1500 m^2, przy szerokości działki 25,0m., bliźniaczej - 500-700m^2, przy szerokości 16m.,
  * rekreacyjnej - 1000-2000 m^2,
  * usługowej - zgodnie z potrzebami - na działkach zabudowy usług rzemieślniczych, nieuciążliwej produkcji możliwa jest realizacja budynków mieszkalnych dla właściciela,
  * przemysłowej i rolnej wielkoobszarowej wg potrzeb.
- form architektonicznych nowych obiektów nawiązujących do zabudowy istniejącej w zakresie gabarytów budynków, charakteru zabudowy, kształtu dachów i pokryć dachowych. Zaleca się dla zabudowy:
  * mieszkaniowej wysokości 2 kondygnacji, w tym druga zawarta w poddaszu, a usług publicznych i komercyjnych wysokości do 3 kondygnacji,
  * poziom zerowy budynku nie wyżej, niż 1 m. od poziomu terenu,
  * dach dwuspadowy, ewentualnie czterospadowy, symetryczny o nachyleniu 35-45%, z możliwością wprowadzenia naczółków oraz wykorzystania poddasza na cele mieszkalne,
  * kolorystyka elewacji i dachów dostosowana do istniejącej zabudowy i zgodna z tradycyjną architekturą - zaleca się stosowanie materiałów pochodzenia rodzimego (drewno, kamień),
  * dla budownictwa gospodarczego (produkcyjne, rzemieślnicze, itp.) forma obiektu winna być każdorazowo przeanalizowana pod kątem wkomponowania budynków w krajobraz,
  * należy wprowadzić zakaz realizacji płaskich dachów o nachyleniu poniżej 25°, schodkowego zwężenia ścian, ozdabiania elewacji lusterkami, tłuczoną ceramiką;

- utrzymania ładu przestrzennego w oparciu o miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego oraz decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu zgodnie z potrzebami samorządów, ludności i inwestorów.

3.4. Kierunki i zasady ukształtowania terenów otwartych

Tereny otwarte w zasadzie wolne od zabudowy. Są to:

- tereny rolne - rolnicza przestrzeń produkcyjna (pola),
- lasy i grunty leśne,
- łąki i pastwiska,
- wody powierzchniowe.

3.4.1. Tereny rolne (rolnicza przestrzeń produkcyjna)

Na terenach pól obowiązuje:

- zakaz zabudowy - wyjątek stanowią:
  - * obiekty, które nie mogą być realizowane w terenach zabudowy wiejskiej, wymagające odpowiedniej przestrzeni lub strefy ochronnej, między innymi:
  - * gospodarstwa specjalistyczne
  - * gospodarstwa wielkoobszarowe
  - * obiekty rzemiosła i przemysłu o uciążliwości przekraczającej granice działki
- obiekty związane z:
  - * konieczną infrastrukturą techniczną i komunalną oraz trasy komunikacyjne, a także obiekty związane z ich obsługą
  - * małokubaturowe obiekty obsługi turystycznej przy wyznaczonych szlakach;
- ochrona terenów i obiektów zabytkowych, stanowisk archeologicznych, pomników przyrody;
- ochrony gleb wysokiej jakości oraz zahamowanie procesów erozyjnych;

Zaleca się:

- * zalesienie i zakrzewienie gleb o niskich klasach bonitacyjnych, potencjalnie narażonych na erozje,
- * ekologizację upraw oraz wprowadzenie nowych, opłacalnych odmian i gatunków roślin,
- * rekultywację wyrobisk poeksploatacyjnych (zalesienia)

3.4.2. Lasy i grunty leśne

Lasy na obszarze gminy powinny pełnić rolę:
ochronną (wodo- i glebochronną, rezerwatową itp.)
gospodarczą (pozyskiwanie drewna, płodów leśnych itp.)
turystyczno- wypoczynkową (turystyka kwalifikowana, indywidualne spacery, zbieractwo itp.)

Na terenach lasów państwowych zagospodarowanie zgodne z planami nadleśnictwa (Nadleśnictwo Tomaszów Lubelski).

Dla lasów prywatnych wg uproszczonych planów urządzeń lasów. Konieczny jest zakaz wyrębów zupełnych.

Zaleca się zalesienie enklaw, gruntów o niskich klasach bonitacyjnych, przyległych do terenów leśnych wyrobisk poeksploatacyjnych, wąwozów i innych narażonych na erozję.

Odnowa i gospodarka leśna powinna opierać się na zasadach:

- urozmaicanie składu drzewostanu, preferowania różnorodności ekologicznych systemów leśnych, uwzględniających rozmaitość siedlisk,
- stosowanie zabiegów podnoszących trwałość lasów,
- prawidłowego pozyskania surowców (drewno, płody leśne),
- wykorzystania lasów dla celów wypoczynku ludności, głównie w formie turystyki kwalifikowanej (szlaki piesze i rowerowe, ew. miejsca biwakowania),
- realizacji budownictwa kubaturowego związanego jedynie z gospodarką leśną, obsługą turystyki oraz ewentualnie bezpieczeństwa państwa,
- wyznaczenie pasów i stref bezpieczeństwa dla istniejącej i projektowanej komunikacji i infrastruktury technicznej,
- zakazie eksploatacji surowców mineralnych.

Na obszarze przewidzianych pod zalesienie zgodnie z PN-E-05100-1 należy pozostawić pod projektowanymi liniami energetycznymi wysokiego napięcia pas bez zalesienia o szerokości min. 20m.ϕ110kV oraz 60,0m.ϕ400kV. Pod istniejącymi liniami SN i NN należy pozostawić pas o szerokości min. 9,3 m. Dopuszcza się w pozostawionym pasie prowadzenie gospodarki leśnej pod warunkiem utrzymania pod liniami obiektów nie przekraczających 2m. wysokości oraz koło każdego słupa niezalesioną powierzchnię o promieniu 4m.

3.4.3. Łąki, pastwiska i wody powierzchniowe

Łąki i pastwiska występują w dolinach rzek, jako polany leśne oraz niewielkie obszary śródpolne. Wody powierzchniowe to cieki wodne imienne i bezimienne, rowy melioracyjne, źródła i stawy rybne oraz zalew wodny na rzece Kryniczce.

Na obszarach tych konieczne jest:

- użytkowanie niezagrażające równowadze ekologicznej, zachowanie zakrzewień, zadrzewień oraz ostoi ptactwa wodnego,
- reaktywowanie i modernizacja rowów i urządzeń gospodarki wodnej oraz odpowiednie ich uzupełnienie,
- wprowadzenie zakazu zabudowy poza konieczną, związaną z gospodarką wodną i infrastrukturą techniczna, ewentualnie turystyczną oraz tworzenia nasypów ziemnych poprzecznych do przebiegu doliny,
- wprowadzenie nowych form wykorzystania terenu dla nowych upraw, jak np. trzciny, sitowia, wikliny dla celów przemysłowych i gospodarczych, a także przekształcenia gruntów rolnych o niskich klasach bonitacyjnych, sąsiadujących z łąkami i pastwiskami dla wypasu zwierząt (krów, owiec, kóz)
- realizacja małych zbiorników wodnych, związanych z gospodarką rybacką, a także ewentualne wprowadzenie małych form turystyki kwalifikowanej (wędkarstwo) na wybranych obiektach istniejących w tym na zalewie w Krynicach.

Na terenach otwartych - głównie dotyczy to obszarów rolniczych i ewentualnie łąk i pastwisk oraz enklawy śródleśnej - dopuszcza się prowadzenie prac geologiczno-wiertniczych, mających na celu poszukiwanie i rozpoznawanie złóż ropy naftowej i gazu ziemnego, na podstawie koncesji udzielonych przez Ministra Środowiska.

Konieczne jest zachowanie obowiązujących przepisów branżowych oraz służb ochrony przyrody, a także służb ochrony zabytków (stanowiska archeologiczne).

4. Instrumenty realizacji polityki przestrzennej

4.1. Kierunki i zasady gospodarowania gruntami i rynkiem nieruchomości

Prawidłowe gospodarowanie gruntami oraz stymulowanie rynku nieruchomości ma na celu kreowanie ładu przestrzennego i zwiększenie atrakcyjności lokalizacyjnej obszaru gminy. Winno to przyczynić się do poprawy poziomu ekonomicznego i jakości życia mieszkańców.

Właściwa gospodarka gruntami jest instrumentem realizacji i tworzenia zasobów gruntów przeznaczonych dla realizacji:

- celów publicznych
- budownictwa komunalnego
- aktywizacji gospodarczej i produkcyjno-usługowej
- wyznaczania terenów potrzebnych dla realizacji ciągów drogowych i urządzeń infrastruktury technicznej
- ochrony gruntów wysokich klas bonitacyjnych przed zmiana sposobu użytkowania i przeznaczenia ich na cele nierolne
- przeznaczenie terenów zagrożonych erozja pod zalesianie
- zadań własnych samorządu gminy, tworzenie programów oraz planów zagospodarowania przestrzennego
- przeznaczenia mienia samorządom powiatowym i wojewódzkim pod realizacje zadań rządowych i wojewódzkich (obwodnicy drogi nr 17, linii wysokiego napięcia 400kV , itp.)
- porządkowanie systemu ksiąg wieczystych (głównie właścicieli prywatnych)
- tworzenie systemu katastralnego (zadania rządowe)
- gospodarowania obiektami i terenami obecnie niewykorzystanymi (m.in. pustostany) poprzez ich sprzedaż lub wydzierżawienie
- racjonalnego kierowania podażą i popytem terenami poprzez:

– sporządzenie miejscowych planów
– uzbrojenie minimalnej wielkości działek
– lokalizację i usytuowanie obiektów
– określenie minimalnej wielkości działek
– tworzenie warunków dla powstania gospodarstw specjalistycznych oraz utrzymania gospodarstw wielkoobszarowych

Zakłada się wzrost ruchu budowlanego i zwiekszony obrót na rysunku nieruchomości, związany z realizacją przejścia granicznego w Uśmierzu oraz odzyskania praw miejskich Łaszczowa.

4.2. Opracowania planistyczne

4.2.1. Opracowania w myśl ustawy z dnia 12 lipca 1984r. o planowaniu przestrzennym

Na terenie gminy obowiązują do czasu utraty mocy prawnej zgodnie z obecnie obowiązującą ustawą:

- miejscowy plan ogólny zagospodarowania przestrzennego gminy Krynice w skali 1:10 000 uchwalony dnia 28 lutego 1992r. uchwałą Nr XIX/80/92 Rady Gminy w Krynicach

4.2.2 Opracowania w myśl ustawy z dnia 7 lipca 1994r . o zagospodarowaniu przestrzennym

Zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Krynice uchwalone przez Radę Gminy w Krynicach z dnia 24 września 1996r. uchwałami Nr XXI /90/96, XXI /91/96, XXI /92/96, uchwała nr XIII/61/99 z dnia 18 grudnia 1999 r.

Wszystkie zmiany zgodnie z obowiązującymi przepisami nie tracą mocy prawnej po utracie mocy prawnej miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Krynice w skali 1: 10 000.

4.2.3. Tereny wymagające opracowań planów zagospodarowania przestrzennego

Zgodnie z obowiązującą obecnie ustawą o zagospodarowaniu przestrzennym wymagane jest objęcie ustawowym obowiązkiem sporządzania planów zagospodarowania przestrzennego służących realizacji zadań ponadlokalnych i lokalnych.

Rada gminy w Krynicach uchwałą Nr XXVIII/143 /2001 z dnia 14 listopada 2001r przystąpiła do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Krynice w granicach administracyjnych.

W planie uwzględnione zostaną zadania zarówno ponadlokalne jak i lokalne z uwzględnieniem wytycznych wynikających z planu zagospodarowania przestrzennego województwa uchwalonego dnia 29 lipca 2002r uchwałą Nr XLV /597/02 Sejmiku Województwa Lubelskiego w Lublinie.

4.3. Instrumenty polityki przestrzennej wspierające działania inwestycyjne.

4.3.1. Instrumenty prawne

Rada Gminy posiada uprawnienia do stanowienia prawa lokalnego poprzez akty administracyjne, które jednak nie mogą być sprzeczne z przepisami stanowiącymi prawo ogólne.

Rada Gminy zgodnie z obowiązującymi przepisami stanowi o:

- zagospodarowaniu przestrzeni gminy poprzez:
  - miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego
  - decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu (WZ, ZT)
  - projekty urządzeniowe lasów, zieleni itp.
  - tworzeniu obszarów chronionych o znaczeniu lokalnym - użytki ekologiczne
  - wnioskowane do służb ochrony zabytków o objęcie obiektów ochroną konserwatorską lub ich wykreśleniu z ewidencji i ewentualnie rejestru
  - wnioskowanie objęciem ochroną prawną:
    stref ograniczonego użytkowania dla istniejących lub projektowanych obiektów uciążliwych oraz grupowych ujęć wodnych
  - określania zasad ruchu ulicznego i drogowego w zakresie dróg gminnych, szlaków pieszych i rowerowych
- porządku i czystości, usuwania nieczystości, estetyki otoczenia
- ograniczenia działalności degradującej walory przyrodnicze i kulturowe gminy
- zasad egzekwowania przepisów, ograniczenia samowoli budowlanych itp.

4.3.2. Instrumenty finansowe oraz działania stymulujące rozwój przedsiębiorczości

W celu podniesienia efektywności działań w zakresie zagospodarowani przestrzennego i działalności gospodarczej władze samorządowe gminy mogą stosować własne instrumenty polityki finansowej, a także starać się o wsparcie z funduszy i środków krajowych oraz pomocowych Unii Europejskiej.

■ Własne instrumenty finansowe.

- Zróżnicowanie podatków lokalnych od nieruchomości:
  - zwolnienie od podatku lub obniżenie stawek podatku od nieruchomości wobec gruntów, na których prowadzone są inwestycje tworzące nowe miejsca pracy zgodnie z ustaloną w *Studium* funkcją strefy
  - stosowanie systemu zachęt, ulg podatkowych, zmniejszenie stawek do inwestorów prowadzących działalność odpowiadającą założeniom strategii rozwoju gminy (szczególnie dotyczyć powinno inwestycji związanych z wprowadzeniem funkcji pozarolniczych, np. przetwórstwa i wytwórczości rolno- spożywczej, obsługi komunikacji itp.
  - podniesienie podatku od nieruchomości w stosunku do uciążliwych terenów lub zaniedbanych. Działanie to może przyczynić się do przyśpieszenia eliminacji zagrożeń o tym charakterze.
- Określenie zasad wspomagania finansowego i formalno- prawnego inwestycji wspólnych realizowanych przez gminę i prywatnych inwestorów, szczególnie w zakresie uzbrojenia terenów w elementy infrastruktury technicznej.

- Pozyskiwanie lokalnych źródeł finansowania inwestycji :
  - sprzedaż lub dzierżawa terenów komunalnych
  - wpływy opłat audiatenckich i opłaty „planistycznej"
  - sprzedaż akcji i innych papierów wartościowych
  - zaciąganie kredytów pod zastaw nieruchomości komunalnych
  - zaciąganie kredytów prewencyjnych
  - fundusze osób prywatnych.
  - Szybka edukacja wyspecjalizowanych urzędników administracji samorządowej w zakresie pozyskiwania środków pomocowych Unii Europejskiej.

■ **Fundusze pomocowe Unii Europejskiej wspierane przez Bank Światowy i Europejski Bank Inwestycyjny.**

- PHARE 2 - finansowe wspieranie restrukturyzacji gospodarki krajów ubiegających się o członkostwo UE,
- ISPA - ujednolicenia poziomu rozwoju infrastruktury technicznej w zakresie transportu i ochrony środowiska (szczególnie utylizacja odpadów)
- SAPARD - finansowe wsparcie modernizacji rolnictwa i rozwój obszarów wiejskich przy udziale Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej. Można finansować następujące:
  - inwestycje w gospodarstwach rolnych,
  - przetwórstwo i dystrybucja
  - poprawa standardów higienicznych i jakościowych
  - technologie i metody produkcji przyjazne środowisku
  - dywersyfikację produkcji
  - tworzenie grup producenckich

- ochronę wsi, ochronę dziedzictwa kulturowego
- system rejestru gruntów, scalania gruntów
- rozwój infrastruktury
- zasoby wodne
- leśnictwo
- informację, pomoc doraźną .

Instytucje zajmujące się wdrażaniem programu SAPARD:
- Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
- Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa.

■ **Instytucjonalne instrumenty wspierające rozwój:**
- Agencja Rozwoju Regionalnego
- Agencja Rozwoju Lokalnego Inkubatory Przedsiębiorczości (wspierające małe firmy w okresie ich kształtowania, doradztwo marketingowe, prawne, finansowe, podatkowe)
- Fundusz Pożyczkowo- Gwarancyjny
- Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych (lokalna instytucja ubezpieczeniowa)
- Banki
- Targi, giełdy

■ **Działania bezpośrednie.**

Bezpośrednie oddziaływanie na rozwój gminy poprzez instytucje władzy publicznej:
- Specjalne projekty inwestycyjne jako wspólne projekty prywatno -publiczne (określenie zasad wspomagania finansowego inwestycji, szczególnie w zakresie uzbrojenia terenów w elementy infrastruktury technicznej)
- Program rozwoju infrastruktury
- Pozyskiwanie terenu lub nieruchomości (komunalizacja)
- Zbywanie nieruchomości (prywatyzacja)
- Scalanie (dla potrzeb inwestycyjnych)

■ **Marketing urbanistyczny**

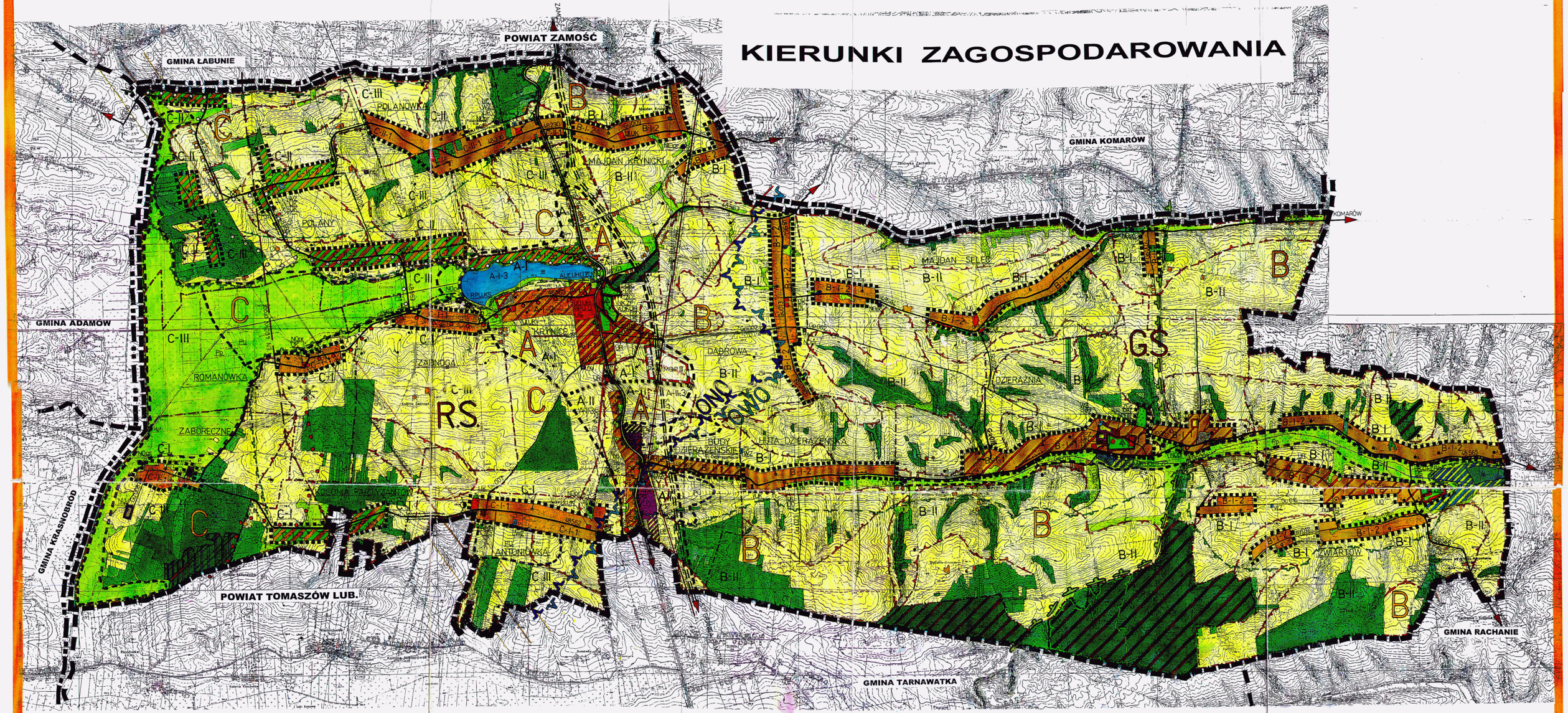
Tworzenie analitycznej i strategicznej bazy dla stymulacji rozwoju przestrzennego:
- Analizy rynkowe
- Promocja, reklama
- Gromadzenie, upowszechnianie informacji istotnych dla sterowania rozwojem w przestrzeni:
  - rejestry (katastry, rejestry zabytków itp.)
  - obserwacja (monitoring) rozwoju przestrzennego
  - baza danych
  - system informacji o terenie
  - centrum informacji rynkowej
  - analizy ocen skutków decyzji dotyczących danej przestrzeni itp.

GMINA KRYNICE

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

SKALA 1 : 25 000

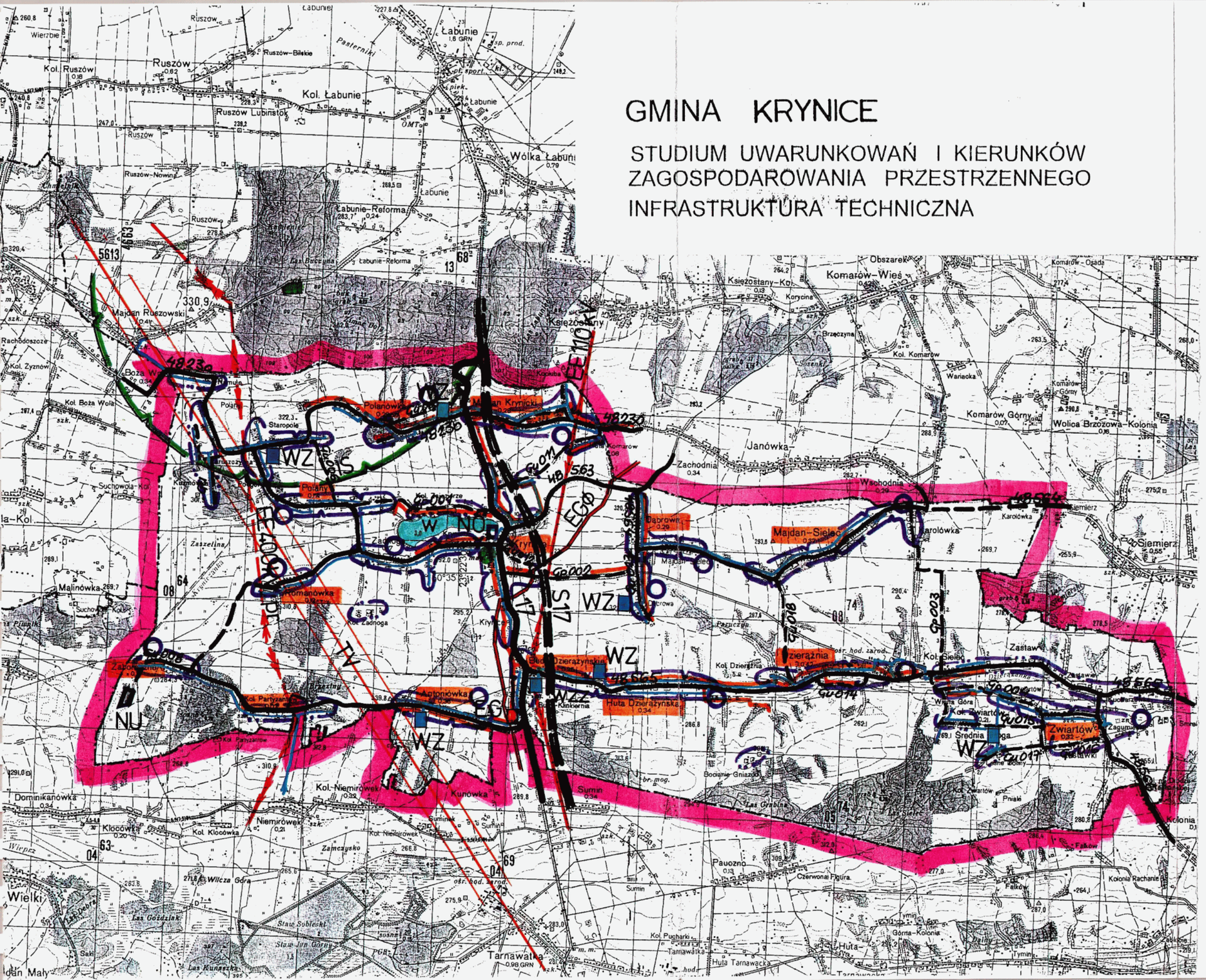
KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA

POWIAT ZAMOŚĆ
GMINA ŁABUNIE
GMINA KOMARÓW
GMINA ADAMÓW
GMINA KRASNOBRÓD
POWIAT TOMASZÓW LUB.
GMINA TARNAWATKA
GMINA RACHANIE
POLANÓWKA
MAJDAN KRYNICKI
POLANY
KRYNICE
ZABOŁOTCE
ZABOŁOTCE-KOLONIA
ZAWAŁCZA
ROMANÓWKA
ZABOŃCZYCE
ZABOŃCZYCE-KOLONIA
ZABOŃCZYCE-OSADA
ZABOŃCZYCE-WIEŚ
ZABOŃCZYCE-WYBUDOWANIE
ZABOŃCZYCE-WYBUDOWANIE-KOLONIA
ZABOŃCZYCE-WYBUDOWANIE-OSADA
ZABOŃCZYCE-WYBUDOWANIE-WIEŚ
ZABOŃCZYCE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE
ZABOŃCZYCE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-KOLONIA
ZABOŃCZYCE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-OSADA
ZABOŃCZYCE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WIEŚ
ZABOŃCZYCE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE
ZABOŃCZYCE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-KOLONIA
ZABOŃCZYCE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-OSADA
ZABOŃCZYCE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WIEŚ
ZABOŃCZYCE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE
ZABOŃCZYCE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-KOLONIA
ZABOŃCZYCE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-OSADA
ZABOŃCZYCE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WIEŚ
ZABOŃCZYCE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE
ZABOŃCZYCE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-KOLONIA
ZABOŃCZYCE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-OSADA
ZABOŃCZYCE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WIEŚ
ZABOŃCZYCE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE
ZABOŃCZYCE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-KOLONIA
ZABOŃCZYCE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-OSADA
ZABOŃCZYCE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WIEŚ
ZABOŃCZYCE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE
ZABOŃCZYCE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-KOLONIA
ZABOŃCZYCE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-OSADA
ZABOŃCZYCE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WIEŚ
ZABOŃCZYCE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE
ZABOŃCZYCE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-KOLONIA
ZABOŃCZYCE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-OSADA
ZABOŃCZYCE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WIEŚ
ZABOŃCZYCE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE
ZABOŃCZYCE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-KOLONIA
ZABOŃCZYCE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-OSADA
ZABOŃCZYCE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WIEŚ
ZABOŃCZYCE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE
ZABOŃCZYCE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-KOLONIA
ZABOŃCZYCE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-OSADA
ZABOŃCZYCE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WYBUDOWANIE-WIEŚ
ZABOŃCZYCE-WYBUDOWANI

GMINA KRYNICE

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

- GRANICE GMINY /OPRACOWANIA/
- GRANICE SOŁECTW

KOMUNIKACJA

- S-17 -DROGA EKSPRESOWA klasy techn. S - program.
- 17/E372/ -DROGA KRAJOWA klasy techn. GP - istn.
- 48__ -DROGI POWIATOWE kierunk.kl.techn. G,Z,L-
- 48__ -DROGI POWIATOWE do realizacji
- Gp 001 -DROGI GMINNE układu podstawowego Gp - kierunkowo kl.techn. L
- Gu 005 -DROGI GMINNE układu uzupełniającego Gu - kier. kl.techn. D
- -DROGI GMINNE utwardzone
- -DROGI GMINNE gruntowe

ZAOPATRZENIE W WODĘ

- WZ - UJĘCIE WODY ZE STACJĄ WODOCIĄG.
- - GŁÓWNA SIEĆ WODOCIĄGOWA

ODPROWADZANIE I OCZYSZCZANIE ŚCIEKÓW

- NO - OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW - istn.
- - KOLEKTORY ŚCIEKÓW - istn.
- NOpr - OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW - progr.
- - OBSZARY PROJEKTOWANE DO OBJĘCIA GRUPOWYM SYSTEMEM OCZYSZCZANIA ŚCIEKÓW KOMUNALNYCH
- - OBSZARY PROJEKTOWANE DO INDYWIDUALNYCH ROZWIAZAN OCZYSZCZANIA SCIEKOW /oczyszcz.przydomowe/
- NU - GMINNE SKŁADOWISKO ODPADÓW KOMUNALNYCH - istniejące

ENERGETYKA

- EE400kV - LINIA ENERGETYCZNA 400 kV - progr.
- EE110kV - LINIA ENERGETYCZNA 110 kV - istn.
- EGØ200 - GAZOCIĄG MAGISTRALNY - istn.
- EG - STACJA REDUKCYJNA GAZU I° - istn.
- - SIEĆ GAZOWA średn.ciśn. - istn.

TELEKOMUNIKACJA

- UŁ - CENTRALA TELEFONICZNA - istn.
- T - KABEL TELEFONII DALEKOSIEZNEJ TKD
- IS - II STREFA OCHRONNA OBIEKTU SPECJALNEGO - projektowana